

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

Rijksmuseum Amsterdam
Jaarverslag 2005

Rijksmuseum Amsterdam
Jaarverslag 2005

Doelstelling

Het Rijksmuseum is een museum van kunst en geschiedenis dat zich ten doel stelt voor het nationale en internationale publiek een representatief overzicht van de Nederlandse kunst en geschiedenis vanaf de middeleeuwen en belangrijke aspecten van Europese en Aziatische kunst te tonen.

Dit impliceert dat het Rijksmuseum voorwerpen van kunst en geschiedenis bewaart, beheert, conserveert, restaureert, wetenschappelijk onderzoekt en bewerkt, verzamelt, presenteert en toegankelijk maakt en tentoonstellingen organiseert.

Jaarverslag 2005

7 Schenkers en legatoren van (kunst)-
voorwerpen > 8 Begunstigers >
13 Verslag van de directie > 35 Essays
> 51 Aanwinsten > 69 Summaries in
English > 79 Bijlagen > 113 Financieel
overzicht > 140 Fotoverantwoording
> 141 Colofon

Schenkers en legatoren van (kunst)voorwerpen

Aziatische kunst

Mw. I. Kok-Swellengrebel, Leeuwarden

Beeldhouwkunst & kunstnijverheid

Mw. W. Buys, Amsterdam

Nederlandse geschiedenis

Mw. H.J. Baruch, Amsterdam

Mw. L. Croiset van Uchelen-Brouwer, Den Haag

Mw. N.C.H. Kessler-Leemans, Blaricum

De heer F.T. Scholten, Amsterdam

Rijksprentenkabinet

Tekeningen

Mw. H.N. Bantzinger-Paërl, Amstelveen

Mw. E. Eerdmans, Dodewaard

Mw. L.C.J. Frerichs, Amsterdam

De heer H.H.M. van Hugten, Amsterdam

De heer B. Joosten, Dodewaard

Mw. T. Krone, Amsterdam

De heer E. Leefflang, Amsterdam

De heer H. van Norden, Amsterdam

De heren C. van Ommeren, H.R. van Ommeren en J. van Ommeren, Elst

De heer F.T. Scholten, Amsterdam

Mw. R. de Valk, Enschede

Museum het Rembrandthuis, Amsterdam

Stichting Gooitzen de Jong, Enschede

F.G. Waller Fonds, Amsterdam

Foto's

Mw. M. Boom, Leiden

Mw. W. Buys, Amsterdam

De heer T. Dibbits, Amsterdam

De heer W. Diepraam, Amsterdam

Mw. E. Eerdmans, Dodewaard

De heer J.J. Heij, Assen

De heer S.F. Joseph, Brussel

Mw. E. Pennink, Amsterdam

De heer H. Rooseboom, Amsterdam

Mw. R. Roskam, Leiden

Mw. S.M.E. Willink-Quiël, Amsterdam

De heer J. Wingerder, Leusden

Kunsthandel J. Polak, Amsterdam

Prenten

De heer E. Ariëns Kappers, Amsterdam

Mw. E. Eerdmans, Dodewaard

De heer H.W.H. Haaksma, Apeldoorn

De heer B. Joosten, Dodewaard

De heer E. Leefflang, Amsterdam

De heer H. Leefflang, Amsterdam

De heer P. Parshall, Washington

De heer J. Perrée, Eindhoven (schenking en legaat)

De heer en mevrouw E. van der Vossen-Delbrück, Amsterdam

Erven R. Wartena

Erven Han Wezelaar

Bibliotheek van de TU, Delft

Kunsthandel Helmut H. Rumbler, Frankfurt am Main (BRD)

Bibliotheek

Mevr. M.A. Aalders, Bussum

Mevr. P.C.M. Lunsingh Scheurleer, Amsterdam

De heer T. Wever, Amsterdam (schenking uit diens nalatenschap)

Academie voor Beeldende Vorming, Hogeschool van Amsterdam

Begunstigers

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Het *Nieuwe* Rijksmuseum

De Staat der Nederlanden

Royal Philips Electronics

BankGiro Loterij

ING

Rijksmuseum 2005

BankGiro Loterij

- Aankoop ‘Portet van een Afrikaanse Man’ van Jan Mostaert
- Aankoop collectie Diepraam-Kempadoo, verzameling 20ste-eeuwse fotografie
- Aankoop ‘Oostzijdse molen bij maanlicht’ van Piet Mondriaan
- Aankoop ‘Portret van Marie Jeanette de Lange’ van Jan Toorop
- *Het Nieuwe* Rijksmuseum

Economische Zaken Amsterdam

- Promotiecampagne *Rijksmuseum, de Meesterwerken*

ING

- Het *Nieuwe* Rijksmuseum

- Rijksmuseum Amsterdam Schiphol

Mondriaan Stichting

- Realisatie nieuwe website en webinfrastructuur
- Aankoop ‘Portet van een Afrikaanse Man’ van Jan Mostaert
- Japanse albums (aangekocht samen met het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden)

Mondriaan Stichting – Etnologisch Aankoopfonds

- Japanse albums (aangekocht samen met het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden)

Rijksmuseum Fonds

- Aankoop ‘Portet van een Afrikaanse Man’ van Jan Mostaert
- Aankoop ‘Oostzijdse molen bij maanlicht’ van Piet Mondriaan
- Aankoop ‘Portret van Marie Jeanette de Lange’ van Jan Toorop

Royal Philips Electronics

- Het *Nieuwe* Rijksmuseum

Vereniging Rembrandt,

mede dankzij Prins Bernhard Cultuurfonds

- Aankoop ‘Portet van een Afrikaanse Man’ van Jan Mostaert
- Aankoop ‘Portret van Marie Jeanette de Lange’ van Jan Toorop
- Aankoop kabinet vervaardigd voor Amalia van Solms
- Aankoop zilveren kandelaar van Adam Loofs

VSBfonds

- Aankoop ‘Portet van een Afrikaanse Man’ van Jan Mostaert
- Japanse albums (aangekocht samen met het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden)

F.G. Waller Fonds

- Aankopen Rijksprentenkabinet

HGIS-C Ministerie van Buitenlandse Zaken en

Ministerie van OCW

- De Varia Collectie van het Bataviaasch Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen

K.F. Hein Fonds

- Aankoop kabinet vervaardigd voor Amalia van Solms

KPN

M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting

- Aankoop kabinet vervaardigd voor Amalia van Solms

Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO)

- Onderzoeksproject Nederlandse Tekenkunst

Prins Bernhard Cultuurfonds

- Japanse albums (aangekocht samen met het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden)

Stichting Dr Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds

- Aankoop kabinet vervaardigd voor Amalia van Solms
- Aankoop zilveren kandelaar van Adam Loofs

De heer H.B. van der Ven

- Ondersteuning lopende restauratie van twee schilderijen van Piero di Cosimo uit de Rijkscollectie

Voorkeursleveranciers

Ahrend

Ivy Flowershop

Juliettes Home Catering

Maison van den Boer

Royal Philips Electronics

Uitgeverij Nieuw Amsterdam

Verhaaf Party Catering

Waanders Uitgevers

Rijksmuseum Fonds en Fondsen op Naam

Elke schenking aan het Rijksmuseum Fonds is zeer welkom. Particulieren die specifieke verzamelgebieden, collecties of andere activiteiten van het Rijksmuseum willen versterken, kunnen door middel van een financiële bijdrage een Fonds op Naam oprichten. Het Rijksmuseum Fonds beheert de gelden en wendt het rendement aan voor een door de schenker bepaald specifiek doel, bijvoorbeeld aankoop, restauratie, onderzoek of educatie. In alle communicatie rondom de activiteit wordt het Fonds op Naam vermeld.

Edwin Vom Rath Fonds

Aankoopfonds voor schilderijen, prenten of objecten in de categorie beeldhouwkunst en kunstnijverheid. Objecten mogen alleen in Amsterdam worden tentoongesteld.

M.J. Drabbe Fonds

Verwerving van kunstvoorwerpen voor de afdeling Aziatische kunst van het Rijksmuseum.

Paul Huf Fonds

Het realiseren van aankopen voor de Nationale Fotocollectie.

- Bijdrage inzake aankoop foto van Erwin Blumenfeld: ‘Portret van een vrouw, Amsterdam’
- Bijdrage inzake aankoop foto van Harry Callahan: ‘Wabash Street, Chicago’
- Bijdrage inzake aankoop van de collectie Diepraam-Kempadoo, verzameling 20ste-eeuwse fotografie

Goslings NieuwBeerta Fonds

Het in stand houden en het uitbreiden van de collectie Japanse prenten, in het bijzonder Surimono prenten, voor het Rijksprentenkabinet.

Veluvine Molijn de Groot Fonds

Jongeren uit Nunspeet op een inspirerende wijze kennis laten maken met het nationaal cultureel erfgoed.

- Alle 8ste-groepers uit de gemeente Nunspeet zijn op 21, 22, 23 en 24 februari en 10 maart in het Rijksmuseum ontvangen

Suman Fonds

Het bevorderen van de toegankelijkheid van het Rijksmuseum voor Engelstalige kinderen.

Victor Muller Fonds

Het bevorderen van betrokkenheid van jongeren tot en met 25 jaar bij het nationaal cultureel erfgoed.

Scato Gockinga Fonds

Het ondersteunen van de collectie scheepsmodellen in het Rijksmuseum in de meest ruime zin van het woord.

Bank ten Cate & Cie Fonds

Aankoop, restauratie en onderzoek ten behoeve van het textiel voor het interieur.

- Bijdrage inzake aankoop interieurtextiel Warner & Sons, naar ontwerp van Owen Jones

Frits en Phine Verhaaff Fonds

Aankoop en restauratie van, tentoonstellingen over en onderzoek naar middeleeuwse kunst.

- Bijdrage inzake aankoop Madonna met Christuskind, beeldje van gebakken klei met polychromie, begin 16de eeuw

Gerhards Fonds

Aankoop en behoud van Nederlandse schilderijen uit de 19de eeuw en de Romantische School.

- Bijdrage inzake restauratie van twee schilderijen

Manfred & Hanna Heiting Fonds

De bevordering van fotohistorisch onderzoek door aankomende conservatoren uit binnen- en buitenland aan de hand van originelen uit de Nationale Fotocollectie in het Rijksmuseum.

- Fotohistorisch onderzoek van foto's gemaakt tijdens een reis door het Midden-Oosten door de Nederlandse predikant Louis Heldring in 1898
- Fotohistorisch onderzoek van fotografische kunstreproductie in de 19de eeuw

Johan Huizinga Fonds

De optimale presentatie van het cultureel historisch erfgoed van Nederland in het Rijksmuseum.

- Bijdrage inzake aankoop van 22 karikaturen van Wouter Lap, verschenen in het weekblad *Panorama* van 1972-1976 en 1977
- Bijdrage inzake aankoop fotocollectie Surinamers in Nederland, 29 foto's uit het archief van *Ons Vrije Nederland*, 1947-1948
- Bijdrage inzake aankoop van de collectie Diepraam-Kempadoo, verzameling 20ste-eeuwse fotografie

Johanna Kast-Michel Fonds

Het ondersteunen van opleidingsmogelijkheden, onderzoek en uitvoering van projecten voor restauratoren.

Receptuurboeken Fonds

Ten behoeve van aankoop, restauratie, onderzoek en onderwijs van de receptuurboeken en de handleidingen voor de kunstenaar.

- Bijdrage inzake aankoop Henry Testelin: 'Sentimens des plus habiles peintres sur la pratique de la peinture et sculpture'
- Bijdrage inzake aankoop 'Handleiding voor kastenmakers of schrijnwerkers'

Schenkers

De heer en mevrouw Van Hulsen-Ognibeni

Schenking voor de aankoop van Italiaanse prenten en tekeningen.

- Bijdrage inzake aankoop 'Verheerlijking van de H. Jozef' van Giuseppe Passeri

en anonieme schenkers

Meer informatie

Voor meer informatie over sponsor- en partnerships, schenkingen, legaten en Fondsen op Naam kunt u contact opnemen met de afdeling Communicatie en marketing, 020 6747 192/335, of de website www.rijksmuseum.nl raadplegen.

Verslag van de directie

15 Aanwinsten > 17 Collectiemobiliteit
> 17 Het Rijksmuseum buiten de muren
> 18 Tentoonstellingen > 23 Onderzoek
en publicaties > 25 Educatie > 26 Publieks-
informatie > 27 Website > 28 Het Rijks-
museum in de media > 29 Sponsoring
en fondsenwerving > 30 Bestuurlijk en
personeel > 31 Marketing Adviesraad >
31 Vooruitblik

Verlag van de directie

De transformatie van het Rijksmuseum naar Het *Nieuwe* Rijksmuseum is een fascinerend proces. In 2005 bleek opnieuw dat de gedaanteverwisseling die het museum ondergaat zich niet onzichtbaar, als in een cocon, voltrekt, maar juist in de volle aandacht van onze landgenoten gestalte krijgt. Vanaf het begin is getracht Nederland intensief bij de renovatie betrokken te houden en de periode tot aan de heropening tevens te benutten voor tal van experimenten. Met name ook dankzij reizende tentoonstellingen en gastpresentaties van de Rijksmuseumcollectie in binnen- en buitenland functioneerde Nederlands nationale museum nog niet eerder zo breed.

De tijdelijke *Meesterwerken*-presentatie in de Philipsvleugel verheugt zich in een blijvend hoog aantal bezoekers. In 2005 werden 840.000 bezoekers verwelkomd, wat ver boven de prognose

was. Geteld bij de 150.000 bezoekers aan het Rijksmuseum Schiphol en 308.000 bezoekers aan onze reizende tentoonstelling in Australië en Japan, alsook de tallozen die een bezoek aan

Een van de kunst opdrachten rond Het *Nieuwe* Rijksmuseum was het lichtproject *Rehearsal* van Germaine Kruij, waarbij het lege hoofgebouw van het Rijksmuseum van binnenuit magisch oplichtte.
Foto: Jean-Pierre Jans/Hollandse Hoogte

een of meer van de tien gastpresentaties brachten, kan rustig worden gesteld dat het Rijksmuseum de band met zijn publiek op hoog niveau onderhoudt.

Een belangrijk moment in 2005 was het slaan van de eerste paal voor het nieuwe Ateliergebouw door staatssecretaris Medy van der Laan. Daarmee ging het bouwproces weer aantoonbaar in opwaartse richting. Met de vaststelling in juni van het RAK, een ruimtelijk afwegingskader voor de beoordeling van de bouwaanvraag, schiep het stadsdeel Oud-Zuid duidelijkheid over de grenzen die aan het Rijksmuseumontwerp worden gesteld. Het museum betreurde vanzelfsprekend dat de door de architecten Cruz y Ortiz ontworpen centrale ingang in de gewenste vorm geen doorgang kan vinden. Een alternatief ontwerp werd ontwikkeld dat in maart 2006 in het kader van het Definitief Ontwerp zal worden gepresenteerd.

De sloop die aan de herrijzenis van het hoofgebouw voorafgaat vormde de dominante activiteit in 2005. De uitkleding van het Cuypersgebouw leverde spectaculair nieuw inzicht in de schoonheid van de oorspronkelijke structuur van het gebouw. Door middel van zogenoemde *Hard Hat Tours* konden belangstellenden het uitpellen van het gebouw op de voet volgen. Hiervan werd enthousiast en in groten getale gebruikgemaakt, onder meer door minister-president Balkenende, minister Dekker van VROM, staatssecretaris Van der Laan en burgemeester Cohen van Amsterdam. Verder werd het publiek via nieuwsbrieven en presentaties in het Infocentrum op de hoogte gehouden. In het Infocentrum werden ook tentoonstellingen gehouden waarin de kunst opdrachten rond Het *Nieuwe* Rijksmuseum werden gepresenteerd, zoals de foto's van Wijnanda Deroo, die vanaf 20 januari te zien waren. Ronduit spectaculair was het lichtproject van Germaine Kruij, waarbij het lege hoofgebouw van het Rijksmuseum van binnenuit magisch oplichtte en de stad gedurende enige maanden een nieuwe bezienswaardigheid bood.

Naast Founder Royal Philips Electronics en hoofdsponsor BankGiro Loterij verbond dit jaar ING zich als tweede hoofdsponsor aan Het *Nieuwe* Rijksmuseum (zie p. 44). ING werd daarmee tevens sponsor van het Rijksmuseum Amsterdam

Schiphol en ontplooide meteen enkele charmante publieksacties om de nieuwe verbintenis te onderstrepen.

Aanwinsten

Aan de ontwikkeling van de collectie werd niet minder aandacht besteed. Gestaa werd de collectie in 2005 met prachtige aanwinsten verrijkt. Een bijzondere ontdekking vormde de vondst in buitenlands particulier bezit van een kostbaar ingelegd 17de-eeuws kabinet dat ooit heeft toebehoord aan Amalia van Solms en waarvan de maker kon worden geïdentificeerd (zie p. 54). De verwerving hiervan sloot prachtig aan bij de aankoop van een kandelaar van de zilversmid Loofs, waarmee het Rijksmuseum een reeds aanwezig exemplaar tot een paar kon uitbreiden (zie p. 16).

De belangrijkste aanwinst op het gebied van de Aziatische verzamelingen was een door de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst op de TEFAF te Maastricht aangekocht 13de- of 14de-eeuws Chinees beeld van een zittende monnik (zie p. 41). Het werd kort na de aankoop in het *Rijksmuseum op de Veluwe* te Apeldoorn gepresenteerd.

De verwerving van een vroeg landschap van Piet Mondriaan, 'Oostzijdse molen bij maanlicht' (zie p. 62), deed wat stof opwaaien in kringen die er nog niet aan gewend zijn dat Het *Nieuwe* Rijksmuseum in de toekomst ook de presentatie van de 20ste-eeuwse kunst en geschiedenis tot zijn werkterrein rekent. *APOLLO Magazine* telde deze aanwinst wereldwijd overigens tot

Minister-president Jan Peter Balkenende en hoofd-directeur Ronald de Leeuw tijdens een *Hard Hat Tour* in het Rijksmuseum.
Foto: Jeroen Swolfs

Anoniem
Madonna met Christuskind, 1490-1510
Utrecht, klei met polychromie, h. 17,9 cm
Inv.nr. BK-2005-1
Aangekocht met steun van het Frits en Phine
Verhaaff Fonds

Boven: Adriaen Collaert naar Maarten de Vos
Ignis, personificatie van het vuur, uit de reeks
'De vier elementen'
Gravure, gekleurd en gehoogd met goud en zilver,
18,3 x 22,5 cm
Inv.nr. RP-P-2005-31
Aankoop uit het F.G. Waller Fonds

Onder: Adam Loofs
Kandelaar met stam in de vorm van een vrouw,
1687
Den Haag, zilver, h. 28,6 cm
Inv.nr. BK-2005-20
Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt
en de Stichting Dr Hendrik Muller's Vaderlandsch
Fonds

de fraaiste van 2005. Een belangrijke verrijking van de 20ste-
eeuwse collectie is de verzameling internationale fotografie die
het museum *en bloc* van de fotograaf/verzamelaar Willem Diep-
raam en zijn vrouw Shamane Kempadoo verwierf (zie p. 64).

Zonder meer uniek is het portret van een zwarte hoveling,
tussen ca. 1520-1530 geschilderd door Jan Mostaert en als zo-
danig het oudste bekende Europese portret van een Afrikaan,
dat op 7 juli aan de pers werd gepresenteerd (zie p. 53). Rond
de jaarwisseling verwierf het museum nog een aantrekkelijk
gepointilleerd portret van de hand van Jan Toorop, zowel een
artistiek hoogtepunt in diens oeuvre als van belang vanwege de
verbeelding van de toenmalige moderne vrouw (zie p. 60).

Al deze aankopen waren ondenkbaar zonder de genereuze
steun die het museum al jaren ondervindt van de BankGiro
Loterij, de Vereniging Rembrandt en het eigen Rijksmuseum
Fonds, waaronder ook enkele specifieke Fondsen op Naam res-
sorteren. Daarnaast waren incidenteel ook tal van andere fond-
sen en particuliere schenkers het museum goedgezind. Hun
namen zijn in dankbaarheid vermeld op p. 7 van dit verslag.

Het Rijksmuseum werd in juli verrast door het plotseling
overlijden van de heer Wim Duisenberg, die zich sinds begin
2004 als voorzitter van het Rijksmuseum Fonds met veel liefde
had ingezet voor de fondsenwerving.

Collectiemobiliteit

In 2005 zijn verschillende voorwerpen en collecties in beheer of
eigendom overgedragen. In november werden onder grote be-
langstelling van de media voorwerpen uit de 'Spitsbergen-col-
lectie' aan Noorwegen overgedragen. Voorts keerde een groep
van negen 17de-eeuwse portretten terug naar Kasteel Helmond,
waar zij tot 1921 hadden gehangen. Een orgelkas werd herenigd
met het bij de kas horende instrument.

In omgekeerde richting droegen Provinciale Staten van
Noord-Holland een aantal grote loden Italiaanse beelden van de
beeldhouwer Francesco Righetti over aan het Rijksmuseum. De
beelden stonden – inmiddels conservatorisch onverantwoord – in
de tuin van het gebouw Welgelegen in Haarlem. Zij krijgen waar-
schijnlijk een plaats in het atrium van Het Nieuwe Rijksmuseum.

Op 23 mei heeft de hoofddirecteur in Brussel aan de 25 mi-
nisters van cultuur van de Europese Unie het eindrapport *Lending to Europe* van de Euro-
pese werkgroep collectiemobiliteit aange-
boden. In het rapport worden oplossingsrich-
tingen gegeven om bruiklenen binnen de
EU makkelijker te ma-
ken. Indemniteitsregelingen naar Angelsaksisch model zouden
veel kunnen bijdragen aan een grotere mobiliteit.

Op de vervolgonferentie die in november onder Brits voor-
zitterschap in Manchester werd georganiseerd, verzorgde Ro-
nald de Leeuw de *keynote speech*. Hierna zal in 2007 onder Fins
voorzitterschap de discussie worden voortgezet.

Het Rijksmuseum buiten de muren

In 2005 werden in Uden en Den Haag de laatste twee van de
beoogde tien gastpresentaties geopend. In het *Rijksmuseum in de
Abdij* te Uden werd een belangrijk deel van de collectie Zuid-Ne-
derlandse religieuze beeldhouwkunst van het museum onder-
gebracht, met centraal het werk van de Meester van Koudewater
en Adriaan van Wesel. In het geheel gerenoveerde Haags His-
torisch Museum vond een keuze uit de collectie Nederlandse
geschiedenis een tijdelijke bestemming (zie p. 38). De nadruk
ligt daarbij op het in beeld brengen van de geschiedenis van
de democratie in ons land. Op 1 september opende premier
Balkenende deze laatste presentatie in de reeks onder de titel
Rijksmuseum aan de Hofvijver.

Bij enkele van de reeds vorige jaar gestarte gastpresentaties
werden door de gastmusea in samenwerking met het Rijksmu-
seum aanvullende tentoonstellingen geprogrammeerd, zoals
Portretten van mode en smaak in het Rijksmuseum Twenthe in

Hoofddirecteur Ronald de Leeuw bij de overhandiging van het rapport *Lending to Europe* van de Europese werkgroep collectiemobiliteit.
Foto: © Crown Copyright

Enschede en *Tijgers en tabak en Prenten op porselein* in het CODA Museum in Apeldoorn.

Een deel van de collectie was ook in het buitenland te bewonderen. In juni ging in Melbourne in de National Gallery of Victoria *Dutch Masters from the Rijksmuseum, Amsterdam* van start. Daarin was naast schilderkunst ook een plek ingeruimd voor voorwerpen van kunstnijverheid. Het Melbourne museum had voor de gelegenheid zelfs zijn gevel getransformeerd tot die van Cuypers' Rijksmuseum. De tentoonstelling was met ruim 200.000 bezoekers een van de grootste successen in de geschiedenis van het museum. De organisator, Art Exhibitions Australia, met wie al lang banden worden onderhouden, benoemde Ronald de Leeuw tot vriend voor het leven. De tentoonstelling reisde van Australië door naar het Hyogo Prefectural Museum in Kobe, waar nog eens 100.000 Japanners de hoogtepunten van onze Gouden Eeuw bewonderden.

Topwerken van Ludovico Carracci en Paolo Veronese uit de Rijksmuseumcollectie schitteren tijdens de renovatie in de zalen van de National Gallery in Londen. Ook leverde het Rijksmuseum in 2005 een aanzienlijke bijdrage aan de tentoonstelling van 17de-eeuwse schilderkunst die het Nationaal Museum van Stockholm organiseerde ter viering van de verschijning van hun bestandscatalogus Nederlandse kunst. Ronald de Leeuw sprak bij deze opening de feestrede uit.

Op 14 november opende in Londen in de galerie van Daniel

Katz de tentoonstelling *From Vulcan's Forge* als derde expositie in een reeks waarin eerder het Ashmolean Museum (Oxford) en het Fitzwilliam Museum (Cambridge) hun collecties Italiaanse sculptuur hadden gepresenteerd. Met een topkeuze uit de Nederlandse, Vlaamse en Italiaanse bronzen toonde het Rijksmuseum een minder bekend facet van zijn collectie (zie p. 47). De tentoonstelling zal in de eerste helft van 2006 ook te zien zijn in het Liechtenstein Museum te Wenen.

Tentoonstellingen

Het tentoonstellingsprogramma werd gerealiseerd op een scala van plekken. In de Philipsvleugel van het Rijksmuseum zelf werden vanaf begin juni de fraaiste werken van Gerard ter Borch getoond onder de titel *Schitterend Satijn*. Deze presentatie was een keuze van de fraaiste werken uit een tentoonstelling die eerder onder auspiciën van de American Foundation of Art (AFA) in de musea van Washington en Detroit was getoond. Parallel hieraan toonde het Rijksmuseum op basis van de collectie van het

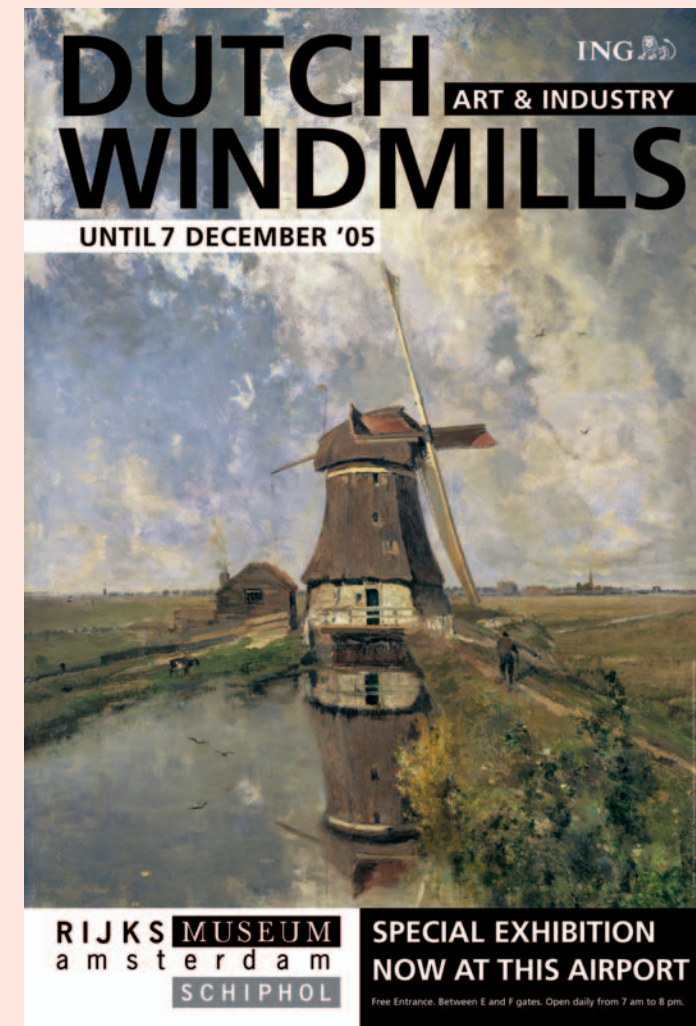
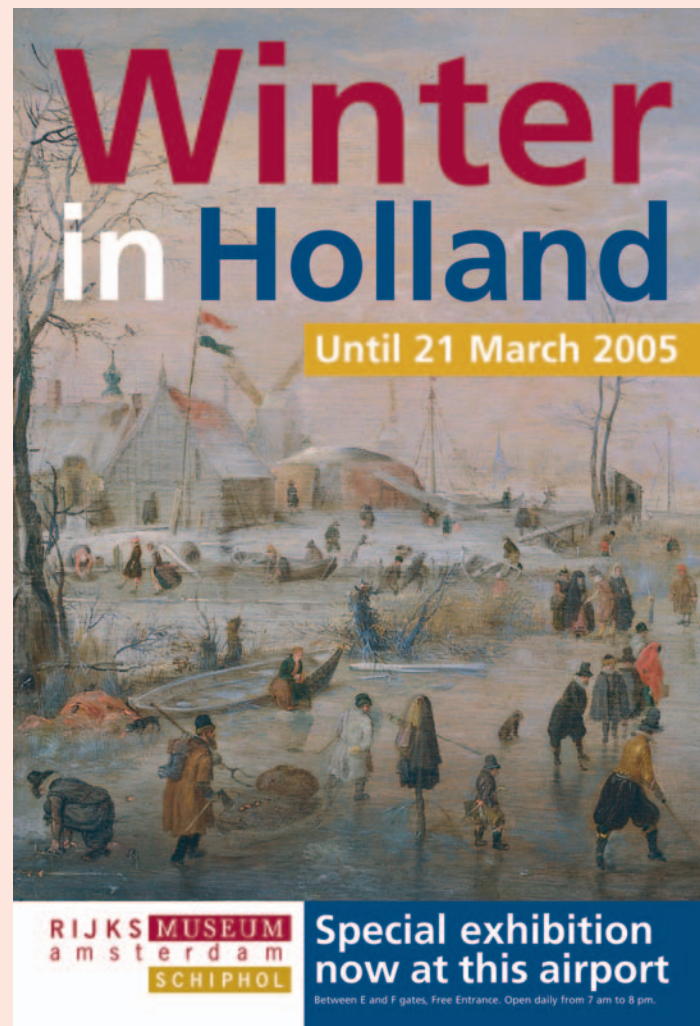
Paolo Veronese
Portret van Daniele Barbaro, 1556 tot 1557
Olieverf op doek, 121 x 105,5 cm
Inv.nr. SK-A-4011
Langdurig bruikleen van het Rijksmuseum aan The National Gallery, Londen

Giovanni David
De kunsthandelaar Gaspar Gribolari uit Padua
Ets en aquatint, 23,9 x 16,9 cm
Inv.nr. RP-P-2005-102
Aankoop uit het F.G. Waller Fonds

Rijksmuseum Amsterdam Schiphol

In de dependance van het Rijksmuseum op Schiphol waren dit jaar vier tentoonstellingen te zien, waarvan drie met werken uit eigen bezit. De eerste was *Winter in Holland*, met winteruitbeeldingen van Breughel tot Breitner. Vanaf 23 maart bood het Rijksmuseum gastvrijheid aan het Kröller-Müller Museum dat onder de titel *Mondrian & De Stijl* enkele werken van Mondriaan, Van Doesburg en Beekman ter beschikking stelde. *Dutch windmills, art & industry* opende op 16 augustus. Op deze succesvolle tentoonstelling waren werken te zien van schilders als Gabriël, Roelofs en Jongkind, evenals een molenglas met de lijfspreuken van prins Maurits en een ingenieus 18de-eeuws model van een houtzaagmolen. Op 8 december ten slotte ging een expositie over een ander typisch Hollands fenomeen van start: *Flowers*.

Rijksprentenkabinet *Thuis bij Ter Borch* in het Rembrandthuis. De zichtbaarheid van de collectie van het Rijksprentenkabinet werd verder gediend met de presentatie van Engelse romantische tekeningen en grafiek in het Van Gogh Museum. Deze ging in oktober van start onder de titel *De eeuw van Turner*. Tijdens de renovatie zal in het Van Gogh Museum jaarlijks een tentoonstelling van werk op papier uit de 19de en vroege 20ste eeuw uit het Rijksmuseum te zien zijn.

In het filiaal Rijksmuseum Amsterdam Schiphol waren in 2005 naast de vaste presentatie 17de-eeuwse meesters vier wisselende tentoonstellingen te zien die met elkaar goed waren voor zo'n 150.000 bezoekers: *Winter in Holland*, *Mondrian & De Stijl*, *Dutch windmills, art & industry* en *Flowers*. In de presentatie met het thema 'molen' stond de nieuwe aanwinst van Mondriaan centraal, zij aan zij met Paul Gabriëls beroemde 'In de maand juli'.

Ronald de Leeuw was gastconservator van de tentoonstelling *Meesters van de Romantiek, Nederlandse kunst 1800-1850*. Dit brede overzicht van Nederlandse Romantische schilderkunst was de laatste maanden van 2005 te zien in de Rotterdamse Kunsthal, en was in belangrijke mate ook op de collectie van het Rijksmuseum gebaseerd. De uitvoerige catalogus die bij de expositie verscheen, vult een lang gevoelde lacune in de geschiedschrijving van de 19de eeuw. Voor de tentoonstelling *Spiegel van het Geheugen*, over de fotografische verbeelding van de Romeinse oudheid in de 19de eeuw, in de zomer-

Onder: Calvert Richard Jones
Het Colosseum te Rome, 1846
Foto, 18,5 x 22,4 cm
Inv.nr. RP-F-AA3387
Een van de foto's uit de tentoonstelling *Spiegel van het geheugen*
in het Allard Pierson Museum

Boven: Cornelis Kruseman
'Een van zin', 1830
Olieverf op doek, 102 x 120 cm
Inv.nr. SK-A-1070
Een van de schilderijen in de tentoonstelling *Meesters van de Romantiek, Nederlandse kunst 1800-1850*. Dit werk sierde tevens het omslagontwerp van de gelijknamige catalogus.

maanden te zien in het Allard Pierson Museum in Amsterdam en samengesteld door een groep studenten van de Universiteit van Amsterdam, leverde het Rijksprentenkabinet de foto's.

In april/mei was in het Rijksmuseum het stilleven 'Vivat Oraenge' te zien, dat later in 2005 als geschenk aan Hare Majesteit Koningin Beatrix werd aangeboden ter gelegenheid van haar regeringsjubileum, ter plaatsing in museum Paleis Het Loo in Apeldoorn.

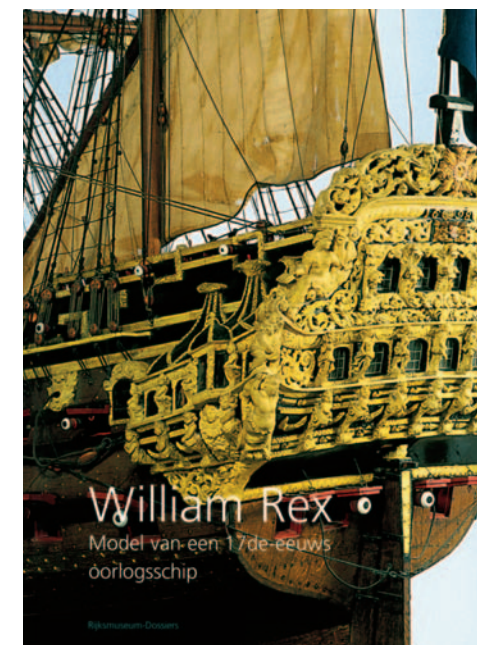
In de serie *Document Nederland* die het Rijksmuseum nu al weer vele jaren in samenwerking met *NRC Handelsblad* organi-

Jan van Ijken
Uit de reeks *Document Nederland: Dierbaar: 't Swieneparredies*, 2004
Foto, 50 x 40 cm
Inv.nr. NG-2005-30-24

Omslag van de drie *Rijksmuseum-Dossiers* die in 2005 zijn verschenen.
Ontwerp: Berry Slok

seert, was dit jaar het thema 'Mens en dier' gekozen. De fotograaf was Jan van Ijken. De tentoonstelling werd dit jaar voor het eerst gehouden in het museum Huis Marseille te Amsterdam en zal in 2006 te zien zijn in het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Onderzoek en publicaties

Hozeer het museum ook opging in de voorbereiding van Het Nieuwe Rijksmuseum, er bleef volop aandacht voor het wetenschappelijk werk aan de collectie. De laatste hand werd gelegd aan het eerste deel van de bestandscatalogus Nederlandse 17de-eeuwse schilderkunst van het Rijksmuseum die waarschijnlijk in 2007 zal verschijnen. Een begin is gemaakt met de bestandscatalogus voor de 16de-eeuwse Hollandse schilders.

In de reeks *Rijksmuseum-Dossiers* verschenen deeltjes gewijd aan Jan Steen (auteur Wouter Kloek), het marinemodel 'William Rex' (auteur Ab Hoving) en aan Falconets marmeren sculptuur 'De dreigende Liefde', een van de publieksliefelingen van het museum. De auteur van dit laatste Dossier, Frits Scholten, was ook verantwoordelijk voor een groot deel van de teksten in de catalogus die bij de tentoonstelling van bronzen in Londen verscheen.

De eerste twee bursalen van het Manfred & Hanna Heiting Fonds hebben hun onderzoek afgerond. Het Fonds bevordert fotohistorisch onderzoek door aankomende onderzoekers aan de hand van de Nationale Fotocollectie in het Rijksmuseum. Het eerste onderzoek gold foto's van werelttentoonstellingen in Brussel en Amsterdam aan het einde van de 19de eeuw en opnamen van de natuurfotograaf Richard Tepe, een vriend van de beroemde Jac.P. Thijsse.

Het Rijksmuseum bood in 2005 aan in totaal 41 studenten van verschillende opleidingen een stageplaats. Drie deelnemers van de nieuwe Masteropleiding Museumconservator van de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit liepen in 2005 stage bij de afdelingen Schilderijen, Rijksprentenkabinet en Nederlandse geschiedenis.

In 2005 startte het CHIP-project. De afkorting CHIP staat voor Cultural Heritage Information Personalization en maakt deel uit van het NWO-programma CATCH (Continuous Access to Cultural Heritage). Het doel is om gedigitaliseerde collecties op een flexibele wijze toegankelijk te maken voor gebruikers.

Op het gebied van de collectieregistratie werden 5.685 nieuwe reproducties gekoppeld aan het collectiemanagementsysteem Adlib, waarmee deze foto's digitaal beschikbaar zijn. Daarnaast werden nog eens 500 scans van het project Digitale Atlas Geschiedenis (DAG) en 200 losse scans gekoppeld.

Als eindejaarsgeschenk ontvingen de relaties van het Rijksmuseum de bundel *Lyrisch van Rembrandt* die tot stand kwam in samenwerking met Poetry International. Peter Sigmond en Eveline Sint Nicolaas waren de auteurs van de uitgave *Kijken naar*

geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen. Verder werkte het museum onder meer mee aan een nieuwe Bijbeleditie geïllustreerd met werk van Rembrandt ('de Rembrandtbijbel') en *Rembrandt mijn vader, verteld door Titus van Rijn* door Bert Natter, beide uitgaven ter gelegenheid van *Rembrandt 400*.

De Rijksmuseumwinkels, in de Philipsvleugel zowel als op Schiphol en in het paviljoen op het Museumplein dat samen met het Van Gogh Museum wordt geëxploiteerd, deden in 2005 goede zaken. Hoewel in de presentatie van de winkels binnenkort nog verbeteringen worden doorgevoerd, is de totale omzet aanzienlijk meer dan trendmatig gestegen.

Educatie

Het afgelopen jaar zijn het cursusaanbod en de cursusfolder ingrijpend vernieuwd. Het aantal eenmalige bijeenkomsten is sterk uitgebreid en het aanbod is gevarieerder gemaakt: laagdrempelig voor nieuw publiek en gespecialiseerde, onverwachte onderwerpen voor het vaste publiek. Dat heeft gewerkt. Twee weken na het verschijnen van de cursusfolder was het maximale aantal inschrijvingen bereikt. Na een fikse uitbreiding van het aanbod bleef ook in de tweede helft van het jaar de belangstelling zeer groot. Populair zijn thema's als 'Kijken als een connaisseur' en 'Licht in de schilderkunst'. Een cursus kennerschap is bijvoorbeeld 'Goya in het Prentenkabinet'.

Tevens is geprobeerd meer families voor het museum te interesseren. Ouders en grootouders willen graag samen met de kinderen iets interessants en leerzaams ondernemen. In de kerstvakantie is gestart met een interactieve inloopronde voor jong en oud. De rondleider neemt een gevulde mand mee, met daarin voorwerpen die uitnodigen je verder te verdiepen in de Gouden Eeuw. Kinderen kunnen proeven, ruiken, voelen en

zich inleven hoe het was om vierhonderd jaar geleden jong te zijn. Deze interactieve rondleiding was zo'n succes dat hij ook is gebruikt voor de jaarlijkse Veluvinedag, wanneer alle 8ste-groepers uit Nunspeet een bezoek brengen aan het Rijksmuseum.

Een andere succesvolle presentatie voor jonge kinderen was de Sesamstraat Tentoonstelling, met daaraan voorafgaand een tekenwedstrijd. Ter ere van het 30-jarig bestaan van Sesamstraat en het feit dat het Rijksmuseum, als enige museum ter wereld, een Sesamstraat-audiotour heeft, zijn alle kinderen tot zes jaar uitgenodigd om een tekening te maken voor het museum. De kinderen zijn aangeschreven via scholen en de kinderopvang. Zowel het aantal inzendingen als de kwaliteit ervan was zeer hoog. Er kwamen bijna duizend kunstwerken binnen. Leerlingen konden hun tekeningen opsturen of op woensdag 28 augustus zelf langsbrengen. Scholen huurden zelfs bussen om met alle leerlingen uit groep 1 en 2 langs te komen. Op die dag was de audiotour vanzelfsprekend gratis. Bij de presentatie van de drie winnende tekeningen, op woensdag 19 oktober, was de belangstelling van deelnemers en pers groot. Tijdens de herfstvakantie was het aantal bezoekers dat speciaal voor de tentoonstelling kwam opvallend hoog.

In 2005 hebben 2421 leerlingen de vier GRAS-musea (Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdams Historisch Muse-

Op 28 september konden kinderen hun inzending voor de Sesamstraat-tekenwedstrijd zelf komen bezorgen bij Bert en Ernie in het Rijksmuseum.

Staand voor 'De Staalmeesters' probeert Rudi Fuchs een klas vmbo-leerlingen ervan te overtuigen dat 'De joodse bruid' helemaal niet saai is. Foto: Bas Czerwinski

um en Stedelijk Museum) bezocht, waarvan een derde (ca. 800 leerlingen) koos voor het Rijksmuseum. Het arrangement 'Trendwatcher' is het populairst onder de deelnemende vmbo-scholen. Het afgelopen jaar is – met een subsidie van de Mondriaan Stichting – extra geïnvesteerd in de GRAS-museumdocenten. Internationale aandacht was er ook dit jaar: het project was een van de onderwerpen op de conferentie 'Lernen im Museum' in Wuppertal. De ongeveer vijftig deelnemers van het ICOM-restauratiecongres bezochten in september de GRAS-musea. Een aanzienlijk deel daarvan is ontvangen in het Rijksmuseum, waar museumdocenten het programma 'Haken & Ogen' (over restauratie en conservatie) hebben toegelicht.

Publieksinformatie

Op het gebied van publieksinformatie hebben de *Hard Hat Tours* in 2005 de meeste indruk gemaakt. De aandacht van de media was overweldigend, zowel in binnen- als buitenland. Die succesvolle landing had tot gevolg dat de aandacht van het publiek onverwacht groot was. Het aanbod was echter schaars, zodat in de eerste weken vaak nee moest worden verkocht. De capaciteit is sindsdien aanzienlijk uitgebreid. Onder leiding van een van de rondleiders gaat het publiek – voorzien van helm, bouwschoenen en een fluorescerend jack – door het gebouw. Aan de orde komen verleden, heden en toekomst. Het is een uitstekend middel om het publiek op de hoogte te brengen van de plannen en enthousiast te maken voor het renovatieproject. Vanaf februari heeft het publiek elke vrijdag in groepen van twintig mensen door het hoofdgebouw gelopen.

In het Infocentrum waren verschillende nieuwe deelpresentaties te zien, zoals die over de verbouwing van het Ateliergebouw. Van 20 januari tot en met 3 april 2005 kon het publiek een presentatie bekijken van foto's die Wijnanda Deroo had gemaakt van een ontmanteld hoofdgebouw. Het Infocentrum

werd ook intensief gebruikt tijdens de debatten over de nieuwe entree in de onderdoorgang. De voorstellen en tekeningen van de architecten van Het *Nieuwe* Rijksmuseum werden getoond, evenals de neerslag in de pers van de discussie rondom de onderdoorgang. In de tweede helft van 2005 werden lezingen georganiseerd over de plannen voor Het *Nieuwe* Rijksmuseum. Juist omdat de nadruk in de publiciteit zo dikwijls ligt op de discussie rond fietsers en voetgangers, lijkt het eigenlijke project een beetje naar de achtergrond te verdwijnen. Daarom zijn er zes bijeenkomsten georganiseerd waar de bouwers en bedenkers van het nieuwe museum het publiek ontmoetten.

Na de plaatsing van het beroemde beeld 'L'Amour menaçant' (De dreigende Liefde) van Etienne-Maurice Falconet bij de zogeheten Rotterdamse trap in de Philipsvleugel is een aantal initiatieven ontwikkeld om dit bij het publiek geliefde beeld, en de daarbij horende publicatie in de reeks *Rijksmuseum-Dossiers* van het museum, extra aandacht te geven. Een speciale 'tour d'amour' is ontwikkeld om bezoekers op een heel andere wijze door de collectie te leiden. Tevens kreeg 'L'Amour menaçant' als eerste object een eigen gastenboek.

Als opmaat tot het Rembrandtjaar 2006 memoreerde het museum op 15 juli met een ontbijt in de tuin de verjaardag van Nederlands grootste kunstenaar die 399 jaar eerder werd gebo-

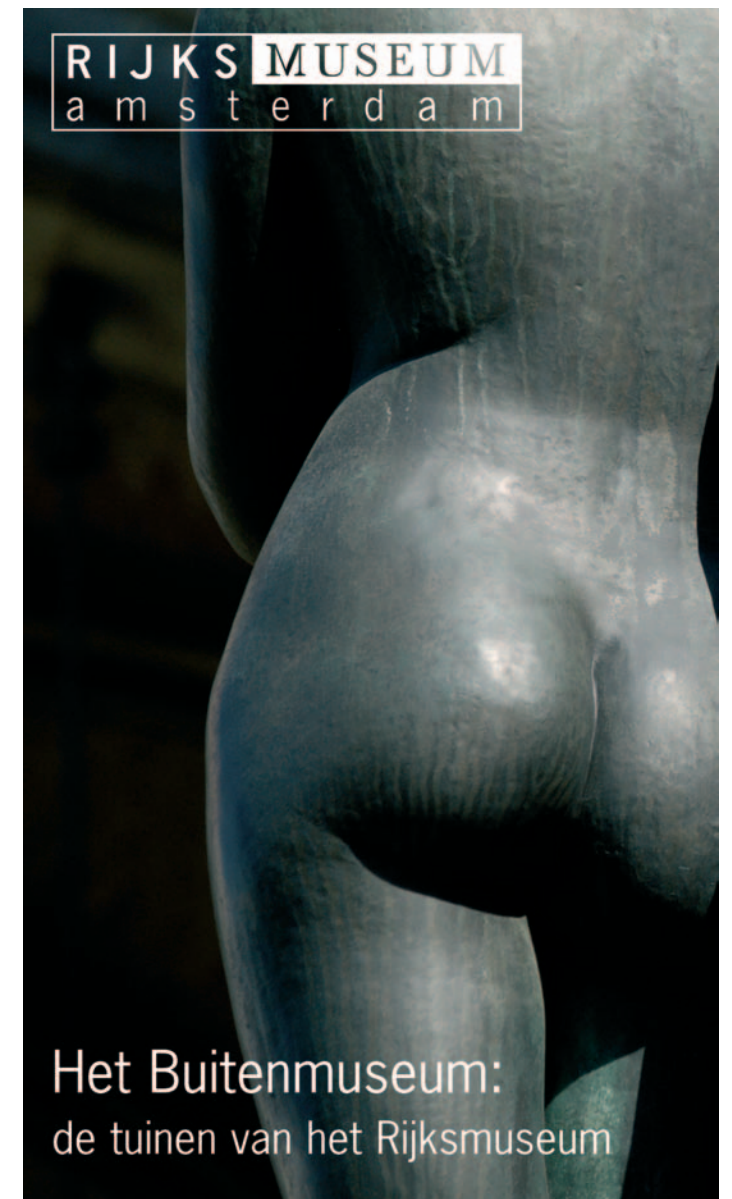
ren. Het was stimulerend om te merken hoeveel mensen niet alleen voor een hapje en drankje, maar ook voor de inhoud kwamen. De helft van het aantal bezoekers is ook naar *De Meesterwerken* gaan kijken. Mooi was het ook dat ouders met kinderen even langskwamen voor de school begon. Het is de bedoeling van deze gebeurtenis een jaarlijks terugkerend evenement te maken.

Ook de jaarlijkse Museumn8 op 5 november stond geheel in het teken van het naderende Rembrandtjaar. Gebouw, tuin en het Infocentrum boden plaats aan ruim 4.000 bezoekers. In het Infocentrum konden bezoekers zich inleven in door Rembrandt geportretteerde personen. In de tuin was de catering geïnspireerd op het clair-obscur. In samenwerking met het Bureau voor Genealogie is gespeurd naar nazaten van mensen die op de 'Nachtwacht' zijn afgebeeld. Aan die speurtocht en de vraag hoe makkelijk of moeilijk het is om zo'n verwantschap te bewijzen, was een onderdeel van het programma gewijd.

Ook werd in 2005 een speciale tuinfolder vervaardigd, waarin zowel toelichtingen op de museumtuin met zijn vele sculpturen als de rijkversierde façades van het Cuypersgebouw zijn opgenomen. Sinds de toegang tot de *Meesterwerken*-presentatie in de Philipsvleugel via de zuidelijke tuin geschiedt, is de belangstelling voor deze bijzondere plek bij het publiek zeer toegenomen.

Website

De in 2004 gelanceerde website bleef ook dit jaar zeer succesvol, wat onder meer bleek uit het stijgend aantal bezoekers. De website wordt hoog gewaardeerd voor het sfeervolle en innovatieve design. De site heeft drie internationale designprijzen gewonnen en drie nominaties gekregen voor Nederlandse multimedia/designprijzen. Wel heeft de gebruiksvriendelijkheid bij het snel zoeken iets ingeboet ten faveure van sfeer en ontwerp. Er is een 'usability-test' uitgevoerd en op basis van de uitkomsten wordt gesleuteld aan een grotere gebruiksvriendelijkheid van de homepage en de zogenoemde schuivende banners, alsook aan verbetering van het zoeken in de website, zonder dat het design van de site wordt aangetast.

De nieuwe website biedt de mogelijkheid om zelf webexposities te maken. In 2005 kreeg de tentoonstelling van schilderijen en tekeningen van Ter Borch zijn webversie met bovendien een speciale webzilverversie die bij de nevententoonstelling in het Rembrandthuis draaide. De aanwinst 'Portret van een Afrikaanse man' van Mostaert werd door de hoofddirecteur persoonlijk toegelicht. Verder werden ontwikkeld: een forummogelijkheid op iedere pagina (die onder meer is gebruikt bij de discussie over de onderdoorgang), een Verbouwingsspecial met video's en

Bijna 2.000 mensen kwamen op 15 juli naar de tuin van het Rijksmuseum voor een ontbijt ter gelegenheid van de 399ste verjaardag van Rembrandt. Men liet zich Rembrandts favoriete ontbijt, haring en wittebrood, goed smaken.
Foto: Maurice Boyer

De tuinfolder van het Rijksmuseum.
Ontwerp: Studio Jas

de succesvolle *widget*. Met de widget kan men iedere dag een ander topstuk uit de schilderijenverzameling van het Rijksmuseum op zijn desktop zien, een levendige en nieuwe manier om de collectie van het museum voor het publiek te ontsluiten. De ‘Rijkswidget’ blijkt, na zijn lancering op 17 november, een groot succes. Na enkele weken was de widget al meer dan 15.000 keer gedownload.

Diverse onderdelen van de Rijksmuseum-website zijn opgenomen op de CD-ROM die bij dit jaarverslag is ingesloten.

Het Rijksmuseum in de media

In bijna curieus contrast tot het feit dat het museum in feite maar voor een deel is opengesteld, staat de enorme aandacht die het Rijksmuseum ook in 2005 in de media kreeg. Daarbij stonden

natuurlijk de ontwikkelingen rond de bouwplannen en het nieuwe presentatieconcept van Het *Nieuwe* Rijksmuseum centraal. In het bijzonder vergden de redenen waarom het Rijksmuseum ook de 20ste eeuw tot zijn aandachtsgebied rekent, uitleg. Een uitvoerig interview met Ronald de Leeuw op 21 oktober was de afsluiting van een reeks artikelen die *NRC Handelsblad* de afgelopen jaren aan de inhoudelijke planvorming van het museum had gewijd. Maar ook tal van andere facetten van de wereld die het Rijksmuseum is haalden het nieuws, zoals het vernieuwende onderzoek naar de collectie bronzen, de aankopen en de Sesamstraat-tekenwedstrijd. De succesvolle publicitaire acties onder de noemer *Wegens verbouwing geopend* werden in 2005 vervolgd.

Opnieuw kozen velen het Rijksmuseum als achtergrond voor presentaties of ontvangsten van hun instellingen. Op 7 fe-

bruari vond de persconferentie van de Boekenweek met het thema *Spiegel van de Lage Landen – Boeken over onze geschiedenis* in het museum plaats, in maart gevolgd door de presentatie van het boek *De historische sensatie* dat in nauwe samenspraak met het Rijksmuseum tot stand was gekomen. Discussies rond het thema geschiedenis waren dit jaar schering en inslag. Het Rijksmuseum nam onder meer deel aan een debat op 11 maart in het Haus der Geschichte in Bonn over de kwestie of er nog een apart Nationaal Museum voor Geschiedenis moest komen.

Er is publieksonderzoek uitgevoerd waarmee een nulmeting van de positie van het Rijksmuseum op historisch terrein is verkregen. Het bewustzijn van het publiek dat het Rijksmuseum een museum van kunst én geschiedenis is, bleek groot. Ook wordt onze keuze voor een gemengde opstelling in Het

Gesina ter Borch
Een buigende heer kust een dame de hand, 1656
Tekening in een album, penseel in zwart en kleuren, enkele zilveren hoogsels en donkere stukken gewassen met eiwit, h. 80 cm
Inv.nr. BI-1890-1952-FOLIO-97(R)

Nieuwe Rijksmuseum gesteund, wat eveneens geldt voor het doortrekken van de presentatie tot en met de 20ste eeuw (zie ook pag. 36).

Het Rijksmuseum mengde zich in de discussies rond de teruggave van de collectie Goudstikker aan de erven en rond de dreigende sluiting van het buiten Beeckestijn bij Velsen, waar vele jaren een groot bruikleen kunstnijverheid van het Rijksmuseum was te zien. Het museum nam deel aan het symposium ter viering van het tienjarig bestaan van de VRM, de Vereniging van Rijksgesubsidieerde Musea, in het gebouw van de Tweede Kamer in Den Haag.

Sponsoring en fondsenwerving

De activiteiten van het Rijksmuseum wisten zich ook in 2005 weer verzekerd van ruimhartige steun van de overheid, de fondsen, het bedrijfsleven en particulieren. De in 2005 toetredende tweede hoofdsponsor van Het *Nieuwe* Rijksmuseum, ING, presenteerde zich behalve met krantenadvertenties ook met tal van acties aan het publiek, waaronder een actie met lunchpakketten in de museumtuin (zie pag. 45).

Het Rijksmuseum Fonds ontwikkelt zich steeds duidelijker als de koepel voor de particuliere fondsenwerving. In 2005 verwierf het Fonds het keurmerk van het Centraal Bureau Fondsenwerving. Een nieuw Fonds op Naam werd gesticht voor de aankoop, restauratie, onderzoek en onderwijs op het gebied van receptuurboeken en handleidingen voor de kunstenaar (zie pag. 57).

Een actie om op grote schaal Vrienden van het Rijksmuseum te werven werd voorbereid en zal in het eerste kwartaal van 2006 worden gelanceerd.

Bestuurlijk en personeel

De Raad van Toezicht van het museum vergaderde dit jaar vijfmaal; de laatste vergadering van het jaar werd gehouden in het buiten Trompenburg. De ontwikkelingen rond Het *Nieuwe* Rijksmuseum en de beleidsvoornemens voor de komende jaren vormden de voornaamste agendapunten van het afgelopen jaar. In oktober werd afscheid genomen van mevrouw Irene Asscher-

Vonk, die acht jaar lid van de Raad is geweest. Wij danken haar in het bijzonder voor haar inzet op het punt van de personele aspecten en de relatie met de Ondernemingsraad. Wim Pijbes, directeur van de Kunsthal Rotterdam, trad in februari tot de Raad toe.

Op 3 oktober bereikte het museum het droevige bericht dat prof. dr. J.R. Glasz was overleden. De heer Glasz behoorde tot de eerste leden van de Raad die werd ingesteld bij de verzelfstandiging van het Rijksmuseum in 1995. Zijn betrokkenheid bij het Rijksmuseum, ook in de moeilijke periode van zijn ziekte, gedenkt het museum met gevoelens van groot respect.

Na het verstrijken van de lopende zittingstermijn van de Ondernemingsraad waren helaas te weinig kandidaten beschikbaar om een nieuwe Ondernemingsraad te kunnen vormen. Om de medezeggenschap in het museum toch continuïteit te bieden, werd een aantal medewerkers door de directie uitgenodigd zit-

ting te nemen in een zogenoemde medezeggenschapscommissie. Hiermee is in goede sfeer overlegd. Voor 2006 is er uitzicht dat weer een Ondernemingsraad kan worden gevormd.

In 2005 werd een reorganisatie van de sector Collecties ingezet. Hierbij werd het aantal van vijf verzamelafdelingen, te weten Schilderkunst, Beeldhouwkunst en kunstnijverheid, Aziatische kunst, Rijksprentenkabinet en Nederlandse geschiedenis, teruggebracht tot drie, waarbij de eerste drie afdelingen smelten tot een afdeling Beeldende kunst. Daarnaast worden alle restauratieateliers, die tot dusver direct onder de verzamelafdelingen vielen, bij elkaar gevoegd tot een grote afzonderlijke restauratieafdeling. Deze ingreep is mede ingegeven door de locatie van alle ateliers in het nieuwe Ateliergebouw.

De hoofddirecteur werd in 2005 geëerd met enkele hoge Nederlandse en buitenlandse onderscheidingen. In april werd hem het officierschap in de Orde van Oranje Nassau verleend.

Op 11 juni 2006 ontving het Rijksmuseum het droevige bericht van het overlijden van de heer Fransen van de Putte.

Op 9 juni spelde de Italiaanse ambassadeur hem het commandeurschap in de Orde van de Stella della Solidarietà op, en op 5 december reikte de Franse ambassadeur hem de versierselen van de Ordre des Arts et des Lettres uit.

Jan Piet Filedt Kok hield op 6 december zijn oratie als hoogleraar Atelierpraktijken en materiaaltechnisch kunsthistorisch onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam.

Prof. dr. Volker Manuth van de Radboud Universiteit Nijmegen is benoemd als honorair conservator van het Rijksmuseum, een nieuwe functie bedoeld om een sterkere dialoog tot stand te brengen tussen de museale en universitaire kunstgeschiedenisbeoefening. In die hoedanigheid was professor Manuth onder meer betrokken bij de bestandscatalogus 17de-eeuwse schilderkunst en de voorbereidingen voor het Rembrandtjaar 2006.

Het beeldmerk van het Rijksmuseum voor het Rembrandt-jubileumjaar 2006. Ontwerp: Skipintro

Marketing Adviesraad

De Marketing Adviesraad is ingesteld om het museum op het gebied van marketing en publieksbereik te ondersteunen bij het veranderingsproces dat is gekoppeld aan Het *Nieuwe* Rijksmuseum en de daarbij behorende doelstellingen. In samenwerking met de Marketing Adviesraad zijn bijeenkomsten voor medewerkers georganiseerd waarin thema's als 'positionering van het merk Rijksmuseum' en 'denken vanuit de consument' aan de orde zijn gesteld. In de vergaderingen van de Adviesraad met leden van de directie zijn onderwerpen besproken als het opzetten van een vriendenorganisatie, de winkelformule, publieksonderzoek en marketingdoelstellingen.

De Adviesraad bestaat uit mevrouw drs. C.H.M. Braams (Unilever, vice-president Communications & Corporate Responsibility Europe), mr. drs. J.H. Brand (Egon Zehnder International B.V.,

Relaties van het Rijksmuseum ontvingen als eindejaarsgeschenk en als opmaat voor het Rembrandt-jubileumjaar de dichtbundel *Lyrisch van Rembrandt*. Ontwerp: Marjo Starink

consultant), drs. D. Karsten (UPC Nederland, chief executive officer), ir. A. Meerstadt (Nederlandse Spoorwegen, directeur Commercie), E.F.L.M. Randag (consultant) en drs. C.F.H.H. Vogelzang (directie ABN AMRO Nederland).

Vooruitblik

Het jaar 2006 zal in sterke mate in het teken staan van de viering van de 400ste geboortedag van Rembrandt. Het Rijksmuseum participeert in de Stichting Rembrandt 400 die de landelijke en internationale publiciteit rond het jaar reguleert. Tijdens de persconferenties die al in 2005 werden gehouden, werd duidelijk dat de voornaamste bijdrage van het Rijksmuseum aan dat jaar, de expositie *Rembrandt-Caravaggio*, het centrale evenement van de viering zal vormen. Het Rijksmuseum organiseert deze nu al spraakmakende tentoonstelling samen met het Van Gogh Museum, dat zijn tentoonstellingsvleugel hiervoor ter beschikking heeft gesteld.

Op 14 december ging *Rembrandt 400* in aanwezigheid van Hare Majesteit de Koningin van start in de schilders geboortestad Leiden met een tentoonstelling gewijd aan *Rembrandts Moeder*. Het Rijksmuseum droeg hieraan bij met belangrijke bruiklenen van Rembrandt en Gerard Dou.

Vanaf eind januari zal het Rijksmuseum, voorlopig voor een jaar, ook iedere vrijdagavond tot 22.00 uur zijn geopend, waarbij op deze avonden speciale activiteiten worden geprogrammeerd.

Ronald de Leeuw
Hoofddirecteur

'I amsterdam' is het city marketing motto van Amsterdam dat eind september 2005 werd gelanceerd en waarbij het Rijksmuseum prominent in beeld was.
Foto: Edwin van Eis

Essays

36 Geschiedenis van dichtbij > 40 Een collectie topstukken uit een collectie topstukken > 44 ING hoofdsponsor van het Rijksmuseum > 46 'Radioactief' brons

Geschiedenis van dichtbij

In Het *Nieuwe* Rijksmuseum wordt een chronologisch circuit gerealiseerd waarlangs de bezoeker van het verre verleden naar het nabije heden kan wandelen. Al wandelend ervaart de bezoeker de grote veranderingen in de maatschappij als geheel én op specifieke terreinen, in het bijzonder die van de kunsten.

Het *Nieuwe* Rijksmuseum wijkt conceptueel sterk af van het Oude Rijksmuseum: chronologisch van opzet, doorgetrokken naar het heden, geen kunstobjecten in isolement maar ingebed in de context van de tijd, historisch, meer verhalend en minder objecten die voor zichzelf spreken. Bezoekers worden op hun wandeling door de tijd geconfronteerd met historische sensaties: directe ontmoetingen met het verleden. Het imago van het Oude Rijksmuseum is het kunstmuseum van de schilders van de Gouden Eeuw; het imago van Het *Nieuwe* Rijksmuseum wordt dat van het museum van kunst en geschiedenis van vroeger tot nu. Om van Oud naar *Nieuw* te komen, worden stappen gezet op een groot aantal terreinen, waaronder zeker ook op het ter-

rein van geschiedenis. Daarnaast staat geschiedenis sterk in de aandacht en dat heeft zijn weerslag op het Rijksmuseum.

Het 'Rijksmuseum van geschiedenis'

Om het Rijksmuseum als museum van geschiedenis in beeld te krijgen, deden wij met hulp van het bureau Netpanel een publieksonderzoek. Ruim 500 respondenten kregen vragen voorgelegd over het Rijksmuseum, hun verwachtingen over de nieuwe opstelling en hun ideeën over geschiedenis.

Ruim 90% van het Nederlandse publiek, als wij ervan uitgaan dat de steekproef inderdaad representatief was, vindt het een goed idee dat het Rijksmuseum na de verbouwing de ont-

wikkeling van kunst en samenleving tot het heden gaat tonen. Die uitslag is een krachtige steun in de rug voor het inhoudelijk concept van het vernieuwde museum.

Zeer interessant is ook het antwoord op de vraag welke vleugel men het eerst zal gaan bezoeken. Ruim een kwart gaat eerst naar de 20ste eeuw. Tussen de 14 en 17% zal eerst naar de middeleeuwen, de tijdelijke tentoonstellingen of de Gouden Eeuw gaan. Op ruimere achterstand scoren de overige onderdelen van Het *Nieuwe* Rijksmuseum. Nederlanders kijken dus niet met de grootste nieuwsgierigheid uit naar een ontmoeting met het verre, maar juist met het nabije verleden.

De belangstelling voor Nederlandse geschiedenis is groot. Een ruime meerderheid geeft aan (zeer) geïnteresseerd te zijn en slechts 15% is (zeer) ongeïnteresseerd. De interesse neemt toe met de leeftijd: hoe ouder men is, hoe groter de interesse. Bij degenen die geen belangstelling hebben, komt dit vooral omdat het heden en de toekomst hen meer boeien.

Een ruime meerderheid meent dat kennis van de Nederlandse geschiedenis het voordeel oplevert dat wij met elkaar één verhaal delen. Voorzichtiger wordt men bij de vragen of kennis van de geschiedenis je trots maakt op Nederland of betekenis geeft aan je bestaan. Degenen die daar voluit 'ja' op zeggen, vormen slechts een derde van de respondenten. Hiermee contrasteert enigszins hoe men tegen de relatie inburgering, integratie en kennis van geschiedenis aankijkt. Maar liefst 85% acht het voor nieuwe Nederlanders belangrijk om kennis te nemen van de Nederlandse geschiedenis. Van de respondenten verwacht de helft dat nieuwe Nederlanders door deze kennis trots kunnen worden op hun nieuwe vaderland.

Weinig respondenten voelen zich eerder Europeaan of wereldburger dan Nederlander en heel veel respondenten geven de voorkeur aan geschiedenis waarin zij zichzelf en hun eigen omgeving terugzien. Deze respons sluit aan bij het antwoord dat men in Het *Nieuwe* Rijksmuseum eerst naar de 20ste eeuw zal gaan. Daar maakt de bezoeker immers de grootste kans zijn eigen geschiedenis tegen te komen. De Nederlanders verwachten in die opstelling dan allereerst de Tweede Wereldoorlog te zien, op enige afstand gevolgd door respectievelijk de crisis van

Adam van Breen
Wintergezicht op de Vijverberg te Den Haag met op de voorgrond prins Maurits en zijn gevolg, 1618
Olieverf op paneel, 71 x 131,8 cm
Inv.nr. SK-A-955

Boven: Wouter Lap
Karikatuur van Dick Dolman, 1982
Collage van papier op karton, kleurenfotografie, gouache, penseel in zwart, 34 x 30,5 cm
Inv.nr. NG-2005-3-17
Tweede Kamervoorzitter Dick Dolman speelt poppenkast met twee handpoppen: Joop den Uyl en Ed Nijpels.
Aankoop met steun van het Johan Huizinga Fonds.

Onder: Wouter Lap
Karikatuur van Joop Zoetemelk, 1975
Karton, gouache, 48 x 38 cm
Inv.nr. NG-2005-3-10
Joop Zoetemelk is afgebeeld met een stok met twee objecten die elkaar in evenwicht houden: een wielrenpet en een besmeurd bordje met de naam Eddy Merckx.
Aankoop met steun van het Johan Huizinga Fonds.

de jaren '30, Nederlands-Indië en de dekolonisatie, de watersnoodramp en de Eerste Wereldoorlog. Nederlandse geschiedenis dus, maar wel geschiedenis die alleen goed valt te begrijpen in een internationale context.

Het Rijksmuseum aan de Hofvijver

Het Rijksmuseum toont tijdens de verbouwing van het hoofgebouw delen van de collectie in tien andere musea in Nederland, Duitsland (Kleef) en België (Antwerpen). De laatste gastpresentatie – het *Rijksmuseum aan de Hofvijver* – opende in september in het Haags Historisch Museum. Het Rijksmuseum toont er zo'n 200 schilderijen en andere kunstwerken. Gezamenlijk evoceren die de nationale geschiedenis van het midden van de 16de eeuw tot de eigen tijd. Vanzelfsprekend zijn voor de gelegenheid op diverse manieren Haagse accenten aangebracht. Bij de selectie van de werken is nadrukkelijk rekening gehouden met de locatie vlakbij het Binnenhof, vanaf de tweede helft van de 16de eeuw een brandpunt van de Nederlandse geschiedenis. Sommige kunstwerken komen door de tijdelijke verhuizing vrijwel terug op de plaats waar zij ooit zijn gemaakt of hebben gefunctioneerd. Bijvoorbeeld de serie schilderijen betreffende de opstand van de Bataven door Otto van Veen uit de vergaderzaal van de Staten-Generaal of het bureau van Willem Drees met de buste van Jean Jaurès dat in zijn werkkamer thuis in de Beeklaan stond. Zoals ook met andere gastpresentaties gebeurde, is in deze presentatie sprake van interactie tussen de collecties van het Rijksmuseum en het ontvangende museum. Werken uit de collectie van het Haags Historisch Museum, zoals het schilderij van een vaandeldrager door Everard Crijnsz van der Maes en de tong en teen van de gebroeders De Witt, versterken de 'Amsterdamse' stukken.

Het Johan Huizinga Fonds

Dit fonds is gericht op de presentatie en collectievorming van het cultureel-historisch erfgoed van Nederland in het Rijksmuseum. De oprichter van het fonds, Menno Witteveen, verwoordde het zo: 'Ik geloof niet dat je ergens anders zo direct in aanraking kunt komen met het unieke verhaal van de Nederlandse geschie-

denis.' Het fonds draagt de naam van Nederlands beroemdste historicus. De grote Huizinga maakte zich sterk voor een geschiedenis die beeldend is, die de opwindende sensatie biedt van een direct contact met het verleden. Geschiedenis spreekt hoofd en hart aan. Net als kunst, en in samenhang daarmee.

Het Johan Huizinga Fonds is een jong themafonds dat zich de komende jaren naar wij hopen snel zal ontwikkelen. In 2005 werden belangrijke collecties voor de geschiedenis van de 20ste eeuw met steun van dit nieuwe fonds aangekocht. Daartoe behoren de fotocollectie van Willem Diepraam en zijn vrouw Shamanee Kempadoo (zie p. 64), de prachtige collectie cartoons uit de jaren '70 van de 20ste eeuw van Wouter Lap (zie het *Bulletin van het Rijksmuseum*, 3/2005, pp. 288-299) en foto's van het naoorlogse Nederland die zijn gemaakt in opdracht van het blad *Ons Vrije Nederland*.

Een historische Boekenweek

De Boekenweek van dit jaar stond in het teken van geschiedenis en heel Nederland heeft het geweten: de boekwinkels werden overstroomd door een vloed aan historische titels. De officiële start van de Boekenweek had plaats in de Philipsvleugel, waar een trotse Jan Wolkers, de schrijver van het Boekenweekgeschenk, voor 'De Staalmeesters' van Rembrandt in het zonnetje werd gezet. Later in de week was de Philipsvleugel het toneel van een van de speciale Boekenweekavonden waarop schrijvers

voorlezen uit hun bijdragen aan *De historische sensatie. 50 verhalen over unieke voorwerpen in het Rijksmuseum*, geredigeerd door Bert Natter en Kees Zandvliet. Het boek is gepubliceerd bij Thomas Rap en bevat verhalen van bekende wetenschappelijke en literaire auteurs.

In dezelfde week verschenen maar liefst drie andere historische publicaties van Rijksmuseummedewerkers. Peter Sigmond en Eveline Sint Nicolaas publiceerden *Kijken naar geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen*, een eerste serieuze verkenning in Nederland naar het breukvlak van geschiedenispresentatie en -onderzoek met gebruikmaking van niet-traditionele geschiedenisbronnen. Dit boek zal ongetwijfeld een rol gaan spelen in de opleiding van historici en museummedewerkers. Ab Hoving, restaurator scheepsmodellen, publiceerde in de reeks Rijksmuseum-Dossiers *William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip*. Dit enorme scheepsmodel domineert de eerste zaal van de opstelling van de *Meesterwerken* in de Philipsvleugel en is in de afgelopen jaren uitgegroeid tot publiekslieveling. In dit boek wordt stap voor stap uitgelegd hoe deze 17de-eeuwse oorlogsmachine werd gebouwd en gebruikt. Met de publicatie van *Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum* onderstreepte het museum het belang van fotografie voor ons beeld van de 20ste en 21ste eeuw.

Een collectie topstukken uit een collectie topstukken

Tijdens de renovatie van het Rijksmuseum biedt het CODA Museum in Apeldoorn onderdak aan de collectie Aziatische kunst van het Rijksmuseum. De presentatie is samengesteld door hoofdconservator Aziatische kunst Pauline Lunsingh Scheurleer, die de leiding had van het project, en de conservatoren Menno Fitski en Jan van Campen. ‘Het is een prachtige opstelling geworden, een collectie topstukken als representant van een collectie topstukken.’

De collectie Aziatische kunst van het Rijksmuseum biedt een overzicht van de belangrijkste kunststromingen en stijlontwikkelingen in vier cultuurgebieden van Azië: Oost-Azië (China, Japan en Korea), Zuid-Azië (India, Pakistan, Bangla Desh, Sri Lanka), Himalaya (Tibet en Nepal) en Zuidoost-Azië (Birma, Cambodja, Thailand, Vietnam en Indonesië).

Het is een verzameling van topstukken, vertelt Pauline Lunsingh Scheurleer, die de collectie Zuid- en Zuid-Oost Azië beheert. ‘De collectie telt nu zo’n 5500 voorwerpen. Dat lijkt misschien

veel, maar het gaat om een heel groot continent en om een brede tijdsperiode, van 1500 voor Christus tot ca. 1900. Ter vergelijking: het Rijksprentenkabinet heeft 800.000 prenten en beslaat alleen de Europese kunstgeschiedenis! De verzameling is in 1929 opgestart en is dus relatief jong. En als je een collectie ‘Aziatische kunst’ wilt opbouwen, waar begin je dan? Er is vanaf het begin heel duidelijk gekozen voor het verwerven van stukken van hoge kwaliteit die samen een breed verhaal vertellen. Dat verzamel-

beleid is consequent voortgezet.’ Menno Fitski, conservator van de Japanse en Chinese collectie: ‘De collectie is ontstaan uit een aantal verzamelingen en de belangrijkste daarvan is die van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst, die het Rijksmuseum in langdurig bruikleen heeft gekregen. De Vereniging is in 1918 opgericht, dat paste helemaal bij de eind 19de eeuw ontluikende opvatting dat Aziatische kunst gelijkwaardig was aan de Europese. De Vereniging en wij streven ernaar kunst onder de aandacht te brengen die

Beeld van een *lohan*
China, 1200 tot 1400
Hout met resten van polychromie, h. 109 cm, b. 59,5 cm
Inv.nr. AK-MAK-1727

veranderd. Voor Apeldoorn hebben we gekozen voor India, Indonesië, Japan, China en exportkunst. Ons uitgangspunt was dat we eenheid wilden creëren in het verhaal dat we vertellen, en variatie in de getoonde onderwerpen. Het nadenken over de opstelling was een goede voorbereiding voor de nieuwe manier van presenteren in Het Nieuwe Rijksmuseum, waarin immers ook de nadruk komt te liggen op kunst én historie.’

Jan van Campen: ‘Wat nieuw is, is dat je nu als het ware een duik in Azië neemt. In de oude opstelling stond de collectie exportkunst in de koloniale zaal. Dat is ook niet onlogisch, want ze vertegenwoordigt een hoofdstuk van de wooncultuur van de Europeanen. Maar de voorwerpen zijn gemaakt door Aziatische

handwerkers en vanuit die invalshoek zijn ze tussen de voorwerpen van de afdeling Aziatische kunst geplaatst. De verandering van context en de ‘confrontatie’ van deze collectie met die van Pauline en Menno leverde een verrassend resultaat op en overtrof onze verwachtingen. In Het Nieuwe Rijksmuseum wordt de exportkunst overigens weer opgenomen in het circuit in het hoofdgebouw, als onderdeel van het verhaal over de Nederlandse kunst en cultuur. Dat is zo mooi aan deze collectie: dat ze in diverse contexten kan worden getoond.’

Lohan

In de opstelling is uiteraard een belangrijke plaats ingeruimd voor de zittende *lohan*, in 2005 verworven door de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst, die haar collectie in

langdurige bruikleen in het Rijksmuseum heeft. Het 13de- of 14de-eeuwse houten beeld van een boeddhistische heilige die geestelijke volmaaktheid heeft bereikt en als een asceet in afzondering leeft, is een belangrijke aanvulling op de collectie Chinese sculptuur.

Menno Fitski: ‘De verzameling Chinese boeddhistische beeldhouwkunst geeft een mooi overzicht van de vroege beeldhouwkunst tot aan de 12de eeuw, maar we hadden nog geen goede representant van sculptuur uit de latere periode. Het beeld behoorde tot een groep van 16 of 18 *lohans*, waarschijnlijk gaat het om de 15de, Ajita. In een beschrijving van een set schilderijen van 18 *lohans* uit de vroege 12de eeuw wordt deze Ajita omschreven als ‘met zijn hoofd schuin, luisterend naar het lezen van een *sutra*, met een hemelse, pure blik, als in een meditatieve staat van *samadhi*’, dat wil zeggen: een staat van volledige concentratie. En daar voldoet de *lohan* helemaal aan. Beelden van deze kwaliteit zijn zeldzaam, dus we zijn er heel blij mee.’

Favoriet

Welk voorwerp uit ‘hun’ collectie vinden de conservatoren nu

heimelijk het boeiendst of mooist? Die vraag blijkt niet makkelijk te beantwoorden, maar na enige aarzeling maken ze toch een keuze.

Pauline Lunsingh Scheurleer: ‘We hebben een merkwaardige olielamp in de collectie – er is geen tweede van bekend – in de vorm van een stripfiguur-achtige olifant met wijduitstaande oren en een opgerichte slurf. Op de olifant zit een mannetje met een enorme puntneus en een haarknotje in een ontspannen houding, hij heeft, heel opvallend, geen olifantenhaak in zijn hand om het dier te besturen. Ik heb een oude tekst gevonden waarin de menselijke driften worden vergeleken met een op hol geslagen olifant: alleen een asceet kan die beheersen. Hier wordt dus uitgebeeld dat de asceet door zijn geestkracht de menselijke driften kan beheersen. Het lampje geeft weinig licht want het gaatje voor de lont in de top van de slurf is maar klein. Waarschijnlijk stond het dus in een donkere ruimte en speelde het een rol in een religieus ritueel. Het is misschien niet zozeer een mooi voorwerp, als wel heel interessant door zijn betekenis.’

Jan van Campen: ‘Ik kies voor een porseleinen bord met een schildering van een man die in een moerbeiboom klimt. Hij heeft zijn slofjes uitgedaan, een mooi detail. Maar wat mij vooral treft is dat de voorstelling zo prachtig is uitgevoerd, heel precies en evenwichtig.’

Menno Fitski: ‘Ik kan niet om onze houten Guanyin heen. Ik was echt even ontroerd toen ik dit beeld weer zag, want het was een poosje opgeborgen geweest. Maar nu je de vraag zo stelt, noem ik toch de Japanse theekommen. Ze vallen misschien niet eens op wanneer je door de zaal loopt, maar als je ze vasthoudt, ervaar je hoe bijzonder ze zijn. Het gewicht, de textuur, de glazuur, de oneffenheden daarin, de hele vorm – ze liggen zo mooi in de hand. Het kan natuurlijk niet anders, maar eigenlijk is het jammer dat ze achter glas staan, want je moet ze vasthouden om hun unieke kwaliteit te ervaren. Het valt me nu op dat we alle drie min of meer ‘onooglijke’ voorwerpen noemen. Zou dat typisch zijn voor Aziëspecialisten?’

ING hoofdsponsor van het Rijksmuseum

Een leeuw voor een leeuw

In 2005 sloot het Rijksmuseum met ING een sponsorovereenkomst voor ten minste zes jaar. 'ING is er trots op de hoofdsponsor van dit topmuseum te zijn', zegt Rutger Hamelynck, manager van het programma kunst en cultuur van de ING Group. Hij belicht de overwegingen van de financiële instelling om deze overeenkomst aan te gaan.

'Het sponsorship gaat uit van een echte samenwerking. Het Rijksmuseum en ING hebben een gezamenlijk doel: meer mensen uit binnen- en buitenland laten genieten van de kunst en kennis die in het museum aanwezig is. Dat staat voorop.' Maar uiteraard is de steun van ING niet belangeloos. 'Het Rijksmuseum trekt jaarlijks bijna 1 miljoen bezoekers uit alle windstreken en heeft in het buitenland een zeer goede naam. Het is voor ons dus zeer aantrekkelijk om onze naam aan het museum te verbinden. We bereiken daarmee een enorme doelgroep en kunnen onze bestaande en potentiële klanten via cultuur van topkwaliteit voor onze dienstverlening interesseren.'

Uitstraling

ING voert een actief cultureel sponsorbeleid en het samenwerkingsverband met het Rijksmuseum sluit daar perfect bij aan, aldus Hamelynck. 'We worden vaak benaderd, maar het merendeel van de aanvragen moeten we afwijzen omdat ze niet voldoen aan onze criteria. We willen ons namelijk alleen verbinden aan organisaties die qua activiteit en imago bij ons passen. Voor

ING was de uitstraling van het Rijksmuseum van doorslaggevende betekenis. Het is een ambitieus museum, waar kwaliteit en kennis van zaken hoog in het vaandel staan. Het museum verliest zijn maatschappelijke functie en missie nooit uit het oog, maar is met het oog op de toekomst ook marktgericht en neemt opmerkelijke initiatieven zoals de presentatie op Schiphol.' ING heeft bovendien zelf een grote collectie, van zo'n 20.000 he-

dendaagse figuratieve kunstwerken, die internationale erkenning geniet. 'Een deel daarvan hangt in de kamers van onze werknemers, maar we organiseren ook tentoonstellingen in binnen- en buitenland of geven werken in bruikleen. De samenwerking met het Rijksmuseum past dus heel mooi in dat plaatje.'

Netwerk

Het sponsorship kent verschillende facetten: een aanzienlijk deel van het geld wordt gebruikt voor de inrichting van Het Nieuwe Rijksmuseum. Hamelynck wil wel benadrukken dat ING zich niet bemoeit met inhoudelijke zaken zoals de programmering. 'Dit is de belangrijkste renovatie en vernieuwing die het Rijksmuseum tot nu toe ondergaat. We willen een substantiële bijdrage leveren aan de realisatie daarvan.' Daarnaast steunt ING de presentaties van het Rijksmuseum, mede op Schiphol, in de tien gastmusea in Nederland, Duitsland en België, en in het buitenland. *Schitterend Satijn; Het beste van Gerard ter Borch* die van 10 juni t/m 4 september 2005 in het Rijksmuseum was te zien, was de eerste in een reeks tentoonstellingen die wordt gesponsord door ING. 'Een kleine, maar fraaie tentoonstelling, die het verdiende om door veel mensen te worden bezocht. ING heeft de marketing ondersteund door gerichte acties voor medewerkers en klanten te organiseren. Dat zullen we zo veel mogelijk doen. We hebben natuurlijk een enorm netwerk.'

Kennismaking

De eerste gezamenlijke campagne van ING en het Rijksmuseum ging op vrijdag 22 juli van start. ING zette twee weken lang, van 22 juli tot 7 augustus, comfortabele sofa's in de Philipsvleugel neer, zodat bezoekers op hun gemak konden genieten van *De Meesterwerken*. Hamelynck: 'Dit project was bedoeld als een plezierige en doeltreffende kennismaking voor het publiek met onze betrokkenheid bij het museum.' Bovendien konden bezoekers in augustus elke werkdag een bezoek aan het museum combineren met een lunch, de 'Meal Deal'-actie. 'Het Rijksmuseum wordt door veel Nederlanders gezien als een culturele 'noodzaak': je gaat er een paar keer in je leven naartoe, maar wel met enige tegenzin, want er is ontzettend veel te zien, en dat

wordt wel eens ervaren als een opgave. Dat wilden we doorbreken, door mensen aan te moedigen om tijdens de lunchpauze naar het museum te komen, dan is het juist een leuke en interessante onderbreking van de werkdag. Zeker in combinatie met een lekkere lunch in de prachtige tuin van het museum. We hebben het de bezoekers gevraagd: het initiatief werd zeer op prijs gesteld, dus dat gaan we volgend jaar weer doen.'

De samenwerking werd overigens bezegeld met de overhandiging door directeur Ronald de Leeuw van een werk in bruikleen aan ING: het 19de-eeuwse schilderij door Pieter Gerardus van Os van een imposante leeuw. 'Mooier kan bijna niet: Ronald de Leeuw die een schilderij van een leeuw namens het Rijksmuseum in bruikleen geeft aan het bedrijf dat de leeuw als logo voert...'

Lunch + 4 Masterpieces in half an hour

Purchase a special Meal Deal ticket at the counter and treat yourself to The Rijksmuseum Masterpieces and a delicious lunch in the museum gardens.

Available every week-day lunch time between 12.00 and 14.00 hrs.

RIJKSMUSEUM
R. O. S. S. T. J. K. M. M.

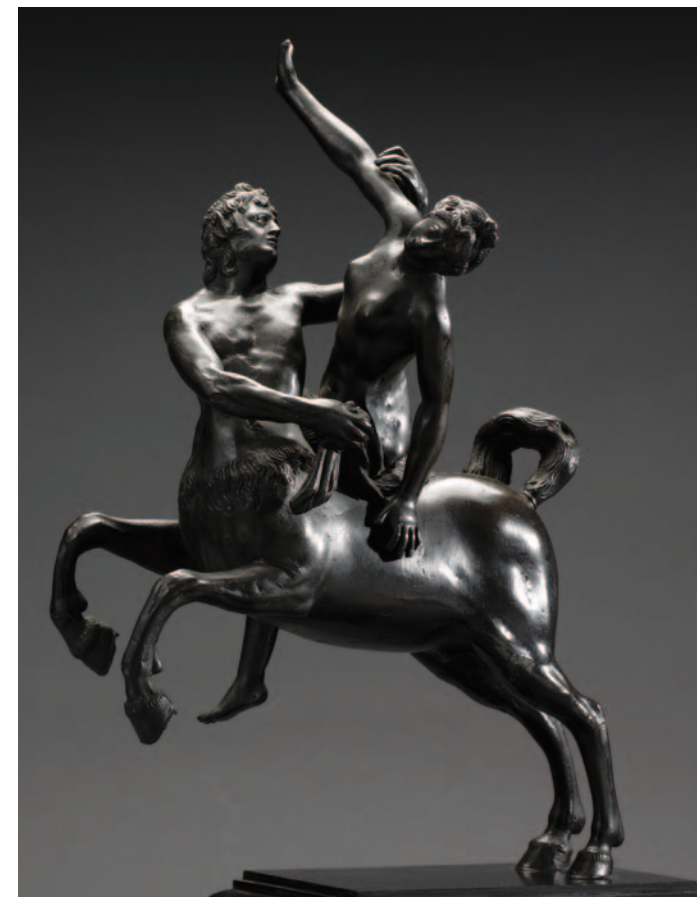
A contemporary look at a rich past **ING**

De 'Meal Deal', een van de acties om de samenwerking met ING onder de aandacht te brengen, was een succes. De speciale lunchboxen waren iedere dag uitverkocht. De actie liep van 1 tot en met 31 augustus.

Pieter Gerardus van Os
Een leeuw uit de menagerie van koning Lodewijk Napoleon, 1808
Olieverf op doek, 187 x 130 cm
Inv.nr. SK-A-1100
Als blijk van waardering voor het hoofdsponsorschap heeft ING, die een leeuw in zijn logo voert, dit schilderij uit de collectie van het Rijksmuseum in bruikleen ontvangen voor zolang de sponsorovereenkomst duurt.

‘Radioactief’ brons

Op 14 november 2005 opende in Londen een tentoonstelling van ongeveer veertig bronzen beelden uit de collectie van het Rijksmuseum onder de titel *From Vulcan's Forge*. Tijdens de voorbereidingen voor deze tentoonstelling is met behulp van een nieuwe techniek uitvoerig technisch onderzoek gedaan naar de wijze waarop de beelden zijn gegoten. Een wereldprimeur, want nooit eerder werden bronzen uit de Renaissance en later aan een dergelijk onderzoek onderworpen.

zomer van 2005 in het Paul Scherrer Instituut (kortweg PSI, een gerenommeerd neutronenonderzoeksinstituut) in Villigen in Zwitserland, bestraald. Tijdelijk werden de beelden daardoor licht radioactief. Door hun straling vervolgens te meten kunnen de beelden digitaal in kaart worden gebracht, maar kan bijvoorbeeld ook de exacte samenstelling van de legering van het brons worden vastgesteld.

De verzamelde stralingsdata maken het zelfs mogelijk om een virtuele wandeling te maken door de ingewanden van het brons. Bovendien kan het beeld, net als bij een hersenscan tijdens een medisch onderzoek, virtueel in plakjes worden gesneden. Met contrasterende kleuren kunnen de verschillende bestanddelen van het beeld zichtbaar worden gemaakt: de bronzen wand en de kern waarin sporen van armaturen ('het skelet' van het beeld) kunnen worden gevonden, holtes in het beeld of reparaties die in de loop van eeuwen zijn uitgevoerd. En dat alles uiteraard zonder enige schade aan het bronzen beeld. Het resultaat is een spectaculaire computeranimatie van het beeld met al zijn technische eigenaardigheden. Die informatie leidt tot een beter begrip van de oude giettechnieken, maar ook tot het beter toeschrijven van beelden.

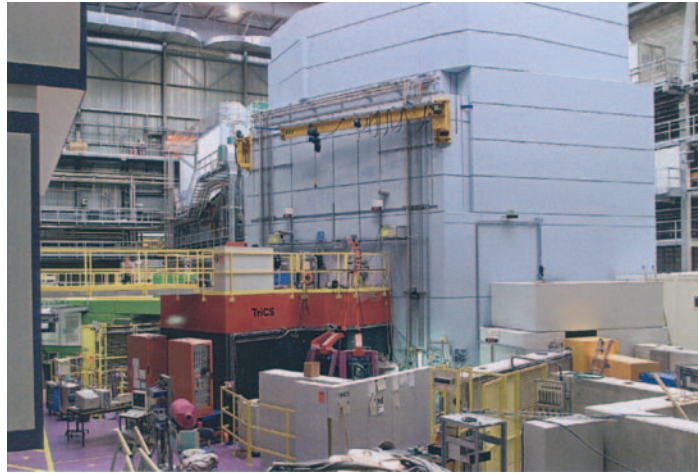
Een voorbeeld is een raadselachtig brons uit circa 1580 van een lopende man met modieuze hoed en pofbroek. De tomografische beelden tonen aan dat het beeld op een nogal ongebruikelijke en omslachtige manier is gemaakt. Overigens wel met een groot vakmanschap. In de doorsnede is in de eerste plaats te zien dat de wanddikte van het brons heel regelmatig is; een teken van goed gietwerk! Verder blijkt uit de tomografie dat de armen en benen van de man apart zijn gegoten en door

Overall ter wereld vindt al jaren onderzoek plaats naar bronsculptuur, onder andere door middel van röntgenfotografie; het Rijksmuseum deed dat onder meer bij de tentoonstellingen over Adriaen de Vries (1998) en Willem van Tetrode (2003). Nu is echter voor het eerst gebruikgemaakt van een revolutionaire, nieuwe techniek: neutronenradiografie en -tomografie. Twaalf beelden uit de verzameling van het Rijksmuseum werden in de

Caspar Gras
Nessus schaakt Deianeira, 1640-1650
Brons, hoogte 33 cm
Inv.nr. BK-16508

Neutronenradiografische foto van het bronzen beeld 'Nessus schaakt Deianeira'.

de beeldhouwer naderhand aan het lichaam zijn gesoldeerd – de ringen die als een soort mouwaanzetten zichtbaar zijn op de doorsnede wijzen daarop. In de onderbuik van de man zijn relatief grote blokvormige reparaties aangebracht. De radiografie-afbeelding (die het beeld in drie dimensies doorzichtig maakt) laat soldeerringen bij de bovenarmen en knieën zien. Stangetjes zijn aangebracht voor de stevigheid van de arm- en knieverbindingen, van schouder naar schouder en in de knieën. Zulke eigenaardigheden, die bij geen enkel ander brons uit deze tijd zijn gevonden, doen vermoeden dat het beeldje is gegoten door een bronsgieter die zijn vak weliswaar goed verstond, maar niet op de hoogte was van de geavanceerde Italiaanse giettechnologie, die op dat moment alom in Europa ingang vond. De toeschrijving van het brons aan de Amsterdamse beeldhouwer Hendrick de Keyser werd door de resultaten van het neutronenonderzoek ontkracht. Vergelijking van de tomografische afbeeldingen van de lopende man met gelijksoortig beeldmateriaal van een door De Keyser gesigneerd brons van Mercurius, eveneens in het Rijksmuseum, toonde aan dat De Keyser gebruikmaakte van een andere giettechniek. Daarmee is een oude veronderstelling dat het brons Willem van Oranje voorstelt ook definitief van tafel.

Waar de lopende man wel vandaan komt, is echter nog geen uitgemaakte zaak. Een mogelijkheid is het atelier van een onbekende Duitse kunstenaar uit de late 16de eeuw, want het beeldje komt oorspronkelijk uit de kunstverzameling van de landgraven

van Hessen-Kassel. Hun 'Kunst- und Wunderkammer' belandde in het Hessisches Landesmuseum in Kassel, dat kort na de Eerste Wereldoorlog veel kunstwerken verkocht waaronder dit brons. Misschien maakte het brons zelfs deel uit van de collectie van landgraaf Moritz von Hessen-Kassel, die omstreeks 1600 een grote en beroemde kunstcollectie bezat.

Hoewel het beeld al enige tijd door het leven gaat als 'Lopende edelman', is het waarschijnlijker dat hij oorspronkelijk een muziekinstrument in zijn hand hield; zijn houding is namelijk exact gelijk aan die van een staande basspeler, een *violone di basso*. Dat kan erop duiden dat het figuurtje ooit deel uitmaakte van een bronzen orkestje, misschien als onderdeel van een groot uurwerk of een speeldoos, waarvan de Kasselse landgraaf er vele bezat.

Het neutronenradiografisch onderzoek werd vanuit het Rijksmuseum uitgevoerd door Robert van Langh (metaalrestaurator) en Frits Scholten (hoofdconservator Beeldhouwkunst), daarbij ondersteund door dr. Dirk Visser (NWO), prof. dr. Eber-

De radiografie-afbeelding (die het beeld in drie dimensies doorzichtig maakt) van de 'Lopende edelman' laat soldeerringen bij de bovenarmen en knieën zien.

hard Lehmann (PSI), dr. Peter Vontobel (PSI) en Mirko Estermann (PSI). Het werk werd mede mogelijk gemaakt door NWO, die kostbare stralingstijd in Villigen ter beschikking stelde.

De eerste resultaten van het onderzoek zijn inmiddels gepubliceerd in de catalogus *From Vulcan's Forge* die de tentoonstelling begeleidde. Bovendien zijn computeranimaties van alle twaalf bronzen te zien op de website van het Rijksmuseum, evenals op de cd die bij dit jaarverslag is gevoegd. Uit de grote belangstelling die dit innovatieve onderzoekswerk heeft gekregen onder vakgenoten en in de pers mag voorzichtig worden afgeleid dat het hét instrument voor onderzoek naar bronsgiettechnologie in de komende jaren zal worden. Naar verwachting zal het kunnen leiden tot intensieve internationale samenwerking tussen het Rijksmuseum en een aantal andere grote musea op dit terrein.

Lopende edelman
Nederland of Duitsland, ca. 1580
Brons, hoogte 35 cm
Inv.nr. BK-16083

Neutronenradiografische foto van een bronzen beeld, waarin de verschillende materialen door kleuren zichtbaar zijn gemaakt.

Aanwinsten

52 Een uniek 16de-eeuws portret van een Afrikaanse man > 54 Een kabinet voor Amalia van Solms > 57 Een 'receptenboek' en een bundel over de gebroeders De Witt > 60 Op de drempel van de 20ste eeuw: Jan Toorop en Piet Mondriaan > 64 De 20ste eeuw in fotografie: de collectie Diepraam-Kempadoo

Een uniek 16de-eeuws portret van een Afrikaanse man

Het prachtige 'Portret van een Afrikaanse man' dat het Rijksmuseum in 2005 heeft kunnen verwerven, is het enige geschilderde portret van een zwarte Afrikaan dat uit de Renaissance is bewaard. Mensen uit Afrika waren in het 16de-eeuwse Europa zelden personen van aanzien, maar deze man is afgebeeld als een Vlaamse edelman. Zijn zelfbewuste houding, Europese kleding en rijke attributen getuigen van zijn succesvolle assimilatie binnen de culturele normen van deze periode.

Net zoals veel Vlaamse edellieden in het begin van de 16de eeuw is de Afrikaan afgebeeld met een baret (een rode klapmuts), waarop een gouden pelgrimsinsigne is gespeld van Onze-Lieve-Vrouwe van Halle, bij Brussel. Het Mariabeeld in die kerk behoorde tot de oudste en in Brabant meest vereerde Madon-nabeelden en werd zowel door de hertogen van Bourgondië als door de Habsburgers aanbeden. Het is aannemelijk dat de geportretteerde het pelgrimsoord heeft bezocht en daar het insigne kocht of cadeau kreeg. Het insigne maakt duidelijk dat de man een christen is, en wekt het sterke vermoeden dat hij in de kringen van het Habsburgse hof in Brussel en/of in Mechelen bij landvoogdes Margareta van Oostenrijk (1480-1530) heeft verkeerdt.

De Afrikaan kijkt met zijn iets naar achter geheven hoofd kalm en zelfbewust voor zich uit. Hij heeft een snor en een baard, wat zowel in Afrika als Europa een teken van status en mannelijkheid was, en draagt geitenleren handschoenen. Met zijn rechterhand omvat hij de greep van zijn zwaard, en hij heeft zijn linkerhand in zijn zij. Opmerkelijk is dat de man tot onder het middel is geportretteerd, waardoor te zien is hoe zijn bruin-gekleurde beenlingen (*hosen*) met dubbele steken aan zijn rode wambuis zijn bevestigd. Het gevest van zijn zwaard is fraai bewerkt en hij draagt een rijk geborduurde tas. Dit alles maakt het waarschijnlijk dat hier een krijgsman is geportretteerd. In een boeiend opstel in het *Bulletin van het Rijksmuseum* heeft de historicus Ernst van den Boogaart als kandidaat Christophle le More

voorgesteld, een boogschutter in de lijfwacht van keizer Karel V. Zijn naam wordt in documenten over het gevolg van de Spaanse vorsten herhaaldelijk vermeld, het eerst in 1503 als stalknecht en het laatst in 1521, toen hij als lijfwacht ter gelegenheid van de keizerskroning van Karel V in Aken verbleef.

Het schilderij kan op stilistische gronden worden toegeschreven aan de Haarlemse schilder Jan Mostaert (ca. 1474-1552/53). Wie de opdrachtgever was en bij welke gelegenheid het portret is geschilderd, is helaas niet vast te stellen, maar het is aannemelijk dat het tussen 1520 en 1530 is vervaardigd. Mostaert bezocht in 1521 het hof van Margareta van Oostenrijk in Mechelen. Het is goed mogelijk dat hij dit portret toen heeft geschilderd.

Dit schilderij past met zijn volstrekt unieke onderwerp uitstekend in het cultuurhistorische verhaal dat Het *Nieuwe* Rijksmuseum over de renaissance zal vertellen, en is een prachtige aanvulling op de reeks vroege Noord-Nederlandse portretten in het Rijksmuseum. Het portret werd in de zomer van 2005 als nieuwe aanwinst getoond in de Philipsvleugel, en was in het najaar te zien in de tentoonstelling *Dames van klasse* in Mechelen. De komende jaren zal het deel uitmaken van de opstelling van vroege Nederlandse schilderijen in het museum Boijmans Van Beuningen in Rotterdam.

Jan Mostaert
Portret van een Afrikaanse man, 1520-1530
Olieverf op paneel, 30,8 x 21,2 cm
Inv.nr. SK-A-4986
Aangekocht met steun van de BankGiro Loterij, de Mondriaan Stichting,
de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuur Fonds,
het VSBfonds en het Rijksmuseum Fonds

Een kabinet voor Amalia van Solms

Stadhouders, koningen, prinsen en prinsessen uit het Oranjehuis hebben een grote rol gespeeld als opdrachtgevers en verzamelaars van kunst, maar doordat hun collecties bij herhaling over alle windstreken verspreid zijn geraakt, is dat in veel gevallen onzichtbaar geworden en in vergetelheid geraakt. Een recent ontdekt meesterwerk van de Haagse meubelkunst, gemaakt voor Amalia van Solms, de gemalin van stadhouder Frederik Hendrik, geeft een heel nieuw inzicht in de kwaliteit van haar mecenaat.

Dat het meubel voor de prinses was bestemd, staat buiten kijf. Bij opening van de twee deuren komt een ladefront tevoorschijn, dat op gedurfde wijze in zijn geheel als een doorzicht in een zuilenhal is behandeld. In het midden is onder een baldakijn het monogram HAVO aangebracht, voor Hendrik en Amalia Van Oranje. Amalia van Solms heeft dit monogram op een aantal kunstwerken laten aanbrengen. Het meest prominent is het te zien in de koepel van de Oranjezaal op Huis ten Bosch, de grote pronkzaal die ze na de dood van Frederik Hendrik in 1647 heeft laten beschilderen als een gedenkteken voor haar gemaal. Midden in de koepel is het portret van de prinses als weduwe geschilderd, en daaromheen houden groepjes engelen viermaal het monogram in de lucht op. Tevens komt het monogram voor op de kast van een rouwmedaillon met het portret van Frederik Hendrik dat Amalia kort na diens dood in Parijs heeft laten schilderen en dat in het Rijksmuseum wordt bewaard. Ook het kabinet is na de dood van Frederik Hendrik besteld. Dat blijkt uit de koorden die om het monogram zijn geknoopt: deze zogenoemde *cordons des veuves* verwijzen naar Amalia's staat als weduwe.

Gedicht

Heel bijzonder is dat in de 17de eeuw een gedicht over dit meubel is geschreven: *Aan hare Hoogheid Me-Vrouwe de Princesse Amalia van Solms, Douagiere van Oranjen, Op het beschouwen van des zelfs Cabinetje, gemaakt door Mr. Wilhem de Rotz*, door de Amsterdamse veelschrijver Jan Zoet. In dit dichtwerk wordt een aantal van de motieven die op het kabinet voorkomen, beschreven en geduid in het licht van de toekomst van de jonge prins Willem III, op

wie na de dood in 1650 van zijn vader, prins Willem II, alle hoop van de dynastie was gevestigd. Het hart van het vaderland, gevormd door Oranjetakken, wordt niet wezenlijk gedeerd door de doornenkrans waarin het thans besloten is, doordat zijn vijanden – helse draken en slangen – elkaar verdrijven. De pelikanten die hun borst openpikken om met hun bloed hun jongen te voeden en die Christus kunnen symboliseren maar ook een milddadig heerser, staan hier voor de vorsten uit het huis van Nassau.

Wilhelm de Rots

Door het gedicht van Jan Zoet is ook de maker van het kabinet bekend: Wilhelm de Rots, die als conciërge in dienst van de prinses het toezicht had op haar collectie van lakwerken en andere kostbaarheden. Hij blijkt een uiterst kundig meubelmaker te zijn geweest. Hij is er bijzonder goed in geslaagd om de motieven die specifiek betrekking hadden op zijn opdrachtgever en haar kleinzoon te verwerken in de fraaie, grootschalige composities van de marqueterie van het kabinet, die heel effectief is uitgevoerd in wit ivoor en schildpad dat op een rode ondergrond is aangebracht.

Voor de uitgesproken stijl, met prachtig gestileerde, opzwelende en puntig toelopende vormen, zijn parallellen te vinden in enkele Parijse meubelen uit de jaren 1640-1660, terwijl in de Noordduitse meubelkunst van de jaren 1620-1630 al voorlopers kunnen worden aangewezen. Wellicht heeft De Rots het vak in Parijs geleerd en heeft hij zich met zijn kennis van de modernste kunst van de daar werkzame *ébénistes* een positie aan het Haagse hof verworven. Het is verrassend dat al in de jaren 1650

Schloss Fasanerie bij Fulda. Gezien zijn uitzonderlijke decoratie is het kabinet hoogstwaarschijnlijk het *curieux cabinet* dat wordt genoemd in de inventaris van Amalia's kostbaarheden die in de jaren 1654-1668 is opgemaakt, en als volgt staat omschreven: *met yvoir en schilt padden door malcanderen gevrocht, met een voet daertoe*. Ook toen had het dus al een onderstel, maar dat is verdwenen; het huidige dateert uit de 19de eeuw. Jammer genoeg vermeldt de inventaris niet in welk paleis de prinses het meubel had opgesteld.

Dit prachtige kabinet geeft op niet mis te verstane wijze blijk van het ambitieuze mecenaat van Amalia van Solms. Alle patronen van de marqueterie moeten speciaal voor dit meubel zijn getekend en gezaagd: gezien het persoonlijke karakter van de symboliek konden ze niet voor een andere opdrachtgever worden herhaald. Zelfs bij de meubelen die voor het Franse hof zijn gemaakt, komt dat maar weinig voor. Zoet drukte zijn bewondering voor het voor Amalia gemaakte meubel als volgt uit: *een Kabinet, Met eed'le konst doorwrogt, zoo knap als zy 't had gebooden, Daar voor zig ons vernuft, en zimpel oog ontzet*. Dat hij een lang gedicht aan dit specifieke kabinet wijdde, geeft wel aan hoe spectaculair en ongewoon het meubel was – en dat is het nog steeds.

een zo fraai marqueteriemeubel in Den Haag is gemaakt. Ook in Parijs stond deze techniek toen nog in de kinderschoenen, en De Rots' kabinet doet niet onder voor de opzienbarende meubelen die in dezelfde tijd in de Franse hoofdstad tot stand zijn gekomen.

Inventaris

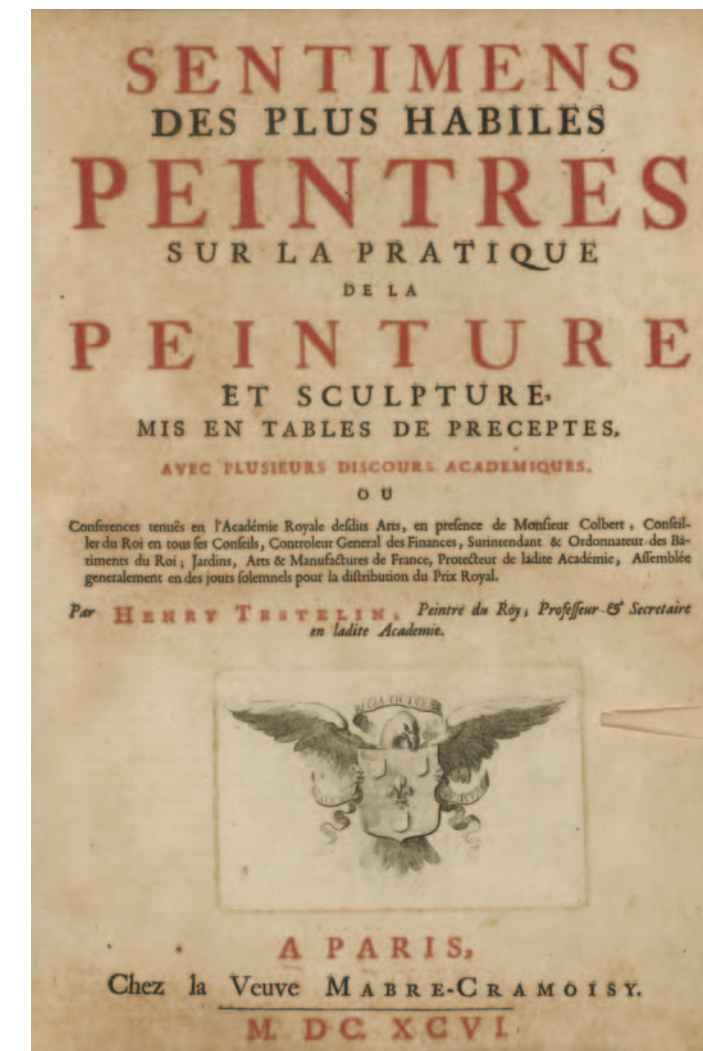
Dit kabinet is het enige meubel uit het bezit van Amalia van Solms dat thans bekend is; verder is er alleen nog een doos, op zeer verwante wijze versierd en ongetwijfeld onderdeel van dezelfde opdracht, die ook haar monogram heeft en die zich bevindt in de verzameling van de landgraaf van Hessen op

Het kastje van Amalia van Solms in gesloten toestand.

Een 'receptenboek' en een bundel over de gebroeders De Witt

Twee zeldzame 17de-eeuwse aanwinsten voor de bibliotheek

In 2005 verwierf het Rijksmuseum weer talloze fraaie aanwinsten voor de bibliotheek. Twee daarvan zijn zelfs zo zeldzaam dat ze speciale aandacht verdienen: een Frans boek uit 1696 waarin staat beschreven hoe schilders en beeldhouwers geacht werden te werken, en een bundel uit ca. 1680 die licht werpt op een sleutelmoment in de Nederlandse geschiedenis: de moord op de gebroeders Cornelis en Johan de Witt.

In de 17de eeuw behoorden zogenoemde receptenboeken tot het instrumentarium van de kunstenaar: praktische handleidingen over materialen en technieken. Daarnaast waren er theoretische verhandelingen in omloop over de doctrines en regels waaraan de kunstenaar zich moest houden. Hoe schilders en beeldhouwers geacht werden te werken ten tijde van Lodewijk XIV is te lezen in *Sentimens des plus habiles peintres sur la pratique de la peinture et sculpture, mis en tables de Preceptes, avec plusieurs discours academiques, ou Conférences tenuës en l'Académie Royale desdits Arts [...]*. Dit boek is een belangrijke bron voor de kennis van de regels zoals uitgevaardigd door de Franse Académie Royale de Peinture et de Sculpture. Dankzij het Receptuurboeken Fonds, een Fonds op Naam dat is ondergebracht bij het Rijksmuseum Fonds en speciaal is opgericht om receptenboeken en handleidingen voor kunstenaars aan te schaffen, kon het Rijksmuseum dit juweeltje in zijn bibliotheekcollectie opnemen.

De Académie beschouwde de schilderkunst als een rationele kunstvorm, uitsluitend bestemd voor ontwikkelde mensen. De schilderkunst was weliswaar een nabootsing van de natuur, maar deze nabootsing kon alleen toepassing vinden volgens de regels van de rede. De academisten zetten zich af tegen de Vlaamse en Nederlandse kunstenaars, die de natuur veel te letterlijk imiteerden. Ook de Venetiaanse schilders konden in hun ogen geen genade vinden: zij lieten zich leiden door de verlokkingen van het koloriet. De kunstenaars die lid van de Académie waren,

Henry Testelin
Sentimens des plus habiles peintres sur la pratique de la peinture et sculpture, mis en tables de Preceptes, avec plusieurs discours academiques, ou Conférences tenuës en l'Académie Royale desdits Arts, en Presence de Monsieur Colbert [...], Protecteur de ladite Académie, assemblée generalement en des jours solempnels pour la distribution du Prix Royal, 1696
Inv.nr. BI-2005-1063
Dit boek is aangekocht met geld van het Receptuurboeken Fonds.

ontmoetten elkaar daar regelmatig om voordrachten aan te horen en te discussiëren. In *Sentimens* heeft de medeoprichter en secretaris van de Académie, Henry Testelin, een aantal van die lezingen opgetekend, en bovendien enkele leerstellingen concreet uitgewerkt. Zeer illustratief is de uitklapbare afbeelding met hoofden die de verschillende *sentiments* tonen, volgens de voorschriften van de voorzitter van de Académie, Lebrun, over de manier waarop menselijke gemoedsaandoeningen moesten worden weergegeven. Testelin werkte de instructies over de uitbeelding van expressie, proportie, chiaroscuro, compositie en kleurgebruik verder uit in grafische tabellen.

De *Sentimens* verscheen in 1680, maar het exemplaar dat het Rijksmuseum heeft verworven stamt uit 1696. Testelin heeft de verschijning van deze tweede druk niet mogen meemaken. Hij werd in 1681 uitgestoten uit de Académie wegens zijn bekering

tot het protestantisme en moest uitwijken naar Den Haag, waar hij in 1695 stierf.

Zeldzame bundel

Een schitterende aanwinst is ook de zeldzame bundel met vier uitgaven die, direct of indirect, de gebroeders De Witt als onderwerp hebben. Cornelis was pensionaris van Dordrecht, Johan (sinds 1653) raadpensionaris van Holland. Na een glanzende carrière keerden hun kansen. Hun Europese machtspolitiek, gestoeld op het principe van verdeel en heers, liep spaak toen de Republiek in het 'rampjaar' 1672 door de geallieerde legers en vloten van Engeland, Frankrijk, Munster en Keulen werd aangevallen. De oranjepartij bracht het staatse regime ten val en greep de macht. Cornelis werd gevangengezet in de Gevangenpoort in Den Haag op beschuldiging van samenzwering tegen prins

Een uitklapbare afbeelding in de *Sentimens* toont hoe menselijke gemoedsaandoeningen moesten worden weergegeven.

Willem III en verraad aan Frankrijk. Toen Johan zijn broer in de gevangenis bezocht, werden ze beiden door het 'gepeupel' gelyncht. In feite ging het om een geplande moordaanslag, of in ieder geval om een moordpartij waarbij de verantwoordelijke autoriteiten lijdzaam toekeken. De stoffelijke overschotten van de gebroeders De Witt werden op gruwelijke wijze verminkt en lichaamsdelen triomfantelijk meegenomen. Het contrast tussen de eerbewijzen die zij tijdens hun leven ontvingen en de gruwelijke moord maakte op tijdgenoten een onuitwisbare indruk.

De bundel die het Rijksmuseum heeft verworven, bevat vier treurzangen en zinnespelen: *Het swart toneel-gordyn* van Hieronymus Sweerts; *Tieranny van eigenbaat in het eiland van vrijekeur* van Francesco Sbarra, bewerkt door Lodewijk Meijer; *Broeder-moort gpleegt aen Jan de Wit... en Cornelis de Wit* van J. Duym en Vondels *Palamedes*. De uitgaven zijn zeldzaam, van *Broeder-moort* is zelfs

Hieronymus Sweerts
Het swart toneel-gordyn, vertonende de lauwer-bladen gestrooit op het graf van de heeren Cornelis en Ioan de Wit, 1678, in een bundel met vier treurspelen en zinnespelen.
Inv. nr. BI-2005-2626a-d
Deze bundel is aangekocht met geld van het Receptuurboeken Fonds.

geen ander exemplaar bekend. De bundel werd omstreeks 1680 samengesteld door een sympathisant van de De Witten, die de vier uitgaven in één band liet inbinden. De drie eerstgenoemde werken werden na de dood van de gebroeders geschreven. *Palamedes* echter dateert uit 1625; Vondel schreef dit treurspel ter gelegenheid van de staatsmoord op raadpensionaris Johan van Oldenbarnevelt. Het werd in 1674 opnieuw uitgegeven en door de toen 87-jarige dichter van een nieuwe opdracht voorzien. Dat dit werk in de bundel is opgenomen, toont aan dat in de ogen van de samensteller beide gebeurtenissen met elkaar waren verbonden, en dat hij ze interpreteerde als een orangistische actie. Daardoor krijgt de bundel de waarde van een getuigenis, die ons doet ervaren welke indruk deze gebeurtenis toen heeft gemaakt, en welke betekenis tijdgenoten hieraan gaven.

Voor het Rijksmuseum is de bundel bovendien van belang omdat verschillende eerbewijzen die de gebroeders De Witt tijdens hun leven ontvingen en die nu in het Rijksmuseum worden bewaard, in *Het swart toneel-gordyn* worden vermeld, zoals het schilderij 'De Victorie op Chatham' van Jan de Baen, met een verheerlijking van Cornelis de Witt. Na de overwinning op de Engelse vloot bij Chatham in 1667 ontvingen de bevelhebbers van de Staten van Holland een gouden beker. De beker voor Cornelis de Witt en Michiel de Ruyter zijn identiek; het exemplaar van De Witt bevindt zich nu in het Louvre, dat van De Ruyter in het Rijksmuseum. Op een gravure in *Het swart toneel-gordyn* wordt afgebeeld hoe De Witt tijdens een maaltijd de beker krijgt overhandigd. Verrassend genoeg heeft de beker een andere vorm dan in het echt, waaruit kan worden geconcludeerd dat de prentmaker Romeyn de Hooghe hem niet zelf heeft gezien. Op deze prent is tevens een schilderij afgebeeld dat gelijkenis vertoont met 'Het verbranden van de Engelse vloot bij Chatham' door Willem Schellinks. Ook De Baens schilderij 'De lijken van de gebroeders de Witt', opgehangen op het Groene Zoodje aan de Vijverberg te Den Haag uit 1672 wordt beschreven in *Het swart toneel-gordyn*. Niet alleen biedt de bundel dus de context voor deze voorwerpen in de museumcollectie, ook is het een historisch document van een sleutelmoment in de Nederlandse geschiedenis.

Op de drempel van de 20ste eeuw: Jan Toorop en Piet Mondriaan

Jan Toorop en Piet Mondriaan zochten rond 1900 naar nieuwe expressievormen in de schilderkunst. Toorop verwerkte in zijn werk de experimenten van de internationale avant-garde; de meer introverte Mondriaan zocht met volharding zijn eigen weg. Met de aanwinst van schilderijen van deze kunstenaars, die tot de grote vernieuwers van de Nederlandse kunst worden gerekend, betreedt het Rijksmuseum de drempel van de 20ste eeuw.

Jan Toorop schilderde het 'Portret van Marie Jeanette de Lange' in 1900. Jeanette de Lange (1865-1923) was destijds getrouwd met Jan Bouman, een hoge ambtenaar op het Ministerie van Financiën. Zij verkeerde als amateur-schilderes en mecenas in de kunstenaarskringen in Den Haag, waar ze ook Toorop leerde kennen. Uit interesse in de creatieve en spirituele vernieuwingen van haar tijd werd ze in deze jaren actief in de vrouwenbeweging als voorzitter van de Vereniging ter verbetering van vrouwenkleding, die zich inzette voor de promotie van gezondere kleding en afschaffing van het korset. Ook propageerde ze samen met haar man de nieuwe geneeswijze van de Duitse arts Johann Mezger, die allerlei kwalen behandelde door het lichaam te bekloppen met een speciale hamer. Jeanette gaf veelbesproken lezingen over reformkleding en Mezger en zijn hamer, die men bij haar ook kon bestellen. Zij kan met recht een moderne vrouw worden genoemd vanwege haar belangstelling voor utopische initiatieven, typerend voor de intellectuele kringen van die tijd.

Toorop schilderde Jeanettes portret in de Haagse villa van de Boumans. In haar dagboek beschreef zij de poseersessies: 'En nu na de derde pose staat kop, hals en hand al op het doek in volle gelijkens en in oprechte menselijke blankheid. Hij stippelt het portret, diviseeren heet het, in olieverf op glad blank doek. – "Dit is het", zegt hij, "dit is het eenige, dit is de weg dien we allen op moeten om ware pure kunst te geven. De natuur, zoo getrouw mogelijk de natuur volgen, zoo voorzich-

tig en getrouw mogelijk; voel je het mooi, dan wordt het ook mooi", zegt hij.' Door de toepassing van het divisionisme of pointillisme verkreeg Toorop een transparant, bijna oplichtend effect; dat is het mooiste te zien in de weergave van haar huid en de roze japon, van een 'kostbare en teëre, blanke verrukking, geheel licht in de beide beteekenissen van het woord', zoals Lodewijk van Deysel het schilderij in 1904 enthousiast omschreef. Halverwege de jaren '80 had Toorop al een pointillistische fase gehad, maar hij had de techniek nog niet eerder toegepast in portretten.

Zijn enige andere portret in pointillistische stijl voltooide

Jan Toorop
De prentliefhedder. Portret van Aegidius Timmerman, 1900
Olieverf op doek, 66,5 x 76 cm
Kröller-Müller Museum, Otterlo

Jan Toorop
Portret van Marie Jeanette de Lange, 1900
Olieverf op doek, 67 x 74 cm
Inv.nr. SK-A-4989
Deze aankoop was mogelijk dankzij de steun van de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de BankGiro Loterij en het Rijksmuseum Fonds.

hij eveneens in 1900: 'De prentliefhebber. Portret van Aegidius Timmerman' (sinds 1919 in het Kröller-Müller Museum). Dit schilderij is te beschouwen als een tegenhanger van het schilderij van het Rijksmuseum. In het licht van de leeslamp bestuderen beide geportretteerden met stille aandacht hun boek of prent. Maar terwijl Jeanette naar de beschouwer is toegekeerd in al haar 'menschelijke blankheid', is Aegidius Timmerman van ons afgekeerd. Ook het kleurengamma is tegengesteld: lichte pasteltinten voor het vrouwspportret, een veel soberder mauve

kleurstelling bij Timmerman. Bij Timmerman zijn op de achtergrond hoekige objecten te zien, zoals boeken; bij De Lange zijn het veelal ronde, in elkaar overlopende vormen, zoals bloemen en het dessin op het behang. De twee portretten uit 1900 zijn uniek, want kort hierna veranderde de schilder weer van stijl. Het portret van Jeanette de Lange bleef in de familie totdat het in november 2005 op de veiling kwam.

Uitzondering

Mondriaans 'Oostzijdse molen bij maanlicht' uit 1903/04 heeft als centraal onderwerp een molen, icoon van het Hollandse landschap en daarmee van de Hollandse schilderkunst. Een traditionelere onderwerpskeuze is haast niet denkbaar en juist dit thema gebruikte hij om zijn schilderkunst te ontwikkelen. De Oostzijdse molen komt samen met andere molens uit de omgeving van Abcoude veel voor op zijn schetsen en schilderijen uit de periode 1902/06. Deze schetsen tonen in hun bruine tonen en losse schilderijstijl duidelijk Mondriaans schatplichtigheid aan de schilders van de Haagse School. In de jaren '90 had hij in het Rijksmuseum vaak schilderijen bestudeerd, onder andere 'In de maand juli' van P.J.C. Gabriël. De compositie van dit werk, met de monumentale molen afgezet tegen de lucht en de spiegeling ervan in het water, probeerde hij ook in zijn schetsen uit, maar in plaats van Gabriëls zonnige realisme koos Mondriaan meer voor expressie van sfeer en tonaliteit.

Binnen deze serie is het doek van het Rijksmuseum een uitzondering, door het ambitieuze formaat, de blauwgrijs-violette toon en de geacheveerdheid. Het is bovendien een van zijn eerste nachtlandschappen. Van schetsmatigheid is hier geen sprake. Het is vooral het violetblauw van de lucht en de molen, afgezet tegen de groene voorgrond dat fascineert. Het lijnenspel van de rivier en de silhouetten van de bomen geven de indruk dat Mondriaan het belangrijk vond het landschap eerder gestileerd dan realistisch weer te geven.

Vergeleken met de gelijktijdige schetsen lijkt het alsof Mondriaan met 'Oostzijdse molen bij maanlicht' opeens een grote stap voorwaarts zet en het is daarom verleidelijk het werk later te dateren en dichterbij zijn schilderijen van molens uit 1907/08 te plaatsen. 'Oostzijdse molen bij maanlicht' werd echter volgens de overlevering in 1904 als huwelijksgeschenk aan een Deens echtpaar gegeven en dat geeft ons een datum *ante quem*. Omdat Mondriaan het grootste deel van 1904 in Brabant verbleef en daar Brabantse motieven schilderde, moet het schilderij van het Rijksmuseum dus in 1903 of begin 1904 zijn geschilderd.

Mondriaans vroege werk wordt in terugblik wel gezien als een voorafschaduw van de beeldmiddelen die hij later zou

gebruiken, de verticale en horizontale lijnen en de vlakverdeling in de primaire kleuren en wit, grijs en zwart. Maar het is juist de 'Oostzijdse molen bij maanlicht' te bekijken in het licht van de traditie waaruit hij voortkwam en die hij op zijn manier wilde continueren. Desondanks maakt de vergelijking met Gabriëls 'In de maand juli' wel meteen duidelijk dat Mondriaan een grote afstand heeft afgelegd en met dit schilderij op de drempel naar de moderne *peinture* staat.

Beide aankopen breiden de bestaande collectie van het Rijksmuseum significant uit. De mooie collectie Toorop (vooral tekeningen, prenten en het schilderij 'De zee' uit 1887) is nu aangevuld met een portret, een genre waarin de schilder destijds op eenzame hoogte stond. In stijl en onderwerp van het 'Portret van Marie Jeanette de Lange' komen kunst en geschiedenis van de moderne tijd samen. 'In Oostzijdse molen bij maanlicht' zet Mondriaan een thema voort dat volop in de collectie aanwezig is. Een passender vervolg op de collectie Haagse School is haast niet denkbaar.

Paul Joseph Constantin Gabriël
'In de maand juli', 1888-89
Olieverf op doek, 102 x 66 cm
Rijksmuseum Amsterdam
Inv.nr. SK-A-1505

De 20ste eeuw in fotografie: de collectie Diepraam-Kempadoo

In de fotocollectie van het Rijksmuseum lag het zwaartepunt tot voor kort bij de internationale fotografie van de 19de eeuw. Met de verwerving van de collectie van de fotograaf/verzamelaar Willem Diepraam en zijn vrouw Shamanee Kempadoo heeft het museum nu een ferme stap over de drempel van die eeuw gezet. Deze verzameling van ruim 500 foto's van hoge kwaliteit biedt een prachtig overzicht van de ontwikkeling van de internationale fotografie in de 20ste eeuw en is een belangrijke aanwinst voor de Nationale Fotocollectie.

Het Rijksmuseum verzamelt en toont in samenhang geschiedenis en kunst van de middeleeuwen tot de recente tijd. In Het *Nieuwe* Rijksmuseum zijn in de opstelling voor de 20ste eeuw enkele ruimtes gecreëerd om beide aspecten onder andere door middel van fotografie te laten zien. Het Rijksprentenkabinet wil met het verzamelen van hoogwaardige kunstwerken op papier uit alle

eeuwen over de denkbeeldige grens van het jaar 1900 heenstappen. En de afdeling Nederlandse geschiedenis ziet in foto's, albums en fotoboeken een belangrijk middel om 'verhalen' van de geschiedenis van de 19de en 20ste eeuw te laten zien. Niet zelden verenigt de fotografie het artistieke streven en het concrete historische verhaal in zich. De collectie Diepraam-Kempadoo is daar een schitterend voorbeeld van.

Overzicht

Deze verzameling biedt in de eerste plaats een prachtig overzicht van de ontwikkeling van de internationale fotografie van de 20ste eeuw, te beginnen bij vroege modernisten als Karl

Struss en Alvin Langdon Coburn. De moderne fotografie uit de jaren twintig is vertegenwoordigd met werk van László Moholy-Nagy, Hannes Meyer, Germaine Krull en Piet Zwart. Deze fotografen verkenden de ruimte opnieuw, kozen ongebruikelijke standpunten of zochten nieuwe toepassingen in film en typografie. Zo werd de fotografie het zelfbewuste, realistische medium zoals wij

László Moholy-Nagy
Marseille 1929
Ontwikkelgelatinezilverdruk
RP-F-2005-107-2
© László Moholy-Nagy Estate c/o Beeldrecht, Amstelveen

het nog steeds kennen. Daarbij speelde de toen opkomende documentairetraditie een grote rol. De fotografie ontwikkelde zich tot de steeds aanwezige ooggetuige van het leven en de gebeurtenissen zelf. De geschiedenis is letterlijk aanwezig in reeksen van Robert Capa van de Japans-Chinese oorlog (1938) en foto's van Russische fotografen als Dmitri Baltermans van de Tweede Wereldoorlog. Dit laatste is eveneens een belangrijk thema bij Nederlanders als Cas Oorthuys, Kryn Taconis, Marius Meyboom en Emmy Andriessse. Hun foto's blijken zich heel wel met die van de internationale fotografen te kunnen meten. Dat wordt ook duidelijk wanneer we hun werk leggen naast voorbeelden van de naoorlogse journalistieke Magnumfotografie, zoals die van Werner Bischof (Korea) en Henri Cartier-Bresson (India).

Ideale aanvulling

De collectie Diepraam-Kempadoo vormt bovendien in veel opzichten de ideale aanvulling op de groep van rond de 5000 foto's uit de 20ste eeuw die het Rijksmuseum al bezat. De collectie bevatte al een paar topstukken van Brassai, Man Ray en Blumenfeld; nu zijn daar meer voorbeelden uit de klassieke fo-

tografie aan toegevoegd, van onder anderen André Kertész, Edward Weston, László Moholy-Nagy, Bill Brandt en William Klein. Er waren uit de periode 1900 tot 1940 – om enkele bijzondere voorbeelden te noemen – foto's van Alvin Langdon Coburn (Rotterdam 1908), Erwin Blumenfeld, een reeks Amerikaanse foto's van de Nederlandse ingenieur Wouter Cool Jr; autochromes van Jacob Olie Jr en atelierfotografie van Carel Willink. Zij weten zich nu geschraagd door het werk van verwante fotografen uit die periode zoals Frantisek Drtikol, Dora Maar, François Kollar, Joseph Breitenbach en Roger Parry. De Nederlandse fotografie van tijdens en na de oorlog, waaronder een prachtige serie foto's van Emmy Andriessse uit de Tweede Wereldoorlog, een serie drukken van Paul Huf en de serie uit de Provotijd van Cor Jaring, is nu aangevuld met vroege afdrukken van Carel Blazer, Eva Besnyö, John Fernhout, Johan van der Keuken, Ed van der Elsken en Willem Diepraam zelf. De late 20ste eeuw was al vertegenwoordigd met de foto-opdrachten van het Rijksmuseum vanaf het eind van de jaren '70 tot nu, die het belangrijkste bestanddeel van de collectie 20ste-eeuwse fotografie vormt. Daar zijn nu series uit de jaren zestig van Sanne Sannes en Gerard Fieret aan toegevoegd.

Dmitri Baltermans
Dode soldaat tijdens de Tweede Wereldoorlog, 1942
Ontwikkelgelatinezilverdruk
RP-F-2005-107-95
© Dmitri Baltermans

Met de verwerving van de collectie Diepraam-Kempadoo is dus een belangrijke lacune gevuld. De periode 1920-1975 heeft meer gezicht gekregen. Dat moest ook omdat de ontwikkeling van de fotografie toen pas echt op gang kwam, in de documentair/journalistische fotografie en in tal van andere toepassingen.

Thema's

Er tekenen zich nu dwars door de Nationale Fotocollectie heen thema's af die de opstelling voor de 20ste eeuw met kwalitatief hoogwaardige reeksen achtergrond en reliëf kunnen geven: stad en straat, intiem familieleven en werk, oorlog en vrede, reizen, mode, royalty, het portret, de verkenning van de nieuwe wereld

William Klein
Dansgezelschap op straat in Tokyo, 1964
Ontwikkelgelatinezilverdruk
RP-F-2005-107-356
© William Klein

en niet in de laatste plaats de fotografie zelf. De eigen dynamiek van de fotografische benadering, de interpretatie van de foto-graaf en een nieuw artistiek zelfbewustzijn onderstrepen het museale belang van deze thema's.

De aankoop van de collectie Diepraam-Kempadoo is mogelijk gemaakt met steun van de BankGiro Loterij, het Paul Huf Fonds en het Johan Huizinga Fonds.

Summaries in English

70 Director's Report 2005 > 75 Essays

> 76 Acquisitions

Director's Report 2005

The transformation of the Rijksmuseum into The *New* Rijksmuseum is a fascinating process. In 2005 it again became clear that the metamorphosis the museum is undergoing is not taking place invisibly, as in a cocoon, but being closely watched by the nation at large. From the outset efforts have been made to keep the public very much involved in the renovation project and to use the period up to the reopening for a range of experiments. Thanks especially to travelling exhibitions and guest presentations of the Rijksmuseum collection at home and abroad, the Netherlands' national museum has never before functioned on so broad a scale.

The temporary *Masterpieces* presentation in the Philips Wing has continued to attract large numbers of visitors. In 2005 it drew 840,000, far more than expected. Add to this the 150,000 visitors to the Rijksmuseum Schiphol and 308,000 visitors to our travelling exhibition in Australia and Japan, and the numerous visitors to one or more of the ten guest presentations, and it is fair to say that the Rijksmuseum is maintaining close links with the public.

An important moment in 2005 was the laying of the foundation stone for the new Studio Building by State Secretary Medy van der Laan. This demonstrated that the building project was again on the way up. With the approval in June of the RAK, which provides a framework for assessing the building plan, the Amsterdam Oud-Zuid district council made clear the limits that would be set for the Rijksmuseum project. The museum naturally regretted that the central entrance designed by the architects Cruz y Ortiz could not go ahead in the form envisaged. An alternative design was drawn up and this will be presented in March 2006 as part of the Definitive Design.

The principal activity in 2005 was the dismantling preceding the resurrection of the main building. The stripping of the Cuypers building produced spectacular new insights into the beauty of the original structure. Interested members of the public were able to follow this process closely by going on a so-called Hard Hat Tour. These were very popular and large numbers of people took this opportunity, including Prime Minister Balkenende, Minister Dekker of Housing, Planning and Environment,

State Secretary Van der Laan and Burgomaster Cohen of Amsterdam. The public was also kept informed through newsletters and presentations in the Information Centre. This was also the site of exhibitions of the art commissioned around The *New* Rijksmuseum, such as the photos by Wijnanda Deroo, which were on display from 20 January. The light project by Germaine Kruijff was truly spectacular: the empty main building lit up magically from inside and for a few months became a new addition to the sights of the city.

In addition to Founder Philips Electronics and chief sponsor BankGiro Loterij, this year ING became the second chief sponsor of The *New* Rijksmuseum (see p. 44). ING also became a sponsor of the Rijksmuseum Amsterdam Schiphol and immediately devised several attractive campaigns to underline the new alliance.

Acquisitions

No less attention was paid to the development of the collection. In 2005 fine acquisitions were regularly added. One remarkable discovery was the finding in private hands abroad of an expensively inlaid 17th-century cabinet which once belonged to Amalia van Solms and whose maker could be identified (see p. 54). Its acquisition was very much in keeping with the purchase of a candlestick by the silversmith Loofs which, together with a piece already in the collection, formed a pair (see p. 16).

The most important acquisition in the field of the Asian collections was a 13th- or 14th-century Chinese figure of a sitting monk (see p. 41), which was bought by the Friends of Asian Art at the TEFAF in Maastricht. Soon after the purchase it was presented at the *Rijksmuseum on the Veluwe* in Apeldoorn.

The acquisition of an early landscape by Piet Mondrian, 'East side mill by moonlight' (see p. 62), caused some consternation among those who are not yet used to the idea that in future The *New* Rijksmuseum will regard the presentation of 20th-century art and history as one of its tasks. *APOLLO Magazine* considered this acquisition to be among the finest of 2005 worldwide. An important addition to the 20th-century collection is the international photography collection which the museum bought en bloc from the photographer Willem

Diepraam and his wife Shamanee Kempadoo (see p. 64).

A completely unique work is the portrait of a black courtier painted by Jan Mostaert between c. 1520 and 1530, and as such the oldest known European portrait of an African. It was presented to the press on 7 July (see p. 53). Around the turn of the year the museum also acquired an attractive pointillist portrait by Jan Toorop; it is a highlight in his oeuvre and important because of how it portrays the modern woman of that time (see p. 60).

All these acquisitions would have been impossible without the generous support given to the museum over many years by the BankGiro Loterij, the Rembrandt Society and its own Rijksmuseum Fund, which includes several Named Funds. In addition, many other funds and private donors gave to the museum incidentally. Their names are gratefully listed on p. 7 of this report.

In July the Rijksmuseum was taken by surprise by the sudden death of Wim Duisenberg, who was chairman of the Rijksmuseum Fund from early in 2004 and had made great efforts in fund raising.

Collection mobility

In 2005 the care or ownership of various objects and collections changed hands. In November, amid keen media interest, objects from the 'Spitsbergen collection' were handed over to Norway. In addition, a group of nine 17th-century portraits were returned to Helmond Castle, where they were hung until 1921. An organ case was reunited with the instrument it belonged to.

In the other direction, the Provincial States of North Holland handed over to the Rijksmuseum a number of large, lead Italian works by the sculptor Francesco Righetti. They stood in the garden of the Welgelegen building in Haarlem, where they could not be properly conserved. They will probably be given a place in the atrium of The *New* Rijksmuseum.

In Brussels on 23 May the director general presented *Lending to Europe*, the final report of the European working group on collection mobility, to the 25 ministers of culture of the European Union. The report sets out guidelines for making loans within the EU easier. Indem-

nity schemes on the Anglo-American model could contribute substantially to greater mobility.

At the follow-up conference in Manchester in November under the British presidency, Ronald de Leeuw gave the keynote speech. The debate will be continued under the Finnish presidency.

The Rijksmuseum outside the walls

In 2005 the last two of the ten guest presentations planned opened in Uden and The Hague. *The Rijksmuseum in the Abbey* in Uden showed a large part of the museum's collection of South Netherlands religious sculpture, in which the work of the Master of Koudewater and of Adriaan van Wesel was central. The newly renovated Hague Historical Museum provided temporary accommodation for a selection from the Dutch history collection (see p. 38). The emphasis was on the history of democracy in the Netherlands. On 1 September Prime Minister Balkenende opened this last presentation entitled *Rijksmuseum on the Hofvijver*.

For some of the guest presentations which opened last year, the guest museums and the Rijksmuseum organised supplementary exhibitions, such as *Portraits of fashion and taste* at the Rijksmuseum Twenthe in Enschede and *Tigers and tobacco* and *Prints on porcelain* at the CODA Museum in Apeldoorn.

Part of the collection was seen abroad. In June *Dutch Masters from the Rijksmuseum, Amsterdam* opened at the National Gallery of Victoria in Melbourne. Apart from painting, space was also found for the decorative arts. The museum in Melbourne even transformed its façade into that of Cuypers's Rijksmuseum. With more than 200,000 visitors, the exhibition was among the most successful in the history of the museum. The organiser, Art Exhibitions Australia, with whom there have been ties for some time, named Ronald de Leeuw a friend for life. The exhibition travelled from Australia to the Hyogo Prefectural Museum in Kobe, where 100,000 Japanese visitors admired the highlights of the Golden Age.

Masterpieces by Ludovico Carracci and Paolo Veronese from the Rijksmuseum's collection may be seen in the National Gallery in London during the renovations. The Rijksmuseum also contributed substantially to the exhibition of 17th-century painting

organised by the National Museum in Stockholm in 2005 to mark the publication of the catalogue of its collection of Dutch art. Ronald de Leeuw gave the official speech at the opening.

At Daniel Katz's gallery in London on 14 November *From Vulcan's Forge* opened as the third exhibition in a series in which the Ashmolean Museum (Oxford) and the Fitzwilliam Museum (Cambridge) had presented their collections of Italian sculpture. With a selection of the finest Dutch, Flemish and Italian bronzes, the Rijksmuseum showed a less familiar facet of its collection. The exhibition was also seen at the Liechtenstein Museum in Vienna in the first half of 2006.

Exhibitions

The exhibition programme was realised at a range of venues. In the Philips Wing itself the finest works of Gerard ter Borch were displayed from early June under the title *Sparkling Satin*. This presentation was a selection from the best works in an exhibition under the auspices of the American Foundation of Art (AFA) which was seen earlier at the museums of Washington and Detroit. Parallel to this, at the Rembrandt House the Rijksmuseum showed *At home with Ter Borch* based on the Print Room's collection. The visibility of the Print Room's collection was also promoted through a presentation of English Romantic drawings and graphic work at the Van Gogh Museum. This opened in October under the title *The age of Turner*. Each year during the renovations the Van Gogh Museum will hold an exhibition of work on paper from the Rijksmuseum from the 19th and early 20th century.

At the Rijksmuseum Amsterdam Schiphol branch, apart from the permanent presentation of 17th-century masters, there were four temporary exhibitions in 2005 which together attracted some 150,000 visitors. They were: *Winter in Holland, Mondrian & De Stijl, Dutch windmills, art & industry*, and *Flowers*. In the presentation on windmills the recently acquired Mondrian took centre stage, side by side with Paul Gabriël's well known 'In the month July'. Ronald de Leeuw was guest curator of the exhibition *Masters of the Romantic Period. Dutch painters between 1800 and 1850*. This broad survey of Dutch Romantic painting was seen at the Kunsthall in Rotterdam in the last months of 2005, and was largely based on the

Rijksmuseum collection. The comprehensive catalogue which accompanied the exhibition fills a gap in the historiography of the 19th century. The Print Room provided the photos for the exhibition *Mirror of Memory*, which dealt with the photographic portrayal of Ancient Rome in the 19th century. It was organised by a group of students at the University of Amsterdam and held at the Allard Pierson Museum in Amsterdam in the summer months.

In April/May the still life 'Vivat Oraenge' was on view at the Rijksmuseum. Later in 2005 it was presented to Her Majesty Queen Beatrix as a gift for Het Loo Palace in Apeldoorn to mark her silver jubilee.

In the series *Document the Netherlands*, which the Rijksmuseum and *NRC Handelsblad* have organised for many years, the theme in 2005 was 'Man and animals'. The photographer commissioned was Jan van IJken. This year the exhibition was held for the first time at the Huis Marseille museum in Amsterdam. In 2006 it will be held at the Ministry of Agriculture.

Research and publications

How ever much the museum was preoccupied by The *New* Rijksmuseum, ample attention continued to be paid to scholarly work on the collection. The finishing touches were given to the first part of the collection catalogue of Dutch 17th-century painting, which will probably appear in 2007. Work has begun on the collection catalogue of Dutch 16th-century painters.

In the series *Rijksmuseum Dossiers* volumes were published on Jan Steen (by Wouter Kloek), the navy model 'William Rex' (by Ab Hoving) and on Falconet's marble sculpture, 'L'Amour menaçant', one of the best-loved exhibits in the museum. The author of the Falconet book, Frits Scholten, was also responsible for much of the text in the catalogue which accompanied the exhibition of bronzes in London.

The first two recipients of a grant from the Manfred & Hanna Heiting Fund have completed their research. The Fund promotes research into the history of photography by young scholars on the basis of the National Photo Collection in the Rijksmuseum. The first studies concerned photos of world exhibitions in Brussels and Amsterdam at the end of the 19th century, and the work of the nature photographer Richard Tepe, a friend of the celebrated naturalist J.P. Thijsse.

In 2005 the Rijksmuseum offered work experience places to 41 students taking different courses. Three students taking the new Museum Curator Master's course at the University of Amsterdam and the Free University gained work experience in the Paintings and Dutch History departments and the Print Room.

The CHIP project began in 2005. CHIP stands for Cultural Heritage Information Personalisation and is part of the NWO programme CATCH (Continuous Access to Cultural Heritage). The aim is to make digitalised collections accessible to users in a flexible way.

In the field of collection registration 5685 new reproductions were linked to the collection management system Adlib, through which these photos are available in digital form. In addition, a further 500 scans from the Digital History Atlas and 200 other scans were linked.

As an end-of-year gift the associates of the Rijksmuseum received the volume *Lyrisch van Rembrandt*, which was compiled together with Poetry International. Peter Sigmond and Eveline Sint Nicolaas were the authors of *Kijken naar geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen*. The museum also worked on a new edition of the Bible illustrated with work by Rembrandt ('the Rembrandt Bible') and on *Rembrandt mijn vader, verteld door Titus van Rijn* by Bert Natter, both published for Rembrandt 400.

The Rijksmuseum shops in the Philips Wing, at Schiphol and in the pavilion on the Museumplein, which is run jointly with the Van Gogh Museum, did good business in 2005. Improvements will be made shortly to the presentations in the shops, but the total turnover rose by substantially more than might have been expected on the basis of trends alone.

Education

Over the last year the range of courses on offer and the course folder have been thoroughly updated. The number of one-off meetings has been sharply increased and there is more variety in the range: low threshold for new visitors and specialised, surprising subjects for the regular customers. This approach has worked. Two weeks after the appearance of the folder the courses were full up. After the range on offer was substantially increased, demand remained

very high in the second half of the year. Popular themes include 'Looking as a connoisseur does' and 'Light in painting'. One expert's course is 'Goya in the Print Room'.

Attempts have been made to interest more families in the museum. Parents and grandparents would like to tackle something interesting and instructive with the children. In the Christmas holiday a start was made with an interactive guided tour for young and old. The guide brings a basket full of objects which invite you to find out about the Golden Age. The children can taste, smell, feel and imagine what it was like to be young 400 years ago. This interactive tour was such a success that it was repeated for the annual Veluvine Day, when all the top classes from primary schools in the town of Nunspeet pay a visit to the Rijksmuseum.

Another successful presentation for young children was the Sesame Street exhibition, which was preceded by a drawing competition. In honour of the 30th anniversary of Sesame Street and the fact that the Rijksmuseum is the only museum in the world to have a Sesame Street audio tour, all children aged up to 6 were invited to do a drawing for the museum. They were contacted through schools and nurseries. Both the number of entries and the quality were very high. Nearly a thousand drawings came in. The children could post their drawing or bring it along on Wednesday 28 August. Schools even hired buses so that they could come with all the pupils in Groups 1 and 2. On that day the audio tour was naturally free. The presentation of the three winners, on Wednesday 19 October, attracted a great deal of interest from the competitors and the press. During the autumn holiday the number of visitors who came specially for the exhibition was remarkably high.

In 2005 2421 pupils visited the four GRAS museums (Van Gogh Museum, Rijksmuseum, Amsterdam Historical Museum and Stedelijk Museum), and one third of them (about 800 pupils) chose the Rijksmuseum. The 'Trend-watcher' arrangement is the most popular among lower secondary vocational schools. In the past year more has been invested in the GRAS museum teachers with the help of a grant from the Mondrian Foundation. There was also international attention: the project was one of the subjects at the 'Lernen in Museum' conference in Wuppertal. In September the 50 participants in the ICOM restoration congress visited the GRAS museums. A considerable

number were welcomed to the Rijksmuseum, where museum staff explained the programme 'Snags and Catches' (about restoration and conservation).

Information

In the field of information the Hard Hat Tours had the greatest impact in 2005. The media coverage was overwhelming, both in this country and abroad. As a result, the demand from the public was unexpectedly high. Only a few places were available, however, so in the first weeks it was hard to get tickets. Since then the capacity has been considerably increased. Led by one of the guides, the public – equipped with hard hat, special shoes and a fluorescent jacket – are taken through the building. Past, present and future are discussed. It is an excellent way of informing the public about the plans and making them enthusiastic about the renovation project. From February groups of 20 were led round the building each Friday.

In the Info Centre there were several new presentations to see, including one on the redesign of the Studio Building. From 20 January to 3 April 2005 the public were able to view photos of a stripped main building taken by Wijnanda Deroo. The Info Centre was also frequently in use during the debates about the new entrance in the passage under the museum. The proposals and drawings by the architects of The *New* Rijksmuseum were on display, as was the coverage in the press of the debate centring on the passage. In the second half of 2005 talks were organised about the plans for The *New* Rijksmuseum. The emphasis in the publicity was often on the arguments about cyclists and pedestrians, and the project itself seemed to be in danger of being overshadowed. For this reason six meetings were organised to allow the builders and designers of the new museum to meet the public.

After the placing of the famous sculpture 'L'Amour menaçant' by Etienne-Maurice Falconet by the so-called 'Rotterdam staircase' in the Philips Wing, several initiatives were developed to draw attention to this highly popular piece and the accompanying publication in the Dossier series. A special 'tour d'amour' was devised to take visitors through the collection in a completely different way. Moreover, 'L'Amour menaçant' became the first object to have its own guest book.

As a prelude to the Rembrandt Year 2006,

the museum commemorated the birth of Holland's greatest artist 399 years before with a breakfast in the garden on 15 July. It was encouraging to see how many people came for the content, and not just for the food and drink. Half of the visitors went to see *The Masterpieces* as well. It was nice to see parents dropping in with their children before school began. The plan is to make this event an annual treat.

The annual Museum Night on 5 November was also entirely devoted to the approaching Rembrandt Year. The building, garden and Info Centre had room for over 4000 visitors. In the Info Centre people could identify with the sitters who Rembrandt painted. In the garden the catering was inspired by chiaroscuro. In cooperation with the Bureau for Genealogy an attempt was made to trace the descendants of people portrayed in the 'Night Watch'. Part of the programme dealt with this search and the question of how easy or difficult it is to prove such a relationship.

A special garden folder was produced in 2005 which gave information about the museum garden and the richly decorated façades of the Cuypers building. Now that the entrance to the Masterpieces presentation in the Philips Wing is reached via the southern garden, much more interest in this remarkable spot has been shown.

Website

The website launched in 2004 was a great success again this year, as shown by the increasing number of visitors. The website is highly appreciated for its stylish and innovative design. It has won three international design awards and been nominated for three Dutch multimedia/design prizes. It is true that in a quick search some user-friendliness has been sacrificed for the sake of style and design. A 'usability' test has been carried out and based on the results the home page and the sliding banners are being made more friendly, and the search function improved, without spoiling the design.

With the new website it is possible to make one's own web exhibitions. In 2005 a web version was made of the exhibition of paintings and drawings by Ter Borch, with a special web column version that was shown at the parallel exhibition at the Rembrandt House. The director general gave a talk on the acquisition 'Portrait of an African man'

by Mostaert. Other developments included a forum facility on each page (which was used for the debate about the passage under the museum), a Renovation special with videos, and the popular widget. This makes it possible to have a different painting from the Rijksmuseum collection on your desktop each day, a new and dynamic way of making the collection accessible to the public. The 'Rijkswidget' was launched on 17 November and proved a great success. In the next few weeks it was downloaded more than 15,000 times. A selection of the website's content can be seen on the CD-ROM that is included in this annual report.

The Rijksmuseum in the media

Curiously, despite the fact that the Rijksmuseum was only partly open, it still received an enormous amount of media attention in 2005. This was concentrated of course on the developments to do with the building plans and the new presentation concept behind The *New* Rijksmuseum. In particular, the reasons why the museum was going to include the 20th century in its field of interest required some explanation. An extensive interview with Ronald de Leeuw on 21 October concluded a series of articles in *NRC Handelsblad* in recent years about the museum's plans. But many other facets of the world that is the Rijksmuseum were featured in the news, such as the innovative research into the collection of bronzes, the acquisitions and the Sesame Street drawing competition. The successful advertising campaigns based on the slogan *Open for renovations* were continued in 2005.

The Rijksmuseum was again chosen on many occasions for presentations and receptions. On 7 February the press conference for the Book Week on the theme of *Mirror of the Low Countries – Books about our history* was held in the museum. This was followed in March by the launch of the book *De historische sensatie* which was produced in close cooperation with the Rijksmuseum. Debates on the theme of history were the order of the day in 2005. The Rijksmuseum participated in a debate on 11 March in the Haus der Geschichte in Bonn on the question of whether or not there should be a National Museum of History.

A survey has been carried out to determine whether the public agreed with the statement that 'the Rijksmuseum is the national museum of art and history'. The survey will be repeated

later to see whether there has been any change.

The public turned out to be well aware that the Rijksmuseum is a museum of art and history. There was support for our choice of a mixed display in The *New* Rijksmuseum, as there was for the idea of extending the presentation to take in the 20th century.

The Rijksmuseum took part in the debates about returning the Goudstikker collection to the heirs and about the threatened closure of Beeckestijn country house near Velsen. For many years a large number of works of decorative art on loan from the Rijksmuseum could be seen there. The museum participated in the symposium held to celebrate the tenth anniversary of the VRM, the Association of State-Subsidised Museums, in the Parliament building in The Hague.

Sponsorship and fund raising

The Rijksmuseum's activities were again generously supported in 2005 by government, funds, business and private individuals. They were joined by a second chief sponsor of The *New* Rijksmuseum, ING, which introduced itself through newspaper advertisements and various campaigns, including one offering packed lunches in the museum garden.

The Rijksmuseum Fund is clearly developing into the umbrella organisation for private fund raising. In 2005 the Fund acquired the quality mark of the Central Fund Raising Bureau. A new Named Fund was established for purchases, restoration, study and education in the field of books of formulas and guides for artists.

A campaign to recruit Friends of the Rijksmuseum on a large scale was prepared and will be launched in the first quarter of 2006.

Administration and personnel

The museum's Supervisory Board met five times in 2005, the last meeting of the year being held at Trompenburg country house. Developments to do with The *New* Rijksmuseum and policy intentions for the coming years were the main points on the agenda. In October Mrs Irene Asscher-Vonk left the Board after being a member for eight years. We are particularly grateful to her for her efforts in the field of personnel matters and the relationship with the Company Council. In February Wim Pijbes, director of the Kunsthal Rotterdam, joined the Board.

Essays

History close up

The old Rijksmuseum's image was that it was the museum of the painters of the Golden Age; the image of The *New* Rijksmuseum will be that of a museum of art and history from the past until now. A survey of 500 respondents revealed that over 90% of the Dutch public – if we assume that the sample was indeed representative – think it is a good idea for the Rijksmuseum to present the development of art and society up to today. This result provides strong support for the concept behind the newly renovated museum. In the 20th century display the public expected to see the Second World War first of all, followed by the Depression in the 1930s, the Dutch East Indies and decolonisation, the 1953 Flood and the First World War. In other words, Dutch history, but history that can only be properly understood in an international context.

During the renovations the Rijksmuseum is showing parts of the collection in ten other museums in the Netherlands, Germany (Kleve) and Belgium (Antwerp). The last of these guest presentations – the *Rijksmuseum on the Hofvijver* – opened in September at the Hague Historical Museum. The Rijksmuseum is showing some 200 paintings and other works there. Together they evoke national history from the middle of the 16th century to today.

The Johan Huizinga Fund is a young theme fund for presenting and collecting the Dutch cultural and historical heritage in the Rijksmuseum. In 2005 important collections dealing with the history of the 20th century were acquired with the support of this new fund. They included the Diepraam-Kempadoo photo collection, Wouter Lap's collection of cartoons of the 1970s and photos of post-war Holland commissioned by the weekly *Ons Vrije Nederland*.

The theme of the Book Week 2005 was History, and four historical publications by Rijksmuseum staff appeared at this time. They were: *De historische sensatie. 50 verhalen over unieke voorwerpen in het Rijksmuseum*; *Kijken naar geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen*, a survey of history presentation and research using non-traditional sources; *William Rex: model of a 17th-century warship*, which explains step by step how this

17th-century war machine was built and used; and finally *Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum*. With this publication the museum underlines the importance of photography to our image of the 20th and 21st centuries.

A collection of masterpieces from a collection of masterpieces

While the Rijksmuseum is being renovated, the CODA Museum in Apeldoorn is accommodating a selection – over 400 works – from the Rijksmuseum's collection of Asian art. The presentation has been put together by the head curator of Asian art, Pauline Lunsingh Scheurleer, who was in charge of the project, and the curators Menno Fitski and Jan van Campen.

Pauline Lunsingh Scheurleer: 'We have opted for India, Indonesia, Japan and China, and for export art – Chinese and Japanese porcelain, colonial furniture and silver made specially for wealthy Dutch customers in the 17th and 18th centuries. Our starting point was to give unity to the story that we tell, and to have variation in the subjects covered. Thinking about the display was good practice for the different kind of presentation in The *New* Rijksmuseum, where the emphasis will be on art and history.' Jan van Campen: 'What is new is that now you plunge into Asia, as it were. In the old arrangement the collection of export art was in the colonial room. There were grounds for that, because it represented a chapter in the Europeans' way of life. But the objects were made by Asian craftsmen and so for that reason they have been placed among the exhibits from the Department of Asian Art. The change of context and the "confrontation" between export art and the other collections produced surprising results and exceeded our expectations.'

A prominent place in the display is naturally reserved for the seated *Iohan* which the Rijksmuseum acquired in 2005. This 13th- or 14th-century wooden figure of a Buddhist monk who has achieved spiritual perfection and lives in isolation as an ascetic is an important addition to the collection of Chinese sculpture. Menno Fitski: 'The collection of Chinese

Buddhist sculpture provides an excellent overview from the early work to the 12th century, but we lacked a good example from the later period. The piece belonged to a group of 16 or 18 lohans, and was probably the 15th, Ayita. Figures of this quality are rare, so we are delighted to have it.'

ING chief sponsor of the Rijksmuseum

In 2005 the Rijksmuseum concluded a sponsorship agreement with ING for at least six years. Rutger Hamelynck, manager of the ING Group's art and culture programme, says that this sponsorship is 'true collaboration. The Rijksmuseum and ING have a common aim: to allow more people from this country and abroad to enjoy the art and expertise the museum has to offer. That comes first.' But of course ING's support is not entirely disinterested. 'The Rijksmuseum draws nearly 1 million visitors a year from all over the world and has an excellent reputation in other countries. By linking our name to the museum, we reach an enormous target audience, and through culture of the highest quality we can interest existing and potential clients in our services.'

Sponsorship has several facets: a substantial part of the money is being used for the design of The *New* Rijksmuseum. In addition, ING supports the Rijksmuseum presentations at Schiphol Airport, at the ten guest museums and abroad. The first was *Sparkling Satin; The best of Gerard ter Borch*, which was held at the Rijksmuseum from 10 June to 4 September 2005.

The Rijksmuseum and ING also jointly organised two campaigns in 2005. From 22 July to 7 August ING put sofas in the Philips Wing, so that visitors could enjoy 'The Masterpieces' in comfort. In August visitors on each working day were able to combine a visit to the museum with lunch in the 'Meal Deal' campaign. 'The public really appreciated this arrangement, so we're going to repeat it next year,' says Hamelynck.

ING's logo is a lion. So the collaboration was fittingly sealed when Director Ronald de Leeuw presented a work to ING on loan: a 19th-century painting of an impressive lion by Pieter Gerardus van Os.

On 3 October the museum heard the sad news that Prof. J.R. Glasz had died. He was one of the first members of the Board, which was established when the museum was made autonomous in 1995. The museum remembers his commitment, even in a difficult period of illness, with the greatest respect.

After the end of the Company Council's term of office there were unfortunately too few candidates for a new council to be elected. In order to ensure continuing employee participation, several members of staff were invited by the management to take part in a so-called participation commission. Consultations with this body took place in an amicable atmosphere. There is a prospect of a new Company Council being elected in 2006.

A reorganisation of the collections was begun in 2005. The five collection departments – Painting, Sculpture and Decorative Arts, Asian Art, Print Room and Dutch History – were reduced to three, with the first three departments merging to become one department of Fine Art. In addition, all the restoration studios, which used to come directly under the collection departments, will join together to form one large, separate restoration department. This change was partly suggested by the bringing together of all the studios in the new Studio Building.

In 2005 the director general was honoured with several high Dutch and foreign decorations. In April he was made a Knight of the Order of Orange Nassau. On 9 June the Italian ambassador made him a Commander of the Order of the Stella della Solidarietà, and on 5 December the French ambassador presented him with the insignia of the Ordre des Arts et des Lettres.

On 6 December Jan Piet Filedt Kok gave his inaugural lecture as Professor of Workshop Practice and Material Research at the University of Amsterdam.

Prof. Volker Manuth of the Radboud University Nijmegen was appointed an honorary curator of the Rijksmuseum, a new post intended to bring about more dialogue between art historians working in museums and those at universities. In this capacity Prof. Manuth was involved in the work on the collection catalogue of 17th-century paintings and the preparations for the Rembrandt Year 2006.

Marketing Advisory Council

The Marketing Advisory Council was set up to

help the museum in the field of marketing and audience range during the changes connected to The *New* Rijksmuseum and its aims. In cooperation with the Marketing Advisory Council, meetings for the personnel were organised in which themes such as 'positioning the Rijksmuseum brand' and 'thinking from the consumer's point of view' were discussed. In meetings between the Advisory Council and management the topics raised included setting up a Friends organisation, the shop format, audience research and marketing objectives.

The Marketing Advisory Council consists of Mrs. C.H.M. Braams (Unilever, vice-president Communications & Corporate Responsibility Europe), J.H. Brand (Egon Zehnder International B.V., consultant), D. Karsten (UPC Nederland, chief executive officer), A. Meerstadt (Nederlandse Spoorwegen, commercial director), E.F.L.M. Randag (consultant) and C.F.H.H. Vogelzang (director ABN AMRO Nederland).

Looking ahead

The year 2006 will be largely dominated by the celebrations marking the 400th anniversary of Rembrandt's birth. The Rijksmuseum is involved in the Rembrandt 400 Foundation, which is in charge of the national and international publicity surrounding the year. During the press conferences held in 2005 it became clear that the Rijksmuseum's main contribution to the year, the exhibition *Rembrandt-Caravaggio*, would be the central event in the celebrations. The Rijksmuseum organised this exhibition, which attracted enormous attention, in conjunction with the Van Gogh Museum, which made available its exhibition wing.

On 14 December *Rembrandt 400* began in the presence of Her Majesty the Queen in the artist's native city of Leiden with an exhibition devoted to *Rembrandt's Mother*. The Rijksmuseum contributed loans of important works by Rembrandt and Gerard Dou.

From the end of January the Rijksmuseum will be open until 10 pm on Friday evening, initially for one year. Special activities are planned for these evenings.

‘Radioactive’ bronze

During the preparations for *From Vulcan’s Forge*, an exhibition of about forty bronze sculptures from the Rijksmuseum which opened in London on 14 November 2005, a detailed technical study of how the pieces were cast was carried out using neutron radiography and tomography. This was a world premiere, because bronzes from the Renaissance and later had never before been examined in this way.

In the summer of 2005 twelve sculptures were subjected to light radioactive radiation at the Paul Scherrer Institute (PSI) in Switzerland. By measuring its radiation, it was possible to map each piece digitally. The result was a spectacular computer animation of each bronze with all its technical singularities. This information gives us a better understanding

of the old casting techniques, and helps us to make better attributions.

For example, the attribution to the Amsterdam sculptor Hendrick de Keyser of the puzzling bronze of c. 1580 of a walking man with a fashionable hat and trunk hose was disproved by neutron research. A comparison with De Keyser’s bronze Mercury showed that he used a different casting technique. The figure probably comes from the studio of an unknown German artist of the late 16th century, because it was originally part of the collection of the landgraves of Hesse-Kassel. Although the piece is known as ‘Walking nobleman’, the pose is actually that of a standing bass player. This may indicate that the figure belonged to a bronze orchestra, which was perhaps part of a large clock or music box, of which the landgraves had many.

The neutron radiography studies were carried out by Robert van Langh (metal restorer) and Frits Scholten (head curator of sculpture) of the Rijksmuseum, supported by Dr. Dirk Visser (NWO), Prof. Eberhard Lehmann (PSI), Dr. Peter Vontobel (PSI) and Mirko Estermann (PSI). The initial results were published in the exhibition catalogue *From Vulcan’s Forge*, and the computer animations of all twelve bronzes can be seen on the Rijksmuseum website and on the CD-ROM that is included in this annual report. This innovative study of bronze casting techniques, which attracted a great deal of attention from colleagues and in the press, is expected to lead to close international collaboration between the Rijksmuseum and other leading museums in the field.

relating specifically to his patroness in the handsome, large-scale and bold compositions of the marquetry. De Rots may have learned his craft in Paris and then secured a position at the court in The Hague. It is noteworthy that such a fine marquetry piece was made in The Hague as early as the 1650s. Even in Paris this technique was still in its infancy at that time, and De Rots’s cabinet is a match for the most notable furniture produced in that city in the same period.

Given its unusual decoration in white ivory and tortoiseshell, this is most probably the *curious cabinet* listed in the inventory of Amalia’s valuables drawn up in the years 1654-1668, where it is described as follows: *with interlaced ivory and tortoiseshell, with a foot*. So originally it had a base, but that has disappeared; the present stand dates from the 19th century. Unfortunately, the inventory does not say in which palace the princess had placed the cabinet.

Two rare 17th-century acquisitions for the library

With the support of the Recipe Book Fund, which has been established for the acquisition of books giving formulas and guidelines for artists, the Rijksmuseum has been able to purchase *Sentimens des plus habiles peintres sur la pratique de la peinture et sculpture, mis en tables de Preceptes, avec plusieurs discours academiques, ou Conférences tenuës en l’Académie Royale desdits Arts [...]*. This book is an important source for

the rules promulgated by the Académie Royale de Peinture et de Sculpture in France. The *Sentimens* appeared in 1680, but this copy dates from 1696.

Another splendid acquisition is the rare volume containing four works dealing with the brothers Cornelis and Johan de Witt. These influential opponents of the House of Orange – Cornelis was pensionary of Dordrecht and Johan grand pensionary of the province of Holland – were made the scapegoats when in 1672 the Dutch Republic was attacked by England, France and the bishoprics of Münster and Cologne. On 20 August of that year the brothers were lynched by ‘the mob’. In fact, the murder was planned by supporters of the House of Orange, and the authorities did nothing to prevent it.

The volume the Rijksmuseum has acquired contains four tragedies and morality plays related directly or indirectly to this event. It was compiled around 1680 by a supporter of the De Witts and thus has the value of testimony, a voice from the past that helps us to understand the impact made by the murder at the time and how contemporaries interpreted it.

For the Rijksmuseum the book is also valuable because several marks of honour received by the De Witt brothers during their lifetime are now kept in the museum. The volume fills in the background to these objects, and is also a historical document marking a key point in Dutch history.

On the threshold of the 20th century: Jan Toorop and Piet Mondriaan

Around 1900 Jan Toorop and Piet Mondriaan were seeking new forms of expression in painting. Toorop incorporated the experiments of the international avant-garde in his work; Mondriaan persisted in following his own way. By acquiring paintings by these artists, who are counted among the great innovators in Dutch art, the Rijksmuseum stands at the threshold of the 20th century.

Jan Toorop painted the ‘Portrait of Maria Jeanette de Lange’ in 1900. By using pointillism, he obtained a transparent, almost brightening effect, a technique he had not tried before in portraits. This is best seen in the rendering of the hair and the pink dress. This painting may be seen as a pendant to the portrait of Aegidius Timmerman in the Museum Kröller-Müller, also of 1900 and Toorop’s only other portrait in the pointillist style.

Mondriaan’s ‘East side mill by moonlight’ of 1903-04 has as its subject a windmill, an icon of the Dutch landscape and hence of Dutch painting. It is precisely this traditional theme that he uses to develop his art. Windmills are frequently seen in his sketches and paintings from 1902 to 1906, which are clearly indebted to the Hague School. The ‘East side mill’ is an exception in this series because of its ambitious format, the bluish grey-violet tone and the stylised representation of the river and the silhouettes of the trees. In this painting Mondriaan has reached the threshold of modern *peinture*.

Both purchases are significant acquisitions for the Rijksmuseum. The excellent Toorop collection now includes a portrait, a genre in which the artist was unrivalled at the time. In ‘East side mill by moonlight’ Mondriaan continues with a theme that is frequently found in the collection. It would be hard to think of a more appropriate sequel to the Hague School collection.

The 20th century in photography: the Diepraam-Kempadoo collection

In 2005 the Rijksmuseum was able to acquire the collection of the photographer and collector Willem Diepraam and his wife Shamane Kempadoo, which consists of more than 500 photos of the highest quality. It offers an excellent overview of international photography in the 20th century and is an important addition to the National Photo Collection.

The new collection contains photos by such early modernists as Karl Struss and Alvin Langdon Coburn, and work from the 1920s by László Moholy-Nagy, Hannes Meyer, Germaine Krull and Piet Zwart among others. Documentary photography is represented by series by Robert Capa (Sino-Japanese War, 1938), and by photos by Russian and Dutch photographers such as Dmitri Baltermans, Cas Oorthuys, Kryn Taconis, Marius Meyboom and Emmy Andriess (Second World War). There is also work by post-war Magnum photographers like Werner Bischof (Korea) and Henri Cartier-Bresson (India).

The Rijksmuseum already had over 5000 photos from the 20th century. The Diepraam-Kempadoo collection forms a significant addition, with first-rate work by André Kertész, Edward Weston, László Moholy-Nagy, Bill Brandt, William Klein, Frantisek Drtikol, Dora Maar, François Kollar, Joseph Breitenbach and Roger Parry among others. The Dutch photos taken during and after the war have been sup-

plemented by early prints by Carel Blazer, Eva Besnyő, John Fernhout, Johan van der Keuken, Ed van der Elsken and Willem Diepraam himself. The late 20th-century collection, which already included the photography commissions awarded by the Rijksmuseum since the end of the 1970s, has been strengthened by series from the 1960s by Sanne Sannes and Gerard Fieret. The addition of the Diepraam-Kempadoo collection raises the profile of the period 1920-1975.

Themes are now evident throughout the National Photo Collection that give background and relief to the presentation of the 20th century: city and street, intimate family life and work, war and peace, travel, fashion, royalty, the portrait, the exploration of the new world and not least photography itself. The dynamics of the photographic approach, the interpretation by the photographer and an artistic self-awareness underline the importance of these themes.

Bijlagen

80 Aanwinsten 2005 > 90 Restauratie en
conservatie > 91 Bruiklenen aan tentoon-
stellingen > 93 Tentoonstellingen en
presentaties > 94 Publicaties van het
Rijksmuseum > 94 Publicaties van mede-
werkers > 98 Externe activiteiten >
101 Voordrachten en lezingen >
104 Bezoekcijfers

Aanwinsten 2005

Tenzij anders vermeld zijn de aanwinsten door aankoop verworven.

<i>Aziatische kunst</i>
31-delig porseleinen theeservies
China, tweede kwart 18e eeuw Schenking van mw. I. Kok-Swellengrebel, Leeuwarden AK-RAK-2005-1-1 t/m 31
<i>Uit de verzameling Van Braam Houckgeest werden de volgende voorwerpen verworven:</i>
Stapeldoos Kanton, 1795, Quanlong-periode AK-RAK-2005-2
Waaier, ivoor Kanton, 1795, Quanlong-periode AK-RAK-2005-3
Waaier, schildpad Kanton, 1795, Quanlong-periode AK-RAK-2005-4
Hals snoer, bloedkoraal China, 19de eeuw AK-RAK-2005-5
Achterglasschildering Catharina van Braam Houckgeest en haar dochter Françoise Kanton, 1795, Quanlong-periode Bruikleen van de King Baudouin Foundation USA AK-C-2005-1
<i>Langdurig bruikleen van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst:</i>
Beeld van een Lohan China, 13e eeuw AK-MAK-1727

<i>Beeldhouwkunst en kunstnijverheid</i>
<i>Beeldhouwkunst</i>
Anoniem Madonna met Christuskind van gebakken klei met polychromie Utrecht of Zuidelijke Nederlanden, begin 16de eeuw (naar een Utrechts model van ca. 1420) Aankoop met steun van het Frits en Phine Verhaaff Fonds BK-2005-1
<i>Meubelen</i>
Kabinet van eikenhout belijmd met schildpad en ivoor met het monogram van Frederik Hendrik en Amalia van Solms Wilhelm de Rots, Den Haag, ca. 1650-1660 Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, het K.F. Hein Fonds, de M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting en de Stichting Dr Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds BK-2005-19
<i>Edele metalen</i>
Loofs, Adam Kandelaar van zilver met stam in de vorm van een vrouw Den Haag, 1687 Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, en de Stichting Dr Hendrik Muller’s Vaderlandsch Fonds BK-2005-20

<i>Keramiek</i>
Porseleinfabriek te Loosdrecht onder Joannes de Mol Groep van biscuitporselein, voorstellend een kaartspelend gezelschap Loosdrecht, ca. 1780-1784 BK-2005-9
<i>Textiel</i>
Warner & Sons (wever Sam Watson), naar ontwerp van Owen Jones Interieurtextiel, jacquard geweven zijden en wollen stof, dessin ‘Chandos’ Londen, 1873, het ontwerp uit 1868 Aankoop met gelden van het Bank ten Cate & Cie Fonds BK-2005-15
<i>Kostuums en accessoires</i>
Kinderkleding, waaronder japonnen, jasjes, schoenen en andere accessoires Nederland, 1750-1910 Schenking van mw. W. Buys, Amsterdam BK-2005-21 t/m 33
<i>Langdurig bruikleen</i>
Anoniem Madonna met Christuskind van marmer Frankrijk (Ile de France), ca. 1340 Bruikleen van particulier BK-C-2005-1

<i>Nederlandse geschiedenis</i>
<i>Albums</i>
Het Nederlandsche Zeewezen: 197 prenten en tekeningen over zeeslagen, gevechten en krijgstochten van 1217 tot ca. 1660; 190 prenten en tekeningen over schepen en scheepstypen van 1747 tot 1925 Nederland NG-2005-31 en 32
<i>Foto’s</i>
Tuerlinckx, Wanda Nederlandse moslimvrouwen in niqaab Eindhoven, 2003 NG-2005-13-1 t/m 8
IJken, Jan van ‘Dierbaar’, documentaire foto-opdracht Nederland, 2002-2005 NG-2005-30-1 t/m 50
Surinamers in Nederland: 29 foto’s uit het archief van Ons Vrije Nederland Nederland, 1947-1948 NG-2005-19-1 t/m 29
<i>Penningen</i>
Anoniem Verblijf van Vincent van Gogh te Nuenen, 1884 Koninklijke Nederlandse Munt, Utrecht, 1984 Schenking van mw. H.J. Baruch, Amsterdam NG-2005-1

Augustinus, Rudi Jaar van de vrouw 1975 Nederland, 1975 NG-2005-9
Bommel, Henk J.H. van Honderd jaar ANWB 1883-1983 Nederland, 1983; Claus, Eric 10 Jaar Nederlandsche Bankgebouw Nederland (Amsterdam/Geldermalsen), 1978; Metz, Loekie Opening van het nieuwe gebouw van de Nederlandsche Bank te Amsterdam Nederland, 1968 Schenking van mw. N.C.H. Kessler-Leemans, Blaricum NG-2005-14, 38 en 15
Dupuis, Toon Jhr. dr. J. Loudon, minister van Buitenlandse Zaken (1913-1918) Vereniging voor Penningkunst, Nederland, 1937; Jacob Theodoor Cremer 70 jaar Nederland (Utrecht), 1917 NG-2005-7 en 35
Goor, Jacob Jan van Prins Hendrik en de ramp met de SS Berlin Nederland, 1907 NG-2005-33
Hart, Laurent Joseph Matthieu Ign. van Bree, Directeur de l’Académie d’Anvers Antwerpen, 1843 Schenking van F.T. Scholten, Amsterdam NG-2005-25
Hove, Bart van Emma, koningin-moeder der Nederlanden Nederland, 1892 NG-2005-23
Kop, David van de Voltooiing Deltaplan Nederland, 1986 NG-2005-10
Kruimel, Jan Paul ‘Het laatste Oortje’ Realisering hervorming belastingstelsel Nederland (Oegstgeest/Leiden), 1989 NG-2005-36
Leeden, Gerard van der Dertig jaar Landelijke Kontaktgroep Verzetsgepensioneerden ‘de Koe-rierster’ Nederland, 1995 Schenking van mw. H.J. Baruch, Amsterdam NG-2005-2
Richters, Han Opbouw, 1940 Vereniging voor Penningkunst, Nederland, 1940 NG-2005-8
Pieters, Ian Jacob Watersnoodramp 1953 Nederland, 1953 NG-2005-37

Wenckebach, Oswald Erepennyng jhr. mr. B.C. de Jonge, gouverneur-generaal van Nederlands-Indië Vereniging voor Penningkunst, Nederland, 1937 NG-2005-6
Wienecke, Johannes Cornelis Geboorte van prinses Juliana Nederland (Utrecht), 1909 NG-2005-34
<i>Varia</i>
Hove, Bart van Gipsmodel van het verdwenen Atjeh-monument te Batavia Nederland, ca. 1882 NG-2005-16
Lap, Wouter 22 karikaturen, verschenen in het

weekblad Panorama van 1972-1976 en 1977-1983 NG-2005-3-1 t/m 22
Overblijfsel van het paradebed van Napoleon I; Overblijfsel van het lijkkleed van Napoleon I; Papier met handschrift waarin overblijfselen van het paradebed en lijkkleed van Napoleon I worden bewaard, 1821 Schenking van mw. L. Croiset van Uchelen-Brouwer, Den Haag NG-2005-12-A, B en C
Schouten, Gerrit Diorama van een slavendans Suriname, 1830 NG-2005-24
Zakdoek , met een tekst verwijzend naar Adams Peak (Sri Lanka) Nederland(?), 1726 NG-2005-11

<i>Rijksprentenkabinet</i>
<i>Tekeningen</i>
<i>De met een * gemerkte werken zijn aangekocht uit het F.G. Waller Fonds</i>
<i>Nederland, 16de eeuw</i>
Novellanus, Simon Abraham ontvangt de drie engelen RP-T-2005-16

<i>Nederland, 17de eeuw</i>
Anoniem Maria Magdalena, in ovaal met daaromheen een bloemenrand Zuidelijke Nederlanden, ca. 1700 Schenking van F.T. Scholten, Amsterdam RP-T-2005-189
Bramer, Leonard (toegeschreven) Een kerkje en antieke ruïnes in Italië Legaat mw. L.C.J. Frerichs, Amsterdam RP-T-2005-185
Nolpe, Pieter (toegeschreven) Trap des Ouderdoms met boeren en boerinnen, ca. 1623 - ca. 1652 RP-T-2005-184
Wijck, Thomas (toegeschreven) Gezicht op de kerk van San Gregorio al Celio in Rome Legaat mw. L.C.J. Frerichs, Amsterdam RP-T-2005-186

<i>Nederland, 18de eeuw</i>
Pothoven, Hendrik Portretbuste van mr. Andries de Graeff door Artus Quellinus (1611-1678), 1774 Schenking van Museum het Rembrandthuis, Amsterdam RP-T-2005-166
Wit, Jacob de (navolger van) Ontwerp voor een wandbespanning met twee putti; Ontwerp voor een wandbespanning met drie putti Legaat mw. L.C.J. Frerichs, Amsterdam RP-T-2005-187 en 188

<i>Nederland, 19de eeuw</i>
Bles, David Zelfportret, 1859 RP-T-2005-2; Familiegeluk Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-174
Bosboom, Johannes Scène uit de opera ‘Guido et Ginevra’, 1839 Overdracht van beheer Insti-

tuut Collectie Nederland RP-T-2005-176
Brussel, Hermanus van Figuurstudie van een naar links zittende man, ca. 1773-1815 Schenking van C. van Ommeren, H.R. van Ommeren en J. van Ommeren, Elst RP-T-2005-167
Johnson, Eastman Portret van Woltera Geertuida, Gravin van Limburg Stirum (1841-1877) en haar zusje, Gravin Frederika Augusta (1842-1903), 1855; Portret van Wigbold Albert Willem, Graaf van Limburg Stirum (1845-1885) en zijn broertje, Graaf Hendrik (1847-1902), 1855; Portret van de kunstschilder Johan Daniël Koelman (1831-1857), 1850 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-168 t/m 170
Koelman, Johan Daniël Twee kunstenaars, van wie één tekenend, zittend in landschap bij Beekhuizen en Zypenberg bij Arnhem, 1852; Studies van een manskop, 1852; Portret van de kunstschilder Salomon Leonardus (Samuel) Verveer, zittend achter tafel met een glaasje, 1853; Portret van de kunstschilder K. de Wijs Jzn, en profil naar links, ca. 1846-1854; Portretten van twee mannen, en profil naar links, de rechtse man is de kunstschilder en literator Gustav Süs, ca. 1843-1857 RP-T-2005-3 t/m 6
Koelman, Johan Philip Portret van jhr. Jacob George Hieronymus van Tets (1812-1885), 1843; Portret van Catherina Daniela, baronesse van Slingelandt (1819-1858), echtgenote van jhr. J.G.H. van Tets, 1843; Portret van het broertje van de kunstenaar, de latere kunstenaar Johan Daniël Koelman, 1840 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-177 t/m 179

Konijnenburg, Willem van Kleine Johannes en Windekind, ca. 1878-1887 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-173
Kruseman, Cornelis Portret van een onbekende vrouw, 1828 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-171
Verveer, Elchanon Karikatuurportret ten voeten uit van de kunstschilder Hendricus Johannes Scheeres, ca. 1855 RP-T-2005-1

<i>Nederland, 20ste eeuw</i>
Bantzinger, Cees Schetsboek, met 50 tekeningen, vnl. portretten, figuurstudies en een aantal kopieën naar schilderijen van G.H. Breitner, ca. 1975-1985; Schetsboek, met 31 tekeningen, vnl. van modieuze Pariennes, 1978 Schenking van mw. H.N. Bantzinger-Paërl, Amstelveen RP-T-2005-207 en 208

*Basart, Cor Bomen in een winterlandschap, ca. 1925-1963 RP-T-2005-162
Berg, Willem van den Portret van de kunstschilder J.H. Jurres, en profil naar links, met palet in de hand, 1930 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-175
Citroen, Paul Portret van de kunstschilder Sierk Carl (‘Sierk’) Schröder, 1965 RP-T-2005-9; Portret van de kunstschilder Willem Jacob Rozendaal, 1958 RP-T-2005-10; Portret van de kunstschilder Pieter van Goudzwaard, 1967 RP-T-2005-11; Portret van de kunstschilder Charles Roelofsz., 1944 Overdracht van beheer Instituut Collectie Nederland RP-T-2005-172
Daamen, Theo 135 tekeningen uit de periode 1964-2004 RP-T-2005-21 t/m 155
Dwinger, Sonja Stilleven van bloemen in een witte vaas op een stoel RP-T-2005-13
Haas, A.J. de Spotlied op de koning van Babel; Fragment van een academietekening Schenking van H.H.M. van Hugten, Amsterdam RP-T-2005-196 R en 196 V
Hoytema, Theo van Spookachtig beeld van de kleren en pet aan het voeteneinde van het bed van de kunstenaar, 1906; Een zieke in zijn bed, 1906 RP-T-2005-17 en 18

Jong, Gooitzen de De toren van de N.H. kerk in Lemmer (Friesland); Stilleven met een kom, een keteltje en een potje, 1957 Legaat Gooitzen de Jong RP-T-2005-19 en 20; Blad met ontwerpen voor het affiche ‘Prix de Rome 1952-1955-1957’, tentoonstelling Rijksakademie van Beeldende Kunsten Amsterdam 1960 Schenking van Emmy Eerdmans en Ben Joosten, Dodewaard RP-T-2005-197; Keukenstilleven Schenking van mw. Ricki de Valk, Enschede RP-T-2005-198; Zes erotische tekeningen en een zelfportret; Album met 24 ingeplakte tekeningen, alle met erotische voorstellingen + 1 tekening op het omslag Schenking van de stichting Gooitzen de Jong, Enschede RP-T-2005-199 t/m 206

Kamerlingh Onnes, Harm H. Portret van de kunstschilder Wibbo Charles Justinus Eduard (‘Wibbo’) Hartman, 1972; Gezicht op een Leidse singel met roeisters/Parkvijver met zwanen, 1952 RP-T-2005-7 en 8
*Moerkerk, Herman Zelfportret RP-T-2005-163
*Molkenboer, Anton Venus liggend in een schelp RP-T-2005-164; Egyptische vrouw RP-T-2005-165
Krone, Tilly Takken; Boerderij tussen bomen; Boerderij tussen bomen Schenking van de kunstenaress RP-T-2005-190 t/m 192

Norden, Hans van Zanger en pianiste, ca. 1925 RP-T-2005-158; Scène in een park, 1964 RP-T-2005-159; Staande oude man die uit het raam staart, 1983; Een man, zittend aan tafel, die uit het venster kijkt, 1986 Schenking van de kunstenaar RP-T-2005-160 en 161; De miskende kunstenaar, 1988 Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-T-2005-193

Rijn, Joyce van ‘Ze komen’, 1976; ‘Lachend naakt’ Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-T-2005-194 en 195

***Sleper, J. B.** Prof. L.J. Rogier aan zijn werk-tafel RP-T-2005-12

Tholen, Willem Bastiaan Boekenmarkt in Den Haag RP-T-2005-14

Willner, René ‘In the fields of Marken grow good people’, 1971; Boeren op de veemarkt te Purmerend, 1969; Twee oude mannen, 1983 RP-T-2005-180, 181 en 183

Italië, 17de-18de eeuw

Passeri, Giuseppe Verheerlijking van de H. Jozef, ca. 1664-1714 Aankoop met gelden van de heer en mw. Van Hulsen-Ognibeni, Amsterdam RP-T-2005-157

Frankrijk, 18de eeuw

Cochin, Charles Nicolas (II) Damesportret, borststuk, het gezicht iets naar links gewend, 1782 RP-T-2005-156

Japan, 19de eeuw

Anoniem Boekverkoper in zijn winkel RP-T-2005-15

Prenten

De met een * gemerkte werken zijn aangekocht uit het F.G. Waller Fonds

Nederland, 16de eeuw

***Anoniem** ‘Wonderen der natuur’, collage van uitgeknipte prenten van en naar Hendrick Goltzius, Arent van Bolten e.a., geplakt op blauw albumblad RP-P-2005-439

***Collaert, Adriaen**, naar Maarten de Vos De vier elementen RP-P-2005-214-28 t/m 31

***Collaert, Willem** De aanbidding der koningen RP-P-2005-171

***Collaert, Jan (II)**, naar Philip Galle Fama RP-P-2005-438

Collaert, Jan (II), naar Hendrick Goltzius De doop van Christus in de Jordaan Schenking van H. Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-352

***Galle, Philip** (toegeschreven aan), naar

Francesco Primaticcio De Phaiaken dragen de slapende Odysseus aan wal op Ithaka RP-P-2005-176

***Massijs, Cornelis** De evangelist Johannes, uit de serie ‘De vier evangelisten’ RP-P-2005-111

***Perret, Pieter** Fontein met Silenus in de tuinen van Palazzo Cesi in het Vaticaan RP-P-2005-437

***Sadeler, Raphaël (I)**, naar Hans von Aachen De bewening van Christus door twee engelen RP-P-2005-115

***Wierix, Hieronymus** Jupiter daalt in de vorm van een gouden regen neer op Danaë RP-P-2005-332

***Wierix, Hieronymus**, naar Ambrosius I Franken Vanitas vanitatum et omnia Vanitas (de val en de redding van de mens) RP-P-2005-99

Nederland, 17de eeuw

***Anoniem** Nieuwsprent op de dood van Concino Concini, Marquis d’Anëve, op 24 april 1617 Amsterdam, uitg. door Broer Janz. RP-P-2005-225

***Anoniem**, naar Nicolaes Pietersz. van Berchem Geographia Totius Orbis (oud gekleurd) RP-P-2005-94

Anoniem, naar Romeyn de Hooghe Bovenkant vogelvluchtkaart van ‘t Vermaarde Park van Anguien’ Schenking van E. Ariëns Kappers, Amsterdam RP-P-2005-233

***Anoniem**, naar een prent van Jan Saenredam naar Hendrick Goltzius Venus en Cupido RP-P-2005-170

***Anoniem** Kruisiging RP-P-2005-172

***Anoniem** Jerusalem: Gezicht op de Tempelberg vanuit het oosten (oud gekleurd) RP-P-2005-95

***Anoniem** Ornamentprent met rank- en blad-motieven en dieren RP-P-2005-366

***Diest, Adriaen van** Landschappen met bomen en figuren RP-P-2005-442 t/m 444

Frisius, Simon Sibylla Delphica en Sibylla Persica, uit de serie ‘De twaalf sibyllen’ Schenking van Peter Parshall, Washington RP-P-2005-353 en 354

***Galle, Cornelis (I)**, naar Jan van der Straet Serie van tien gravures met het leven van Johannes de Doper RP-P-2005-320 t/m 329

***Panderen, Egbert van** De evangelisten Marcus en Johannes, uit de serie ‘de vier evangelisten’ (oud gekleurd) RP-P-2005-440 en 441

***Panneels, Willem**, naar Peter Paul Rubens Jupiter en Juno, zittend op een wolk RP-P-2005-174

***Scheyndel, Gillis van (I)**, naar Willem Pietersz.

Buytewech Aestas (Zomer) uit de serie ‘De vier seizoenen’ RP-P-2005-161

Wijngaerde, Frans van den, naar Peter Paul Rubens Soldaten en boeren voor een herberg Overdracht van het Rijksbureau voor Kunsthistorische Documentatie, Den Haag RP-P-2005-267

Nederland, 18de eeuw

Anoniem Ornamentrand met voorstellingen Inquisitie Schenking van de Bibliotheek TU, Delft RP-P-2005-231

Anoniem Blad voor schoolprijs (?) Schenking van de Bibliotheek TU, Delft RP-P-2005-232

Anoniem Jozef door zijn broers in de put gelaten (oud gekleurd) Schenking van E. Ariëns Kappers, Amsterdam RP-P-2005-398

***Berge, Pieter van den**, naar Jean Baptiste Monoyer Mand met bloemen RP-P-2005-98

***Bloemen, Jan Frans van**, naar Titiaan Le Moine: antieke gebouwen met figuren op de voorgrond RP-P-2005-166

***Blooteling, Abraham**, naar Jan van Neck Diana en haar nimfen, badend in een rivier RP-P-2005-103

***Verdussen, Jan Peeter** Serie van twaalf etsen met landschappen, jacht- en ruiterscènes RP-P-2005-270 t/m 281

Nederland, 19de eeuw

***Anoniem**, naar Jacob Isaacksz. van Ruisdael Rivierlandschap RP-P-2005-169

Clermans, J.B. Portret Huib van Hove Bzn., 1837 RP-P-2005-224

Storm van ’s Gravesande, jhr. C.N. Venise croquis; La Meuse Schenking van de erven R. Wartena RP-P-2005-435 t/m 436

***Veelwaard, Daniël (II)** Kaart van het Katwijkse Kanaal in 1805; Het leggen van de eerste stenen van de kapitale binnensluis van het Katwijkse Kanaal, 22 juli 1805 RP-P-2005-268 en 269

Verveer, Elchanon Blad met zes koppen, waaronder de portretten van de broers Verveer RP-P-2005-223

Nederland 20ste eeuw

***Basart, Cor** Dansende mannen en muzikanten in homobar; Sputtafdeling in autofabriek; Strijk-kwartet; Bomen in winters landschap RP-P-2005-312 t/m 315

***Bieling, Herman F.** Affiche voor tentoonstelling in het atelier, Huize Iscra, Renkum RP-P-2005-5

Bruggink, Theo N. P. Deventer Schenking van

H.W.H. Haaksma, Apeldoorn RP-P-2005-388
Citroen, Paul Cassette getiteld Adams en Eva’s: twaalf bladen met litho’s, 1971 Schenking van H.W.H. Haaksma, Apeldoorn RP-P-2005-368
***Dehé, Emilius Wilhelmus** Vijver in het bos RP-P-2005-7

***Dral, Jan Peter** Vier prenten: Eik, Uil, Koren in storm, Interieur atelier 1990 RP-P-2005-1 t/m 4
Eerdmans, Emmy M. Vier etsen Schenking van de kunstenaar RP-P-2005-492 t/m 495
***Grootens, Adrianus Johannes** Stilleven met oosters porselein en fruit RP-P-2005-6
***Gruyter, W. Jos de** Vijftien etsen en een hout-snede RP-P-2005-336 t/m 351

Giltay, Pieter Vijf etsen: liggend naakt en duinlandschappen Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-355 t/m 359

***Henrichs, Johannes** Vijf etsen RP-P-2005-9 t/m 13

***Hoef, Gerrit van der** Paar RP-P-2005-14
Hofman, Wim Engelen zingen als nooit tevoren. Het Nieuwe testament in rijm, 1998 Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-360
***Hoytema, Antoinette A. van** Euphorbia-takken in glazen vaas RP-P-2005-17

***Joosten, Ben** Emmastraat 73 RP-P-2005-286
Joosten, Ben Horowitz in Moskou; Twee af-fiches; Drie prenten met boekdruk Schenking van de kunstenaar RP-P-2005-287 t/m 289 en RP-P-2005-496 t/m 498

Kat, Otto B. de Portret van Han Wezelaar Schenking van de erven Han Wezelaar RP-P-2005-617

***Kouw, Casper M.L.** Vis RP-P-2005-8
***Krone, Tilly** Tien etsen met landschappen RP-P-2005-258 t/m 266 en RP-P-2005-290

Krone, Tilly Landschap met cypres (‘Dordogne’) Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-361

***Kuiper, Henk** Twee houtsneden RP-P-2005-15 en 16

***Mensinga, Jan Roelf** Drie illustraties voor nieuwjaarskaarten RP-P-2005-50 t/m 52

***Norden, Hans van** Twintig etsen RP-P-2005-291 t/m 310

***Ouden, Willem den** 35 etsen en litho’s RP-P-2005-400 t/m 434

***Rossum, Ru van** Zeventien prenten in verschillende technieken, waaronder zestien ex-librissen; Vijf illustraties voor kerst- en nieuwjaarskaarten RP-P-2005-31 t/m 47 en RP-P-2005-53 t/m 57

Rijn, Joyce van Twee figuren Schenking van

Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-362
Schasfoort, Ben Twee litho’s Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-363 en 364
***Sleper, Johannes B.** Portret van prof. dr. L.G. Rogier RP-P-2005-18
Veldhoen, Aat Cassette met twaalf litho’s en drie bladen met tekst, 1970; Achttien rota-prenten en een litho Schenking van H.W.H. Haaksma, Apeldoorn RP-P-2005-367 en RP-P-2005-369 t/m 387
Vos, Peter Gevoelens Schenking van Ed Leeflang, Amsterdam RP-P-2005-365
Wetselaar, Karel Dertien etsen uit 2005 Schenking van de kunstenaar RP-P-2005-499 t/m 511
Wezelaar, Elisabeth Portret Otto B. de Kat Schenking van de erven Han Wezelaar RP-P-2005-618
***Zilcken, Philippe** Twaalf prenten in ets en drogenaald RP-P-2005-19 t/m 30
***Zwiers, Wim** Negen illustraties voor kerst- en nieuwjaarskaarten in verschillende technieken; 26 ex-librissen en de gravure ‘Monster in kooi’ RP-P-2005-58 t/m 93

Duitsland, 16de eeuw

***Missale Pataviense**, uitg. door Johannes Winterburger, Wenen, 25 mei 1503 Missaal met oudgekleurde prenten: Jörg Breu (der Ältere); Initiaal T (Zahltafel) met uil en randversiering; Lucas I Cranach, H. Stefanus en Christus aan het kruis RP-P-2005-215-1 t/m 3
***Hopfer, Daniel (I)** Ornamentblad met distel-motieven RP-P-2005-330

Duitsland, 17de eeuw

***Kilian, Lucas**, naar Johann Mathias Kager Christus verschijnt aan de jezuïet J. Ledesma RP-P-2005-165

***Kilian, Lucas** Venus en Adonis RP-P-2005-285

***Merian, Matthäus**, naar Anton Mirou Serie van 26 etsen uit de ‘Schwalbacher Reise’, uitg. door Peter Aubry, Straatsburg, ca. 1620 (titelblad en nr. 7 ontbreken) RP-P-2005-234 t/m 257

Duitsland, 18de eeuw

***Bartsch, Adam von** Zes etsen met dieren uit schilderijen van Nederlandse 17de-eeuwse meesters, in landschappen van Martin von Molor RP-P-2005-389 t/m 394; (naar Christian Wilhelm Ernst Dietrich) De doop van de kamerling door Philippus RP-P-2005-395; (naar Raymond de Lafage) God de Vader gedragen door engelen; De triomf van het Christelijk

geloof RP-P-2005-396 en 397; Portretten van Daniel Tschida en Josepha Tschida RP-P-2005-282 en 283

***Koelbel, Anton** Drie landschappen van één koperen plaat Schenking van kunsthandel Helmut H. Rumbler, Frankfurt am Main RP-P-2005-212

***Meyer, Felix** Twee landschappen met water-vallen RP-2005-112 en 113

***Rode, Christian Bernhard**, naar Andreas Schlüter Serie van 25 ornamentprenten met koppen, mascarons en helmen RP-P-2005-123 t/m 147

***Schmidt, Matthias**, naar Ferdinand Kolbe Landschap met waterval RP-P-2005-168

***Tischler, Anton**, naar Pierre Joseph Lion Portret van de jonge Joseph II als koning van het H. Roomse Duitse Rijk RP-P-2005-334

***Wachsmuth, Jeremias**, naar ontwerp van Johann Wolfgang Baumgartner Serie ornament-prenten met de zeven vrije kunsten RP-P-2005-177 t/m 183

Duitsland, 19de eeuw

***Kolbe, Carl Wilhelm (I)**, naar Salomon Gessner Collections des Tableaux en gouache et des dessins de Salomon Gessner, gravées a l’eau forte par W. Kolbe RP-P-2005-184 t/m 211; Boomlandschap met ruiters bij een brug in Italië RP-P-2005-333
***Leibl, Wilhelm Maria Hubertus** Oude boer met stok: buste naar links RP-P-2005-148

Engeland

***Anoniem**, naar George Morland ‘The Tavern Door: Laetitia deserted by her Seducer is thrown on the Town’ Schenking van de Bibliotheek TU, Delft RP-P-2005-230

***Haid, Johann Jakob** ‘Le Graveur’; ‘Le Modeleur’ RP-P-2005-100 en 101

***Strang, William** ‘Death and the Ploughmans wife: a ballad made & etched by William Strang’ RP-P-2005-149 t/m 160

***Watson, Charles John** De kathedraal van Amiens: eerste en tweede staat RP-P-2005-316 en 317

Frankrijk, 16de eeuw

***Abum**, met wereldkroniek en oud gekleurde Antwerpse prenten van ca. 1585-1590, uit de bibliotheek Jean de Poligny RP-P-2005-214

Frankrijk, 17de eeuw

***Bonnart, Nicolas** Catherine de Neuville, Comtesse d’Armagnac RP-P-2005-96

***Gravelot, Hubert François** Studieblad met schetsen RP-P-2005-226

***Perrier, Francois** (uitg.) De Farnese stier RP-P-2005-167

***Trouvain, Antoine** Mademoiselle de Loube, Fille d’honneur de madame, en habit de Chasse RP-P-2005-97

Frankrijk, 18de eeuw

Anoniem Spotprent: Louis d’Or au Soleil Overdracht van de Bibliotheek TU Delft RP-P-2005-228

***Dupin fils**, naar Watteau Twee kostuumprenten: ‘La belle Omphale’ en ‘La belle Omphale se promenant a l’Arsenal’ RP-P-2005-511 en 512
Picart, Bernard ‘Spiegel der France Tyrannye gepleecht opde Hollantsche Dorpen, Wreedheden door de Franse troepen gepleegd te Swammerdam’ Overdracht van de Bibliotheek TU Delft RP-P-2005-229

Frankrijk, 19de eeuw

Girard, Alexis-François, naar François Pascal Simon Gérard (Baron) Intocht Henri IV in Parijs Overdracht van de Bibliotheek TU Delft RP-P-2005-227

***Philipon, Charles** Twee kostuumprenten RP-P-2005-513 en 514

Villon, Jacques La pédicure; Minne assise a terre; Le départ; Intérieur; Fleurs; Figure de femme; L’Espagnole Schenking van de heer en mw. E. van der Vossen-Delbrück, Amsterdam RP-P-2005-216 t/m 222

* **‘Petit courrier des dames ou nouveau journal des modes’**, Parijs 1827-1830 Modetijdschrift, vier ingebonden jaargangen met 80 ingekleurde modeprenten RP-P-2005-515

Italië, 16de eeuw

***Anoniem**, naar Cherubino Alberti, naar Michelangelo Naakte figuur uit het Laatste Oordeel in de Sixtijnse kapel RP-P-2005-311

***Anoniem**, vrij naar Anton Eisenhoit Portret van paus Gregorius XIII RP-P-2005-331

***Beatrizet, Nicolas** Colonna Santa RP-P-2005-319

***Bonasone, Giulio**, naar Raphael (toegeschreven aan) Serie met de Zeven Vrije Kunsten RP-P-2005-104 t/m 110

***Scultori, Giovanni Battista detto Mantovano** Zeeslag tussen de Trojanen en de Grieken RP-P-2005-162

Italië, 17de eeuw

***Anoniem** Madonna in aanbidding voor het Christuskind RP-P-2005-173

***Alberti, Romano** Een oriëntaalse scène met Turkse olieworstelaars RP-P-2005-318

***Aquila, Pietro**, Carracci, Annibale Hercules (Alcides) en de sfinx RP-P-2005-163

***Onofrii Crescenzio** Adonis wordt aangevallen door een everzwijn RP-P-2005-114

***Piccini, Giacomo**, naar Pordenone David en Goliath RP-P-2005-175

***Podesta, Giovanni Andrea**, naar Titiaan Bacchanaal RP-P-2005-164

Italië, 18de eeuw

***David, Giovanni** ‘Brocanteur a Padoue’ RP-P-2005-102; Vissersvrouw uit Palestrina; Afdrukken van twee staten uit de serie ‘Divers portraits’; De dienstmeid (la Servante), afdrukken van twee staten uit de serie ‘Divers portraits’; Een slapende antieke filosoof (Democritus?); (naar Giulio Romano) Psyche voor Proserpina; Bacchus en Ariadne ; Twee van drie prenten naar fresco’s in de Sala di Psiche, Palazzo del Te, Mantua RP-P-2005-116 t/m 122; Bacchanaal: ‘Vino pellite curas’ RP-P-2005-284

Meloni, Francesco Antonio Aurora RP-P-2005-445

Italië, 19de eeuw

***Rossini, Luigi** Triomfboog en triomfstoet RP-P-2005-335

***Sabatelli, Luigi** De vier apocalyptische ruiters RP-P-2005-213

Japan

Koson, Ohara Veertig kleurenhoutsneden met vogels, vissen, zoogdieren en insecten Schenking + legaat Jan Perrée, Eindhoven RP-P-2005-451 t/m 491

****Albums, aangekocht, samen met het Rijksmuseum voor Volkenkunde in Leiden, uit het F.G. Waller Fonds, met steun van de Mondriaan Stichting, het Prins Bernhard Cultuurfonds en het VSBfonds: Anoniem*** ‘Sketch’ SHOHO, 1913 RP-P-2005-608

Beisen, Kubota Hiroshi ‘Beisen Manyu Gajo’ (Album of Beisen’s travels abroad), uitg. door Jihei Tanaka, 1923 RP-P-2005-583

Beisen, Kubota Hiroshi, Okura Yasugoro, Umesawa Minokichi ‘Bijutsu hin gafu (Nishu)’ (Album of Art Objects), uitg. door Okura Yasugoro, 1893 RP-P-2005-549

Beisen, Kubota Hiroshi, Kubota Kinsen, Kubota Beisai ‘Nisshin Sento Gaho’, een novella van

Kosugi Tengai, uitg. door Okura Shoten, 1894-1895 RP-P-2005-594

Bisen, Fukusa, Okada Seijiro ‘Shina Taikan’, uitg. door Kanao Bunendo, 1916 RP-P-2005-616

Bonkotsu, Igami, Hisui Sugiura ‘Fuji-San “SUKETCHI”’, uitg. door Kanao Bunendo, 1908 RP-P-2005-543

Chokunyu, Unshoh e.a. ‘(Meiji meika) Bohko Gafu’, eerste serie, geïllustreerd door verschillende kunstenaars, 1880 RP-P-2005-592

Chu, Asai ‘(Gesse Kiko) Kaoru Sekai’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1905 RP-P-2005-567

Eiho, Hirezaki, Suzuki Kason ‘Ama no Utsunami’, uitg. door Wada Mume, 1907-1908 RP-P-2005-586

Goyo, Hashiguchi ‘Gubijnso’ (Field Poppies), novelle door Natsume Soseki, uitg. door Wada Shizuko, 1912 RP-P-2005-552

Goyo, Hashiguchi, Asai Chu, Ishii Hakutei e.a. ‘Sashie’, 1911 RP-P-2005-600

Goyo, Hashiguchi, Asai Chu, Nakamura Fusetsu e.a. ‘Hototogisu’, maandelijkse uitgave verzorgd door schrijvers als Takahama Kyoshi, Natsume Soseki e.a., nov. 1904-dec. 1905 RP-P-2005-595
Goyo, Hashiguchi, Nakamura Fusetsu ‘Ama no Utsunami’, uitg. door Izan Shimomura, 1906-1907 RP-P-2005-587

Gyokko, Shimomura ‘Miyako no Shiki’, uitg. door Iida Sujuro, 1907 RP-P-2005-612

Gyokunen, Kobayashi ‘Meguru-Tsuki’, uitg. door Kobayashi Ichijiro, 1904 RP-P-2005-565

Gyokunen, Kobayashi ‘Hana Kagami’, uitg. door Honda Ichijiro, 1904 RP-P-2005-566

Gyokuzan, Okada (mogelijk), Ishida Gyokuzan (mogelijk) ‘Moyo Himagata Miyako no Nishiki’, 1886 RP-P-2005-519

Hachikushi, Yamaguchi ‘Haiga Taikan’ (a survey of Haiga), uitg. door Yamamoto Renzo RP-P-2005-560

Hachikushi, Yamaguchi ‘Mikido Rakuyoshu’, uitg. door Hachikiushi Hanga Bunpukai, 1934 RP-P-2005-575

Hakutei, Ishii ‘Gendai Haiga Shu’ (collectie van moderne Haiga, ills. van verschillende kunstenaars), uitg. door Haigado, 1915-1917 RP-P-2005-556

Hanko, Kajita, Kiyokata Kaburagi, Hiromitsu Nakazawa ‘Ma-Kaze, Koi-Kaze’, 1904 RP-P-2005-593

Hiromitsu, Nakazawa, Hata Tsuneharu, Inahara Katsuji e.a. ‘Sanyo Angya’, uitg. door Kanao Tanejiro, 1917 RP-P-2005-610

Hiromitsu, Nakazawa, Mizushima Niou ‘Ofuda Angya’, foto’s en tekst van Frederick Starr, 1919 RP-P-2005-611

Hiromitsu, Nakazawa, Ishii Hakutei, Oka Rakuya e.a. ‘(Bingei Chiri) Tokaido Gojusantsugi’, uitg. door Maekawa Matasaburo, 1911 RP-P-2005-603

Hiromitsu, Nakazawa, Mizushima Nihofu, Shima Seien e.a. ‘Kinai Angya’, uitg. door Kanao Tanejiro, 1919 RP-P-2005-601

Hiromitsu Nakazawa, Asai Chu ‘Kinai Kembutsu’, 1911-1912 RP-P-2005-584

Hyakusui, Hirafuku, Hirayama Masakuma ‘Fuji Isshu’, 1907 RP-P-2005-540

Inosuke, Hazama ‘Miyoko’, uitg. door Seikado, 1933 RP-P-2005-578

Ippei, Okamoto, Ito Hakushi, Mizushima Niou, Yamada Minoru ‘Kokusui’, 1920 RP-P-2005-528

Ishiro, Honda (uitg.) ‘Miyako-Gusa’, 1905 RP-P-2005-524

Issui, Ogino ‘Zuan Hyakudai’, 3 vols., 1910 RP-P-2005-521

Issui, Ogino ‘Oyo Manga’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1903 RP-P-2005-550

Issui, Ogino, Takada Kakushu, Oyagi Shungyo e.a. ‘Manji’, 1906 RP-P-2005-570

Izan, Shimomura, Hashiguchi Goyo, Nakamura Fusetsu, Ogawa Usen, Maekawa Sempan ‘Hototogisu’, 1910-1914 RP-P-2005-526

Jakusen, Yao ‘Kuni Hikari’, uitg. door Kobayashi Ichijiro, 1902 RP-P-2005-564

Kaburagi, Kiyokata, Hisui Sugiura [Shosetsu] Shin Uzumaki: Mitsuko no Maki’, novelle door Watanabe Katei, 4 vols, uitg. door Ryubunkan, 1914 RP-P-2005-551

Kashu, Iguchi, Otani Son’yu, Jashimoto Sadajiro De Tokaido rollen: ‘Tokaido gojusantsugi emaki’, 1922 RP-P-2005-619

Kason, Suzuki ‘Nisshin senso emaki’, 1895 RP-P-2005-533

Keisuke, Serizawa, Hyuga-an en Mizushima Nihofu ‘Don Kihote’ (Don Quichot, met portret van Don Quichot als samurai), tekst en foto’s van Frederick Starr, 1919 RP-P-2005-613

Kigyoku, Seizei ‘Kigyoku Gafu’, uitg. door Kobayashi Bunshichi, 1901 RP-P-2005-548

Kigyoku, Seizei ‘Bansho Zukan’, eerste en tweede serie, uitg. door Kobayashi Bunshichi, 1901 RP-P-2005-577

Kokei, Tsuruya ‘(Kushu) NANAJuNANA’, een verzameling haiku’s van Mitsui Kotoko, 1994 RP-P-2005-605

Korin, Furuya ‘Shasei Soka Moyo’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1907 RP-P-2005-557

Korin, Furuya ‘Seika’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1905 RP-P-2005-569

Korin, Furuya ‘Seika’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1905 RP-P-2005-574

Korin, Furuya ‘Hana-Zukushi’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1905 RP-P-2005-579

Korin, Furuya ‘Kodai Moyo CHO-CHO’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1906 RP-P-2005-580

Korin, Furuya ‘Shin Bijutsuka’, 31 vols., uitg. door Yamada Naosaburo, 1902-1905 RP-P-2005-597

Kumakichi, Nisjimura, naar ontwerpen van Mizushima Niou en Kanao Tanejiro ‘Tokaido Goju Santsugi fu Setonaika’, 1920 RP-P-2005-604

Kunishiro, Mitsutani, Ishikawa Toraji, Kosugi Misei ‘Fujin Gaho’(The Lady’s Graphic), 1906-1920 RP-P-2005-596

Miezo, Sato ‘Asanegami’, uitg. door Wada Toshihisa, 1919 RP-P-2005-609

Minoru, Yasuda, Ishikawa Toraji, Hiromitsu Nakazawa ‘Shin Nihon Kembutsu’ (Scenes of new Japan), uitg. door Nakagawa Hachiro, 1918 RP-P-2005-553

Mokugo, Asai ‘Tosei Fuzoku Goku-ban uta awase’, 1907, 2 vols. RP-P-2005-516

Nakazawa, Hiromitsu ‘Waseda Bungaku’, uitg. door Shimomura Ryutaro en Kanao Tanejiro, 1906 RP-P-2005-547

Nantembo, Nakahara, Kamisaka Sekka ‘Shinkai Mokuzu-Shu’, 1923 RP-P-2005-523

Nantembo, Nakahara ‘Shinkai Mokuzu-SHu’, 1910-1911 RP-P-2005-536

Nantembo, Nakahara, Myogoin Shinkai (schrijver) ‘Shinkai Mokuzu-SHu’, 1910 RP-P-2005-555

Okiie, Hashimoto ‘Nihon no Shiro’, uitg. door Kato Hanga Kenkyujo RP-P-2005-561

Onchi, Koshiro, Maeda Yugure (schrijver) ‘Shinsho Fuji’, uitg. door Fugaku Honsha, 1946 RP-P-2005-559

Rakuten, Kitazawa ‘Tokyo Puck’, vol. 5, nr. 4, 1909 RP-P-2005-572

Saburo, Ota ‘Mushashino no kusa to hito’, uitg. door Fukuoka Masao, 1920 RP-P-2005-590

Saburo, Ota, Yamada Minoru, Hattori Hideo ‘Hebo Gashu’, uitg. door Shoeido, 1912 RP-P-2005-598

Saburo, Ota, Ohashi Kokichi ‘Soka E-Monogatari’, uitg. door Ohashi Kokichi, 1911 RP-P-2005-602

Sanzo, Wada ‘Tokyo Puck’, vol. 2, nr. 23, 1907 RP-P-2005-573

Sanzo, Wada ‘Miyako Wasure No Ki’, 1948 RP-P-2005-581

‘Sei-Ei’, tien ontwerpen voor waaiers van tien kunstenaars, uitg. door Yamada Naosaburo, 1907 RP-P-2005-518

Seifu, Tsuda ‘Zuan SHu’, uitg. door Honda

Ichijiro, 1900-1901 RP-P-2005-537

Seifu, Tsuda e.a. ‘AKARUMI E’, uitg door Kanao Tanejiro, 1916 RP-P-2005-544

Seifu, Tsuda ‘Sotei Zuan-SHu’, eerste serie, 1929 RP-P-2005-563

Seihō, Takeuchi, Tomioka Tessai en Mori Kansei ‘Miyako no Nishiki’, uitg. door Jihei Tanaka, 1891 RP-P-2005-531

Seihō, Takeuchi, Unsodo ‘Seiho Ippinshu’: album een en twee, 1937-1942 RP-P-2005-614

en 615

Seijiro, Okada, naar ontwerp van Fukuda Bisen ‘Shina Sanju Gakan’ (China in 30 rollen), uitg. door Kanao Tanejiro, 1920 RP-P-2005-582

Sekka, Kamisaka ‘Miyako no Omokage’, 1890 RP-P-2005-517

Sekka, Kamisaka ‘Cho Senchu’, 2 vols., ca. 1904 RP-P-2005-525

Sekka, Kamisaka, Kaiga Tennen ‘Shin Zuan’, vol. 9, 1892 RP-P-2005-529

Sekka, Kamisaka ‘UTA-E’, uitg. door Unsudo, 1934 RP-P-2005-562

Sekka, Kamisaka ‘Shikishi’, 2 vols., uitg. door Jihei Tanaka, 1901 RP-P-2005-568

Sekka, Kamisaka ‘(Senshoku Zuan) KAIRO’, uitg. door Yamada Naosaburo, 1903 RP-P-2005-571

Sempan, Maekawa, Koshiro Onchi, Hide Kawanishi ‘Nihon no Hana’, uitg. door Fugaku Honsha, ca. 1946 RP-P-2005-542

Sempan, Maekawa ‘Kanchu Kampon’, vol. 27, ‘Kotei-cho’, uitg. door Nihon Aishokai, 1960 RP-P-2005-588

Shiha, Iwatani, Okano Sakae, Takeuchi Keichu, Kajita Hanko ‘Gahsu Suketchi’, tweede serie, 1910 RP-P-2005-522

Shokichi, Kobayashi ‘Ga-Angya’, uitg. door Ota Saburo, 1910 RP-P-2005-599

Somei, Yuko, Hirafuku Hyakusui, Ishii Hakutei, Watanabe Kagai ‘Shinsei’, vol. 7, nr. 1, 1902 RP-P-2005-535

Sugiura, Hisui ‘Hisui Zuan-SHu’, eerste serie, uitg. door Kanao Tanejiro, 1915 RP-P-2005-576

Sugiura, Hisui, Hiromitsu Nakazawa ‘Yume no Hana’, uitg. door Tanejiro Kanao, 1906 RP-P-2005-591

Susumu, Yamaguchi, Azechi Utemaro, Maekawa Sempan ‘Shika-shu Nihon no Sansui’ (Poetry anthology), 1946 RP-P-2005-520

Takehisa, Yumeji ‘Sakura Saku Shima’, Haru no Kawatare, uitg. door Kawamoto Kameno-suke, 1912 RP-P-2005-545

Takehisa, Yumeji ‘Sakura Saku Shima: Mi-Shiranu Sekai’, uitg. door Kawamoto Kameno-suke, 1912 RP-P-2005-546

Takeji, Fujishima ‘Dogukusa’ (Book of poems by Yosano Akiko and her husband Yosano Tekkan), 1904 RP-P-2005-527

Takeji, Fujishima, Yokike Isse, Hashimoto Kakujiro ‘Myojo, May, Meiji 35’, uitg. in Tokio 1902, een maandelijks tijdschrift van nieuwe kunst en literatuur RP-P-2005-538

Tojiro, Oshita, Yoshida Hiroshi, Ishii Hakutei e.a. ‘Junin Shasei Ryoko’, ills. door de leden van de Gakai Groep, 1911 RP-P-2005-607

Toraji, Ishikawa, Oshita Tojiro, Yoshida Hiroshi ‘Setonaikai Shasei Isshu’, 1911 RP-P-2005-554

Tsunetomi, Kitano, Kyuho Noda, Shiun Kondo ‘Shin Katei’, vol. 1, nr. 4, 1916 RP-P-2005-541

Tsunetomi, Kitano, Yoshii Isamu (schrijver) ‘Shin Nishiki-e Cho: Ukiyo-e no kao’, 1920 RP-P-2005-558

Usen, Ogawa ‘Ogawa Usen-O-Soga-Cho’, 4 series, 1939-1941 RP-P-2005-530

Ymeji, Takehisa ‘Roji No Hosomichi’, een verzameling gedichten met illustraties, 1926 RP-P-2005-606

Yukoku, Matsui ‘Kokin no Negura’, 1903 RP-P-2005-532

Yukoku, Matsui ‘Reishing Gajo’, 1900 RP-P-2005-539

Yuzan, Mori,Tabata Kakudo ‘Bijutsukai’, vols. 5-10, 1896 RP-P-2005-585

Zeshin, Shibata, Kawanabe Kyosai, Iijima Koga e.a. ‘Gassaku Shoga-Cho’, ca. 1880 RP-P-2005-534

Zeshin ‘Meika Sjoga Shunju Cho’ (Spring and Autum Album of Calligraphy and Drawings by Famous Masters), uitg. door Fukuendo Fukuda Kumajiro, 1880 RP-P-2005-589

Foto's

Anoniem Carte-de-visite: gezicht op een kade (de Boompjes, Rotterdam?) RP-F-2005-29

Anoniem Album met 212 foto’s van architectuur (topografie) en kunstnijverheidsvoorwerpen, schilderijen, kaarten, en dergelijke Overdracht van de afdeling Beeldhouwkunst en kunstnijverheid RP-F-2005-134

Anoniem Glaspositief: portret van een man Schenking van Willem Diepraam, Amsterdam RP-F-2005-138

Anoniem Olieboortorens bij nacht Schenking van Hans Rooseboom, Amsterdam RP-F-2005-157

Anoniem (Brits?) Panoramafoto: boer met ploeg en een span paarden, Groot-Brittannië RP-F-2005-15

Anoniem (Brits?) Panoramafoto: boer met ploeg en een span paarden, Groot-Brittannië RP-F-2005-16

Anoniem (Brits) Photographic Scrap Album met ingeplakte reproductiefoto’s naar werk van Edwin Landseer en andere kunstenaars (plus 22 losse reproductiefoto’s), in 1875 als kerstgeschenk ontvangen door Ada Louisa Taylor Schenking van Jan Jaap Heij, Assen RP-F-2005-105

Anoniem (Frans) Album (rugtekst: ‘Étranger’) met 50 foto’s, gedeeltelijk rond 1900 gemaakt in Nederland (o.a. Zaandam, ruïne van Brederode, Marken, Scheveningen), Turijn en Brussel RP-F-2005-20

Anoniem (Frans?) Stereofoto (met de hand ingekleurd) van een ongeïdentificeerd dier RP-F-2005-84

Anoniem (Italiaans?) Fotoreproductie van een schilderij van Botticelli RP-F-2005-2

Anoniem (Italiaans?) Stereofoto: gezicht in een zaal met beeldhouwwerken, Rome RP-F-2005-81

Anoniem (Italiaans?) Stereofoto: gezicht op het Forum Romanum, Rome RP-F-2005-82

Anoniem (Italiaans?) Gezicht op Rome RP-F-2005-83

Anoniem (Nederlands) Opening van een tentoonstelling van schilderijen van Kees van Dongen, ca. 1925-1940 RP-F-2005-11

Anoniem (Nederlands) Fotoreproductie van een schilderij van J.H. Moesman, ‘Namiddag’, dat kort voor de opening van de voorjaarstentoonstelling 1933 van *De Onafhankelijken* door de directeur van het Stedelijk Museum, C.W.H. Baard, werd verwijderd RP-F-2005-12

Anoniem (Nederlands) Fotoreproductie van een schilderij van Horst Strepel, ‘Selig sind die geistig Armen’, dat kort voor de opening van de voorjaarstentoonstelling 1933 van De Onafhankelijken door de directeur van het Stedelijk Museum, C.W.H. Baard, werd verwijderd RP-F-2005-13

Anoniem (Nederlands) Arbeiders te midden van kassen met gewassen RP-F-2005-17

Anoniem (Nederlands) Fotografische menukaart (‘Déjeuner Dinatoire du 31 Mai 1906’), bij gelegenheid van het huwelijk van Dirk van Veen en Elisabeth Barendina Hooijkaas te Rotterdam RP-F-2005-28

Anoniem (Nederlands) Kabinetfoto: hunebed met eikenboom en staande man, Drenthe, Nederland RP-F-2005-33

Anoniem (Nederlands) Kabinetfoto: uitspanning met (op schommels en een wipwap) spelende kinderen in een bos, met links een man met een fiets RP-F-2005-34

Anoniem (Nederlands) Kabinetfoto: toren van

de A-kerk te Groningen, met links een handkar RP-F-2005-35

Anoniem (Nederlands) Zes gezichten in het Haagse Bos RP-F-2005-40 t/m 45

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht op de markt van Hoorn, met het standbeeld van Jan Pietersz. Coen (waar een groep kinderen voor poseert) en de Waag, gezien naar de Grote Oost RP-F-2005-47

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht op de markt van Hoorn, waar de kaasmarkt in volle gang is, met het standbeeld van Jan Pietersz. Coen en de Waag RP-F-2005-48

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht in een laan in een dorp in Noord-Holland, met groen geschilderde boerderijen, blauw geschilderde boomstammen en een meisje RP-F-2005-49

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht in een laan in een dorp in Noord-Holland, met aan weerszijden een sloot en bruggetjes naar groen geschilderde boerderijen en op de achtergrond twee mannen voor een kar of koets RP-F-2005-50

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht op boerderijen en schuren aan het water, ergens in Noord-Holland, met op de achtergrond een steiger voor het schrobben en wassen van kleren en links een jongen met een mand RP-F-2005-51

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht op een vaart met een houten ophaalbrug, een theekoepel, een schip en de huizen en boerderijen van een dorp, Noord-Holland (?) RP-F-2005-52

Anoniem (Nederlands) Autochrome: gezicht op een vaart met drijvend hout op de voorgrond, een schip, een ophaalbrug, uithangende was en de huizen en/of boerderijen van een dorp, Noord-Holland (?) RP-F-2005-53

Anoniem (Nederlands) Zes gezichten in Meijendal bij Wassenaar en Den Haag RP-F-2005-55 t/m 60

Anoniem (Nederlands) Manuscript van een tekst over het inkleuren van foto’s (oorspronkelijk, afgeschreven uit of gebaseerd op een onbekende bron) RP-F-2005-98

Anoniem (Nederlands?) Ambrotypie: Portret van Guurtje van Leyden, in een lijst; **Anoniem** (Nederlands?) Ambrotypie: Portret van Sijtje van Leyden, in een lijst; **Anoniem** (Nederlands) Portret van een vrouw, in een lijst Schenking van mw. W. Buys, Amsterdam RP-F-2005-100 t/m 102

Artogravure Co. ‘New-York Illustrated. Artogravures from recent negatives’, New York z.j. [ca. 1900-1910] Boek met lichtdrukken RP-F-2005-3

Baer, J. Carte-de-visite: portret van een vrouw Schenking van Jan Wingerder, Leusden RP-F-2005-5

Bauer, C.W. Cyanotypie: het graven van een funderingsput ten behoeve van de bouw van een schutsluis ten westen van Terneuzen, 20 juli 1901 RP-F-2005-96

Bieber, E. Carte-de-visite: portret van twee meisjes RP-F-2005-86

Blumenfeld, Erwin Portret van een vrouw, Amsterdam Verworven met steun van het Paul Huf Fonds RP-F-2005-1

Bockstart, J. Vrouw en paard in de duinen Schenking van Hans Rooseboom, Amsterdam RP-F-2005-156

Boelen-Matthes, C.A. Eva Pennink als jong meisje staand bij een van de vijvers in de tuin van het Rijksmuseum, ca. 1918 Schenking van Eva Pennink, Amsterdam RP-F-2005-103

Boer, F.B. den (uitgever) Prentbriefkaart: twee kinderen in Volendamse klederdracht en een geit RP-F-2005-85

Brouwer Luchtfoto van het eiland Meent, Loosdrecht RP-F-2005-14

Callahan, Harry Wabash Street, Chicago Verworven met steun van het Paul Huf Fonds RP-F-2005-99

Cavalier, L. ‘La Lumière Artificielle avec les appareils et produits G. Bouillaud. Brevetés S.G.D.G. Les Spécialités Photographiques de L. Cavalier, 65, 67 Rue des Archives, Paris’, Parijs (L. Cavalier), z.j. [ca. 1900-1910] Verkoopcatalogus RP-F-2005-71

Delboy, Gebroeders Drie lichtdrukken: bouw van de brug over de Merwede bij Sliedrecht, 8 en 31 juli 1881 RP-F-2005-93 t/m 95

Deroo, Wijnanda Serie van 25 foto’s van het ontmantelde Rijksmuseum Kleurenfoto’s op twee formaten Overdracht van het Bureau Rijksbouwmeester RP-F-2005-108 t/m 132

Dibbits, Herman Anne Marie Cato Washington Bridge, New York, Verenigde Staten, 1939; Negatief (6x9) waarvan RP-F-2005-9 is gedrukt Schenking van Taco Dibbits, Amsterdam RP-F-2005-9 en 97

Diepraam-Kempadoo, Collectie Verzameling van ca. 450 foto’s van o.a. Eve Arnold, Eva Besnyö, Werner Bischof, Robert Capa, Ed van der Elsken, Gerard Fieret, Paul Huf, Cor Jaring, André Kertész, Aart Klein, László Moholy-Nagy, Cas Oorthuys, Karl Struss, Edward Weston

en Piet Zwart Verworven met steun van de BankGiro Loterij, het Paul Huf Fonds en het Johan Huizinga Fonds RP-F-2005-107

Dooremaal, J.C. van ‘Het dierlijk magnetisme. Natuurkundige voordracht door Dr. J.C. v. Dooremaal, gehouden op 15 December 1876’, Den Haag (P.J. Kraft), 1877 Boek met ingeplakte foto (dubbeldruk van zittende man en geestverschijning) RP-F-2005-63

Goedeljee, J. Carte-de-visite: portret van Reesje (?) Agatha Dijkhoorn (1846-1899) Schenking van Jan Wingerder, Leusden RP-F-2005-6

Grein-Vonk, W. Carte-de-visite: portret van een vrouw RP-F-2005-88

Guy de Coral & Co Koene & Büttinghausen, Gustaaf Oosterhuis e.a. fotografen Groep van ruim 50 foto’s van beeldhouwwerken van Bart van Hove (1850-1914), het interieur van zijn atelier(s) en andere onderwerpen, plus documentatie Overdracht van de afdeling Beeldhouwkunst en kunstnijverheid RP-F-2005-161
Heartfield, John (samensteller) ‘Deutschland, Deutschland ueber Alles. Ein Bilderbuch von Kurt Tucholsky und vielen Fotografen. Montiert von John Heartfield’, Berlijn (Neuer Deutscher Verlag), 1929 Boek met foto’s en fotomontages RP-F-2005-22

Jaeger, Johannes ‘Illustrerad katalog öfver fotografie refer konstverk utgifna af Johannes Jaeger’, Stockholm (J. Jaegers Ljustryckeriei), z.j. [ca. 1880] Fondscatalogus met afbeeldingen in lichtdruk van leverbare kunstreproducties, voornamelijk naar schilderijen van Scandinavische kunstenaars RP-F-2005-64

Jager, Andries (uitgever) Carte-de-visite: gezicht op paleis Huis ten Bosch, Den Haag, met twee mannen staand op de oprijlaan RP-F-2005-30

Kinsbergen, Isidore van Twee portefeuilles met 153 foto’s van monumenten, voorwerpen en landschappen, gemaakt op Java Overdracht van de bibliotheek van de Academie voor Beeldende Vorming, Amsterdam RP-F-2005-158 en 159

Koorenhoff, Abraham Carte-de-visite: fotoreproductie van een tekening of prent van een fabriek voor het produceren van verduurzaamde levensmiddelen, ‘Anna’ te Noordwijk (eigenaar: W.A. Blokhuis); Carte-de-visite: portret van een hond, die het leven reddde van W.A. Blokhuis bij de brand in diens fabriek in de nacht van 20-21 juli 1886 RP-F-2005-61 en 62

Kuballa, R. Carte-de-visite: portret van twee meisjes RP-F-2005-8

Lavieter & Co., De Carte-de-visite: portret van Adriana Dijkhoorn (1813-1884) Schenking van

Jan Wingerder, Leusden RP-F-2005-7
Léon & Lévy, L.P., X, J.D. (en andere fotografen) Album met 141 foto’s (en één prent) van kroonluchters en andere kunstnijverheidsvoorwerpen uit o.a. Versailles, het Grand Trianon en het Petit Trianon RP-F-2005-46

Mennie, Donald (foto’s), Putnam Weale (tekst) ‘The Pageant of Peking. Comprising sixty-six Vandyck photogravures of Peking and environs from photographs by Donald Mennie’, Shanghai (A.S. Watson & Co.), 1920 Boek met 66 rotatiediepdrukken RP-F-2005-21

Middendorp, G. Kabinetfoto: portret van een vrouw en twee kinderen Schenking van Jan Wingerder, Leusden RP-F-2005-4

Paris Publishing Co’s List Fondslijst van Paris Publishing Co., Bauneg-Beg, Maine (Verenigde Staten), z.j. [na 1871] RP-F-2005-66

Petegna, M. Twee stereofoto’s van het Forum Romanum te Rome RP-F-2005-75 en 76

Photographe Artistique à Naples Stereofoto: fontein te Pompeï; Stereofoto: gezicht op een huis in Pompeï; Stereofoto: gezicht op Palazzo Donn’Anna te Napels; Stereofoto: gezicht in Pompeï RP-F-2005-77 t/m 80

Piot, Eugène Zoutdruk: Parthenon (oostzijde), Acropolis, Athene RP-F-2005-19

Poitevin, Alphonse (toegeschreven) Daguerreotypieplaat Schenking van Willem Diepraam, Amsterdam RP-F-2005-137

Presser, Sem Groep van 33 foto’s, vermoedelijk afgedrukt voor een tentoonstelling ter gelegenheid van de uitreiking van de Joop-Alblas-prijs aan Presser in 1985 Overdracht van de Stichting Sem Presser Archief, Amsterdam RP-F-2005-133

Queval, Jules Twee cartes-de-visite: gezicht op de Ridderzaal en het Binnenhof, Den Haag; Gezicht op het standbeeld van Willem II op het Buitenhof, Den Haag (gemaakt door E.F. Georges), met het Binnenhof op de achtergrond RP-F-2005-31 en 32

Raucamp, K. (Anefo) Han van Meegeren, werkend aan ‘Christus temidden van de schriftgeleerden’, om te bewijzen dat hij de maker was van de als Johannes Vermeer gepresenteerde ‘Emmaüsgangers’ RP-F-2005-10

Rive, Roberto Stereofoto: Valle dei Molini, Amalfi; Stereofoto: figuren in een landschap RP-F-2005-73 en 74

Rossum, Gisela van Serie van 78 foto’s, contactafdrukken en negatieven van de prinsen Willem-Alexander, Friso en Constantijn, ca. 1972 Schenking van Emmy Eerdmans, Dodewaard RP-F-2005-106

Royal Photographic Society ‘The Year’s Photography. Pictorial Natural History Record’. Royal Photographic Society Publication 1937-1938, Londen (Jaarboek Royal Photographic Society), 1937-1938 RP-F-2005-72

Sannes, Sanne (foto’s), Hugo Claus (gedichten) Oog om oog, Amsterdam (De Bezige Bij), 1964

Boek met foto’s RP-F-2005-23

Schönscheidt, J.H. Drie cartes-de-visite: Gezicht op de Dom te Keulen tijdens de restauratie (2x); Het ruiters­tandbeeld van Friedrich Wilhelm III op de Heumarkt te Keulen RP-F-2005-89 t/m 91 **Steichen, Edward** (samensteller) ‘The Family of Man. The greatest photographic exhibition of all time – 503 pictures from 68 countries – created by Edward Steichen for the Museum of Modern Art’, New York (Museum of Modern Art), 1955 Catalogus met foto’s Schenking van Mattie Boom, Leiden RP-F-2005-135

Stenger, Erich, Kurt Wenske ‘Photo-Papier. Eine geschichtliche Betrachtung. Herausgegeben von der Leonar-Werke Aktiengesellschaft Hamburg-Wandsbek, anlässlich ihres 60jähri­gen Bestehens 1955’, Hamburg, 1955 RP-F-2005-65 **Swaab, J.** Carte-de-visite: portret van een man RP-F-2005-87

Terris, Adolphe Cyanotypie: beeldengroep ‘La Durance’ door Pierre Jules Cavelier (ca. 1865) voor het Palais Longchamp, Marseille, Frankrijk RP-F-2005-18

Thézard (uitgever) Vier bladen met opgeplakte foto’s uit de serie of publicatie ‘L’Ornementation Pratique’ RP-F-2005-67 t/m 70

Verkuil, George Portret van Carel en Sylvia Willink, met het Rijksmuseum op de achtergrond Schenking van mw. S.M.E. Willink-Quiël, Amsterdam RP-F-2005-104

Onnes Kurkdjian, C.J. Kleingrothe e.a. Groep van foto’s, negatieven en kleurendia’s van diverse makers en herkomst, (bijna) alle met het voormalig Nederlands-Indië als onderwerp, waaronder een anoniem portret van Sir Alexander Cunningham (1814-1893), directeur-generaal van de Indian Archeological Survey Schenking van kunsthandel J. Polak, Amsterdam RP-F-2005-136

Wilkens, H.C. Vier foto’s van een boerderij en een gracht bij Voorburg, 1915 RP-F-2005-36 t/m 39

Willink, Carel Gezicht in het park van Versailles (montage van vier afdrucken), voorstudie voor het schilderij ‘Park van Versailles’ (1949) Schenking van mw. S.M.E. Willink-Quiël, Amsterdam RP-F-2005-54

Woodbury & Page (en vele andere fotografen) Familieportretalbum van Hendricus Wilhelmus Franciscus Ligtenberg (1837-1904) en Laura Maria Swart (1848-1932) met 149 foto’s (uit Nederland en het voormalig Nederlands-Indië) Schenking van Rebecca Roskam, Leiden RP-F-2005-92

Schenking Steven F. Joseph, Brussel:

Anonieme auteur ‘Album-Souvenir du Baron Bethune († 18 Juin 1894). Publié par la Gilde de Saint-Thomas et Saint-Luc’, Brussel (Société Saint-Augustin, Desclée, De Brouwer et Cie), 1896 Boek met illustraties in diverse technieken, waaronder 33 lichtdrukken RP-F-2005-142 **Anonieme auteur** ‘Petit mois de Saint Joseph dédié aux âmes qui désirent imiter ses vertus’, Dijon (Pellion et Marchet frères), z.j. [ca. 1880] Boek met één ingeplakte foto RP-F-2005-147 **Anonieme auteur** ‘The Way Home’, Edinburgh (John Greig & Son), 1855 Boek met één ingeplakte foto RP-F-2005-150 **Ayling, S.** Shakespeare, William, ‘The Seven Ages of Man described by William Shakespeare [and] depicted by Robert Smirke’, Londen (L. Booth/S. Ayling), 1864 Boek met negen ingeplakte foto’s door S. Ayling RP-F-2005-151 **Boulland, A.** Paquier, J.-B., ‘La Bourgogne monumentale & pittoresque. Album. Contenant les vues photographiées des principaux monuments de la Bourgogne par A. Boulland, photographe, avec les notices historiques rédigées par J.-B. Paquier, Professeur à l’École normale spéciale de Cluny’, Cluny (Imprimerie J.-M. Demoule), 1872-1873 Boek met veertien foto’s door A. Boulland (in de vorm van veertien niet-ingebonden afleveringen in de oorspronkelijke omslagen) RP-F-2005-27

Fischetti, Luigi ‘Pompeii, Past and Present. Illustrated by Photographs of the Ruins as they are, with sketches of their original elevations’, Napels, 1895 [derde editie] Boek met 46 ingeplakte foto’s RP-F-2005-146

Garnett, J., Payn, James, ‘A Description of Furness Abbey and its Neighbourhood’, Londen/Windermere (Hamilton, Adams, & Co./J. Garnett), z.j. [1864] Boek met negentiën ingeplakte foto’s door J. Garnett RP-F-2005-144 **Gilbart, N.J.** ‘Don Samuel Navarro’, Brussel (Imprimerie J. Lebègue et Cie.), z.j. Boek met één ingeplakte foto RP-F-2005-25

Gougnard, Jean ‘Huy-Pittoresque. Guide de l’excursionniste’, Huy (A. Charpentier & Emond), 1890 [tweede editie] Boek met 32 lichtdrukken RP-F-2005-155

Journal de Radiologie. Publié sous le patronage de la Société belge de Radiologie, tome III, Année 1909 Tijdschrift met op apart papier meegebonden röntgenfoto’s RP-F-2005-26 **Lauder, Sir Thomas Dick** ‘The Wolfe of Badenoch; an historical romance of the fourteenth century’, Elgin/Edinburgh/Aberdeen (Robert Stewart/John Menzies/George Clark & Son), 1863 [derde editie] Boek met twaalf ingeplakte foto’s door George Washington Wilson en Robert Stewart RP-F-2005-149 **Leslie, C.R.** ‘A Hand-Book for Young Painters’, Londen (John Murray), 1855 Boek met één ingeplakte foto door Joseph Cundall [ontbrekend in dit exemplaar] RP-F-2005-154

Livernois, Jules Ernest ‘Quebec of To-day. Photographures’, Quebec (J.E. Livernois), 1894 Boek met lichtdrukken (gedrukt door The Albertype Co., New York) RP-F-2005-141

Numa Blanc e.a. (naar) ‘VIIe Congrès international de navigation. Guide-Programme’, Brussel, 1898 Publicatie met afbeeldingen in heliogravure en in autotypie naar foto’s van Numa Blanc e.a. RP-F-2005-24

Pike, G. Holden ‘The Golden Lane. Quaint Adventures and Life Pictures’, Londen (James Clarke and Co.), 1876 Boek met ingeplakte foto’s (woodburytypieën) RP-F-2005-139

Robuchon, Jules ‘Paysages et monuments du Poitou photographiés par Jules Robuchon [...] imprimés en héliogravure par Dujardin, avec notices publiées sous les auspices de la Société des Antiquaires de l’Ouest [...] Le château de St-Mesmin-la-Ville à Saint-André-sur-Sèvre (Deux Sèvres)’, Parijs (Imprimerie Typographique de la Société des Imprimeries réunis), 1888 Twee afleveringen met drie foto’s (heliogravures) van Jules Robuchon RP-F-2005-148

Rousselière, Amédée baron de la ‘Don Carlos. Drame en cinq actes et en vers, imité de Schiller’, Luik (J.-G. Carmanne), 1865 Boek met één ingeplakte foto RP-F-2005-153

Samson, L. Ségur, Mgr. De: ‘La Pitié enseignée aux enfants’, Parijs (Librairie Saint-Joseph/Tolra, Libraire-Éditeur), 1874 Boek met één ingeplakte foto door L. Samson RP-F-2005-152 **Stone, Mary Amelia** ‘A Summer in Scandinavia’, New York (Anson D.F. Randolph & Company), 1885 Boek met twee ingeplakte foto’s RP-F-2005-145

Thompson, Charles Thurston ‘The Seven Cartoons of Raphael, photographed by permission of Her Majesty’, by C. Thurston Thompson, z.pl., z.j. [Londen, 1885 of eerder] Portfolio

met zeven kooldrukken (?), bedoeld als prijsboek van het Science and Art Department of the Committee of Council on Education, South Kensington en in 1885 uitgereikt aan Francis George Ryves, ‘who excelled in the 2nd Grade Art Examination in Model drawing’ RP-F-2005-143

Thompson, Steven, Smith, George ‘Assyrian Discoveries; An account of explorations and discoveries on the site of Niniveh, during 1873 and 1874’, New York (Scribner, Armstrong & Co.), 1876 [derde editie] Boek met vier ingeplakte foto’s (woodburytypieën) door Steven Thompson RP-F-2005-140

Schilderijen

Anoniem, eerste kwart 18de eeuw Hollandse koopman met slaven in West-Indisch heuvel­land­schap SK-A-4988

Mondriaan, Piet Oostzijdse molen bij maanlicht Aankoop met steun van de BankGiro Loterij en het Rijksmuseum Fonds SK-A-4987

Mostaert, Jan Portret van een Afrikaanse man Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, de Mondriaan Stichting, het VSBfonds, het Rijksmuseum Fonds en de Bank-Giro Loterij SK-A-4986

Toorop, Jan Portret van Marie Jeanette de Lange Aankoop met steun van de Vereniging Rembrandt, de BankGiro Loterij en het Rijksmuseum Fonds SK-A-4989

Langdurige bruiklenen

Elk, Ger van Portret van jhr Six Bruikleen van de heer A. van Ravesteijn, Slootdorp SK-C-1695 **Heda, Willem Claesz.** Stilleven met roemer, tazza, uurwerkje, tinnen bordjes, olijven en walnoten op een gedeeltelijk bedekte tafel Bruikleen uit een particuliere verzameling SK-C-1694

Bibliotheek

Selectie van bijzondere aanwinsten

Abhandlung über das Bleichen und die Reinigung der Oele zur Oelmalerey, wie auch über die Grundstoffe, die Farben, die Erhaltung der Oelgemaelde und die noethigen Firnisse nebst einem Beytrage über die Ausbesserung, das Auf-frischen und das Abziehen alter Gemälde [von] Johann Quirin Jahn, Dresden, Walthersche Hofbuchhandlung, 1803 BI-2005-2223 **The art of painting after the italian manner, with practical observations on the principal**

colours and directions how to know a good picture, by John Elsum London, printed for D. Brown, C. King and S. Clark, 1704 BI-2005-0572

Handleiding voor kastenmakers of schrijnwerkers, en ook voor liefhebbers dier kunst; inhoudende: het belijmen, inleggen, kleuren en polijsten der kleine schrijnwerkers voortbrengselen uit het Fransch vertaald door een liefhebber Te Amsterdam, bij S. de Grebber Simonsz., 1847 Aankoop uit het Receptuurboekenfonds BI-2005-1335 **Manuel des amateurs d’estampes, contenant: 1. Notice sur la gravure, et conseils aux amateurs pour former une bonne collection d’estampes; 2. Notice sur les principaux graveurs et amateurs morts et vivans; 3. Notice sur les différentes manières de graver, usitées jusqu’à ce jour; 4. Catalogue abrégé des meilleurs pièces de bons graveurs, avec leur prix dans les ventes publiques; 5. Procédés pour net-toyer les estampes**, Paris, J.L.F. Foucault, 1821 BI-2005-0005

Practische Anleitung auf Glas zu ätzen von P. Leopold Schmid, Wien, F. Beck, 1832 BI-2005-2224

Raisonnirendes Verzeichnis aller Kupfer- und Eisenstiche so durch die gestickte Hand Albrecht Dürers selbst en verfertigt worden ans Licht gestellt und in eine systematische Ordnung gebracht von einem Freund der schönen Wissenschaften, Frankfurt, J.G. Fleischer, 1778 BI-2005-1739

Spiritual journey: sacred art from Musée Guimet, introd. Jean-François Jarrige; texts by Jacques Grés, Pierre Baptiste; photogr. concept and art direction Ahmet Ertug, Istanbul, Ertug and Kocabiyik, 2005 BI-2005-1025 **Sentimens des plus habiles peintres sur la pratique de la peinture et sculpture, mis en tables de preceptes, avec plusieurs discours academiques**, par Henry Testelin, A Paris, Chez la Veuve Mabre-Cramoisy, 1696 Aankoop uit het Receptuurboekenfonds BI-2005-1063

Het swart toneel-gordyn, vertonende de lauwer-bladen gestroit op het graf van de heeren Cornelis en Ioan de Wit: vervat in drie deelen den derden druk, vermeedert, verbeteret, en met kopere platen verciert S.l., s.n., 1678 BI-2005-2616a

Tieranny van Eigenbaat in het eiland van Vrijkeur: zinnespel, Francesco Sbarra, bewerkt door Lodewijk Meijer Amsterdam, by Albert Magnus, 1680 BI-2005-2616b

Lijst van nieuwe tijdschriften

Icon news: the magazine of the Institute of Conservation London (2005-)

Iconographica: rivista di iconografia medievale e moderna (2002-)

International journal of heritage studies (1994-)

Levend erfgoed: vakblad voor public folklore en public history (2004-)

Nobelmagazine: beeldende kunst in Utrecht in de twintigste eeuw (2004-)

Nuovo studi: rivista di arte antica e moderna (1996-)

Smaak: blad voor de rijkshuisvesting (2001-)

Technologische Studien: Konservierung, Restaurierung, Forschung, Technologie (2004-)

Overzicht

Twee belangrijke schenkingen zijn vermeldenswaardig: de Academie voor Beeldende Vorming, Hogeschool van Amsterdam, schonk het ontbrekende deel van de bibliotheek van de Rijksnormaalschool voor Teekenonderwijzers van ca. 2000 banden.

Mw. M.A. Aalders schonk uit haar collectie boeken over naaldwerk 46 boeken over merklappen en kruissteek.

Totaal ingeschreven boeken, tijdschriften en veilingcatalogi inclusief de projecten: 6516 titels
Totaal ingeschreven boeken, tijdschriften en veilingcatalogi exclusief de projecten: 4293 titels
Totaal ingeschreven boek- en tijdschrifttitels: 3197
·3182 boektitels
·15 tijdschrifttitels waarvan
- 2 jaarverslagen
- 1 afgesloten jaarverslag
- 8 tijdschriftabbonementen
- 4 afgesloten tijdschriften

Totaal ingeschreven veilingcatalogi: 1096
Aantal tijdschriften dat werd opgezegd of afgesloten: 37

Totaal aantal tijdschrifttitels en jaarverslagen: 3141 (records in tijdschriftendatabase)

Restauratie en conservatie

Aziatische kunst

Spiegelstandaard uit de collectie A.E. van Braam Houckgeest AK-RAK-2003-8

Schotel van porselein China, ca. 1725-1750 AK-NM-10230-B

Bord van porselein China, ca. 1750-1775 AK-NM-11513-B

Onderdelen servies van porselein (bord, twee kommen en schotel) China, ca. 1740-1750 AK-RAK-2005-14, 15, 19 en 25

Beeldhouwkunst en kunstnijverheid

Beeldhouwkunst

Devotie-altaar Zuidelijke Nederlanden, ca. 1700-1750 BK-1978-161

Keramiek

Tegeltableau van Engels aardewerk Plateelbakkerij De Porceleyne Fles, geschilderd door Leon Senf, naar ontwerp van Adolf Le Comte Delft, 1884 BK-2004-2

Paar bloempiramides van faïence, beschilderd in blauw in het glazuur Toegescreven aan Plateelbakkerij De Metale Pot onder Lambert van Eenhoorn Delft, ca. 1695 BK-2004-4

Meubelen

Commode belijmd met notenwortel- en esdoornhout Nederland, ca. 1720-1750 BK-NM-8217

Huygens, Steven (uurwerkmaker) Staand horloge belijmd met wortelnotenhout Amsterdam, ca. 1690-1695 BK-16479

Pieter van den Bergh (uurwerkmaker) en Jan Jurriaen Oerberg (meubelmaker) Staand horloge belijmd met meerdere houtsoorten Rotterdam, ca. 1780 BK-1960-25

Kussenkast belijmd met palissander- en ebbenhout Nederland, ca. 1660-1680 BK-15982

Textiel en kostuums

Japon, robe à la Française, zijde Nederland, 1750-1760 BK-14581

Japonsche rock, wol Engeland, 1775-1800 BK-1978-878

Crinoline, wol Nederland, 1840-1860 BK-14676-A

Crinoline, wol Nederland, 1840-1860 BK-14676-B

Tournure, paardenhaar Nederland?, 1875-1900 BK-14675

BH, zijde Frankrijk, 1930-1940 BK-1997-86

BH, tule Frankrijk, 1920-1930 BK-1997-87

BH, nylon Frankrijk, ca. 1939 BK-1997-85

Herenhemd, linnen Nederland, 1797 BK-1969-91

Herenhemd, linnen Nederland, 1772 BK-1978-23

Herenhemd, linnen Nederland, 1740-1760 BK-KOG-2610

Weefsel, wol en zijdekatoen Engeland, 1873 BK-2005-15

Lijfje van een trouwjapon, zijde en kant Nederland, 1902 BK-2003-10

Korset, katoen/zijde Nederland, 1875-1900 BK-1973-548

Korset, katoen/zijde Nederland, 1905-1910 BK-16408-D

Pop met zijden japon Engeland(?), 1805 BK-NM-3397

Kussenblad met het wapen van Holland in de Hollandse Tuin, tapisserieweefsel in wol en zijde Noordelijke Nederlanden, 1680-1700 BK-15789

Badpak, wol Duitsland, 1930 BK-1981-25

Nachtjapon en bedjasje, zijde Nederland, 1930-1939 BK-1986-60-A/B

Trouwjapon, zijde Nederland, 1882 BK-16401

65 zijdeweefsels (16de t/m 19de eeuw)

Nederlandse geschiedenis

Scheepsmodellen c.a.

Model van een Cycloïdaal wiel MC 451

Model van een kombuis MC 573

Twee modellen van een carronade aan de boordwand MC 707 en MC 800

Model van een Greathed Reddingsboot op wagen MC 848

Halfmodellen, ten behoeve van drie tentoonstellingen in het Scheepvaartmuseum: MC 289, 404, 414, 418, 424, 428, 432, 433, 437, 439, 441, 444, 447, 448, 476, 976 en 1356

Wapens en militaria

Vijf cavaleriehelmen NG-2056, NG-2058, NG-2060, NG-2061, NG-2062

Twee vestinggeweren of vuursteen walbussen NG-1861, NG-MC-728-D

Geweer, volgens de overlevering uit het bezit van Van Speijk NG-NM-1088

Twee lopen van percussiegeweren, gedamasceerd NG-NM-10383 en 10384

Rijksprentenkabinet

Geconserveerd

Tekeningen: 1890 stuks

Prenten: 3216 stuks

Foto's: 11.500 stuks

Uitgaande bruiklenen: 620 stuks

Compleet gerestaureerd werden de aan Michiel Coxie toegeschreven tekening *De landing van Scipio Africanus bij Carthago* (RP-T-2004-1) en ca. 50 prenten uit het album van Johann Georg Zobel von Giebelstadt (zie Jaarverslag 1999)

Schilderijen

Gelder, Aert de Koning David ca. 1680-1685 SK-A-2695

Honthorst, Gerard van De Doornenkroning SK-A 4837

Rembrandt Jacob vertelt zijn dromen SK-A-3477

Rembrandt Portret van Ephraim Bueno SK-A- 3982

Terborch, Gerard Portret van Jacob De Graeff SK-A-3963

Witte, Emanuel de Interieur van de Portugese Synagoge SK-A-3738

Miniaturen

Bruyninx, Daniël Mansportret SK-A-4787

Grebner,Willem De familie Diederichs SK-A-2173

Lamprecht, Georg Frederika Sophia Wilhelmina van Pruisen SK-A-4332

Petitot, Jean Mansportret SK-A-4359

Richter, Christian Anthony van Dyck SK-A-4365

Franse school, 18de eeuw Oude Man SK-A-4414

Franse school, 18de eeuw Oude Man SK-A-4415

Franse school, 18de eeuw Oude Man SK-A-4416

Hollandse school, 1785 Willem George Frederik, prins van Oranje-Nassau SK-A-4457

Bibliotheek

455 boeken gerestaureerd, hersteld of ingebonden;

3 boeken van het Rijksprentenkabinet gerestaureerd;

29 boeken behandeld met leervettingsmiddel;

9 catalogi van harde omslag voorzien voor de afdeling Tentoonstellingen;

reinigen en terugplaatsen van de Scholen Collectie, supervisie over de externe restauratie;

diverse snij- en plakwerken waaronder 7350 etiketten;

41 archiefbakken vervaardigd;

311 stofomslagen ingezet;

diverse overige werkzaamheden.

Bruiklenen aan tentoonstellingen

In 2005 werden aan 108 tentoonstellingen in binnen- en buitenland 256 schilderijen, 71 zilveren voorwerpen, 272 modellen en voorwerpen van de afdeling Nederlandse geschiedenis, 103 beelden, 1 dominospel, 1 diamant, 41 voorwerpen van de afdeling Aziatische kunst, 104 foto's, 17 boeken, 1 affiche, 74 voorwerpen van de afdeling Beeldhouwkunst en kunstnijverheid, 239 prenten en 201 tekeningen in bruikleen afgestaan:

A

Amstelveen, Museum Jan van der Togt: Werk van Sonja Dwinger

Amsterdam, Allard Pierson Museum: Spiegel van het geheugen

Amsterdam, Amsterdams Historisch Museum: Suiker

Amsterdam, Museum van Loon: Hartenlust

Amsterdam, Nederlands Scheepvaartmuseum: Introductie Marinemodellenkamer

Amsterdam, Nederlands Scheepvaartmuseum: Over barkassen, jollen en ellebogenstoom

Amsterdam, Nederlands Scheepvaartmuseum: Over bommen, granaten en ander ongemak

Amsterdam, Nederlands Scheepvaartmuseum: Zeeroof in Indië

Amsterdam, Nieuwe Kerk: Wereld, Natuur, Kunst

Amsterdam, pAn: tentoonstelling tijdens de kunstbeurs

Amsterdam, Rembrandthuis: Kurt Löb - beeldend verteller

Amsterdam, Rembrandthuis: Thuis bij Ter Borch

Amsterdam, Tropenmuseum: Belanda Hitam

Amsterdam, Van Goghmuseum: Beestachtig mooi! Kijken naar dieren, 1750-1920

Amsterdam, Van Goghmuseum: Van Gogh tekeningen

Antwerpen, Koninklijk Museum voor Schone Kunsten: Extravaganza

Apeldoorn, Coda Museum: De parken

Apeldoorn, Coda Museum: Prenten op porselein

Apeldoorn, Coda Museum: Tijgers en tabak

Arnhem, Historisch Museum het Burgerweeshuis: Poppenwijsheid. Lizzy Ansingh (1875-1959)

Augsburg, Maximilian Museum: Pax Augustana - 450 Jahre Augsburger Religionsfrieden

B

Barcelona, Museu Nacional d’Art de Catalunya:

Caravaggio and European Realism Painting

Berlijn, Deutsches Historisches Museum: Die Hugentotten

Berlijn, Martin-Gropius-Bau: Péter Nádas en de Hongaarse fotografie

Breda, Breda’s Museum: Breda Photo 2005

Brussel, Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België: Romantiek in België

Brussel, Paleis voor Schone Kunsten: Ensor tot Bosch

C

Cork, Ierland, Crawford Municipal Art Gallery: Figure and Ground

D

Delft, Legermuseum: Koningin Wilhelmina

Delft, Legermuseum: Soldaat van Oranje, Soldaat van Napoleon

Delft, Museum Paul Tetar van Elven: Thomas Simon Cool (1831-1870)

Den Bosch, Noordbrabants Museum: De Broedertwist. België en Nederland en de erfenis van 1830

Den Bosch, Noordbrabants Museum: Den Bosch Vestingstad

Den Haag, Fotomuseum: Helena van der Kraan

Den Haag, Haags Gemeentemuseum: De Haagse school en de jonge Van Gogh

Den Haag, Haags Gemeentemuseum: Haags Zilver

Den Haag, Haags Gemeentemuseum: Jacoba van Heemskerck

Den Haag, Haags Gemeentemuseum: Mirror of Fashion

Den Haag, Haags Gemeentemuseum: Samuel Jessurun de Mesquita

Den Haag, Haags Historisch Museum: Het Rijksmuseum aan de Hofvijver

Den Haag, kunsthandel Hoogsteder & Hoogsteder: Hoogsteder Journal XI

Den Haag, Mauritshuis: Frans van Mieris de Oude

Den Haag, Museum Bredius: Bartolomeus Breenbergh

Den Haag, Museum Meermanno-Westreenianum: Marokko door Nederlandse ogen

Den Haag, Museum Mesdag: Een avond uit in Japan

Dordrecht, Dordrechts Museum: Dromen van Dordrecht

Dordrecht, Dordrechts Museum: Johan en Cornelis de Witt

Dresden, Deutsches Hygiene Museum: Spielräume

Dublin, National Gallery of Ireland: 17th-Century Dutch and Flemish Landscapes

Düsseldorf, Museum Kunst Palast: Zu schön, um wahr zu sein

E

Eindhoven, Centrum voor Beeldende Kunsten de Krabbendans: Kunst in de Philips Reclame

Essen, Museum Folkwang: nützlich - süss - museal. Das fotografierte Tier

F

Fontainebleau, Musée national du Château de Fontainebleau: Théâtre de la Cour de Fontainebleau

Frankfurt am Main, Städtelsches Kunstinstitut: Schilders van het dagelijks leven in de Hollandse 17de eeuw

G

Gent, Sint Pietersabdij: Blauwdruk België

Graz, Landesmuseum Joanneum: Images of Carmen

Groningen, Groninger Museum: Cornelis Hofstede de Groot, eigenzinnig kunsthistoricus en verzamelaar

Groningen, Groninger Museum: Expressionisten uit Nederlandse collecties

H

Haarlem, Frans Halsmuseum: bruikleen schilderijen tijdens renovatie Rijksmuseum

Haarlem, Teylers Museum: Vulkanen

Harlingen, Gemeentemuseum Het

Hannemahuis: Fries aardewerk

K
Kampen, Stedelijk Museum: De vis wordt duur betaald
Kampen, Stedelijk Museum: Kampen op de Kaart
Kassel, Staatliche Museen Kassel: Rembrandt im Kontrast
Kobe, Hyogo Prefectural Museum of Art: The Golden Age - Highlights from the Rijksmuseum
Kolding, Denemarken, Museet på Koldinghus: Japan, Culture and Art in the Edo Period

L
Leeds, Henry Moore Institute: Bronze. The Power of Life and Death
Leeuwarden, Fries Museum: Fries aardewerk, steengoed!
Leiden, Stedelijk Museum de Lakenhal: Rembrandts Moeder
Lemgo, Schloss Brake: Natural Sciences in the Graphic Arts of the Renaissance
Londen, British Museum: Samuel Palmer Bicentenary Exhibition
Londen, kunsthandel Daniel Katz: From Vulcan’s Forge, Bronzes from the Rijksmuseum
Londen, National Gallery: A Master in the Making
Londen, Natural History Museum: Diamonds
Los Angeles, J. Paul Getty Museum: Rembrandt’s Late Religious Paintings
Los Angeles, Los Angeles County Museum of Art: Jacob van Ruisdael, Master of Landscape

M
Maastricht, Schatkamer Basiliek van Sint Servaas: bruikleen tijdens renovatie
Rijksmuseum
Madrid, Centro Cultural de la Villa: El mundo que vivió Cervantes
Madrid, Museo del Prado: Rubens, La Adoración de Los Magos
Mechelen, Stedelijke Musea: Dames met Klasse, Margaretha van York en Margaretha van Oostenrijk
Melbourne, National Gallery of Victoria: The Golden Age - Highlights from the Rijksmuseum
Middelburg, Zeeuws Archief:
Wie schrijft die blijft
München, Bayerische Staatsgemäldesammlungen: The Flight into Egypt
München, Neue Pinakothek: In Europa zuhause -

Niederländer in München um 1600

N
Nantes, Musée des Beaux-Arts: L’action restreinte. L’art moderne selon Mallarmé
Napels, Castel Sant’Elmo: Nell’occhio di Escher
New York, Metropolitan Museum of Art: Fra Angelico
New York, Metropolitan Museum of Art: Rubens Drawings
New York, Metropolitan Museum of Art: Vincent van Gogh: The Drawings

P
Parijs, Galeries Poirel: La Lumière au Siècle des Lumières
Parijs, Grand Palais: Génie et Folie en Occident
Parijs, Musée Galliéra: Modes en Miroir, la France et la Hollande au Temps des Lumières
Philadelphia, Philadelphia Museum of Art: Jacob van Ruisdael, Master of Landscape
Pienza, Museo Diocesano: Rimpatri e scoperte nei Musei Senesi

R
Rotterdam, Kunsthal: Nederlandse Romantiek
Rotterdam, Kunsthal: Shunga, Japanse erotische prenten
Rotterdam, Las Palmas: De Hollandse waterstad

S
Spiers, Historisches Museum der Pfalz: Europas Juden im Mittelalter
Stockholm, Nationalmuseum: The Dutch Golden Age

T
Tilburg, Nederlands Textielmuseum: Artistiek damast van Brabantse bodem
Tokyo, National Museum of Western Art: Chiaroscuro Woodcuts
Tokyo, Tokyo National Museum: Hokusai the Immortal

U
Uden, Museum voor Religieuze Kunst: Het Rijksmuseum in de Abdij
Utrecht, Centraal Museum: Abraham Bloemaert
Utrecht, Centraal Museum: Stichting Victor IV

V
Vaticaanstad, Braccio di Carlo Magno: Una donna vestita di sole

W
Washington DC, National Gallery of Art: Rembrandt’s Late Religious Paintings
Washington DC, National Gallery of Art: Toulouse-Lautrec and Montmartre

Tentoonstellingen en presentaties

Philipsvleugel
t/m 2009
De Meesterwerken

10 juni t/m 4 september 2005
Schitterend Satijn
Het beste van Gerard ter Borch
projectleiding Roosmarijn Ubink
conservator Arie Wallert

Gastpresentaties, Rijksmuseum op/aan/in
projectleiding Wendela Brouwer, Simone van Elst

3 februari 2004 t/m 2008
Rijksmuseum aan de Brink
Drents Museum, Assen

2 maart 2004 t/m 2008
Rijksmuseum aan de Maas
Bonnefantenmuseum, Maastricht

10 april 2004 t/m 2008
Rijksmuseum aan de Grens
Rijksmuseum Twenthe, Enschede

16 mei 2004 t/m 2006
Rijksmuseum aan de Merwede
Dordrechts Museum, Dordrecht

12 juni 2004 t/m 2008
Rijksmuseum aan de Vecht
Gemeentemuseum, Weesp

25 september 2004 t/m 2007/2008
Rijksmuseum op de Veluwe
Coda Museum, Apeldoorn

9 oktober 2004 t/m 2006
Rijksmuseum aan de Schelde
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen

28 november 2004 t/m 2008
Rijksmuseum in Duitsland
Museum Kurhaus Kleve, Kleve

25 juni 2005 t/m 2006
Rijksmuseum in de Abdij
Museum voor Religieuze Kunst, Uden

2 september 2005 t/m 2008
Rijksmuseum aan de Hofvijver
Haags Historisch Museum, Den Haag

Rembrandthuis, Amsterdam
10 juni t/m 4 september 2005
Thuis bij Ter Borch
Tekeningen uit het Rijksmuseum
projectleiding Simone van Elst
conservator Marijn Schapelhouman

National Gallery of Victoria, Melbourne, Australië

24 juni t/m 2 oktober 2005
Dutch Masters from the Rijksmuseum, Amsterdam
projectleiding Wendela Brouwer, Simone van Elst
conservatoren Jan Piet Filedt Kok, Taco Dibbits
gastconservator Ruud Priem

Kunsthal, Rotterdam
8 oktober 2005 t/m 8 januari 2006
Meesters van de Romantiek, Nederlandse kunst 1800-1850
projectleiding Simone van Elst
conservatoren Ronald de Leeuw, Jenny Reynaerts, Benno Tempel (Kunsthal)

Van Gogh Museum, Amsterdam
14 oktober 2005 t/m 8 januari 2006
De eeuw van Turner
projectleiding Simone van Elst
conservator Irene de Groot

Hyogo Prefectural Museum of Art, Kobe, Japan

25 oktober 2005 t/m januari 2006
The Golden Age: Highlights from the Rijksmuseum, Amsterdam
projectleiding Wendela Brouwer, Simone van Elst
conservatoren Jan Piet Filedt Kok, Taco Dibbits
gastconservator Ruud Priem

Huis Marseille, Stichting voor Fotografie, Amsterdam
12 november 2005 t/m 26 februari 2006
Document Nederland: Dierbaar

Jan van IJken fotografeert dier & mens in Nederland
Jaarlijkse foto-opdracht i.s.m. *NRC Handelsblad*
projectleiding Roosmarijn Ubink
conservatoren Jet Baruch, Mattie Boom

Daniel Katz Gallery, Londen
14 november t/m 15 december 2005
From Vulcan’s Forge, Bronzes from the Rijksmuseum
projectleiding Simone van Elst
conservator Frits Scholten

Rijksmuseum Amsterdam Schiphol
23 december 2004 t/m 21 maart 2005
Winter in Holland
projectleiding Simone van Elst
conservator Ronald de Leeuw

23 maart t/m 9 augustus 2005
Mondrian & De Stijl
i.s.m. Krölller-Müller Museum, Otterlo
projectleiding Simone van Elst
conservator Jenny Reynaerts

16 augustus t/m 6 december 2005
Dutch windmills, art and industry
projectleiding Simone van Elst
conservator Kees Zandvliet

8 december 2005 t/m 27 februari 2006
Flowers
projectleiding Simone van Elst
conservator Jan Daan van Dam
gastconservator Anne van Oosterwijk

Coda Museum, Apeldoorn
8 oktober 2005 t/m 8 januari 2006
Tijgers en tabak
Het leven van een planter op Sumatra rond 1900
projectleiding Simone van Elst
conservator Mattie Boom

16 december 2005 t/m 18 maart 2006
Prenten op porselein
projectleiding Simone van Elst
conservator Jan van Campen

Publicaties van het Rijksmuseum

Bulletin van het Rijksmuseum
Jrg. 52 (2004), nr. 3/4
Jrg. 53 (2005), nr. 1, nr. 2, nr. 3
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers

Rijksmuseum Kunstkrant
Jrg. 31 (2005), nr. 1-6
Amsterdam: Rijksmuseum, afdeling Educatie en publieksinformatie

Jaarverslag Rijksmuseum 2004
Amsterdam: Rijksmuseum
126 p.

Jaarverslag Het Rijksmuseum Fonds 2004
Amsterdam: Rijksmuseum
24 p.

Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum

Jet Baruch, Tom van der Meer e.a.

Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
453 p.
ISBN 90-400-9060-2
€ 24,95

De dreigende Liefde, een beeld van Falconet L’Amour menaçant or Menacing Love, A statue by Falconet

Frits Scholten
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
62 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-400-9132-3 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-9133-1 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip

William Rex: model of a 17th-century warship
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum
Jet Baruch, Tom van der Meer e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
453 p.
ISBN 90-400-9060-2
€ 24,95

De dreigende Liefde, een beeld van Falconet L’Amour menaçant or Menacing Love, A statue by Falconet
Frits Scholten
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
62 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-400-9132-3 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-9133-1 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum
Jet Baruch, Tom van der Meer e.a.
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
453 p.
ISBN 90-400-9060-2
€ 24,95

De dreigende Liefde, een beeld van Falconet L’Amour menaçant or Menacing Love, A statue by Falconet
Frits Scholten
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
62 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90-400-9132-3 (Nederlandse ed.)
ISBN 90-400-9133-1 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip
Ab Hoving
Amsterdam: Rijksmuseum; Zwolle: Waanders
Uitgevers
64 p. (Rijksmuseum-Dossiers)
ISBN 90 400 8996 5 (Nederlandse ed.)
ISBN 90 400 8997 3 (Engelse ed.)
€ 14,95

Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum
Jet Baruch e.a., *Document Nederland: Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum*, Amsterdam/Zwolle 2005, pp. 14-29; ‘Fotografie in Italië in de negentiende eeuw’, inleiding in cat. tent. *Spiegel van het Geheugen*, Amsterdam 2006, pp. 4-16; [met Janneke van Dijk] ‘Amsterdam-Jakarta. Twee tropische vondsten’, *Nieuwsbrief Nederlands Fotogenootschap* (2005), nr. 49, pp. 16-17.

J. van Campen
‘Painted by fire; Jean Theodore Royer’s Chinese enamelled plaques’, *Magazine Antiques*, 155/2 en 3 (2004), pp. 74-81 en 68-77;

‘Chinese bestellingen van Andreas Everardus van Braam Houckgeest’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 1, pp. 18-41; ‘The Rijksmuseum and the collecting of Chinese ceramics in the nineteenth century’, *The history of collecting oriental ceramics in East and West* (proceedings of the symposium in the Groninger Museum, 13 and 14 November 2003), *Vormen uit Vuur* 191/192 (2005), pp. 68-79; ““The likeness of my mother and sister”:

opnieuw een aanwinst uit de collectie Van Braam Houckgeest’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 3, pp. 29-36;

[Met Menno Fitski] ‘Chinese monochromen in Nederland’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 3, pp. 2-21; *Prenten op porselein; Chinees serviesgoed met westerse voorstellingen*, Apeldoorn 2005

(publieksbegeleiding tentoonstelling Coda Museum Apeldoorn); ‘A Connoisseur of China in The Hague’, in: Cai Hongsheng, Leonard Blussé e.a., *Sailing to the Pearl River; Dutch Enterprise in South China 1600-2000*, Guangzhou 2004, pp. 30-33.

T.D.W. Dibbitts
‘Girolamo Muziano: A standing female figure in profile’, in: P. Costamagna e.a., *Disegno, giudizio e bella maniera, Studi sul disegno italiano in onore di Catherine Monbeig Goguel*, Milaan 2005, no. 48, p. 96.

P.H.J.C. van Duin
[met R.J. Baarsen, D.J. Biemond en A.-S. van Leeuwen] *De verzamelingen van het Centraal Museum Utrecht*, dl. 8, *Meubelen tot 1900*, Utrecht 2005.

J.P. Filedt Kok
Exhibition review: ‘Fake/not fake – Bruges’, *The Burlington Magazine* 147 (2005), pp. 271-73; Exhibition review: ‘Memling’s portraits – Madrid, Bruges and New York’, *The Burlington Magazine* 147 (2005), pp. 573-75; ‘Een uniek 16de-eeuws portret’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 31 (2005), nr. 4, pp. 18-19; ‘Portret van een Afrikaanse man – Jan Mostaert’, *Bulletin van de Vereniging Rembrandt* 15 (2005), nr. 2, pp. 8-11.

M. Fitski
‘Kijk op Japan’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 1, pp. 14-26; ‘De Japanse theeceremonie’, *Vorm & Leegte* 10 (2005), nr. 3, pp. 56-59;

[met Jan van Campen] ‘Chinese monochromen in Nederland’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 3, pp. 2-21; ‘Aanwinst: een sculptuur van een zittende lohan’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 3, pp. 22-28.

G. van der Ham
‘Ingezonden mededeling’ over de Rijksmuseum-penningencollectie op internet, *De Beeldenaar* (2005), nr. 1, p. 17;

recensie van Thomas von der Dunk, *Het Nederlands Museum. Een tweeduizendjarige wandeling door de vaderlandse geschiedenis*, Amsterdam 2005, *Museumvisie* (2005), nr. 2, p. 63; recensie van M. Carasso-Kok (red.), *Geschiedenis van Amsterdam I. Een stad uit het niets. Tot 1578*, Amsterdam 2004, *Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden* 120 (2005), nr. 2, pp. 284-285;

‘Het schilderij en de werkelijkheid’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 1, pp. 69-73; ‘Aanwinsten collectie-Pit’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 1, pp. 75-80; ‘Clara in beeld’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 2, pp. 193-203.

Mw. E. Hartkamp-Jonxis
‘Going ashore in Tranquebar, A South Indian painting of a 1654 meeting’, *Arts of Asia* 35 (2005), nr. 3, pp. 61-71; ‘Dromen van duizend-en-één nacht’, *Cachet, Tijdschrift voor kunstliefhebbers* 33 (december 2005), pp. 30-35.

J.F. Heijbroek
‘Dordrecht, de geboorteplaats van Aelbert

Cuyp, in beeld gebracht door Engelse en Amerikaanse prentkunstenaars (1860-1925)’, in: Moniek Peters e.a., *Dromen van Dordrecht. Buitenlandse kunstenaars schilderen Dordrecht 1850-1920*, Bussum 2005, pp. 56-69; ‘Nico Heijbroek, oprichter van de Eerste Openluchtschool voor het Gezonde Kind’, in: *75 jaar licht & lucht. Eerste Openluchtschool voor het Gezonde Kind, Amsterdam 1930-2005*, Amsterdam 2005, pp. 12-19; [Met Andries F.J.M. Munnichs] ‘Dansen en Rhythmen. Een bundel prozagedichten met een band die de gemoederen in beweging bracht’ [Twintig ontwerpen van Isaac Israëls voor *Dansen en Rhytmen*], *De Boekenwereld* 22 (2005), pp. 66-83.

A.J. Hoving
William Rex: model van een 17de-eeuws oorlogsschip, *Rijksmuseum Dossiers* (edities in Nederlands en Engels), Amsterdam/Zwolle 2005;

‘Een grendel op ’s Lands deur’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 1, pp. 62-67; ‘De 7 Provinciën terug op de rails’, *Berichten van het Willem Vos Fonds* (2005), nr. 1, pp. 34-40; ‘The Ultimate Challenge. Modelbuilding in 1:1 scale’, *Model Shipwright* (2005), nr. 132, pp. 12-22.

W.T. Kloek
‘Het geval Han van Meegeren’, in: B. Natter, K. Zandvliet (red.), *Het Rijksmuseum Geschiedenisboek: De historische sensatie. 50 verhalen over unieke voorwerpen in het Rijksmuseum*, Amsterdam 2005, pp. 172-175;

Jan Steen (1626-1679), *Rijksmuseum-Dossiers* (edities in Nederlands en Engels); ‘Het schamel restant van de Studieverzameling van Schilderijen’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 3, pp. 322-325.

R.J.C.H.M. van Langh
‘The technology of bronze, notes and suggestions for new research’ en ‘Technical – reports’, in: F. Scholten e.a., cat. tent. *From Vulcan’s Forge, Bronzes from the Rijksmuseum Amsterdam 1450-1800*, Londen (Daniel Katz Gallery) 2005, pp. 145-149 en 155-169.

H. Leefflang
‘Keuze uit de aanwinsten: Zeventiende-eeuwse prenten’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 52 (2004, verschenen in 2005), nr. 3-4, pp. 338-365;

[met G.C.M. Luijten] ‘Keuze uit de aanwinsten: Achttiende-eeuwse prenten’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 3, pp. 326-351; [met G.C.M. Luijten] ‘Verven was bederven. Nieuwe aanwinsten van handgekleurde prenten’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 31 (2005), nr. 6, pp. 18-23.

R. de Leeuw

‘Verslag van de directie’, in: *Jaarverslag Rijksmuseum 2004*, pp. 12-35; ‘Josef Israels, *Joodse Bruiloft*’, bijdrage aan *Jaarverslag Joods Historisch Museum 2004*; ‘Mijn Amsterdam’, *Het Parool*, PS, 27 augustus 2005; ‘Opinion’ (over zichtbaarheid kunstwerken), *Museum Practice*, herfst 2005, p. 11; ‘Delen in de vreugde bij Nieuw in Nederland’, in: *Jaarverslag AVRO Kunst 2004*, pp. 14-15; Rapport *Lending to Europe*, mei 2005; ‘Kunst alleen is niet genoeg’, interview in *NRC Handelsblad*, Cultureel Supplement, 21 oktober 2005, p. 19; ‘Op naar Het *Nieuwe* Rijksmuseum’, inleiding bij ‘De ontmanteling van het Rijksmuseum’, 2005; ‘Het romantisch sentiment’, in: cat. tent. *Meesters van de Romantiek. Nederlandse kunstenaars 1800-1850*, Rotterdam/Zwolle 2005, pp. 9-28; ‘Romantiek in Nederland’, in: B. Tempel, R. de Leeuw, *Het Romantiek Boek*, Zwolle 2006, pp. 7-14; ‘Eerst mijn kopie terug’, *NRC Handelsblad* Boekenbijlage, 4 maart 2005, p. 9; ‘Metamorfosen. Gefascineerd door een broeierig Fin de Siècle’, in: *Iconen van het Fin de Siècle*, Gergiev Festival Rotterdam, 2005, pp. 10-12.

Columns in bijlage ‘Persoonlijk’ van het Financieele Dagblad

- Trefzekere boemerang, 5 februari 2005;
- Object no. 1 op de inventarislijst, 7 mei 2005;
- Tussenwereld, 11 juni 2005;
- Risicoloos kan niet, 27 augustus 2005;
- Boekhouder of rentmeester, 22 oktober 2005;
- Bella Italia, 31 december 2005. *Columns Rijksmuseum Nieuws*
- Inspreken, april 2005;
- Gulle gevers, juli/augustus 2005;
- Licht uit de leegte, november 2005.

G.C.M. Luijten

‘Rembrandt e l’acquaforte’, in: G. Mariani

(red.), *Le tecniche calcografiche d’incisione indiretta. Acquaforte, acquatinta lavis ceramolle*, Rome (Istituto Nazionale per la Grafica) 2005, pp. 34-43; ‘Moses ter Borch leert tekenen’, *Kunstschrift* 49 (2005), nr. 3, pp. 36-41; [met H. Leefflang] ‘Keuze uit de aanwinsten: Achttiende-eeuwse prenten’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 3, pp. 326-351; [met H. Leefflang], ‘Verven was bederven. Nieuwe aanwinsten van handgekleurde prenten’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 31 (2005), nr. 6, pp. 18-23; Redactie van: H. Mielke en U. Mielke, *Peeter van der Borch, Book illustrations, part 1 and 2. The New Hollstein. Dutch & Flemish Etchings, Engravings and Woodcuts 1450-1700*, Ouderkerk aan den IJssel 2005.

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer

[met Gijs Kruijtzer] ‘Camping with the Mughal Emperor. A **Golkonda Artist Portrays a Dutch Ambassador** in 1689’, *Arts of Asia* 35 (2005), nr. 3, pp. 48-60; ‘De Vondsten van Muteran en Wonoboyo’, in: Endang Sri Hardiati en Pieter ter Keurs, cat. tent. *Indonesia, De ontdekking van het verleden*, Amsterdam (De Nieuwe Kerk) 2005, pp. 52-67 (ook in Indonesische en Engelse versie); ‘Oudheidkundige Vondsten op Java’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 4, pp. 4-13; ‘De Schat van Wonoboyo’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 4, pp. 14-41; ‘Singosari-beelden in de Nieuwe Kerk’, *Aziatische Kunst* 35 (2005), nr. 4, pp. 42-72.

Mw. B.M.A.M. du Mortier

‘A la mode, verfransing in de Nederlanden’, in: cat. tent. *En Vogue! Mode uit Frankrijk en Nederland in de 18de eeuw*, Den Haag (Gemeentemuseum) 2005, pp. 130-134 (Franse versie: ‘A la mode, Les Pays-Bas et l’influence française’, in: cat. tent. *Modes en Miroir, La France et la Hollande au temps des Lumières*, Parijs (Palais Galliéra) 2005, pp. 130-134).

B. Nederveen

‘Het passieretabel van Soest, Kanttekeningen bij een reconstructie’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 52 (2004), nr. 3-4, pp. 270-281.

Mw. J.A.H. Reynaerts

‘Kunst, leven, rouw en inspiratie: het Witsenhuis aan het Oosterpark’. Boekbespreking van

Jessica Voeten, ‘Het Witsenhuis’, *Amstelodamum. Maandblad voor de kennis van Amsterdam* 92 (2005), nr. 1, pp. 28-29; [met R. de Leeuw en B. Tempel] Redactie van cat. tent. *Meesters van de Romantiek. Nederlandse kunstenaars 1800-1850*, Rotterdam/Zwolle 2005; ‘Balanceren op het koord van de geschiedenis. Nederland 1878-1848’; ‘De hand van God. Romantiek in de Nederlandse landschapschilderkunst’; ‘Vreemd vs. Eigen’; ‘De eeuwige belofte. Het romantisch genie’; “‘Een blad uit het boek der natuur.” Schetsen in de open lucht’, in: R. de Leeuw, J. Reynaerts, B. Tempel (red.), cat. tent. *Meesters van de Romantiek. Nederlandse kunstenaars 1800-1850*, Rotterdam/Zwolle 2005, pp. 31-34; 95-128; 129-154; 213-252; 271-282; ‘Een Romantisch najaar’, *Kunstkrant* (2005), nr. 5, pp. 8-11; [met Eveline Sint Nicolaas] ‘Ingezonden brief naar aanleiding van Mirjam Hoijtink, “Dromen van de 19de eeuw”’, *Jong Holland* (2005), nr. 21, p. 3. *Jong Holland* (2005), nr. 22, p. 5; ‘De Bakermat. De eerste redactie van het *Jaarboek voor Vrouwengeschiedens*’, in: Marga Altena, Maartje Broekhans, Jenny Reynaerts e.a. (red.), *Spiegelbeeld. Reflecties op 25 jaar vrouwengeschiedenis, Jaarboek voor Vrouwengeschiedenis* 25, Amsterdam 2005, pp. 15-24.

R.J. te Rijdt

‘De prenten van Lou Strik. Werklijsten vrije grafiek en gelegenheidsgrafiek’, in: Anneke Kuyper-Strik, *Lou Strik. Prentenmaker*, Bussum 2004, pp. 34-104.

H.T. Rooseboom

‘Er is nog hoop. Veiling bij Sotheby’s ten behoeve van Amnesty International’, *Nieuwsbrief Nederlands Fotogenootschap* (2004), nr. 45, pp. 28-29;

[met Mattie Boom] ‘De tijd vliegt. De traditie van de Nederlandse documentaire fotografie’, in: Jet Baruch e.a., *Document Nederland. Nederland gefotografeerd 1975-2005. Een keuze uit 30 jaar documentaire foto-opdrachten van het Rijksmuseum*, Zwolle/Amsterdam 2005, pp. 14-29; ‘Van Mastenbroek en de fotografie, of: het werken naar foto’s door kunstenaars in de 19de en vroege 20ste eeuw’, in: Peter van Beveren, Harry J. Kraaij en Hans Rooseboom, *Johan Hendrik van Mastenbroek. Impressionist in de nieuwe tijd*, Schiedam/Rotterdam 2005, pp. 161-174;

‘Er is nog hoop (2). Foto’s uit het bezit van Eva Besnyö geveeld bij Sotheby’s’, *Nieuwsbrief Nederlands Fotogenootschap* (2005), nr. 46, pp. 24-25; ‘Zon, zee en kustverdedigingswerken. Over een fotoalbum uit de 19de eeuw’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 52 (2004), nr. 3-4, pp. 282-287; ‘Een klassiek en zeldzaam fotoboek. Modernistische foto’s van Germaine Krull’, in: *Rijksmuseum Amsterdam Jaarverslag 2004*, pp. 50-52; ‘Bevrijdingsfeesten en oorlogsschade. Fotopersbureau Anefo in 1945’, *Nieuwsbrief Nederlands Fotogenootschap* (2005), nr. 49, pp. 4-6.

M. Schapelhouman

‘Thuis bij Ter Borch. Tekeningen uit het Rijksmuseum in Museum het Rembrandthuis’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 31 (2005), nr. 3, pp. 12-15; ‘Kunst onderweg in de Gouden Eeuw’, *Rijksmuseum Kunstkrant* 31 (2005), nr. 4, pp. 8-11; ‘Nicolaas Wijnberg: de grote Susanna’, *¼ Olifant* (Kwartaalblad van het Grafisch Atelier Alkmaar) 4 (2005), nr. 6.

Mw. S.J.S. Scheltjens

Ronald de Nijs, ‘Vijf opmerkelijke overstappen in 2005’, interview in *Informatieprofessional* 9 (2006), pp. 36-37.

K. Schoemaker

‘De verloren zoon verliest’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 2, p. 209.

F.T. Scholten

bespreking van N. Llewellyn, *Funeral monuments in Post-Reformation England*, Cambridge 2000, *The Art Bulletin* 88 (2005), pp. 161-163; ‘De dreigende Liefde, een beeld van Falconet’, *Rijksmuseum-Dossiers* (edities in Nederlands en Engels), Amsterdam/Zwolle 2005; H. Balk e.a. (red.), *Favorieten van Museum de Fundatie*, Heino/Zwolle 2005, entries op pp. 11, 14, 22-25, 34, 46, 53 en 63; [met Luc Panhuysen] *Quellijns Johan de Witt*, Utrecht 2005; ‘Twee teruggevonden *bozzetti* van Ignatius van Logteren (1685-1732)’, *Bulletin van het Rijksmuseum* 53 (2005), nr. 2, pp. 126-139; [i.s.m. M. Verber, R.J.C.H.M. van Langh en D. Visser] cat. tent. *From Vulcan’s Forge, Bronzes from the Rijksmuseum Amsterdam 1450-1800*, Londen (Daniel Katz Gallery) 2005; ‘Bronze, the mythology of a metal’, in: cat. tent.

Bronze, the power of life and death, Leeds (The Henry Moore Institute) 2005, pp. 20-35; ‘Over gebeeldhouwde portretten’, *Sculptuur studies* 2005, pp. 65-72.

J.P. Sigmond

[met E. Sint Nicolaas] *Kijken naar geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen*, Zwolle 2005; ‘Some thoughts on the importance of cultural heritage and the protection of cultural goods’, *Art Antiquity and Law* 10 (2005), nr. 1, pp. 63-71; ‘Kilroy was here’, in: B. Natter, K. Zandvliet (red.), *Het Rijksmuseum Geschiedenisboek: De historische sensatie. 50 verhalen over unieke voorwerpen in het Rijksmuseum*, Amsterdam 2005, pp. 46-49.

Mw. E. Sint Nicolaas

[met J.P. Sigmond] *Kijken naar geschiedenis. Onderzoeken en tentoonstellen van historische voorwerpen in het Rijksmuseum*, Zwolle 2005.

Mw. G.M. Tauber

‘A Note on Technical Peculiarities in Portraits by Carel Fabritius’, *ArtMatters* (2005), nr. 2, 103-108.

Mw. I.E. Verslype

‘A preliminary study on Paulus Potter’s (1625-1654) painting technique’, *ArtMatters* (2005), nr. 3, pp. 97-110.

Mw. C.J. van Weele

‘Dromen van Dordrecht’, *Historisch Tijdschrift Holland* (2005), nr. 2, pp. 115-119; ‘Het onderwijsmuseum’, *Historisch Tijdschrift Holland* (2005), nr. 3, pp. 217-222.

C.J. Zandvliet

[met Bert Natter (red.)] *Het Rijksmuseum Geschiedenisboek: De historische sensatie. 50 verhalen over unieke voorwerpen in het Rijksmuseum*, Amsterdam 2005; ‘Voorwoord’, in: Nick Oudshoorn, *Schilderijen/ Zeefdrukken, 1992-2005*, Leiden 2005; ‘The Dutch Construction of the World in the Early 17th Century’, in: O. Lentini (red.), *Pensare il Mondo*, Milaan 2005, pp. 53-82.

Externe activiteiten

R.J. Baarsen

· lid van het bestuur van de Stichting Huis Doorn;

· lid van het bestuur van de Stichting Museum van Loon;

· lid van de Kern Interieur Adviesgroep van Kasteel Amerongen;

· voorzitter van de Stichting Van Pallandt van Eerde;

· lid van het bestuur van de Stichting tot bevordering van de bestudering van de kunstnijverheid (tevens jury Mr J.W. Frederiksprijs);

· lid van het bestuur van de Stichting Hollands Porselein;

· lid van de Raad van Advies van de Stichting het Nederlandse Interieur;

· lid van de adviesraad voor de tentoonstelling ‘Georg Haupt’, Stockholm 2006;

· lid van de redactie van het *Leids Kunsthistorisch Jaarboek* 2007;

· lid van de examencommissie van mw. A. Gosliga, Masteropleiding Museumconservator, UvA, 2 december.

H. Baija

· assistent-coördinator van de Wood, Furniture and Lacquer group van ICOM-CC;

· docent Stichting Restauratie Atelier Limburg;

· docent opleiding restauratoren, ICN;

· docent Campbell Centre for Historic Preservation Studies, Mount Carroll, Illinois (USA).

Mw. A.M.F. Barth

· lid van het organisatiecomité van de Stichting Ebenist voor het zevende Nederlandse symposium voor hout- en meubelrestauratie, ‘Houttechnologie voor Meubelrestauratoren’, Sotheby’s, Amsterdam, 20 december.

Mw. H.J. Baruch

· adviseur van de werkgroep voor ‘Spoor en Moderniteit’, tentoonstelling in het kader van de opening van de hogesnelheidslijn (HSL) in 2007, organiserende instelling: Ateliers HSL.

Mw. M.M. Boom

· lid van de adviescommissie Nederlands Fotoarchief;

· lid van de redactie *Lexicon Geschiedenis van de Nederlandse Fotografie*, Universiteit Leiden;

· lid van de redactieraad *Dutch Eyes*, Engelstalige

geschiedenis van de Nederlandse fotografie;

· lid van de Raad van Toezicht van het Nationaal Fotorestauratie Atelier, Rotterdam;

· lid van het bestuur van de Stichting Nederlands Fotomuseum, Rotterdam;

· lid van de adviescommissie voor foto-opdrachten Hogesnelheidslijn, Amsterdam;

· docent Beheer fotocollecties aan de Gemeenschappelijke Opleidingen Den Haag.

J. van Campen

· lid van de redactie van *Vormen uit Vuur*.

J.D. van Dam

· lid van het bestuur van de Stichting Fries Aardewerk;

· lid van het bestuur van de Stichting De Vuurslag.

P.H.J.C. van Duin

· lid van het bestuur van ICOM Nederland;

· lid van de stuurgroep van de 14th Triennial Meeting ICOM-CC, ‘Our Cultural Past · Your Future’, World Forum Convention Centre, Den Haag, 12-16 september;

· lid van de begeleidingscommissie restauratie troonameublement Horrix, Den Haag.

J.P. Filedt Kok

· hoogleraar Atelierpraktijken en materieeltechnisch kunsthistorisch onderzoek, UvA (vanaf 1 juni);

· voorzitter van de begeleidingscommissie Restauratie van de cartons voor de Goudse glazen, Gouda;

· voorzitter van de Stichting Kunsthistorische Publicaties (uitgever van het *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek* en *Simiolus*);

· lid van Print Quaterly Publications;

· lid van het International Committee of Fine Art Museums (ICFA);

· voorzitter van de programmacommissie van het Mayerne-project (2001-06);

· voorzitter van de Stichting Artmatters;

· redactie van de publicatie over onderzoek/ restauratie Oranjezaal Huis ten Bosch;

· lid van het bestuur van het Onderzoeksfonds voor de geschiedenis van het Rijksmuseum;

· lid van de onderzoekscommissie van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis, coördinator van de sectie atelierpraktijken en

medeorganisator van het symposium ‘Werk in uitvoering’, 22 april;

· deelname aan studietrip van Codart naar Zweden, 21-26 september.

M. Fitski

· lid van de redactie van *Aziatische Kunst*;

· lid van het bestuur van de Vereniging voor Japanse Kunst;

· lid van het bestuur van de Hulsewé-Wazniewski Stichting;

· voorzitter van het Heinz Kaempfer Fund;

· secretaris van het Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën.

Mw. I.R. Garachon

· lid van de eindexamencommissie restauratie ceramiek en glas, ICN.

Mw. I.M. de Groot

· lid van de Commissie van Beheer van het Witsenfonds;

· redactielid van de Stichting Willem Witsen.

G. van der Ham

· secretaris/penningmeester van de Stichting Onvergetelijk;

· secretaris/penningmeester van de Stichting Historisch Onderzoek Vrouwenlevens;

· lid van de commissie Munt- en Penningkabinet van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

Mw. E. Hartkamp-Jonxis

· lid van het bestuur van de Stichting Kasteel Duivenvoorde, Voorschoten;

· lid van de adviescommissie Herinrichting Ridderzaal, Den Haag;

· lid van de redactie van *Textielhistorische Bijdragen*.

J.F. Heijbroek

· lid van de redactie van *De Boekenwereld*;

· voorzitter van de Stichting Historie Koninklijke Kunstzaal Kleykamp;

· bestuurslid van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;

· bestuurslid van de Stichting Pieter Haverkorn van Rijsewijk;

· juryvoorzitter van de Stichting Menno Hertzberger Prijs.

Mw. C. Holz

· lid van het bestuur van het Textiel-restauratorenoverleg Nederland (TRON)

(tot 1 juli);

· lid van de begeleidingsgroep Fusie Restauratorenverenigingen (VeRes, VAR, IIC, TRON) (tot 1 juli).

A.J. Hoving

· adviseur voor het project ‘De Zeven Provinciën’ van de Bataviawerf, Lelystad;

· initiërend onderzoek voor de bouw van een stadsjacht voor Gouda.

W.T. Kloek

· lid van de aankoopcommissie van Museum Het Valkhof, Nijmegen;

· lid van de voorbereidingscommissie van de tentoonstelling ‘Het Aanzien van Amsterdam’, Gemeentearchief Amsterdam;

· voorzitter van de Raad van Toezicht van SKRA (Stichting Kollektief Restauratieatelier Amsterdam).

G.J.M. Koot

· lid van het bestuur van de Virtueller Katalog Kunstgeschichte (VKK);

· lid van de bibliotheekcommissie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;

· lid van het bestuur van AdamNet (consortium van Amsterdamse bibliotheken);

· lid van de projectgroep Digitale Bibliotheek Amsterdam.

R.J.C.H.M. van Langh

· hoofddocent opleiding restauratoren, ICN, afdeling metaalrestauratie;

· gastdocent voor een workshop aan de conserveringsopleiding, Winterthur Museums, University of Delaware, 28 februari-11 maart;

· gastdocent Metals Conservation Summer Institute, Worcester Polytechnic Institute, Worcester, Verenigde Staten, 30 mei-3 juni;

· lid van het Scientific Committee van ICOM-CC Metals;

· assistent-coördinator van ICOM-CC Metals;

· dagvoorzitter van de werkgroep ‘Metals’ tijdens het driejaarlijkse ICOM-CC congres, Den Haag, 12-16 september.

H. Leeflang

· lid van het bestuur van de Werkgroep Zeventiende Eeuw;

· medeorganisator van het congres De

Zeventiende Eeuw in digitale sferen, door de Werkgroep Zeventiende Eeuw i.s.m.

de Koninklijke Bibliotheek, 26 augustus, Koninklijke Bibliotheek, Den Haag;

· lid van de sollicitatiecommissie MA Museum-conservator in opleiding i.s.m. de VU en de UvA;

· lid van de programmacommissie Studying Dutch Art Where It Was Made, Amsterdam-Maastricht Summer University.

R. de Leeuw

· bijzonder hoogleraar museumbeleid en geschiedenis van het verzamelen aan de Vrije Universiteit, Amsterdam;

· lid van het bestuur van de Stichting Het Rijksmuseum Fonds;

· lid van het bestuur van het Onderzoeksfonds voor de geschiedenis van het Rijksmuseum;

· lid van de Werkgroep Nationale Fotocollectie;

· lid van het Steering Committee of Organizers of International Exhibitions;

· vice-voorzitter van het bestuur van de Vereniging Rijksgesubsidieerde Musea (VRM);

· lid van het algemeen en dagelijks bestuur van de Onderzoeksschool Kunstgeschiedenis;

· vice-voorzitter van het algemeen bestuur van het Prins Bernhard Cultuurfonds;

· voorzitter van de sectie Beeldende Kunst van het Prins Bernhard Cultuurfonds;

· lid van het kernbestuur van de Vereniging Rembrandt;

· lid van de Raad van Commissarissen van N.V. Stadsherstel Amsterdam;

· lid van het bestuur van de Stichting Rembrandt 400;

· lid van het bestuur van de Stichting Vivat Oraenge;

· gastconservator van de tentoonstelling ‘Meesters van de Romantiek’, Kunsthal, Rotterdam.

Het Nieuwe Rijksmuseum

· lid van het College van Principalen;

· lid van de Klankbordgroep Restauratie.

Adviseurschappen

· voorzitter van de Group of Consultants on Council of Europe Art Exhibitions;

· lid van UNESCO International Advisory Committee for the Hermitage, Sint Petersburg;

· adviseur van de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst;

· adviseur van Museum Chabot Rotterdam;

· lid van de Raad van Advies van NEXUS;

· lid van de Raad van Advies van de Nationale Stichting De Nieuwe Kerk;

· lid van de Raad van Advies van N.V. Stadsherstel Amsterdam;

· voorzitter van de Wetenschappelijke Adviesraad van het Nederlands

Interuniversitair Kunsthistorisch Instituut (NIKI) in Florence;

· lid van de World Society of Skippers KLM;

· lid van het Wetenschappelijk Comité van de tentoonstelling ‘Rococo & Chinoiserie’, Parijs

2007;

· voorzitter van het Expert Committee Europese Collectiemobiliteit ten behoeve van rapport

Lending to Europe, Europese Commissie;

· juryvoorzitter Sacha Tanja Prijs.

Comités van Aanbeveling (keuze)

· SPKO (Postuniversitair Kunsthistorisch Onderzoek);

· Nationaal Muziekinstrumenten Fonds;

· Stichting De Witte Adelaar (Nederland-Polen);

· Stichting Nederlands Studenten Kamer Orkest (NESKO);

· Stichting Vrienden van de Nederlandse Muziek;

· The Young Pianist Foundation;

· Stichting Nederlandse Kunst & Antiekbeurs ’s-Hertogenbosch;

· Stichting Amsterdam Monumentenstad;

· Stichting Librije Walburgskerk, Zutphen;

· Stichting Kunst en Culturele Samenwerking, Rotterdam;

· Poorters van Venetië;

· De Beyerd. Museum voor grafische vormgeving;

· Rembrandt-tentoonstellingen 2006, Museum de Lakenhal, Leiden;

· International Honorary Committee Amici dell’Opificio, Florence;

· Museale herinrichting Rijksmuseum Muiderslot;

· Hugo de Groot Penning;

· Vijftig jaar NIKI 2008;

· Jan Cremer Museum Enschede;

· Amsterdam World Book Capital 2008.

J.R. de Lorm

· lid van het bestuur van Museum Jacobs van den Hof, Amersfoort;

· lid van het bestuur van Honig Breethuis, Zaandijk.

Mw. S.L. Meijer

· hoofddocent opleiding restauratoren, ICN, afdeling textielrestauratie;

- hoofddocent voor de minor Conservering en restauratie bij de UvA (vanaf september);
- voorzitter van het Textielrestauratoren-overleg Nederland (TRON) (tot 1 juli);
- lid van de stuurgroep Fusie Restauratoren-verenigingen (VeRes, VAR, IIC, TRON) (tot 1 juli);
- gastdocent Textielconservering voor de studenten van de bachelor Museologie bij de Reinwardt Academie (3 februari, 10 februari, 8 september, 13 oktober, 20 oktober);
- lid van het bestuur van de vereniging RestauratoreNederland (vanaf 1 juli 2005);
- extern deskundige bij examen Museologie bij de Reinwardt Academie, 1 juli.

Mw. B.M.A.M. du Mortier

- lid van het bestuur van het ICOM Costume Committee;
- (samen met P. Knolle) samenstelling en teksten van de tentoonstelling ‘Portretten van mode en smaak, Kleding in de 18de eeuw’, Enschede (Rijksmuseum Twenthe) 2005.

H. den Otter

- hoofddocent opleiding restauratoren, ICN, afdeling meubelrestauratie;
- external examiner, Bachelor/Master program for the Restoration of Antique Furniture, West Dean College, University of Sussex.

P.M. Poldervaart

- restauratiewerkzaamheden voor de collectie van het Bataafs Genootschap, Jakarta, Indonesië

Mw. J.A.H. Reynaerts

- bestuurslid van de Vereniging van Nederlandse Kunsthistorici;
- organisatie van het symposium Moderne kunst in lijsten, Stedelijk Museum Amsterdam, 21 mei;
- juryvoorzitter Jan van Gelder-prijs;
- secretaris van de jury Karel van Mander-prijs;
- lid van de redactie van het *Jaarboek voor Vrouwenengeschiedenis* (tot zomer 2005);
- lid van de redactieraad Kunst, Amsterdam University Press.

R.J. te Rijdt

- conservator van de Atlas van Amsterdam van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap;
- lid van de redactie *Delineavit et Sculpsit. Tijdschrift voor Nederlandse prent- en tekenkunst tot omstreeks 1850*;

- lid van het Kuratorium van de Stiftung ‘B.C. Koekkoek-Haus’, Kleef;
- bestuurslid van de Stichting Cornelis Bakker Collectie, Amsterdam;
- medewerker van de projectgroep Inventarisatie en documentatie van alle decoratieve interieurschilderingen in Nederland (OSK/RKD/RDMZ).

H.T. Rooseboom

- freelance onderzoek in opdracht van het Nationaal Archief, Den Haag, sinds februari;
- jurylid voor de Bondsmeesterklasse (BMK) 2005 van de Bond van Nederlandse Amateurfotografen-verenigingen (BNAFV).

M. Schapelhouman

- lid van het bestuur van Museum in ’t Houten Huis, De Rijp;
- bestuurslid van de Stichting Behoud Rijper Glazen, De Rijp.

Mw. S.J.S. Scheltjens

- lid van de redactie van het wetenschappelijk tijdschrift *Bibliotheek- en Archiefgids*;
- docente Kunsthistorische Bibliografie bij de Bibliotheekschool Gent.

K. Schoemaker

- secretaris van de Stichting Museumplein (tot 1 november);
- penningmeester van de Stichting Publicaties Conservatie en Restauratie;
- secretaris van het Onderzoeksfonds voor de geschiedenis van het Rijksmuseum.

F.T. Scholten

- lid van de redactie van het *Nederlands Kunsthistorisch Jaarboek*;
- lid van de redactie van *Kunstschrift*;
- lid van de redactie van *Studies in Netherlandish Art and Cultural History*;
- lid van de redactieraad van *The Sculpture Journal*;
- lid van de French Bronze Study Group;
- lid van het bestuur van het Museum voor Religieuze kunst, Uden;
- lid van de commissie van advies van het Singer Museum, Laren;
- lid van de adviescommissie restauratie praalgraf Menno van Coehoorn te Wyckel;
- lid van de eindexamencommissie metaal-restauratie, ICN.

J.W. Sieburgh

- lid van de Stuurgroep Het *Nieuwe* Rijksmuseum;
- voorzitter van de Stichting MuseumN8;
- lid van het bestuur van de Vereniging Digitaal Erfgoed Nederland (DEN);
- lid van het Overleg Amsterdamse Musea.

J.P. Sigmond

- lid van de Stuurgroep Het *Nieuwe* Rijksmuseum;
- projectleider van de beeldbank Atlas Mutual Heritage;
- projectleider van het HGIS-project ontsluiting en conservering van de Atlas van het Bataviaasch Genootschap te Djakarta;
- lid van de Ethische Commissie van de Inspectie Cultuurbezit;
- lid van het Comité-Visser;
- lid van de Programmaraad van het NWO/CHIP-project;
- lid van de Commissie Vaderlandse Geschiedenis van de Maatschappij voor Letterkunde;
- lid van de Onderzoeksschool Kunst-geschiedenis;
- lid van de Adviescommissie Reinwardt Academie;
- lid van de Commissie voor Werving en Bevordering van de wetenschappelijke instelling van het Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis van België;
- lid van de delegatie van staatssecretaris Medy van der Laan tijdens haar bezoek aan de Volksrepubliek China;
- juryvoorzitter Justus Lipsius Prijs (ICOMAM).

Mw. E. Sint Nicolaas

- lid van de Schutterij-commissie van het Koninklijk Oudheidkundig Genootschap.

L. Sozzani

- lid van het ICOM Committee for Conservation, Paintings Group;
- deelnemer van de Pigment study group / FOM Institute;
- lid van de werkgroep Fusie Restauratoren-verenigingen (VeRes, VAR, IIC, TRON);
- als lid van RestauratoreNederland in de commissies Ethiek en Richtlijnen voor Toelating;
- adviseur voor het onderzoek en de restauratie van de Wapenborden van de Vliesridders Uit de Grote/ Sint Jacobskerk in Den Haag.

Mw. G. Tauber

- bestuurslid met portefeuille educatie van de vereniging RestauratoreNederland.

Mw. C.J. van Weele

- lid van de redactie van het *Historisch Tijdschrift Holland*.

Voordrachten en lezingen

R.J. Baarsen

- ‘Collecting Dutch decorative arts of the 17th and 18th centuries at the Rijksmuseum’, Detroit Institute of Arts, 19 maart (seminar voor het Visiting Committee, Department of European Sculpture and Decorative Arts);
- ‘The Dutch at home, decorative arts of Holland’s Golden Age’, Detroit Institute of Arts, 19 maart (n.a.v. de tentoonstelling ‘Gerard Ter Borch’);
- ‘Dutch decorative arts in the age of William and Mary’, DeWitt Wallace Decorative Arts Museum, Colonial Wiliamsburg, 22 maart;
- ‘Meubelen als kunst: de Amsterdamse ebbenhoutwerker Herman Doomer (ca. 1595-1650)’, De Menkemaborg, Uithuizen, 20 mei (tijdens de Meubelstudiedag);
- ‘Sèvres in Brussels: The collection of Charles de Lorraine’, The Wallace Collection, Londen, 10 september (tijdens het French Porcelain Society symposium Sèvres Porcelain: Patronage and Design ter ere van Sir Geoffrey de Bellaigue).

H. Baija

- ‘A report on the conservation of wood, furniture and frames in Rijksmuseum Amsterdam’, 14th Triennial Meeting of ICOM-CC, Den Haag, 15 september;
- ‘Five Centuries of Netherlandish Profile Frames’, conferentie Frames: The Northern European Influence, georganiseerd door New York University in Dresden, 21 oktober.

D.J. Biemond

- ‘Bloemen uit Batavia’, Geelvinck Hinlopen Huis, Amsterdam, 25 juni (voor de Vereniging van Vrienden der Aziatische Kunst).

C.J. Zandvliet

- lid van de Nederlandse Maatschappij voor Letterkunde;
- lid van de Raad van Toezicht van het Rijksmuseum Muiderslot;
- lid van het bestuur van de Stichting Museum Cruquius;
- lid van het bestuur van de Stichting Historische stadsplatTEGRonden.

Mw. M.M. Boom

- werkcolleges Italiaanse fotografie 19de eeuw, met werkgroep UvA, februari - mei.

J. van Campen

- ‘Van Braam Houckgeest, verzamelaar en avonturier’, Coda Museum, Apeldoorn, 10 februari;
- ‘Schilderen op porselein’, Benoordenhout-bibliotheek, Den Haag, 17 februari;
- ‘Een Chinese bloemenboot’, Scheepvaart-museum, Sneek, 21 maart;
- ‘Kijken naar Chinese kunst’, museumcafé Coda, Apeldoorn, 26 mei;
- ‘Zilverdraadwerk’, Geelvinck Hinlopen Huis, Amsterdam 25 juni;
- ‘China-kenners en verzamelaars in de 18de eeuw’, Museum Van Loon, Amsterdam, 4 oktober (in het kader van het China-festival);
- ‘The Van Braam Houckgeest collection in the Rijksmuseum Amsterdam’, Coda Museum, Apeldoorn, 22 oktober (bij de presentatie van het bruikleen van de King Baudouin Foundation USA);
- ‘Reduced to a heap of monstrous shivers and splinters; some notes on coromandel in Europe in the 17th and 18th century’, Victoria and Albert Museum, Londen, 11 november (tijdens een colloquium over coromandellak).

P.H.J.C. van Duin

- ‘Meubelrestauratie in het Rijksmuseum’, Radboud Universiteit, Nijmegen, 1 december.

J.P. Filedt Kok

- diverse colleges voor de studenten van de minor conservering en restauratie, UvA, september en oktober;
- ‘Op weg naar een beredeneerde wetenschappelijke bestandscatalogus van de schilderijen

Mw. M. Zeldenrust

- lid van de adviescommissie voor de opleiding restauratoren aan de UvA, advies aan de directeur-generaal culturele zaken;
- advies op verzoek van de Getty Foundation over aanvraag voor sponsoring door derden.

van het Rijksmuseum: van de 17de eeuw naar de Vroege Nederlanders’, colloquium, studie-centrum Gouden Eeuw, UvA, 12 oktober;

- ‘De heilige Lucas tekent en schildert de Madonna’, rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar Atelierpraktijken en materieeltechnisch kunsthistorisch onderzoek aan de UvA, 6 december.

M. Fitski

- ‘Bing en het verzamelen van keramiek voor de Japanse theeceremonie’, lezing bij demonstratie van theeceremonie in het Van Gogh Museum, 11 februari;
- ‘De Japanse theeceremonie en theekeramiek’, lezing bij demonstratie van theeceremonie in Coda Museum, Apeldoorn, 16 januari en 25 september;
- ‘Putting on an exhibition’, college, Ueno Gakuen Spring School, St Hilda’s College, Oxford, 21 maart;
- ‘Ontmoeting’, AVRO-lezing, Coda Museum, Apeldoorn, 11 april;
- ‘Kakiemon-style porcelain in the Netherlands’, symposium The Universal Nature of Kakiemon, Fukuoka, 2 december;
- ‘Van Exotisme naar esthetiek: het verzamelen van Japanse kunst in Nederland rond 1900’, Nederlands Genootschap voor Japanse Studiën, Leiden, 16 december.

Mw. I.R. Garachon

- ‘Le restaurateur salarié au Rijksmuseum d’Amsterdam’, symposium Les métiers du patrimoine en Europe, Institut National du Patrimoine, Parijs, 21 januari.

G. van der Ham

- lezing over de geschiedenis van Nederland in het kader van de Boekenweek 2005, Openbare

Bibliotheek Amsterdam, filiaal Mercatorplein, 15 maart;

- ‘Musea en geschiedenis’, lezing en debat (met o.a. Jos Palm en Valentijn Byvanck) georganiseerd door het Zeeuws Museum in het kader van een serie Cultuurdebatten, Sluis, Belfort, 20 april;
- ‘Het museum van 1885’, lezingenreeks Het *Nieuwe* Rijksmuseum, Informatiecentrum Het *Nieuwe* Rijksmuseum, 24 juli;
- lezing over de geschiedenis van Nederland, Design Academy Eindhoven, afdeling Identiteit, 13 september.

Mw. E. Hartkamp-Jonxis

- ‘Indian Chintz in the Netherlands: 1670-1740’, National Museum, New Delhi, 12 november (tijdens een symposium ter gelegenheid van de tentoonstelling ‘Masters of the Cloth’).

J.F. Heijbroek

- juryrapport van de Menno Hertzberger Prijs en de aanmoedigingsprijs, 22 november.

W.T. Kloek

- ‘Uitgangspunten voor Het *Nieuwe* Rijksmuseum’, Salon de Muséologie, Reinwardt Academie, Amsterdam, 4 maart;
- ‘Vivat Oranje’, landelijke vergadering van de Bond van Oranjeverenigingen, Hoevelaken, 19 maart;
- ‘Recording Battles at Sea, the Painting as a Memento’, Cursos de Verano de la Complutense, El Escorial, 26 juli;
- ‘Waar hangt het Melkmeisje van Johannes Vermeer in Het *Nieuwe* Rijksmuseum?’, Infocentrum Rijksmuseum, 18 december.

G.J.M. Koot

- opening en dagvoorzitter symposium De Omslag, vraag en aanbod van kunsthistorisch beeldmateriaal, Koninklijke Bibliotheek Den Haag, 12 december.

R.J.C.H.M. van Langh

- ‘Technological and scientific research on renaissance bronzes from the Rijksmuseum’, The Wallace Collection, Londen, 26 november (tijdens het symposium From Vulcan’s Forge);
- ‘Vervaardigingstechnieken van historische metalen voorwerpen’, UvA, 9 december;
- ‘What kind of research is of interest to museums’, Research Infrastructure Cultural Heritage (RICH), Triëst, 13 december;

- ‘Corrosie en verval’, faculteit Geesteswetenschappen, UvA, 15 december;
- ‘State of the Art, de vervaardigingstechniek van metaal en aspecten van conservering’, Radboud Universiteit, Nijmegen, 23 december.

H. Leeflang

- ‘Op weg naar een geïllustreerde kunstgeschiedenis’, gastcollege studenten UvA, Studiezaal Rijksmuseum Amsterdam, 11 april;
- ‘Dutch prints 15th-20th century’, voor Friends of the Metropolitan Museum of Art, New York, Studiezaal Rijksmuseum Amsterdam, 15 april;
- ‘Aanwinsten uit de 15de t/m de 20ste eeuw’, voor de Amsterdamse Prentkring, Studiezaal Rijksmuseum Amsterdam, 26 april;
- ‘De prentkunst van Romeyn de Hooghe’, voor de Historische Vereniging Landcommanderij Alden Biezen, Studiezaal Rijksmuseum Amsterdam, 2 juli;
- toelichtingen bij ‘Rembrandt ontbijt’ voor o.a. radio1, tuin Rijksmuseum Amsterdam 15 juli;
- introductie Rijksmuseum voor studenten van de MA Museumconservator in opleiding, VU en UvA, 26 oktober.

R. de Leeuw

- nieuwjaarstoespraak Rijksmuseum, 11 januari;
- lezing over Het *Nieuwe* Rijksmuseum, Philips, Eindhoven, 20 januari;
- toespraak bij presentatie aankoop bloempiramides, Rijksmuseum, 28 januari;
- ambtswoninggesprek in het kader van het Rembrandtjaar 2006, Amsterdam, 1 februari;
- opening Boekenweek, Rijksmuseum, 7 februari;
- toespraak bij eerste bouwhandeling Ateliergebouw door staatssecretaris Medy van der Laan, 1 maart;
- rondetafelgesprek Loterijen en cultuur, Boekmanstichting, Amsterdam, 2 maart;
- toespraak bij aanbieding bundel *Oostersche Weelde*, Universiteitsbibliotheek Leiden, 10 maart;
- toespraak bij afscheid Rein-Jan Hoekstra als voorzitter VRM, Amsterdam, 15 maart;
- presentatie boek *De historische sensatie*, Rijksmuseum, 16 maart;
- perspresentatie Vivat Oraenge, Rijksmuseum, 21 april;
- lezing over Het *Nieuwe* Rijksmuseum in de reeks Friese Salon, Fries Museum, Leeuwarden, 18 mei;

- presentatie rapport *Lending to Europe* in Europese Raad van ministers van Cultuur, Europese Commissie, Brussel, 23 mei;
- toespraak bij opening tentoonstelling ‘Schitterend Satijn’ (Ter Borch), Rijksmuseum, 8 juni;
- keynote address ‘The Redevelopment of the Rijksmuseum’, symposium Dutch Masters, National Gallery of Victoria, Melbourne, 25 juni;
- presentatie aanwinst Jan Mostaert, Rijksmuseum, 7 juli;
- presentatie samenwerkingsovereenkomst met Rabobank voor ‘Rembrandt-Caravaggio’, Van Gogh Museum, 23 augustus;
- openingstoespraak ‘Topstukken van de Vaderlandse Geschiedenis’, Haags Historisch Museum / Rijksmuseum aan de Hofvijver, Den Haag, 1 september;
- openingstoespraak tentoonstelling ‘The Dutch Golden Age. Rembrandt, Frans Hals and their contemporaries’, National Museum Stockholm, 21 september;
- openingstoespraak tentoonstelling ‘Meesters van de Romantiek’, Kunsthal Rotterdam, 8 oktober;
- toespraak bij presentatie eerste exemplaar Th. Lunsingh Scheurleer, *Pierre Gole, ébéniste du roi*, Leiden, 29 mei;
- prijsuitreiking tekenwedstrijd Sesamstraat, Rijksmuseum, 19 oktober;
- perspresentatie aanwinst fotocollectie Willem Diepraam, Rijksmuseum, 21 oktober;
- openingstoespraak tentoonstelling ‘The Golden Age. Highlights from Rijksmuseum Amsterdam’, Kobe, 24 oktober;
- toespraak op congres collectiemobiliteit, Manchester, 28 november;
- lezing over Het *Nieuwe* Rijksmuseum tijdens workshop Wien Museum, Wenen, 10 november;
- tafelrede bij symposium De Toekomst van het Collectief Geheugen ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de VRM, Den Haag, 23 november;
- feestrede ‘Di tutto un po’ ter gelegenheid van 20 jaar Werkgroep Italië Studies, Amsterdam, 25 november;
- toespraak bij afscheid Elco Brinkman als voorzitter Prins Bernhard Cultuurfonds, Amsterdam, 12 december.

J.R. de Lorm

- ‘Het *Nieuwe* Rijksmuseum: Verder met Cuypers’, symposium over vernieuwing in museumpresentatie, faculteit Kunstgeschiedenis,

- Rijksuniversiteit Groningen, 13 mei;
- ‘Crossing boundaries in The *New* Rijksmuseum’, symposium Musei in Scena, Fondazione Fitzcarraldo en Direzione Beni Culturali della Regione Piemonte, Turijn, 6 november.

G.C.M. Luijten

- ‘Lieve lezer, sta wat stil. Onderschriften op genreprenten’, symposium tentoonstelling ‘Zinnen en Minnen’, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam, 7 januari;
- ‘Rembrandt. Schilder en etser’, Kunstkring, Haaksbergen, 13 januari;
- opening tentoonstelling ‘Ben Joosten. Grafisch Werk’, Grafisch Museum, Groningen, 11 februari;
- opening tentoonstelling ‘Carel en Sylvia Wilink’, De Pauw, Wassenaar, 3 april;
- ‘Rembrandt e l’acquaforte’, Istituto Nazionale per la Grafica, Rome, 13 april;
- ‘De kleurendruk in historisch perspectief’, opening tentoonstelling ‘Sterk van Kleur. Grafiek in Rotterdam in de twintigste eeuw’, Arminiuskerk, Rotterdam, 18 december.

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer

- ‘Grepen uit de Oud-Javaanse kunstgeschiedenis’, gezelligheidsvereniging De Vriendschap, Amstelveen, 7 mei.

Mw. S.L. Meijer

- ‘Textielconservering’, ICN, 15 en 22 juni (voor de studenten Meubelrestauratie).

Mw. B.M.A.M. du Mortier

- ‘De handel in tweedehands kleren in de 17de en 18de eeuw’, Internationale Lyceumclub, Amsterdam, 18 mei;
- ‘Het werk van een conservator’, podiumgesprek Libelle Zomerweek, Almere-Strand, 29 mei;
- ‘Mode in de Noordelijke Nederlanden in de 17de eeuw’, in de serie De vrouw in de kunst, D’oude Pastorie, Lisse, 15 november.

H. den Otter

- ‘Dutch furniture: Types, construction and restoration’, West Dean College, University of Sussex, 12 februari.

Mw. J.A.H. Reynaerts

- ‘Das Ansprechende Kunstwerk: zur gemischten Präsentation von Kunst und Geschichte im neuen Rijksmuseum Amsterdam’, symposium

- Verkupplungstaktiken. Aktuelle Positionen in der Kunst- und Kulturvermittlung, Universität Bremen, 31 mei;
- ‘Romantische schilderkunst. Een nieuwe blik’, Christie’s Amsterdam, 20 oktober.

H.T. Rooseboom

- Les over de geschiedenis van de fotografie bij de GO (Gemeenschappelijke Opleidingen), Den Haag, 2 februari.

M. Schapelhouman

- ‘Ter Borch: kroniek van een tekenende familie’, Museum het Rembrandthuis, Amsterdam, 17 en 23 juni, 11 en 19 augustus;
- ‘De tekeningen van Rembrandt uit de verzameling Hofstede de Groot in het Rijksmuseum: een prachtig geschenk’, Hofstede de Groot-symposium, Groninger Museum, 18 november;
- ‘Cor Hund’, inleiding bij de opening van de tentoonstelling ‘De generatie van 1915’, Museum Beelden aan Zee, Scheveningen, 16 december.

F.T. Scholten

- ‘Johan Gregor van der Schardt’s zelfportret’, Museum Kurhaus Kleef, 15 maart;
- ‘Quellinus’ buste van Johan de Witt’, Van Gendt Kazerne, Rotterdam, 15 juni (voor de Rotterdamse Mariniers);
- ‘Plaster casts in seventeenth-century Holland’, University of Reading, 21 oktober (tijdens het symposium Plaster casts: making, collecting and display);
- ‘The weepers from the tomb of Isabella de Bourbon, 1476’, The Wallace Collection, Londen, 26 november (tijdens het symposium From Vulcan’s Forge).

J.W. Sieburgh

- toespraak bij opening tentoonstelling ‘Dierbaar. Jan van IJken fotografeert dier & mens in Nederland’, Huis Marseille, Amsterdam, 11 november;
- presentatie bij symposium De Toekomst van het Collectief Geheugen ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de VRM, Den Haag, 23 november.

J.P. Sigmond

- ‘Botsende karakters? Gebouw en presentatie in het gerenoveerde Rijksmuseum’, VU (Vuurland-cyclus), Amsterdam, 28 februari;
- lezing over Het *Nieuwe* Rijksmuseum, Rotary-

- club Alphen a/d Rijn, 8 juni;

- lezing bij opening ‘Rijksmuseum in de Abdij’, Museum voor Religieuze Kunst, Uden, 24 juni;
- lezing bij opening tentoonstelling ‘Dierbaar. Jan van IJken fotografeert dier & mens in Nederland’, Huis Marseille, Amsterdam, 11 november;
- lezing bij overdracht deel Spitsbergencollectie aan Noorwegen.

Mw. E. Sint Nicolaas

- ‘Cornelis Calkoen en zijn Turkse schilderijen’, religieuze kring Heemstede-Aerdenhout, 9 maart.

Mw. C.J. van Weele

- ‘De verhuizing van het Rijksprentenkabinet’, lezing bij de afsluiting van de ICN cursus Behoudsmedewerkers musea, archieven en bibliotheken, 12 december;
- ‘Koerier. Met collectie op reis’, gastcollege voor studenten van de Masteropleiding conservator, VU, faculteit Kunstgeschiedenis, 23 december.

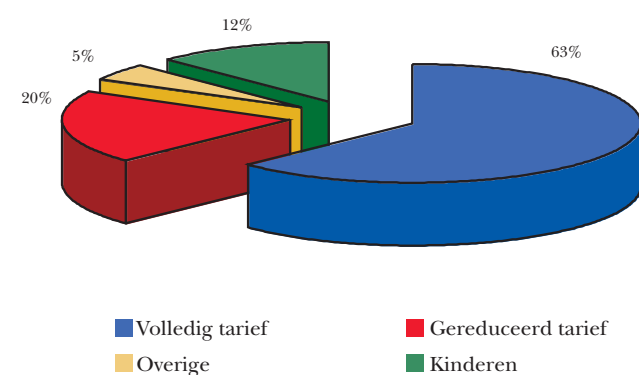
C.J. Zandvliet

- lezing over de plannen voor de geïntegreerde presentatie van kunst en geschiedenis in het Rijksmuseum, Amsterdam, Historisch Café, 12 januari;
- lezing over historische sensatie en Nederlandse geschiedenis zoals te zien in de opstelling ‘Topstukken van de Vaderlandse Geschiedenis’ in het Haags Historisch Museum, Mauritshuis, Den Haag, 13 september;
- lezing over cartografie en de VOC in India bij de opening van de tentoonstelling ‘De Oostindische Compagnieën en India’, Universiteitsbibliotheek Gent, 6 oktober;
- gastcollege over cartografie en ontdekkingen, Rijksuniversiteit Leiden, 10 oktober;
- gastcollege over achtergronden van de nieuwe presentatie in het Rijksmuseum voor studenten museologie, UvA, 21 november.

Bezoekcijfers*

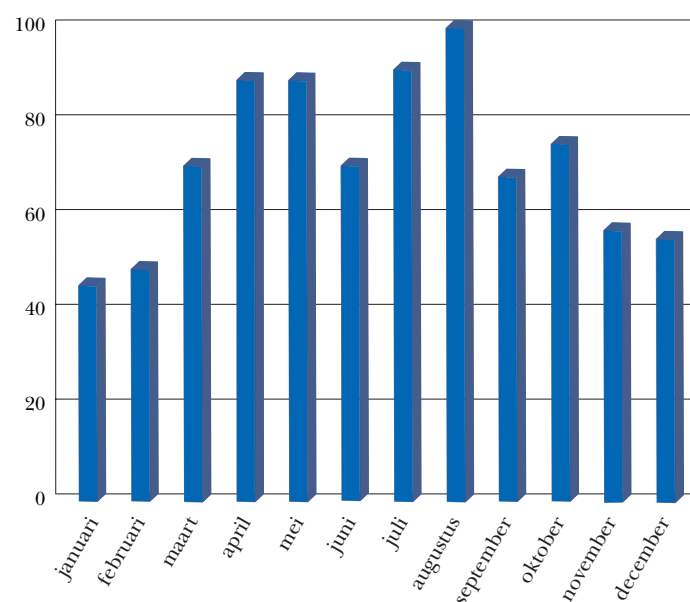
	2005	2004
Betalende bezoekers		
Volwassenen	528.559	512.491
Volwassenen in groepsverband	86.833	84.906
Houders MK	51.044	39.863
MK NS en RABO (in 2005 alleen NS)	11.459	25.432
Gereduceerd individueel	20.310	11.831
Subtotaal	698.205	674.523
Gratis bezoekers		
Kinderen	62.618	61.719
Kinderen in groepsverband	8.100	2.907
Schoolverband en museumles	34.724	38.296
Avondontvangsten	2.150	2.471
Relaties	7.418	7.301
Bezoekers studiezaal	3.320	1.944
Sponsors	1.418	1.811
Overigen	24.633	21.130
Subtotaal	144.381	137.579
Totaal	842.586	812.102

Bezoekersoverzichten van de verschillende tarieven 2005

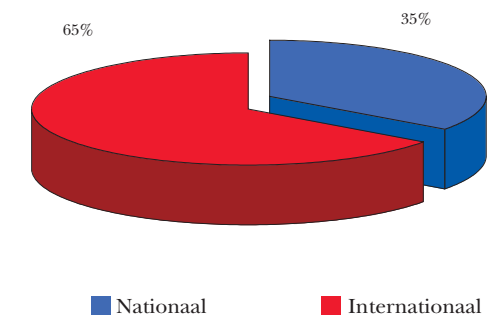
	2005	2004
Bezoekers per maand		
Januari	44.036	41.896
Februari	47.493	52.201
Maart	69.222	61.272
April	87.520	92.583
Mei	87.574	81.872
Juni	69.271	68.515
Juli	89.506	80.642
Augustus	98.562	91.805
September	66.982	60.361
Oktober	73.860	74.154
November	55.406	58.682
December	53.154	48.119
Totaal	842.586	812.102

Bezoekers per maand 2005

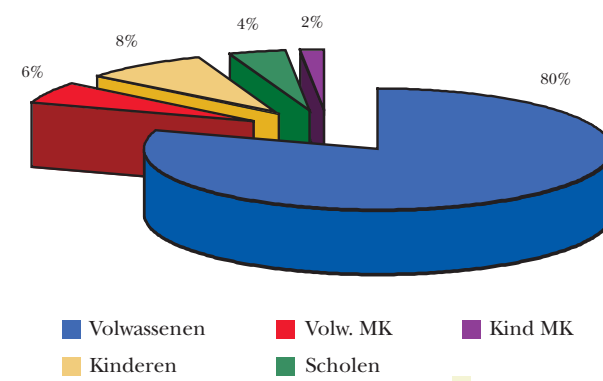

Bezoekersoverzicht nationaal versus internationaal 2005

Maanden	Nationaal	%	Internationaal	%	Totaal
Januari	16.695	38	27.341	62	44.036
Februari	16.249	34	31.244	66	47.493
Maart	26.004	38	43.218	62	69.222
April	26.049	30	61.471	70	87.520
Mei	27.301	31	60.273	69	87.574
Juni	26.900	39	42.371	61	69.271
Juli	27.809	31	61.697	69	89.506
Augustus	33.970	34	64.592	66	98.562
September	20.950	31	46.032	69	66.982
Oktober	26.005	35	47.855	65	73.860
November	23.430	42	31.976	58	55.406
December	21.754	41	31.400	59	53.154
Totaal	293.116	35	549.470	65	842.586

Verdeling volwassenen en kinderen 2005

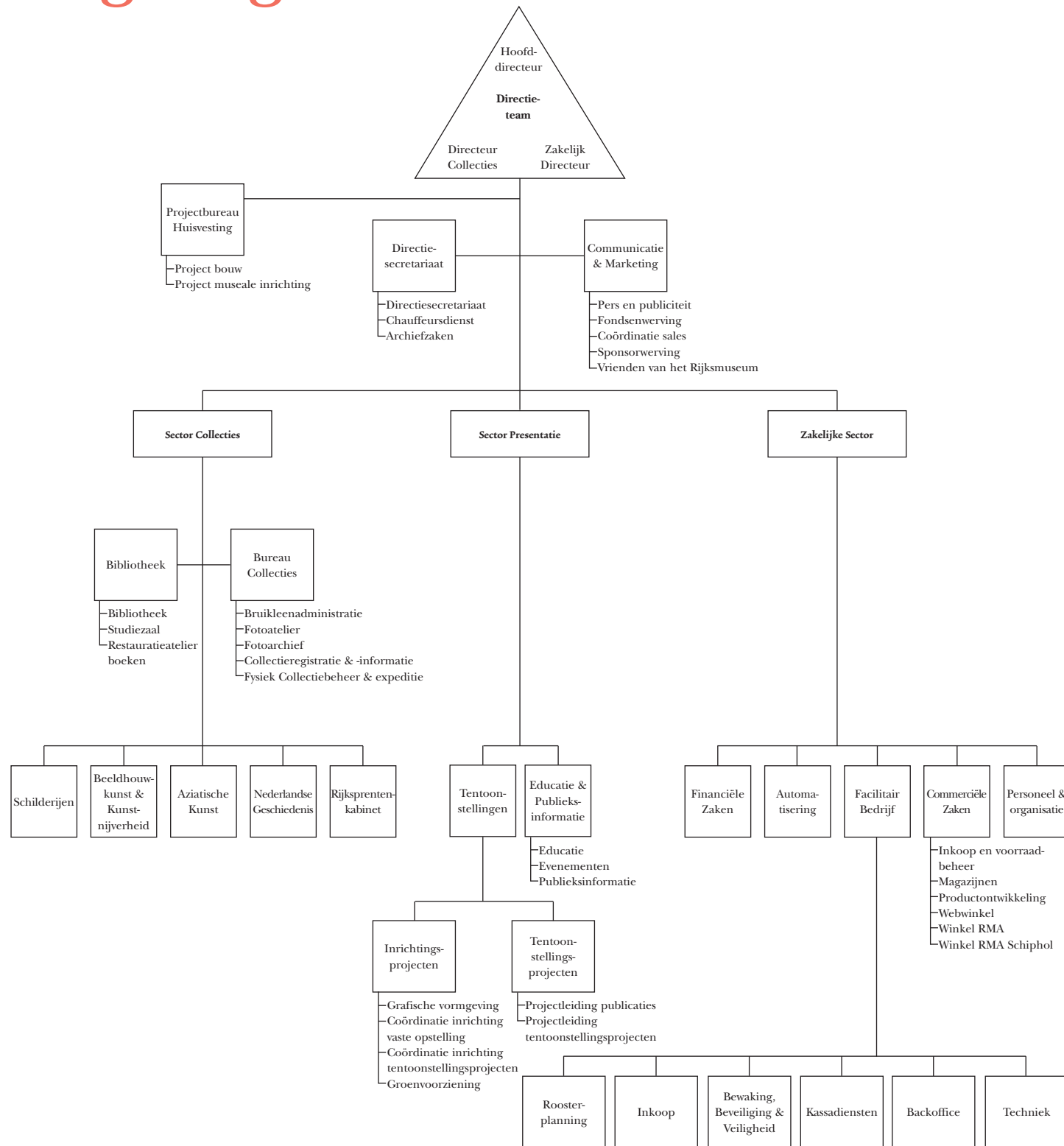

Bezoekcijfers Rijksmuseum-websites 2005

Bezoekers www.rijksmuseum.nl	749.984
Gemiddeld aantal bezoekers per dag	2.055
Pageviews www.rijksmuseum.nl	4.819.324
Gemiddeld aantal pageviews per dag	13.204
Pageviews infozuilen Schiphol	141.814
Bezoekers library.rijksmuseum.nl	26.342
Bezoekers bibliotheekcatalogus op internet	1.210.862 (hits)

* Sinds december 2003 is in verband met de renovatie van het Rijksmuseum het hoofdgebouw gesloten en is alleen de Philipsvleugel toegankelijk voor publiek. De bezoekcijfers worden daarom alleen vergeleken met het jaar 2004.

Organogram

Personeelsgegevens (per 31 december 2005)

Directie

R. de Leeuw hoofddirecteur
 J.W. Sieburgh zakelijk directeur
 J.P. Sigmond directeur collecties

Directiesecretariaat

Mw. M.P. van de Wiel directiesecretaris
 Mw. A. Daleman directiesecretaresse
 Mw. C.L. Goedhart directiesecretaresse
 Mw. D.V. Riabokon-Muller directiesecretaresse
 A.W. Bakker chauffeur
 M.G. Kaspers medewerker dynamisch archief
 J. Heijmans medewerker dynamisch archief
 Mw. A. Ettehoven medewerker oudarchief en archiefcollecties

Communicatie en marketing

Mw. J.M.G. Schuerveld Schrijver hoofd communicatie en marketing
 Mw. M.H.A. van Oranje adviseur Vrienden van het Rijksmuseum.
 Mw. E. Kamphuis senior medewerker pers en publiciteit
 A.H.B. de Munnick senior medewerker pers en publiciteit
 Mw. M.E. Smallegange senior medewerker externe betrekkingen
 Mw. N.J. van Wijk senior medewerker marketing & Sales

Mw. M. Hooft Graafland-Osmers medewerker externe betrekkingen
 Mw. E.C. Martens medewerker externe betrekkingen
 Mw. E. Kalis medewerker particuliere schenkingen
 Mw. T.A. Custers assistent pers en publiciteit
 Mw. M.M.A. van Voorst Vader-van Deth assistent sales
 Mw. A.H.D.M. Kraaijenhagen project-medewerker dag- en avondontvangsten
 Mw. J.J. Schneider afdelingsassistent

Projectbureau huisvesting

D. Mooij hoofd projectbureau huisvesting
 P.H.J.C. van Duin projectleider bouw
 I. Santhagens projectleider museale inrichting

Mw. R.A. Lo Tam Loi huisvestingsmedewerker
 Mw. V.W. Rijkens management assistent

Sector Collecties

Bibliotheek

G.J.M. Koot hoofd bibliotheek
 Mw. S.J.S. Scheljens coördinator bibliotheek
 A. Ames senior restaurator
 Mw. L.M. Blokhuisen-van der Werff medewerker bibliotheek
 Mw. E. Brakenhoff medewerker bibliotheek
 Mw. C.M. ten Brug medewerker bibliotheek
 Mw. M.P.M. Falke medewerker bibliotheek
 W.M. Ouwkerk medewerker bibliotheek
 M. Paumen medewerker bibliotheek

Studiezaal bibliotheek

Mw. M. Stijkel coördinator studiezaal
 J.H.M. Bersee medewerker studiezaal bibliotheek
 Mw. J.P. Breidel medewerker studiezaal bibliotheek
 J. Durrfeld medewerker studiezaal bibliotheek
 M.J. Rozestraten medewerker studiezaal bibliotheek
 J.R. Schindler medewerker studiezaal bibliotheek
 L.P.J.C. Vosters medewerker studiezaal bibliotheek

Bureau collecties

Mw. A.V. van Dorssen hoofd bureau collecties

Bureau registratie/informatie

Mw. J. van der Velden hoofd collectieregistratie & -informatie
 P.E. van Kooij projectmedewerker collectieregistratie
 Mw. F.D.F.M. Aalbers registratiemedewerker
 Mw. M.E. Valetton registratiemedewerker
 Mw. X.I. Henny applicatiebeheerder
 Mw. A. Schrier assistent applicatiebeheerder

Administratie collectiebeheer

K. Schoemaker collectiesecretaris
 Mw. F.A. Koens medewerker bruikleen

Fotoarchief

Mw. T.C. Greven coördinator fotoarchief
 Mw. I. Labeur medewerker fotoarchief
 Mw. C.H. Wittop Koning medewerker fotoarchief
 Mw. M.J. Muller planner

Fotoatelier

G.A. van Dooremaalen fotograaf
 M.J. den Engelsman fotograaf
 H.J. Klein Gotink fotograaf
 Mw. M. Vermeulen fotograaf
 C. Wesselijs fotograaf

Fysiek collectiebeheer

W.A.P. Hoeben hoofd fysiek collectiebeheer
 J.A. Cok gedetacheerd projectleider inrichting, verhuizing en logistiek bij Programmadirectie Het Nieuwe Rijksmuseum
 Mw. G. de Beer behoudmedewerker
 J.M. van den Berg behoudmedewerker
 Mw. N. Bloemberg behoudmedewerker
 Mw. B. Lamain behoudmedewerker
 Mw. J. Pugh behoudmedewerker
 S.J. Voss behoudmedewerker
 B. da Silva Curiel eerste medewerker expeditie emballage
 J.J. Couprie expeditie emballage medewerker
 E. Kriger expeditie emballage medewerker
 D. Kemper depotbeheerder

Schilderijen

T.D.W. Dibbitts hoofd verzamelafdeling schilderijen
 J.P. Filedt Kok hoofdconservator schilderijen 15e en 16e eeuw
 D.R. Bull hoofdconservator buitenlandse scholen
 Mw. J.A.H. Reijnaerts conservator schilderijen 19e en 20e eeuw
 Mw. M. Zeldenrust hoofd restauratieatelier schilderijen
 H. Baija senior restaurator schilderijen
 M.A.A.M. van de Laar senior restaurator schilderijen
 W. de Ridder senior restaurator schilderijen
 L.S.G. Sozzani senior restaurator schilderijen
 Mw. G.M. Tauber senior restaurator schilderijen
 Mw. E.M.E. Smeenk-Metz restaurator schilderijen
 Mw. B.M. Schoonhoven restaurator schilderijen
 Mw. I.E. Verslype restaurator schilderijen
 Mw. F.E. Kiers medewerker collectiebeheer schilderijen

Mw. A.S. Swart medewerker collectiebeheer schilderijen
J. Bikker wetenschappelijk medewerker schilderijen
A. Wallert wetenschappelijk medewerker schilderijen

Beeldhouwkunst en kunstnijverheid

R.J. Baarsen hoofd verzamelafdeling beeldhouwkunst en kunstnijverheid
J.D. van Dam hoofdconservator beeldhouwkunst en kunstnijverheid
F.T. Scholten hoofdconservator beeldhouwkunst en kunstnijverheid
D.P.J. Biemond conservator edele metalen
Mw. E. Hartkamp-Jonxis conservator textiel
Mw. B.M.A.M. du Mortier conservator kostuums
R.J.C.H.M. van Langh hoofd restauratieatelier edele en onedele metalen
I.L. Breebaart senior restaurator meubelen
Mw. A.M.F. Barth restaurator meubelen
Mw. A.H. Coerdt restaurator meubelen
Mw. D.B.L.M. van Loosdrecht senior restaurator meubelen
Mw. S.L. Meijer hoofd restauratieatelier textiel
Mw. M.T.W. Albers senior restaurator textiel en wandtapijten
Mw. K.M. Mark-van der Wateren senior restaurator wandtapijten
Mw. C. Holz restaurator textiel
Mw. I.R. Parthesius-Garachon hoofd restauratieatelier ceramiek en sculptuur
Mw. M.C.M. van Schinkel restaurator ceramiek en glas
Mw. J.A.A.M. Asselbergs medewerker collectiebeheer
B. Nederveen medewerker collectiebeheer

Nederlandse geschiedenis

C.J. Zandvliet hoofd verzamelafdeling Nederlandse geschiedenis
W.A. de Bell conservator
G. van der Ham conservator
Mw. E. Sint Nicolaas conservator
A.J. Hoving hoofd restauratieatelier scheepsmodellen
A.F. Hoekstra restaurator scheepsmodellen
Mw. H.J. Baruch medewerker collectiebeheer/assistent conservator
Mw. S. van Gelderen medewerker collectiebeheer

Rijksprentenkabinet

G.C.M. Luijten hoofd verzamelafdeling rijksprentenkabinet
M. Schapelhouman hoofdconservator tekeningen
R.J.A. te Rijdt conservator tekeningen
Mw. I.M. de Groot conservator prenten
J.F. Heijbroek conservator prenten
H. Leeftang conservator oude prentkunst
Mw. M.M. Boom conservator fotocollectie
H.T. Rooseboom conservator fotocollectie
P.M. Poldervaart hoofd restauratieatelier tekeningen, prenten en foto's
Mw. I.M. van Leeuwen restaurator tekeningen en prenten
Mw. H. Koning restaurator fotografie
H.J. Dolmans medewerker restauratie tekeningen en prenten
Mw. E.L. van Kaam medewerker collectiebeheer
Mw. C.J. Meffert-van Wee medewerker collectiebeheer
Mw. P.L.M. Verhaak medewerker collectiebeheer/assistent conservator

Aziatische kunst

Mw. P.C.M. Lunsingh Scheurleer hoofdconservator Aziatische kunst
J. van Campen conservator Aziatische kunst
M. Fitski conservator Aziatische kunst

Sector Presentatie

Tentoonstellingen

J.R. de Lorm hoofd tentoonstellingen
Mw. M.E. Janknegt eerste secretariaatsmedewerker tentoonstellingen
Mw. E. Slob eerste secretariaatsmedewerker tentoonstellingen
W.T. Kloek hoofd conservator inhoudelijk team
T. Zeedijk projectmedewerker inhoudelijk team
Projectleiders
Mw. P.M. Retèl senior projectleider publicaties
Mw. M.M. Soethout projectleider publicaties
Mw. W. Brouwer projectleider tentoonstellingen
Mw. S. van Elst junior projectleider tentoonstellingen
Mw. R.W. Ubink junior projectleider tentoonstellingen

Inrichtingsprojecten

C. Kriger medewerker inrichtingprojecten

J.T.M. Muller assistent inrichtingsprojecten
Mw. W.R.M. Peters medewerker vaste collectie

Educatie en publieksinformatie

Mw. X. van Gelder hoofd educatie en publieksinformatie
Mw. P.A.M. Kintz wetenschappelijk medewerker
T. van der Meer wetenschappelijk medewerker
Mw. R. Meijer wetenschappelijk medewerker
Mw. M.C. Archdale medewerker educatie en documentatie
P.J.G.M. Gorgels web-editor

Evenementen

Mw. D.E.C. Ott De Vries-Jonkers medewerker evenementen
Mw. C.J. van Meggelen medewerker rondleidingen en cursussen

Publieksinformatie

Mw. T.S. Balian coördinator publieksbalie
Mw. L. de Looper assistent publieksinformatie
Mw. W.P.C. Bellaar Spruyt medewerker informatiebalie
Mw. M.C. Broekema medewerker informatiebalie
Mw. L.A.H. van Egmond medewerker informatiebalie
Mw. G.M.E. Franceschini medewerker informatiebalie
Mw. N.G. Kuik medewerker informatiebalie
Mw. M. Lammertse-Cats medewerker informatiebalie
Mw. A.V. Ostrovskaja medewerker informatiebalie
Mw. C. Silveira De Sousa Oliveira medewerker informatiebalie
P.H.C. Burmanje medewerker informatiecentrum
Mw. K. Popovic medewerker informatiecentrum
E.G. van Wijk medewerker informatiecentrum

Zakelijke sector

Personeel en organisatie

G. Hoek hoofd personeel en organisatie
M.H.A. Rietveld arbo-adviseur
Mw. R.V. Tapilatu-Kievits personeelsadviseur
Mw. M. Meijer personeelsadviseur
Mw. J.A. van Veen personeelsadviseur
H.P. Boot adviseur personeels- en salarisadministratie

Mw. A.A. Dekker medewerker personeelszaken/salarisadministratie
Mw. M.V.J. Kaija afdelingsassistent

Financiële zaken

E.J.M. van Rooij controller
Mw. J.J.A. Plomp-Agterberg coördinator financiële administratie
Mw. J.H. van Frederikslust senior medewerker financiële administratie
J.V. Groot senior medewerker financiële administratie
R.J. Muntslag medewerker financiële administratie
Mw. N. van Proosdij medewerker financiële administratie
H.A.M. van Roij medewerker financiële administratie
S. Soudagar medewerker financiële administratie

Automatisering

R. Hendriks hoofd automatisering
P. van Kooten netwerkbeheerder
F.A.M. van 't Hoff systeembeheerder/applicatieprogrammeur
Mw. G. Etker medewerker helpdesk
J. van Kempen medewerker helpdesk

Commerciële zaken

Mw. J. Holscher hoofd commerciële zaken a.i.
P.P.J. de Vries bedrijfseconomisch medewerker
M.A.G. Bakker coördinator inkoop en logistiek
Mw. I. Lichtenwagner stafmedewerker
H.U.M. Stiller medewerker

Magazijn

H.J. Hilhorst eerste magazijnmedewerker
K.J. van Beek magazijnmedewerker
V.H. Mes magazijnmedewerker

Winkels

P.J.J. Wessels chef museumwinkel
Mw. M.G.M. Smit plaatsvervangend chef museumwinkel
Mw. L. Ayal verkoper
Mw. J.C. Wolters-van Rooijen verkoper
Y. Schutz verkoper
H. Ballieux medewerker verkoop
Mw. C. Bersabal medewerker verkoop

Mw. W.B. Day medewerker verkoop
Mw. M. Jongeneel medewerker verkoop
T. van der Molen medewerker verkoop
Mw. D. Sijnke medewerker verkoop
Mw. S.M. van Zwicht medewerker verkoop

Schiphol

H.E. Al chef museumwinkel
Mw. H. Lenting plaatsvervangend chef museumwinkel
Mw. M.E. Beekman medewerker verkoop
D.L.P. de Laat medewerker verkoop
Mw. D. Occelli-Hulscher medewerker verkoop
Mw. M.J. Schram medewerker verkoop
Mw. N.J. Slingerland medewerker verkoop
P.J.C. Veerhuis medewerker verkoop
Mw. R.P.J.M. Verpalen medewerker verkoop
Mw. A. van Zandwijk-Cascio medewerker verkoop

Facilitair bedrijf

Mw. C.R.M.C. Keeman facilitair manager
Mw. E.M.L. Faucon inkoper
Mw. R. van Leth-Elemia medewerker kantinedienst
C.R. Fabre roosterfunctionaris
Mw. H.A. Tomasouw roosterfunctionaris

Back office

Mw. A. van der Leest manager backoffice
R.J. Gasper servicedesk medewerker
Mw. G.H. van der Meer-Oomen servicedesk medewerker
Mw. D. Rosendaal servicedesk medewerker
W.B.J. Taal magazijnbeheerder
V.H. Mes magazijnmedewerker
P.L.A. Buffing bode/medewerker postkamer
F.G. Wessels bode/medewerker postkamer
Mw. C.M. van Luit-Heijne telefonist
Mw. P. Plomp-Besse telefonist
Mw. H.L. Smit-van Hemert telefonist
C.J.T. van der Hulst huismeester
Mw. C. Bersabal medewerker telcentrum
M. Holkamp medewerker telcentrum
Mw. T. Meser-van Geemen medewerker telcentrum
S. Soudagar medewerker telcentrum
Mw. G. van der Woude, medewerker telcentrum

Kassadienst

P. de Boer chef kassadienst/facilitair coördinator
Mw. H.H. Cosar-Swart plaatsvervangend chef kassadienst

Kassiers

S. Balbahadoer, F.M. Eduardo
C. Karharman, Mw. W. Oosterbroek,
A.E.G.F. Romero, S.R. Tirbeni,
J. Veerling, O.D.J.D.J. Willig

Bewaking, beveiliging en veiligheid

W. Hekman hoofd bewaking, beveiliging en veiligheid a.i.

Bureau bedrijfshulpverlening

P.A. Sarafopoulos medewerker BHV/brandwacht
R. Talstra surveillance brandwacht

Centrale meldkamer

H.A. Panhuysen chef meldkamer

Operators meldkamer

D.P. Dekker, P.J.M. Donker,
L. El Asri, F.W. Keller,
T. Kuijpers, N.J. van der Meulen,
J.H. Oomen, A.M. Plomp,
S. Poeran, B. Suringbroek,
C.P. Toby, D. Usenki

Surveillancedienst

M.A.A. Giesen, chef surveillance/facilitair coördinator
F.A.J. Strube, chef surveillance/facilitair coördinator
G. Terlouw, chef surveillance/facilitair coördinator
Mw. H.M. Kruse, plaatsvervangend chef surveillance/facilitair coördinator
J.J. Stuijbergen, plaatsvervangend chef surveillance/facilitair coördinator

Buitendepot Lelystad

K. Dekker portier/beveiligingsmedewerker
R.C.P. de Leeuw portier/beveiligingsmedewerker
J.G. Vontenie portier/beveiligingsmedewerker

Surveillancemedewerkers

R.A. von Aesch, L. Al Gam, A.C. van Axel Dongen, Mw. M. von Aesch-Baas, Mw. T. Alakhrasing-Chinnoe, Mw. P. Balak, Mw. R.B. Balbahadoer-Sewtahal, Mw. M.F. Banen, Mw. M. Baranic-Deda, C.A. Bekkenutte, Mw. C. Birambie, B.J. de Boer, A.H. Bouanani, F. van den Braak, Mw. D. Cadjo, J.C. Calderon Garcia, Mw. M. Cupac-Sopic, T.A. Dahmen, R.J. Deutekom, Mw. D. Djuric, Mw. A.M. Dosljak-Stebalj, Mw. C.H. Eggink, R.R. Giesen, H. Heimens, Mw. W.J. Holkamp, Mw. D. Joosten, Mw. A. Kartopawiro, P.I. Keizer, Mw. M.H. Koster-Lankheet, Mw. W.T. Kroes, K.B. Kuijpers, N.M. Lankhaar, Mw. L. Liche, H. van Lierop, C.A. Luime, A. el Messaoudi, M. Nauta, Mw. A.C.M. Nellen, Mw. D.M.C. den Ouden-van Ierssel, Mw. L.H. Overduyn-Druyf, Mw. D. Pantelic, M. Pantelic, Mw. P. Plomp-Besse, J.A. Quintero, K. Ramlal, F.A.L. Reijnders, Mw. R. Rens-Stenekes, J. Reuter, Mw. E.M. Schadee-Plaggenburg, Mw. R. Silleman-Broos, M.J. Sinester, S.J. Sinjago, P.J. van der Slot, Mw. C.W. Sopamena, Mw. M. Stankovic-Aperlic, Mw. M. Steijn, R.T. Strijder, K.R. Tirbeni, Mw. B.M. Tirbeni-Gajadhar, F. Topal, M.P. bij de Vaate, J.W.R. Visser, Mw. R.J. Visser, W. Visser, T.E. Wildner, Mw. S.E. Williams-Gilliland, Mw. H. Wittenburg, Mw. I.C.G. Youssef-Katerberg, Mw. R. Youssef-Silleman, R. Yilmaz

Vestiairemedewerkers

P. Durrfeld, Mw. J.S. Gomes-Monteiro

Gebouwenbeheer

G.A. Stolte hoofd gebouwenbeheer

Gebouwen en terreinen

R. Förster begeleider nieuwbouw
L.H. Penninx coördinator gebouwen en terreinen
E.J. Hermelink elektromonteur
A. Krens elektromonteur
J.T.G. Sandmann elektromonteur met AV-taken
J.M. Verstraten operator ruimtebeheersysteem
J.J.C. Mak huismeester

J. de Vries timmerman

L.M. Keuter chef groenvoorziening
B.O. Huininga medewerker groenvoorziening
W.H. de Graaf magazijnbeheerder
MMM-loodsen

Installaties

P.H. Lammers installatiemonteur
B.P. Swemle installatiemonteur
A.F. Tomasouw installatiemonteur

Overig

Rondleiders

Mw. L.F. Aegeter, M.J.J.L.H. van Baalen, R.J.W.M. Berentsen, Mw. A.J. Breebaart, Mw. C.I.M. Giel-Cossais, Mw. L.B.M. van Grieken, Mw. P.E. Kana-Develee, J.D. de Kruijff, Y.D.E. van der Linden, Mw. B.E. Michels-Viergever, M.V. Quint, G.M. van de Roemer, Mw. M.C.H. Snijders, Mw. M.L. van Soest, Mw. V. Steijn-Lorin, Mw. C.A.F. Tainturier, R. Uterwijk, Mw. E.M. Veldpape, E.G. van Wijk

Stagiairs

T.B.F. van Balen educatie en publieksinformatie
Z. Benders schilderijen
Mw. J. Carmesin communicatie en marketing
Mw. M. le Coultre communicatie en marketing
Mw. V. Hoogland schilderijen
Mw. M.S. Koek bureau collecties
Mw. A.F.M. van Oosterwijk schilderijen
J.C. van Putten rijksprentenkabinet
Mw. W.M. Schipper schilderijen
Mw. D. van der Wal schilderijen

Vrijwilligers

Mw. W. van den Abeele beeldhouwkunst en kunstnijverheid
Mw. M. Blaasse beeldhouwkunst en kunstnijverheid
Mw. M.C. Botter archief
G. van der Hoek bibliotheek
Mw. P.M. Griffiths-Wardle beeldhouwkunst en kunstnijverheid
E. Miedema fotoarchief

Maatwerker

H.W. de Vries rijksprentenkabinet

Ondernemingsraad

De Ondernemingsraad bestond uit:

W.D.J. van de Put voorzitter
I. Santhagens penningmeester
K. Schoemaker secretaris
Mw. G. Etker
L.M. Keuter
H.A. Panhuysen
A.M. Plomp
M. Schapelhouman
P.J. van der Slot

De Ondernemingsraad trad medio maart na afloop van zijn zittingstermijn van vier jaar af. Voor de verkiezing van een nieuwe Ondernemingsraad meldden zich te weinig kandidaten waarna is besloten om een Medezeggenschapscommissie in te stellen als gesprekspartner voor de directie voor de onderwerpen die normaliter met de Ondernemingsraad waren besproken.

De Medezeggenschapscommissie bestond uit:

Mw. P.M. Retèl voorzitter
Mw. H.A. Tomasouw secretaris
R.J. Gasper
W.A.P. Hoeben
Mw. I.M. van Leeuwen

Personeelsvereniging

Het bestuur van de Personeelsvereniging bestond uit:

Mw. W. Brouwer, voorzitter
Mw. A. Daleman, penningmeester
Mw. S. van Elst, secretaris
Mw. D. Djuric
Mw. M.M.A. van Voorst Vader-van Deth
Mw. V.W. Rijkens
Mw. R.A. Lo Tam Loi
Mw. J.A. van Veen

Financieel verslag

- 114 Bericht van de Raad van Toezicht >
- 115 Verslag van de directie > 116 Geconsolideerde balans > 117 Geconsolideerde categoriale exploitatierekening >
- 118 Geconsolideerd kasstroomoverzicht >
- 119 Waarderingsgrondslagen > 121 Toelichting op de geconsolideerde balans >
- 132 Toelichting op de geconsolideerde categoriale exploitatierekening >
- 134 Overige gegevens > 136 Meerjarenoverzicht > 139 Raad van Toezicht

Bericht van de Raad van Toezicht

Jaarrekening en bestemming van het exploitatiesaldo

De door de directie opgestelde jaarrekening over het boekjaar 2005 is gecontroleerd door Deloitte Accountants B.V. (conform artikel 13.3 van de statuten). De verklaring van de accountants is opgenomen bij de overige gegevens. De directie heeft de jaarrekening ter goedkeuring voorgelegd aan de Raad van Toezicht. De Raad heeft mede op grond van de accountantsverklaring en het bijbehorende verslag de jaarrekening goedgekeurd waarna deze door de algemeen directeur van de Stichting is vastgesteld (conform artikel 13.4 van de statuten). In overleg met de directie is besloten het exploitatiesaldo verminderd met de volgens het Handboek Verantwoording Cultuursubsidies Musea verplichte toevoeging aan het bestemmingsfonds OCW, toe te voegen aan de algemene reserve.

Mutaties en (her)benoemingen

Per 1 februari 2005 is de heer drs. W.M.J. Pijbes, directeur Kunsthal Rotterdam, door de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in de Raad benoemd, ter vervulling van de vacature voor een lid met specifieke deskundigheid op het gebied van musea en publiekseducatie. Deze vacature was ontstaan door het aftreden wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn van de heer N. MacGregor.

Mevrouw drs. P.M. Noordervliet-Bol en de heer dr. H.H.F. Wijffels zijn per 21 juni 2005 herbenoemd in de Raad.

Op 20 oktober 2005 trad mevrouw prof. mr. I.P. Asscher-Vonk af als lid van de Raad wegens het bereiken van de maximale zittingstermijn. De Raad is mevrouw Asscher veel dank verschuldigd voor haar belangrijke bijdrage aan het werk van de Raad. Haar opvolgster, mevrouw mr. A. Deveci-Kesmer, is door de staatssecretaris per 6 februari 2006 in de Raad benoemd.

Toezicht

De Raad heeft in het verslagjaar regelmatig overleg gevoerd met de directie. De Raad heeft vijfmaal met de directie vergaderd en eenmaal zonder de directie. Daarnaast was sprake van

tussentijds overleg tussen individuele leden van de Raad en de directie.

In de vergaderingen met de directie is ook het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de voorbereidingen voor Het *Nieuwe* Rijksmuseum en het ontwikkelen van de beleidsvoorstellen voor de komende jaren. Voorts is overlegd over de financiële gang van zaken, de begroting 2006 en de gang van zaken bij Rijksmuseum Amsterdam Schiphol. De jaarrekening over 2004 werd besproken in aanwezigheid van de externe accountant. Het sociale beleid en het personeelsbeleid kwamen in de vergaderingen met de directie regelmatig aan de orde, in het bijzonder de reorganisaties van de afdeling Gebouwenbeheer en de sector Collecties.

Het hoofd van het Rijksprentenkabinet, de heer drs. G.C.M. Luijten, hield een presentatie over het verzamelbeleid van het prentenkabinet op het gebied van de 20ste-eeuwse teken- en prentkunst en fotografie.

De Financiële Commissie van de Raad heeft driemaal vergaderd; de belangrijkste gespreksonderwerpen waren de financiële resultaten, de aanpassing van de exploitatierekening aan het nieuwe door OCW ingevoerde model dat uitgaat van een toerekening van baten en lasten aan de drie museale hoofdfuncties (publieksfunctie, collectiefunctie en wetenschappelijke functie), de begroting 2006 en de treasury-activiteiten. De vergaderingen van de Financiële Commissie werden tweemaal bijgewoond door de externe accountant.

De Raad van Toezicht bedankt de directie en medewerkers voor hun bijdragen in het afgelopen jaar.

Amsterdam, 12 april 2006

De Raad van Toezicht

Verslag van de directie

Resultaten

Het boekjaar 2005 was een succesvol jaar en sloot conform begroting af met een exploitatiesaldo van nihil. In plaats van de geraamde 650.000 bezoeken werd het Rijksmuseum 842.586 keer bezocht. Hierdoor kwamen de inkomsten uit entree € 1.238.000 en uit de winkel in het museum € 559.000 hoger uit dan begroot. Omdat het Ministerie van OCW eind 2004 een bijdrage verstrekke voor de overgangsmaatregel VUT/prepensioen, kon in 2005 ter compensatie van de lasten van de overgangsmaatregel VUT/prepensioen een niet-begrote subsidie van € 360.000 worden ingeboekt. Andere grote posten van de reguliere exploitatie (subsidie OCW en personeelslasten) kwamen vrijwel uit op begroting. Met betrekking tot de personeelslasten moet echter worden opgemerkt dat in 2005 geen overeenstemming werd bereikt over een nieuwe CAO. Dit betekent dat eventuele verbeteringen in de arbeidsvoorwaarden sfeer over 2005 tot uitdrukking zullen komen middels (incidentele) uitkeringen in 2006.

De afschrijvingslasten over 2005 waren € 196.000 lager dan begroot, onder andere doordat het plan voor een gezamenlijke meldkamer met het Van Gogh Museum en het Stedelijk Museum later wordt uitgevoerd dan aanvankelijk gedacht.

Aanwending van de post algemeen onvoorzien was in 2005 bijna niet noodzakelijk en de overige posten van de reguliere exploitatie ontwikkelden zich vrijwel conform begroting. De geringe negatieve afwijkingen vielen vrijwel geheel weg tegen de positieve afwijkingen.

De posten met betrekking tot kunstaankopen kwamen per saldo uit op het begrote bedrag. Het volume van de aankopen over 2005 was echter lager dan begroot omdat een deel van de opbrengsten 2005 van de gelden van de BankGiro Loterij was gebruikt voor de aankoop van de Jan Steen in 2004.

Met betrekking tot Het *Nieuwe* Rijksmuseum werd in 2005 een aantal grote bedragen in rekening gebracht die niet waren begroot (o.a. tijdelijke aanpassingen Bibliotheek en Rijksprentenkabinet, Infocentrum, permanente aanpassingen Philipsvleugel). Deze doorberekeningen waren een gevolg van de hernieuwde af-

spraken over het verloop van de geldstromen van het project en konden alle worden gedeclareerd ten laste van de projectgelden. Per saldo was er een tekort van € 147.000 ten opzichte van de begroting 2005.

Omdat de resultaten over 2005 zich zo gunstig ontwikkelden, kon worden afgezien van een deel van de begrote (incidentele) inkomsten uit de reizende tentoonstellingen en de exploitatiebijdrage van Het *Nieuwe* Rijksmuseum. Deze blijven hierdoor beschikbaar voor de resterende periode van de renovatie en zullen worden ingezet als de ontwikkeling van de exploitatie dit noodzakelijk maakt.

De directie

Prof. drs. R. de Leeuw, hoofddirecteur

J.W. Sieburgh, zakelijk directeur

Dr. J.P. Sigmond, directeur collecties

Geconsolideerde balans

(na resultaatbestemming)

(bedragen x € 1.000)	31 december 2005	31 december 2004
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	125	180
Materiële vaste activa	5.812	6.831
Financiële vaste activa	0	13
Vlottende activa		
Vorraden	703	893
Vorderingen	6.822	28.205
Liquide middelen	27.089	14.500
	40.551	50.622
Passiva		
Groepsvermogen	6.938	6.122
1. Algemene reserve	6.176	6.122
2. Bestemmingsfonds OCW	0	0
3. Reserve bedrijfsinstallaties	762	0
Bestemmingsfonds kunstaankopen	79	39
Voorzieningen	3.027	3.008
Langlopende schulden	14.201	11.155
Kortlopende schulden	16.306	30.298
	40.551	50.622

Geconsolideerde categoriale exploitatierekening

(bedragen x € 1.000)	2005 (uitkomst)	2005 (begroot)	2004 (uitkomst)
Opbrengsten			
Directe opbrengsten	9.556	8.905	8.298
Indirecte opbrengsten	410	227	168
<i>totaal opbrengsten</i>	9.966	9.132	8.466
Bijdragen			
Subsidie Ministerie OCW (1 t/m 3)	30.459	24.758	48.285
1 Subsidie Ministerie OCW: huren en services	9.918	10.059	9.862
2 Subsidie Ministerie OCW: exploitatiebijdrage	15.864	15.749	16.062
3 Subsidie Ministerie OCW: incidenteel	4.677	-1.050	22.361
Overige subsidies en bijdragen	2.435	2.924	14.054
<i>totaal bijdragen</i>	32.894	27.682	62.339
<i>som der baten</i>	42.860	36.814	70.805
Lasten			
Personeelslasten	16.975	16.807	19.068
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	2.050	2.249	2.732
Huur	6.358	6.212	7.164
Kunstaankopen	2.578	3.215	14.259
Overige lasten	15.079	8.457	28.143
<i>som der lasten</i>	43.040	36.939	71.366
<i>saldo rentebaten en -lasten</i>	220	125	157
<i>saldo uit gewone bedrijfsuitoefening</i>	40	0	-404
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-40	0	598
Exploitatiesaldo	0	0	194

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2005 (uitkomst)	2005 (begroot)	2004 (uitkomst)
Kasstroom uit operationele activiteiten			
Exploitatieresultaat	0	0	194
<i>aanpassingen voor:</i>			
Afschrijvingen immateriële en materiële vaste activa	2.050	2.249	2.048
Afwaardering naar lagere bedrijfswaarde	0	0	684
Ontvangen servicevergoeding voor vervangingsinvesteringen	613	0	0
Vrijval egalisatiereserve investeringsbijdragen	-91	-94	-100
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	40	0	-598
Mutatie voorzieningen	19	-692	352
<i>brutokasstroom uit operationele activiteiten</i>	2.631	1.463	2.580
Mutatie in voorraden	190	100	-236
Mutatie in vorderingen	21.180	23.682	-24.400
Mutatie in kortlopende schulden	-13.992	-22.708	14.339
<i>nettokasstroom uit operationele activiteiten</i>	10.009	2.537	-7.717
Kasstroom uit investeringsactiviteiten			
Investeringen in immateriële en materiële vaste activa	-570	-2.346	-1.629
Ontvangsten op financiële vaste activa	13	13	67
Ontvangen egalisatiereserve investeringsbijdragen	3.085	2.593	2.557
<i>kasstroom uit investeringsactiviteiten</i>	2.528	260	995
Kasstroom uit financieringsactiviteiten			
Ontvangen bijdrage OCW inzake (pre)pensioen	169	0	897
Toevoeging inzake jubilea-uitkeringen	137	0	0
Ontvangen op langlopende schuld Stichting Wachtgeldfonds	136	0	0
Vrijval Stichting Wachtgeldfonds	-30	0	0
Vrijval bijdrage OCW inzake (pre)pensioen	-360	0	-202
<i>kasstroom uit financieringsactiviteiten</i>	52	0	695
<i>mutatie liquide middelen</i>	12.589	2.797	-6.027
Liquide middelen begin boekjaar	14.500	14.500	20.527
Liquide middelen einde boekjaar	27.089	17.297	14.500

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Waarderingsgrondslagen

1. Algemeen

De geformuleerde grondslagen hebben betrekking op de jaarrekening als geheel en daarmee tevens op de geconsolideerde jaarrekening die daarvan een onderdeel vormt. De waardering en bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Voor zover niet anders is vermeld, zijn de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben, ongeacht of ze tot ontvangsten of uitgaven hebben geleid. Baten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het maken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

2. Criteria voor consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de financiële gegevens opgenomen van Stichting Het Rijksmuseum en van de groepsmaatschappijen waarin Stichting Het Rijksmuseum direct of indirect meer dan de helft van het stemgerechtigde kapitaal houdt of waarin Stichting Het Rijksmuseum op grond van aanvullende regelingen beschikt over de beslissende zeggenschap ter zake van het bestuur en het financiële beleid. De activa, passiva, resultaten en kasstromen van deze groepsmaatschappijen zijn in de consolidatie betrokken onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. De opgenomen groepsmaatschappijen, gevestigd te Amsterdam, zijn:

- Rijksmuseum Holding B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Merchandising B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum E-Commerce B.V. (deelname 100%)
- Rijksmuseum Schiphol B.V. (deelname 100%)

Eind 2005 is een nieuwe vennootschap in oprichting gestart. Dit betreft Rijksmuseum Publishing B.V. i.o. waar de uitgeefactiviteiten van het Rijksmuseum in ondergebracht worden.

3. Omrekening van vreemde valuta

Vorderingen, schulden en verplichtingen in vreemde valuta

worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers van afwikkeling. De uit de omrekening per balansdatum voortvloeiende koersverschillen worden opgenomen in de exploitatierekening.

4. Kunstcollectie

De kunstcollectie is eigendom van de Staat der Nederlanden en is daarom niet in de balans opgenomen. De collectie is niet verzekerd.

5. Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

5.1 Immateriële vaste activa

De kosten van programmeren, vormgeven en overige bijkomende kosten inzake de website van het Rijksmuseum worden geactiveerd als 'website' tot ten hoogste de aan derden gedane uitgaven verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair plaats en zijn gebaseerd op een economische levensduur van 3 jaar.

5.2 Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen zijn gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. De in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties van de Rijksgebouwendienst worden gewaardeerd op de geraamde aanschaf- en boekwaarden herleid aan de hand van de lijsten van het geplande planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het Ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het Ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting.

5.3 Voorraden

De voorraden worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs of lagere netto-opbrengstwaarde.

5.4 Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid. Deze voorzieningen zijn bepaald op basis van een beoordeling van de individuele vorderingen.

5.5 Voorzieningen

De voorzieningen worden op nominale waarde gewaardeerd.

5.6 Investeringsbijdragen

Ontvangen investeringssubsidies en bijdragen ten behoeve van de aanschaf van materiële vaste activa worden verantwoord onder de langlopende schulden onder de post investeringsbijdragen. Deze post valt vrij ten gunste van de exploitatierekening overeenkomstig de afschrijving op de met deze subsidies en bijdragen verkregen materiële vaste activa.

6. Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

6.1 Buitengewone resultaten

Buitengewone baten en lasten vloeien voort uit handelingen en gebeurtenissen die zich onderscheiden van de normale bedrijfsactiviteiten en zijn derhalve van incidentele aard.

6.2 Kunstaankopen en bijdragen ten behoeve van kunstaankopen

De onderdelen van de subsidie, de schenkingen en overige bijdragen die bestemd zijn voor kunstaankopen worden evenals de kunstaankopen zelf in de exploitatierekening verantwoord. De bedragen van derden ten behoeve van kunstaankopen die ultimo boekjaar nog niet zijn besteed, worden ultimo boekjaar toegevoegd aan het bestemmingsfonds kunstaankopen. Bij aankoop van kunstvoorwerpen in latere jaren vallen deze bedragen vrij ten gunste van de exploitatie. Deze mutatie in het bestemmingsfonds kunstaankopen wordt separaat verantwoord in de

exploitatierekening. Het bestemmingsfonds kunstaankopen maakt geen deel uit van het eigen vermogen.

6.3 Opbrengst reizende tentoonstellingen

De opbrengsten van deze tentoonstellingen dienen ter dekking van teruglopende exploitatieopbrengsten in de periode van de renovatie en zijn bedoeld als aanvulling op de in deze periode in te zetten exploitatiebijdrage van Het *Nieuwe* Rijksmuseum. De reizende tentoonstellingen zijn niet bedoeld als reguliere, algemene bron van opbrengsten voor het Rijksmuseum. De baten die voortvloeien uit de reizende tentoonstellingen worden gemacht met de gevolgen van de renovatie voor de exploitatie van het Rijksmuseum (afnemende bezoekersaantallen). Dit betekent dat wanneer de ontwikkeling van het exploitatiesaldo dit noodzakelijk maakt, de gepassiveerde baten van reizende tentoonstellingen ten gunste van het resultaat worden gebracht. Een eventueel resterend saldo na renovatie zal worden aangewend voor de inrichting van Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Immateriële vaste activa

(bedragen x € 1.000)

	Website
Stand 1 januari	
Aanschafwaarde	186
Cumulatieve afschrijvingen	-6
	<hr/>
Boekwaarde 1 januari	180
Mutaties boekjaar	
Investeringen	8
Afschrijvingen	-63
	<hr/>
	-55
Stand per 31 december	
Aanschafwaarde	194
Cumulatieve afschrijvingen	-69
	<hr/>
Boekwaarde 31 december	125

De Rijksmuseum-website is in 2004 in zijn geheel vernieuwd.

De hierop betrekking hebbende kosten zijn geactiveerd.

Het afschrijvingspercentage van de website is gebaseerd op de economische levensduur en bedraagt 33,3%.

Materiële vaste activa

(bedragen x € 1.000)	Vooruitbetaald		Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Overige vaste bedrijfs- middelen	Totaal
	op materiële vaste activa	Verbouwingen				
Stand 1 januari						
Aanschafwaarde	66	6.333	3.206	1.447	46	11.098
Cumulatieve afschrijvingen	0	-2.474	-1.460	-307	-26	-4.267
Boekwaarde 1 januari	66	3.859	1.746	1.140	20	6.831
Mutaties boekjaar						
Investeringen	222	0	258	82	0	562
Bedrijfsinstallaties Rijksgebouwendienst	0	0	203	0	0	203
Bedrijfsinstallaties Tunneldepot	0	0	203	0	0	203
Afschrijvingen	0	-1.188	-625	-163	-11	-1.987
	222	-1.188	39	-81	-11	-1.019
Stand per 31 december						
Aanschafwaarde	288	6.333	4.111	1.529	46	12.307
Cumulatieve afschrijvingen	0	-3.662	-2.326	-470	-37	-6.495
Boekwaarde 31 december	288	2.671	1.785	1.059	9	5.812

De afschrijvingspercentages van de materiële vaste activa zijn gebaseerd op de economische levensduur. Bij aanschaffingen in de loop van het jaar worden de afschrijvingspercentages pro rata toegepast. De verbouwing en de inrichting van het tijdelijk museum worden afgeschreven over een periode van 52 maanden hetgeen overeenkomt met de huidige geplande duur van de tijdelijke presentatie *De Meesterwerken* in de Philipsvleugel. In verband met de tegenvallende exploitatieresultaten van de vestiging op Schiphol heeft ultimo 2004 een afwaardering naar lagere bedrijfswaarde plaatsgevonden. In 2005 hebben hierop geen correcties plaatsgevonden. In 2005 zijn de bedrijfsinstalla-

ties van de Rijksgebouwendienst overgedragen aan het Rijksmuseum. De geraamde aanschaf- en boekwaarden zijn bepaald aan de hand van de lijsten van het geplande planmatig onderhoud. Deze lijsten zijn ook de basis geweest voor de (her)verdeling van de servicebedragen en worden door het Ministerie van Financiën geaccepteerd ter bepaling van de door het Ministerie van OCW verschuldigde overdrachtsbelasting. Investeringen op tijdelijke locaties worden afgeschreven over de geraamde periode van de tijdelijke huisvesting.

Vorderingen

(bedragen x € 1.000)	31 december 2005	31 december 2004
Debiteuren	582	100
Stichting Het Rijksmuseum Fonds	607	481
VRM/SFP inzake afwikkeling (pre)pensioendossier	397	1.051
Vooruitbetaalde pensioenpremie	2.259	2.585
Te declareren projectgelden Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	806	21.259
Belastingen en sociale premies	1.263	36
Overige vorderingen	443	2.422
Overlopende activa	465	271
	6.822	28.205

Stichting Het Rijksmuseum Fonds

Stichting Het Rijksmuseum Fonds is opgericht op 8 december 1994 en heeft tot doel:

- het aantrekken, het beheren en het beleggen van gelden welke door schenkers ten bate van het Rijksmuseum te Amsterdam aan de stichting zijn geschonken;
- het uitkeren van gelden aan het Rijksmuseum, waarbij in beginsel de ter beschikking gestelde gelden niet worden aangesproken, tenzij zulks in andere zin met schenkers is overeengekomen;
- het verlenen van steun in de meest uitgebreide zin des woords aan het Rijksmuseum.

Het Rijksmuseum verleent huisvesting aan Stichting Het Rijksmuseum Fonds. Ook de administratie wordt gevoerd door het Rijksmuseum. Het Rijksmuseum berekent geen kosten door voor de administratieve dienstverlening en huisvesting. Het Rijksmuseum heeft een medewerker particuliere schenkingen in dienst wier werkzaamheden geheel ten behoeve van Stichting Het Rijksmuseum Fonds zijn. De kosten hiervan worden door

Stichting Het Rijksmuseum Fonds vergoed. Het Rijksmuseum Fonds is per 1 oktober 2005 gecertificeerd door het Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF). De jaarrekening van Stichting Het Rijksmuseum Fonds wordt opgesteld conform richtlijn 650 Fondsenwervende instellingen en kan worden opgevraagd bij Stichting Het Rijksmuseum.

Liquide middelen

De banktegoeden zijn direct opeisbaar. De stichting beschikt over een kredietfaciliteit van € 2.000.000 waarbij een rente verschuldigd is gelijk aan de ING Basisrente verhoogd met een opslag van 1%.

Groepsvermogen

(bedragen x € 1.000)

	Reserve bedrijfs- installaties	Bestemmings- fonds OCW	Algemene reserve	Totaal
Stand 1 januari	0	0	6.122	6.122
Overdracht bedrijfsinstallaties Rijksgebouwendienst	203	0	0	203
Ontvangen niet bestede servicevergoeding voor vervangingsinvesteringen	613	0	0	613
Overboeking	-54	0	54	0
Uit bestemming van het resultaat	0	0	0	0
Stand per 31 december	762	0	6.176	6.938

Algemene reserve

De algemene reserve is het gedeelte van het eigen vermogen waarover zonder belemmering door wettelijke of statutaire bepalingen kan worden beschikt voor het doel waarvoor het Rijksmuseum is opgericht. De functie van de algemene reserve bestaat uit (naar analogie van de Commissie Herkströter):

A. bufferfunctie voor toekomstige risico's aan de uitgaven- en/of inkomstenkant van de exploitatie;

B. financieringsfunctie voor vaste activa.

A. Bufferfunctie

Voor toekomstige risico's in de exploitatie hanteert het Rijksmuseum een horizon van een jaar; de algemene reserve moet een omvang hebben waarmee maximaal een jaar discontinuïteit in de exploitatie kan worden opgevangen. Als praktische vertaling van dit uitgangspunt kan de dan benodigde reserve worden berekend op de in een jaar te derven inkomsten van entree- en winkelinkomsten. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

B. Financieringsfunctie

Het Rijksmuseum is voor de financiering van de vaste activa aangewezen op het eigen vermogen omdat door het ontbreken van langjarige subsidietoezeggingen geen beroep kan worden gedaan op de kapitaalmarkt. Het benodigd vermogen voor financiering van de vaste activa komt overeen met de gemiddelde boekwaarde van de vaste activa gedurende een zekere periode. Gedurende de periode van de renovatie bedraagt dit circa € 7 miljoen.

Bestemmingsfonds OCW

Subsidie van OCW die nog niet is besteed aan doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit), moet worden opgenomen in het Bestemmingsfonds OCW. Over de bestemming van de resterende middelen in het Bestemmingsfonds OCW wordt aan het eind van de betreffende cultuurnotaperiode een beslissing genomen. Wanneer de met de minister overeengekomen prestaties in die vier jaar kwalitatief en kwantitatief zijn gerealiseerd, kan de minister besluiten in te stemmen met de aanwending van het saldo in een volgende periode, alleen en voor zover deze middelen worden besteed voor het doel waarvoor deze zijn verstrekt.

Reserve bedrijfsinstallaties

De Reserve bedrijfsinstallaties is ontstaan door de overdracht van de bedrijfsinstallaties door de Rijksgebouwendienst in 2005. De overdracht van de bedrijfsinstallaties is een gevolg van de in 1999 doorgevoerde stelselwijziging bij de Rijksgebouwendienst. De waarde van de in 2005 overgedragen bedrijfsinstallaties is samen met het bedrag uit hoofde van niet-gepleegde vervangingsinvesteringen in het kader van het serviceprogramma van de Rijksgebouwendienst aan deze reserve toegevoegd. De reserve valt in 15 jaar vrij ten gunste van de algemene reserve en vervult een deel van de financieringsfunctie van vaste activa van de algemene reserve.

Bestemmingsfonds kunstaankopen

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2005	31 december 2004
Stand 1 januari	39	637
Bij: Ontvangen bijdragen		
- BankGiro Loterij	919	3.783
- Bijdragen Ministerie OCW	0	3.500
- Overige bijdragen en schenkingen	1.249	5.928
	2.168	13.211
Af: Kunstaankopen		
- Aankoop kunstvoorwerpen	-2.578	-14.259
- Eigen middelen	450	450
	-2.128	-13.809
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	40	-598
Stand per 31 december	79	39

Voorzieningen

(bedragen x € 1.000)

	VUT en overgangs- regeling prepensioen	Huisvesting	Wacht- gelden	Suppletie- en afkoop- regelingen	Reorga- nisatie Gebouwen- beheer	Totaal
Stand 1 januari	1.143	344	160	622	739	3.008
Dotatie boekjaar	360	227	30	0	189	806
Toevoeging uit servicekosten en huisvestingsubsidie	0	281	0	0	0	281
Aangewend in boekjaar	-518	0	-101	-50	-395	-1.064
Vrijval ten gunste van resultaat	0	0	-4	0	0	-4
Stand per 31 december	985	852	85	572	533	3.027

VUT en overgangsregeling prepensioen

De voorziening VUT betreft de geschatte kosten van uitkeringen aan voormalige werknemers die deelnemen aan de VUT-regeling zoals genoemd in de CAO verzelfstandigde rijksmuseum. De voorziening overgangsregeling prepensioen wordt gevormd op het moment dat een personeelslid opteert voor prepensioen en tevens recht heeft op een aanvulling uit hoofde van de overgangsregeling. Op dat moment wordt de volledige verplichting voorzien en op de balans opgenomen en in mindering gebracht op de niet op de balans opgenomen latente verplichting. De latente verplichting uit hoofde van de overgangsregeling is niet op de balans opgenomen aangezien bij de berekening hiervan met een groot aantal onzekere variabelen (sterfte-, vertrek- en deelnamekans, carrière- en algemene loonontwikkelingen) rekening moet worden gehouden. De latente verplichting ultimo 2005 uitgaande van een 'worst case scenario' (maximale lasten 2006 tot en met 2037) bedraagt circa € 10 miljoen (waarvan € 4 miljoen voor 55-plussers).

Huisvesting

De dotaties aan de voorziening huisvesting vinden plaats conform een hiervoor vastgesteld schema. In de periode van de renovatie worden de niet voor vervangingsinvesteringen benodigde servicebedragen aan de voorziening toegevoegd. Tevens wordt aan deze voorziening toegevoegd het verschil tussen de ontvangen subsidie van OCW voor huisvesting en de aan de Rijksgebouwendienst betaalde huren. Verschillen tussen de huisvestingsubsidie en de huur ontstaan door een verschillende manier van indexeren van de huur en de huisvestingsubsidie. Het saldo van de voorziening huisvesting wordt aangewend ter dekking van de bijdrage van het Rijksmuseum van € 28,8 miljoen voor de inrichtingskosten van Het *Nieuwe* Rijksmuseum.

Personeelsverplichtingen: wachtgelden en suppletie- en afkoopregelingen

Deze voorzieningen betreffen de geschatte verplichtingen voor wachtgelden en suppletie- en afkoopregelingen personeel. Deze voorzieningen hebben een langlopend karakter.

Reorganisatie Gebouwenbeheer

Dit betreft de geschatte kosten van afvloeiing van personeel in het kader van de reorganisatie van de afdeling Gebouwenbeheer. Op deze reorganisatie is het Sociaal Plan van toepassing dat in juni 2004 met de vakbond is overeengekomen. De voornemens zijn kenbaar gemaakt aan het betrokken personeel. De voorziening heeft een kortlopend karakter en zal begin 2006 in zijn geheel zijn afgewikkeld.

Langlopende schulden

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2005	31 december 2004
1 Investeringsbijdragen	13.454	10.460
2 Overige langlopende schulden	747	695
	<hr/>	<hr/>
	14.201	11.155

1 Investeringsbijdragen

	Inrichting Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	Inventaris, apparatuur en inrichting	Museale inventaris	Totaal
Stand 1 januari	9.659	58	743	10.460
Ontvangen investeringsbijdragen	2.736	20	0	2.756
Toevoeging ontvangen rente	329	0	0	329
Vrijval ten gunste van de exploitatierekening	0	-8	-83	-91
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	12.724	70	660	13.454

Tot het moment van aanvang van de inrichting van Het *Nieuwe* Rijksmuseum worden de ontvangen bijdragen van de founder Philips en de twee hoofdsponsors BankGiro Loterij en ING

uitgezet op een depositorekening. De op deze depositorekening ontvangen rente wordt toegevoegd aan de ontvangen bijdragen.

2 Overige langlopende schulden

	Jubilea- uitkeringen	Bijdrage OCW (pre)pensioen	Wachtgeld- fonds	Totaal
Stand 1 januari	0	695	0	695
Toevoeging inzake jubilea-uitkeringen	137	0	0	137
Bijstelling raming bijdrage OCW inzake (pre)pensioendossier	0	169	0	169
Saldo uitkering Stichting Wachtgeld Rijks gesubsidieerde Musea	0	0	136	136
Af: aanvullende kosten wachtgeldregelingen	0	0	-30	-30
Af: kosten overgangsregeling prepensioen 2005	0	-360	0	-360
	<hr/>	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	137	504	106	747

Jubilea-uitkeringen

Uitgaande van het personeelsbestand ultimo 2005, een gemiddelde indexering van 1,5% per jaar, een rekenrente van 3% en een haalkans van 25%, heeft Stichting Het Rijksmuseum een verplichting inzake jubilea-uitkeringen van € 137.000.

Bijdrage OCW (pre)pensioen

Eind 2004 is een oplossing gevonden voor de (pre)pensioen-problemen die zijn ontstaan bij de verzelfstandiging. Het geraamde aandeel na inkoop in de extra reserve in de bijdrage van OCW dient te worden aangewend voor de lasten die voortvloeien uit de overgangsregeling naar prepensioen. De jaarlijkse vrijval van deze schuld is gelijk aan de in enig jaar gemaakte kosten voor de overgangsregeling naar prepensioen (zie ook de toelichting op de voorziening VUT en overgangsregeling prepensioen).

Wachtgeldfonds

Stichting Wachtgeldfonds Rijks gesubsidieerde musea werd opgericht op 20 juli 1995. Zij stelt zich ten doel het verkrijgen en beheren van gelden die van de overheid zijn verkregen en het (doen) uitbetalen van een wachtgeld of uitkering aan ex-werknemers van verzelfstandigde rijksmusea. In 2005 heeft vooruitlopend op een definitieve opheffing van het Wachtgeldfonds een uitkering aan de musea plaatsgevonden. Het resterende bedrag mag alleen worden aangewend voor wachtgeld en personele voorzieningen.

De langlopende schulden met uitzondering van de post 'Bijdrage OCW (pre)pensioen' hebben een looptijd langer dan 5 jaar.

Kortlopende schulden

(bedragen x € 1.000)

	31 december 2005	31 december 2004
Belastingen en sociale premies	310	737
Pensioenpremies	569	681
Rijksgebouwendienst inzake project Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	390	22.708
Crediteuren	9.523	1.776
Overige schulden	415	370
Overlopende passiva	5.099	4.026
	<hr/>	<hr/>
	16.306	30.298

Niet in de balans opgenomen verplichtingen

Huurverplichtingen

Stichting Het Rijksmuseum is met ingang van 1 januari 2001 gebruikersovereenkomsten aangegaan met de Rijksgebouwendienst voor de huur van de gebouwen. De jaarlijkse huur hiervan bedraagt € 9,7 miljoen. De looptijd van de contracten bedraagt 15 jaar. In het kader van het project Het *Nieuwe* Rijksmuseum zijn voor tijdelijke huisvesting aanvullend enkele panden gehuurd. De huur van deze panden bedraagt in totaal € 1,9 miljoen per jaar.

Overgangsregeling prepensioen

De latente verplichting ultimo 2005 uitgaande van een 'worst case scenario' bedraagt circa € 10 miljoen.

Asbest

In de gebouwen gehuurd door het Rijksmuseum is in april 2003 asbestverontreiniging geconstateerd. Tot op heden zijn geen claims op grond van gezondheidsproblemen van (ex-)medewerkers ingediend.

CAO

De laatste CAO liep af op 31 december 2004. Ondanks de grote inspanningen van de kant van werkgevers en werknemers is het tot op heden niet gelukt om tot overeenstemming te komen over een nieuwe CAO. Indien in 2006 een nieuwe CAO totstandkomt, zullen elementen hiervan kunnen dienen ter compensatie van de in 2005 niet gerealiseerde bijstelling van de collectieve arbeidsvoorwaarden. Ultimo 2005 zijn hiervoor geen voorzieningen getroffen.

Stichting Federatief Pensioenfonds

Stichting Het Rijksmuseum is voor de pensioenregeling aangesloten bij de Stichting Federatief Pensioenfonds (SFP). SFP wordt gekwalificeerd als een bedrijfstakpensioenfonds in de zin van IAS 19 en RJ 271. Voor de aangesloten ondernemingen geldt dat er geen andere verplichting bestaat bij een tekort dan het accepteren van een hogere bijdrage. De dekkingsgraad ul-

timo 2005 op basis van een rekenrente van 4% bedraagt 112,5% (ultimo 2004 104,9%). Indien rekening wordt gehouden met de rentetermijnstructuur bedraagt de dekkingsgraad circa 107,4%. Als gevolg van het slechte beursklimaat en de daarmee samenhangende lage rendementen kende SFP een te lage dekkingsgraad. Het bestuur van het SFP had hiervoor een herstelplan ingediend bij de toezichthouder DNB. Het herstel van de financiële positie van het pensioenfonds verloopt inmiddels iets gunstiger dan het opgestelde herstelplan. Het Rijksmuseum verwacht derhalve geen verhoging van het huidige premieniveau.

Niet in de balans opgenomen activa

Subsidie

Voor de periode 2005 tot en met 2008 is door het Ministerie van OCW aan Stichting Het Rijksmuseum een totaal bedrag aan subsidie verleend van € 25,7 miljoen per jaar.

Renteswap-overeenkomsten

Eind 2004 heeft Stichting Het Rijksmuseum een renteswap-overeenkomst afgesloten, ingaande 1 januari 2005 en eindigend 1 juli 2007 (datum beschikbaarstelling bijdrage inrichting Het *Nieuwe* Rijksmuseum). De hoofdsom bedraagt bij aanvang € 9,6 miljoen en loopt gedurende de looptijd op tot € 15,9 miljoen. De vaste rente van de overeenkomst bedraagt 3,01%. De variabele euribor-depositorente per 1 januari 2006 bedraagt 2,487%.

Rijksmuseum Publishing B.V.

Eind 2005 is een nieuwe vennootschap in oprichting gestart. Dit betreft Rijksmuseum Publishing B.V. i.o. waarin de uitgeefactiviteiten van het Rijksmuseum worden ondergebracht.

CBF-keur Stichting Het Rijksmuseum Fonds

In oktober 2005 heeft Stichting Het Rijksmuseum Fonds het keurmerk van Stichting Centraal Bureau Fondsenwerving (CBF) verkregen. Als gevolg hiervan is afgesproken dat met ingang van 2006 alle charitatieve geldstromen verlopen middels tussenkomst van Stichting Het Rijksmuseum Fonds.

Toelichting op de geconsolideerde categoriale exploitatierekening

Baten

(bedragen x € 1.000)

	2005 (uitkomst)	2005 (begroot)	2004 (uitkomst)
Directe opbrengsten	9.556	8.905	8.298
Inkomsten uit entreegelden en museumkaart	5.443	4.205	5.278
Directe sponsoring	288	300	75
Inkomsten horeca-exploitatie	117	264	192
Inkomsten uit verkopen Rijksmuseumwinkel	1.630	1.071	1.445
Inkomsten uit verkopen Museumpleinwinkel	181	210	186
Inkomsten uit verkopen via Internet	17	16	15
Inkomsten uit verkopen Schipholwinkel	277	333	310
Opbrengst fotodienst	145	181	122
Overige directe opbrengsten	1.459	2.325	675
Indirecte opbrengsten	410	227	168
Indirecte sponsoring	0	60	0
Overige indirecte opbrengsten	410	167	168
<i>totaal opbrengsten</i>	9.966	9.132	8.466
Bijdragen			
Subsidie ministerie OCW	30.459	24.758	48.285
1 Subsidie Ministerie OCW: huren en services	9.918	10.059	9.862
2 Subsidie Ministerie OCW: exploitatiebijdrage	15.864	15.749	16.062
3 Subsidie Ministerie OCW: incidenteel	4.677	-1.050	22.361
Overige subsidies en bijdragen	2.435	2.924	14.054
Bijdragen 'Vrienden van het Rijksmuseum'	0	45	0
Bijdragen inzake kunstaankopen	2.168	2.765	13.211
Overige subsidies en bijdragen	176	20	743
Vrijval egalisatiereserve investeringsbijdragen	91	94	100
<i>totaal bijdragen</i>	32.894	27.682	62.339
<i>som der baten</i>	42.860	36.814	70.805

Lasten

(bedragen x € 1.000)

	2005 (uitkomst)	2005 (begroot)	2004 (uitkomst)
Personeelslasten	16.975	16.807	19.068
Lonen en salarissen	12.417	12.730	13.435
Sociale lasten	1.372	1.792	1.720
Pensioenlasten	2.430	2.085	3.054
Inhuur derden/uitzendkrachten	756	200	859
Afschrijvingen op (im)materiële vaste activa	2.050	2.249	2.732
Huur	6.358	6.212	7.164
Kunstaankopen	2.578	3.215	14.259
Overige lasten	15.079	8.457	28.143
Directie en secretariaat	566	427	383
Communicatie en Marketing	776	508	530
Tentoonstellingen	561	523	157
Vaste presentatie	48	53	23
Publicaties	174	160	146
Educatie en Publieksinformatie	715	622	543
Collectiebeheer	123	301	15
Onderzoek en documentatie	262	211	140
Conservering	129	127	81
Restaurants	38	82	71
Financiële zaken	293	161	150
Personeel en Organisatie	435	591	520
Automatisering	227	240	167
Commerciële zaken	289	453	381
Kantoorkosten	413	365	412
Bewaking en beveiliging	154	106	78
Overige huisvestingslasten	1.603	1.717	1.568
Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	8.273	1.810	22.778
<i>som der lasten</i>	43.040	36.939	71.366

Overige gegevens met betrekking tot de personele lasten

Het gemiddelde aantal personeelsleden in 2005 op fulltime basis bedroeg 312 (2004: 330). De totale bezoldiging, inclusief pensioenlasten, van de drie directieleden in 2005 bedroeg € 420.613 (2004: € 411.870). De bezoldiging van de leden van de Raad van Toezicht in 2005 bedroeg nihil (2004: eveneens nihil). Per 1 maart 2006 is de *Wet openbaarmaking uit publieke middelen gefinancierde topinkomens* in werking getreden. Deze wet verplicht organisaties in de (semi)publieke sector in hun jaar-

rekening of jaarverslag informatie te verstrekken over de bezoldiging van personen van wie het belastbaar loon uitstijgt boven het vastgestelde gemiddelde belastbaar loon van een minister (voor 2005 is dit vastgesteld op € 158.000). Voor het verslagjaar 2005 betreft dit de hoofddirecteur (totale bezoldiging € 169.147 (2004: € 157.562), bestaande uit belastbaar loon € 148.387 (2004: € 139.767) en betalingen ten behoeve van voorzieningen voor beloning op termijn € 20.760 (2004: € 17.795).

Bestemming van het exploitatiesaldo

Het deel van de subsidie van OCW dat nog niet is besteed aan de doeleinden waarvoor de subsidie is verstrekt (zie artikel 26 van het Bekostigingsbesluit), dient opgenomen te worden in het Bestemmingsfonds OCW. Voor deze toerekening van het exploitatiesaldo moet worden uitgegaan van de verhouding subsidie

OCW ten opzichte van het totaal van de baten. De incidentele subsidies kunnen bij deze toerekening buiten beschouwing worden gelaten. Deze voorschriften leiden tot de volgende bestemming van het exploitatiesaldo:

Totale baten	42.860	
af: incidentele subsidie OCW Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	-4.677	
Totale baten exclusief incidentele subsidie OCW	38.183	100,00%
Subsidie OCW	25.782	67,52%
Exploitatiesaldo 2005	0	
Toegevoegd aan bestemmingsfonds OCW	0	67,52%
Toegevoegd aan algemene reserve	0	32,48%
	0	100,00%

Dit voorstel is reeds verwerkt in de balans ultimo 2005.

Overige gegevens

Accountantsverklaring

Opdracht

Wij hebben het in dit verslag opgenomen financieel overzicht (voor zover opgenomen op de pagina's 110 tot en met 128) van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam over 2005 gecontroleerd. Dit financieel overzicht is ontleend aan de door ons gecontroleerde jaarrekening 2005 van Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam. Bij de jaarrekening hebben wij op 12 april 2006 een goedkeurende accountantsverklaring verstrekt.

Dit financieel overzicht is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de Directie en de Raad van Toezicht van de stichting. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake het financieel overzicht te verstrekken.

Werkzaamheden

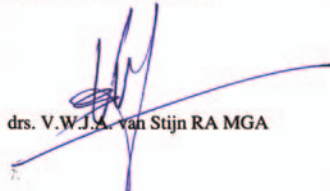
Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controle opdrachten. Volgens deze richtlijnen dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat het financieel overzicht geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen

en de toelichtingen in het financieel overzicht. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van het financieel overzicht zijn toegepast en van belangrijke schattingen die de Directie en de Raad van Toezicht van de stichting daarbij hebben gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van het financieel overzicht. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons oordeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat dit financieel overzicht op alle van materieel belang zijnde aspecten in overeenstemming is met de jaarrekening waaraan deze is ontleend.

Voor het inzicht dat vereist is voor een verantwoorde oordeelsvorming omtrent de financiële positie en de resultaten van de Stichting Het Rijksmuseum te Amsterdam en voor een toereikend inzicht in de reikwijdte van onze controle dient dit financieel overzicht te worden gelezen in samenhang met de volledige jaarrekening waaraan deze is ontleend, alsmede met de door ons daarbij op 12 april 2006 verstrekte goedkeurende accountantsverklaring.

Deloitte Accountants B.V.

drs. V.W.J.A. van Stijn RA MGA

Meerjarenoverzicht

(bedragen x € 1.000)	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Resultaten						
Entreegelden	5.443	5.278	4.575	6.298	5.532	7.662
Winkels	3.498	3.287	2.850	3.015	2.473	3.438
Fotodienst	145	122	163	205	167	180
Sponsoring	288	155	372	417	447	729
Bijdragen inzake kunstaankopen	2.168	13.211	4.431	9.124	2.445	3.687
Subsidie OCW	30.459	48.285	26.230	25.011	23.697	15.830
Vrijval egalisatiereserve	91	100	3.861	1.024	1.018	1.363
Overige opbrengsten	2.162	1.698	1.295	1.016	1.123	1.818
totaal opbrengsten	44.254	72.136	43.777	46.110	36.902	34.707
Personeelslasten	16.975	19.068	16.400	15.842	15.232	15.893
Inkoop winkels	1.394	1.331	1.182	1.156	906	1.497
Afschrijvingen vaste activa	2.050	2.732	6.325	1.976	1.946	2.186
Kunstaankopen	2.578	14.259	4.547	10.584	1.899	4.202
Huisvestingslasten	7.961	8.732	7.774	11.350	9.924	2.653
Kosten Het <i>Nieuwe</i> Rijksmuseum	8.273	22.778	1.426	162	579	177
Overige lasten	5.203	3.797	5.411	6.273	5.547	7.593
totaal lasten	44.434	72.697	43.065	47.343	36.033	34.200
Financiële baten en lasten	220	157	-2	281	335	294
saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	40	-404	710	-952	1.204	800
Mutatie bestemmingsfonds kunstaankopen	-40	598	-334	1.010	-886	-393
Exploitatiesaldo	0	194	376	58	318	408

(bedragen x € 1.000)	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Vermogen						
Vaste activa	5.937	7.024	8.194	8.294	8.771	10.382
Vlottende activa	34.614	43.598	24.989	18.506	26.232	12.466
Kortlopende schulden	16.306	30.298	15.959	7.977	15.715	8.046
Eigen vermogen	6.938	6.122	5.928	5.552	5.494	5.176
Bestemmingsfonds kunstaankopen	79	39	637	303	1.313	428
Voorzieningen	3.027	3.008	2.656	4.371	5.134	3.095
Langlopende schulden	14.201	11.155	8.003	8.597	7.347	6.103
totaal vermogen	40.551	50.622	33.183	26.800	35.003	22.848
Medewerkers (aantal)						
Gemiddeld aantal medewerkers (fte's)	312	330	345	349	340	353
Gemiddelde loonsom	50.670	50.807	46.345	42.103	40.653	39.370
Bezoekers (aantal)						
Rijksmuseum Amsterdam						
Totaal aantal bezoekers	842.586	812.102	833.450	1.100.488	1.015.561	1.146.438
Nationaal	293.116	220.150	322.624	387.081	366.389	585.815
Internationaal	549.470	591.952	510.826	713.407	649.172	560.623
Betalende bezoekers	698.205	674.523	672.107	939.441	856.190	1.088.821
Gratis bezoek	144.381	137.579	161.343	161.047	159.371	57.617
Schoolverband	26.573	30.649	27.556	42.230	27.941	31.852
Bezoekers Museumkaart	62.503	65.295	95.955	149.919	135.338	212.449
Jeugd tot en met 18 jaar	105.442	102.922	129.857	153.641	142.602	150.181
Rijksmuseum Amsterdam Schiphol						
Totaal aantal bezoekers	174.279	182.007	131.952	5.000	0	0
Totaal bezoek Rijksmuseum	1.016.865	994.109	965.402	1.105.488	1.015.561	1.146.438

	2005	2004	2003	2002	2001	2000
Reizende tentoonstellingen						
Kobe (Japan)	100.000					
Melbourne (Australië)	208.000					
Totaal bezoekers reizende tentoonstellingen	308.000					
Kengetallen (in %)						
Subsidie OCW/totale baten	68,8%	66,9%	59,9%	54,2%	64,2%	45,6%
Personeelslasten/subsidie OCW	55,7%	39,5%	62,5%	63,3%	64,3%	100,4%
Personeelslasten/totale lasten	38,2%	26,2%	38,1%	33,5%	42,3%	46,5%
Vlottende activa/ kortlopende schulden	212,3%	143,9%	156,6%	232,0%	166,9%	154,9%
Eigen vermogen/totaal vermogen	17,1%	12,1%	17,9%	20,7%	15,7%	22,7%
Brutomarge winkels	60,2%	59,5%	58,5%	61,7%	63,4%	56,5%
Nationaal bezoek/totaal bezoek	34,8%	27,1%	38,7%	35,2%	36,1%	51,1%

Raad van Toezicht

Samenstelling

Dr. H.H.F. Wijffels, voorzitter (1942)

Voorzitter Sociaal-Economische Raad (tot 1 april 2006)

Nevenfuncties

Voorzitter Vereniging tot behoud van Natuurmonumenten in Nederland; voorzitter Stichtingsbestuur Universiteit van Tilburg; voorzitter Raad van Toezicht Universitair Medisch Centrum Utrecht; lid Innovatieplatform; adviserend lid Beleggingscommissie PGGM.

Mw. mr. A. Deveci-Kesmer (1973) (vanaf 6 februari 2006)

Jurist en directeur Rhythm of Reason Arnhem

Nevenfuncties

Adviseur voor diverse gemeenten, organisaties en instellingen.

Mr. A.S. Fransen van de Putte (1949-2006)*

Advocaat Van Doorne

Nevenfuncties

Raadsheer-Plaatsvervanger Gerechtshof Amsterdam; docent Grotius Academie; arbiter Nederlands Arbitrage Instituut; commissaris Léobros B.V.; voorzitter commissie van beroep Stichting Garantiefonds Reisgelden en Stichting Calamiteitenfonds Reisgelden.

W. Kok, vice-voorzitter (1938)

Minister van Staat; oud-Minister-President

Nevenfuncties

Voorzitter Raad van Toezicht Het Nederlands Kanker Instituut/Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis Amsterdam; lid bestuur Het Nationale Ballet/Het Muziektheater Amsterdam; voorzitter Raad van Toezicht Anne Frank Stichting; lid Raad van Toezicht Stichting AGO, Diemen; lid Raad van Commissarissen TNT, ING, KLM, Royal Dutch Shell; lid bestuur Stichting Start Foundation, Eindhoven.

Mw. drs. P.M. Noordervliet-Bol (1945)

Schrijver

Drs. W.M.J. Pijbes (1961)

Directeur Kunsthal Rotterdam

Mr. A. Ruys (1947)

Voorzitter Raad van Bestuur Heineken N.V. (tot 1 oktober 2005)

Nevenfuncties

Lid Raad van Commissarissen Gtech Holdings Corporation USA, Sara Lee/DE International B.V.; lid Raad van Toezicht Stichting Nationaal Fonds Kunstbezit; lid Raad van Toezicht Veerstichting.

Voor het rooster van aftreden en het profiel van de Raad van Toezicht, zie www.rijksmuseum.nl/jaarverslag2005.

* Op 11 juni 2006 ontving het Rijksmuseum het droevige bericht van het overlijden van de heer Fransen van de Putte.

Fotoverantwoording

Fotografie

Afdeling fotografie Rijksmuseum en andere instanties die in de bijschriften zijn vermeld.

Omslagafbeelding

Jan Toorop

Portret van Marie Jeanette de Lange, 1900

Olieverf op doek, 67 x 74 cm

Inv.nr. SK-A-4989

Deze aankoop was mogelijk dankzij de steun van de BankGiro Loterij, de Vereniging Rembrandt mede dankzij het Prins Bernhard Cultuurfonds, en het Rijksmuseum Fonds.

Illustraties tussenbladen

Van 10 juni tot en met 4 september 2005 presenteerde het Rijksmuseum achttien schilderijen van Gerard ter Borch, een van de grootste 17de-eeuwse meesters in Nederlandse interieur-schilderkunst, onder de titel *Schitterend Satijn – het beste van Gerard ter Borch*. Een aantal van deze ‘satijntjes’ is afgebeeld op de schutbladen van dit jaarverslag:

Pagina 4-5

Het concert, ca. 1668/1669

Olieverf op doek, 86,4 x 70,2 cm

Toledo Museum of Art, aangekocht met fondsen van de Libbey Endowment, schenking van Edward Drummond Libbey

Pagina 12

De nieuwsgierige, ca. 1660

Olieverf op doek, 76,2 x 62,2 cm

Beschikbaar gesteld door het Metropolitan Museum of Art, New York, collectie Jules Bache, 1949

Pagina 34

Musicierend gezelschap van drie personen, ca. 1668/1670

Olieverf op paneel, 58,1 x 47,3 cm

Cincinnati Art Museum, legaat van Mary M. Emery

Pagina 50

Galante conversatie (bekend als Vaderlijke vermaning), ca. 1654

Olieverf op doek, 71 x 73 cm

Rijksmuseum, Amsterdam

Pagina 68

Bezoek van de minnaar, ca. 1658

Olieverf op doek, 80 x 75 cm

National Gallery of Art, Washington, Andrew W. Mellon

Collection

Pagina 78

Jonge vrouw bij haar toilet met een bediende, ca. 1650/1651

Olieverf op hout, 47,6 x 34,6 cm

Beschikbaar gesteld door het Metropolitan Museum of Art, New York, schenking van J. Pierpont Morgan, 1917

Pagina 106

De onwelkome boodschap, 1653

Olieverf op paneel, 66,7 x 59,5 cm

Koninklijk Kabinet van Schilderijen, Mauritshuis, Den Haag

Colofon

Auteurs

Geschiedenis van dichtbij

Kees Zandvliet, hoofd verzamelafdeling Nederlandse geschiedenis

Een collectie topstukken uit een collectie topstukken

Aggie Langedijk, freelance journalist

ING hoofdsponsor van het Rijksmuseum

Aggie Langedijk, freelance journalist

‘Radioactief’ brons

Frits Scholten, hoofdconservator Beeldhouwkunst

Een uniek 16de-eeuws portret van een Afrikaanse man

Jan Piet Filedt Kok, hoofdconservator vroege Nederlandse schilderkunst

Een kabinet voor Amalia van Solms

Reinier Baarsen, hoofd Beeldhouwkunst en kunstnijverheid

Een ‘receptenboek’ en een bundel over de gebroeders De Witt

Geert-Jan Koot, hoofd bibliotheek

Op de drempel van de twintigste eeuw: Jan Toorop en Piet Mondriaan

Jenny Reynaerts, conservator 19de- en 20ste-eeuwse schilderkunst

De 20ste eeuw in fotografie: de collectie Diepraam-Kempadoo

Mattie Boom, conservatoren Fotografie

Samenstelling en eindredactie

Paulien Retèl en Pia van de Wiel

Beeldredactie

Paulien Retèl

Tekstredactie

Aggie Langedijk, Amsterdam

Toon Vugts, Leiden

Vertaling

John Rudge, Amsterdam

Ontwerp

Studio Jas, Amsterdam

Druk

Kunstdrukkerij Mercurius

© Copyright 2006

Rijksmuseum Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor meer informatie over de activiteiten van het Rijksmuseum, zie www.rijksmuseum.nl

RIJKS MUSEUM
a m s t e r d a m

www.rijksmuseum.nl